

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**МАТЕРІАЛИ
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОГО СЕМІНАРУ
«МОВА І ПРАВО»**

29 жовтня 2020 року

*До 85 - річного ювілею
професора Анатолія Михайловича Поповського*

Дніпро
2020

УДК 81:34

Мова і право. Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару. 29 жовтня 2020 року, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ / За заг. ред. А. В. Колесник, А. З. Подворчан. Дніпро: ДДУВС, 2020. 229 с.

Збірник містить матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, в якому взяв участь професорсько-викладацький склад закладів вищої освіти України. Тематика тез охоплює актуальні проблеми юридичної термінології, юридичної лінгвістики та психолінгвістики, мовні процеси в суспільстві, питання медіаосвіти та медіавпливів на аудиторію, професійної спрямованості іноземної мови, вивчення мов у контексті міжкультурної комунікації, правові аспекти в культурологічному вимірі (література, мистецтво, журналістика).

Матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару можуть бути використані викладачами для підготовки до занять із української та іноземної мов, а також для розроблення підручників та посібників, які б передбачали достатню мовну підготовку старшокласників, здобувачів вищої освіти, слухачів магістратури та ад'юнктури.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 2 від 22.10.2020 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

<i>А. М. Поповський</i>	д-р філол. наук, професор, професор кафедри українознавства та іноземних мов
<i>А. В. Колесник</i>	канд. філол. наук, завідувач кафедри українознавства та іноземних мов
<i>Н. О. Побережна</i>	канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри українознавства та іноземних мов
<i>І. В. Царьова</i>	канд. філол. наук, доцент кафедри українознавства та іноземних мов
<i>А. З. Подворчан</i>	старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)
Редакційна колегія не завжди поділяє погляди авторів

© Автори, 2020

ЗМІСТ

Передмова	7
Поповський А. М. Словотвірне гніздо слова ХАБАР.....	8
Безсмертна Н. В. Вплив ЗМІ на суспільство.....	10
Білецька Т. В. Вплив медіа на масову свідомість: конфліктологічний аспект	11
Білоконенко Л. А. Атрибутивні словосполуки в юридичній термінології	14
Бобокал О. М. Окремі аспекти юридичної термінології	20
Болкарьова О. В. Актуальність мовних компонентів у політичному дискурсі	24
Гнатенко К. В. Мова як засіб формування професійної культури майбутнього фахівця	26
Давидова Н. В. До питання про лексичне значення слова в англomовному дискурсі	29
Декусар Г. Г. Language and society interrelation	31
Єрмолаєв В. К. Мова як явище культури в освітньому процесі та її функції	36
Євсєєва Г. П., Ткач О. В. Роль державної мови в національній інтеграції та зміцненні єдності держави	38
Жигadlo О. Ю. Типи антиномій в юридичному дискурсі	42
Ірчишина М. В. Медіавплив на свідомість як загроза свободі вибору	44
Запотічна Р. А. До питання перекладу юридичних документів	46
Калінер Ю. To the question of language processes in Ukraine	48
Каширіна І. О. Синонімія англійської юридичної термінології	50
Ковалевська О. В. Роль греко-латинських афіксів у формуванні юридичних термінів сучасної англійської мови	52
Коваленко Ю. English for professional purpose	54
Ковальчук О. С. Крос-культурні особливості представників американської та української культур у контексті міжкультурної комунікації	55
Колесник А. В. Правовий контекст оповідання Івана Франка «До світла!»	58
Крічкер О. Ю. Legal terminology in American and British varieties of English	59
Кузнецова Л. В., Котова І. С. Щодо питання формування мовленевої культури юриста	62
Левін О. Л. Деякі аспекти появи української мови в культурі Київської Русі	64
Лінченко Н. The importance of learning foreign languages	67
Логінова Г. М. Психолінгвістика культури слова юридичного діалогу.....	68

Максимова К. В. Особливості формування професійної іншомовної підготовки студентів спортивних ЗВО	70
Миронова Т. Ю. Про джерела юридичної інформації для опанування англійської мови професійного спрямування.....	74
Олійник О. С. Translation transformations in legal text.....	75
Павлова А. К. Особливості відображення правових аспектів у культурологічному контексті.....	78
Панченко О. І., Лінкович А. До питання про переклад юридичної термінології	80
Петрусенко Н. Ю. Деякі форми самостійної роботи під час навчання іноземної мови в спортивному вищому навчальному закладі.....	83
Побережна Н. О. Сучасна юридична освіта в умовах полікультурного простору.....	84
Подворчан А. З. Мова як фундаментальна складова професійного зростання сучасного фахівця.....	86
Соїна І. Ю. Мова як детермінанта саморозвитку особистості.....	88
Спіркіна О. О. Проблеми щодо професійної спрямованості процесу навчання іноземної мови майбутніх юристів.....	91
Стрюк Є. В. Основні характеристики юридичної англійської мови.....	94
Царьова І. В. Дери́вація мовних одиниць у юридичному тексті.....	96
Шманатова А. С. Медіаосвіта та медіавпливи на аудиторію.....	99
Шубенок Т. І. Чому потрібно вивчати іноземні мови?.....	101
Шум О. В. Особливості вивчення іноземних мов за професійним спрямуванням дистанційно та онлайн (на прикладі вивчення англійської та німецької мов).....	103

УКРАЇНСЬКА НАУКА ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Балагурак В. В. Використання мультимедійних технологій у вивченні англійської мови.....	107
Бикова Т. О. Становлення та розвиток мови права.....	109
Бідняк С. С. Особливості юридичного перекладу терміносистем у країнах загального та континентального права.....	110
Близняк Д. І. Використання соціальних мереж для вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти.....	112
Бублік С. П. Особливості юрислінгвістики в Україні та світі.....	115
Буряк А. С. Word power and its influence	117
Весна А. Є. Two sides of modern gadgets.....	119
Воронов В. Д. Духовність і мова як основа суспільства.....	120
Габрук М. В. Розвиток української мови у сучасних тенденціях розвитку засобів масової інформації.....	122
Герасимов А. Електронні документи, їх перевага та роль у майбутньому українського документування.....	125
Грженда І. Є. Мовні процеси у суспільстві: проблема соціальної варіативності мови.....	126

Гринберг О. С., Шевченко Т. В. Необхідність медіаосвіти на сучасному етапі.....	128
Гришук Н. Ю. Особливості службової комунікації рятувальників під час надзвичайної ситуації	130
Димерська Д. О. Розвиток медіаосвіти та медіаграмотності в Україні... ..	133
Дума А. А. National-patriotic education staff of law enforcement structures....	135
Жданюк К. Г. Концептуальні засади формування комунікативної компетенції державних службовців.....	138
Жир А. В. Іноземні мови для правника: важливість, актуальність, шляхи та вдосконалення мовної освіти.....	140
Замкова Д. Р. Взаємозв'язок мови і культури в міжкультурній комунікації.....	142
Карпенко В. О. Legal terminology in the modern foreign language and methods of its translation.....	145
Кльова В. О. Медіаосвіта в Україні: її особливості.....	147
Книш С. В. Мова права як чинник формування правової культури.....	149
Кравчук П. С. Юридична лінгвістика: особливості розвитку та функціонування.....	151
Кузьміна А. Ю. Мова і суспільство.....	154
Кулиба В. В. Поняття природного права в давньогрецькій та давньоримській філософії: порівняльний аналіз.....	156
Кулик А. В. Комунікативна культура як елемент загальної професійної культури фахівця у сфері пожежної безпеки.....	159
Лазарева Я. А. Основні аспекти підготовки курсантів до професійного спілкування через призму викладання навчальної дисципліни.....	162
Липка Я. В. Значення мови у формуванні розвитку та духовності.....	164
Матвієнко Є. І. Переговори задля укладення договорів як міжкультурний контакт.....	166
Махтура К. С. Мотиваційні причини вивчення англійської мови як засобу міжкультурної комунікації.....	168
Мироненко А. О. Міждисциплінарний характер психолінгвістики	170
Місюра А. О. Медіаосвіта та медіа впливи на аудиторію.....	172
Нікітенко В. В. Труднощі вивчення іноземних мов в українському суспільстві	174
Нікітіч О. Г., Документ як основний різновид комунікації.....	176
Носач А. М. Проблеми юридичної термінології: від давнини до сьогодення.....	178
Панасюк Ю. В. Сучасні напрями психолінгвістики.....	181
Попенко А. С. Реалізація прав журналістів при отриманні доступу до інформації	183
Попенко Ю. К. Actual problems of legal terminology development.....	187
Попов Д. С. Мова як чинник національної самоідентифікації.....	188
Радельчук К. О. Current problems of legal terminology.....	191
Романченко Д. В. Мотиваційна складова професійної спрямованості іноземної мови.....	192

Русило М. О. Медіаосвіта та медіа впливи на аудиторію.....	196
Савочка К. І. Мовна культура і успішна професійна діяльність.....	198
Софійченко А. Р. Іншомовна професійна компетенція.....	200
Стеценко В. В. Мовні аспекти міжкультурної комунікації.....	202
Ткаченко К. О. Актуальні проблеми юридичної термінології.....	205
Тузлукова М. В. Актуальні проблеми психолінгвістики	206
Тупотіна Д. А. English legal terms translation difficulties.....	208
Хмеленко К. The importance of English language proficiency for Ukrainian lawyers.....	210
Чепеляк К. В. Мовчання як складова вербальної та невербальної комунікації.....	212
Черняк В. С. Українська правнича термінологія як один із головних важелів у розвитку юридичних наук.....	214
Чечель А. О. Law enforcement officers language training problems in the new professional activity conditions	216
Чубенко А. О. Мова як чинник формування і розвитку духовності.....	217
Шпара С. В. Професійна підготовка майбутніх рятувальників: комунікативний аспект.....	220
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	223

ПЕРЕДМОВА

У сучасних умовах гуманітарно-культурних інтеграційних процесів набувають ваги дослідження проблем лінгвістики та психолінгвістики, мовних процесів у суспільстві, питань медіаосвіти та медіавпливів на аудиторію у контексті міжкультурної комунікації. Це вимагає постійного вдосконалення та обміну новітніми науковими досягненнями, що здійснюється у публікаціях науковців України.

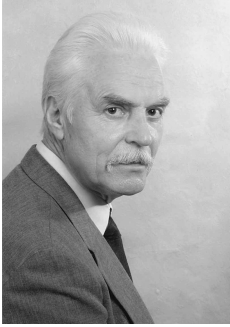
Збірник матеріалів Всеукраїнського науково-практичного семінару «Мова і право-2020» цьогогоріч присвячено 85-тій річниці від дня народження Анатолія Михайловича Поповського – видатного українського вченого-філолога, професора, доктора філологічних наук, педагога, публіциста і поета. Він є автором понад 900 публікацій. У колі досліджень пана професора проблеми вивчення мови творчої спадщини письменників, вилучених з історичного процесу формування української культури, а також історія української літературної мови, лексикографія, діалектологія, ономастика, термінологія, дериватологія, риторика, поетичний синтаксис, краєзнавство. Анатолій Михайлович є співавтором «Енциклопедії Сучасної України», «Української літературної енциклопедії» у 5 томах, «Українська мова. Енциклопедія» та «Шевченківської енциклопедії». Член редколегії багатьох громадських, літературно-художніх та наукових часописів, а також наукових збірників деяких вишів України. Член спеціалізованих рад із захисту кандидатських дисертацій ДНУ імені Олеся Гончара та Запорізького національного університету.

А. М. Поповський – учасник міжнародних симпозіумів. Голова Конгресу української інтелігенції Дніпропетровщини (1992–2012), голова міського товариства «Просвіта» (1994–2013). Делегат III, IV Всесвітнього Форуму Українців, учасник міжнародних конгресів українців (Чернівці, 2002, Донецьк, 2005). Удостоївся визнання Міжнародного біографічного центру (Кембридж, Великобританія, 1995) за наукові праці з україністики та почесного звання Американського біографічного інституту – «Людина року» (1997). У 2018 році присвоєне почесне звання «Заслужений працівник освіти України».

Автори збірника – провідні вчені України та молода генерація дослідників. Збірник буде корисними для викладачів і студентів, а також усіх, хто цікавиться питаннями мови.

*І ми живем, і мова живе з нами,
Й козацький степ, овіяний вітрами,
І вольниця Богдана Січова
І заповітнії Шевченкові слова...
Живем і засіваєм Дике поле,
Й щороку маєм різні врожаї...
Благословенний той, хто мовний бур'ян поле
Й оберігає мовні устрої свої.*

Анатолій Михайлович Поповський

Поповський А. М.
доктор філологічних наук, професор
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

СЛОВОТВІРНЕ ГНІЗДО СЛОВА *ХАБАР*

У час реформаторських заходів суверенного суспільства України в засобах масової комунікації як в усному, так і писемному мовленні активізувалося слово *хабар*, яке в лексикографічних працях тлумачиться так: *хабар* «гроші або речі, що даються службовій особі як підкуп»¹ [ЕСУМ, VI, 146];

хабар (плата службовій особі за якусь послугу як підкуп)² [ССУМ, II, 832].

В українську мову це слово запозичене з арабської за посередництвом турецької – *habar* «повідомлення, вістка, новина»; значення «підкуп», як зазнають дослідники, могло розвинутися на підставі значення «плата за повідомлення».

За час функціонування розширився значно його синонімічний ряд зі своєрідною специфікою використання в сучасних комунікаційних сферах: *мзда ірон.*, *калим розм.*, *піднос заст.*, *підношення заст.*, *базаринка / басаринка заст.*, *бакшиш розм.*, *заст.*, *хавтур*, *хавтура заст.*, *хаптура діал.* [ССУМ, II, 832]. Застарілі слова здебільшого використовуються в художніх творах з метою відтворення реалій певних історичних епох.

На основі цієї лексеми виникли такі мовні одиниці, які набули своєї активності в сучасній затяжній боротьбі з корупцією різних суспільних прошарків: *хабарник* (особа, що бере хабарі), *хануга розм.*, *ханун розм.*, *хапко розм.*, *здирник заст.*, *здирця заст.*, *хаптурник діал.*, *кропив'яне сім'я зневажл. заст.* (про чиновників, канцеляристів, які брали хабарі), *хабарництво*. Рідше використовується запозичення з німецької мови – *маклер*³.

Користуючись нестабільністю суспільного устрою незалежної України, хабарний промисел знадобився службовим ділкам не чистим на руки. І хоч для боротьби з цим соціальним злом задіяні спеціальні державні підрозділи і в засобах масової інформації висвітлюється хабарництво посадових осіб, проте про результати викорінення цього явища поки що говорити рано.

Останнім часом (очевидно, що пов'язано з тривалим і незадовільним станом щодо судової реформи) певного резонансу набуло в суспільстві викриття хабарництва серед працівників судочинства. Внаслідок цього в ЗМІ оживилася інформація про злодіяння посадових осіб, а отже, і поповнився словотвірний арсенал юридичної лексики: *суддя-колядник*, *суддя-хабарник*, *прокурор-хабарник* та ін., які використовуються в інформаційних заголовках:

«Судді-хабарнику з Одещини оголосили заочний вирок» і текстах з вказівкою персони, як-от: *«Вищий антикорупційний суд визнав винним в отриманні хабаря суддю Господарського суду Одеської області Павла*

Меденцева і призначив йому 9 років в'язниці з повною конфіскацією майна. Оскільки Меденцев переховується, судовий розгляд оголошення вироку у справі відбулося без нього, повідомляє канал Zero Corruption.

У 2014 році суддю Меденцева викрили на вимаганні та одержанні 570 тис. грн. від директора приватного підприємства за задоволенні позовних вимог у господарській справі, що перебувала у нього на розгляді. Гроші він отримав у три етапи, двічі – безпосередньо у службовому кабінеті»⁴.

«Викидав гроші з вікна: під Дніпром «шишку» з прокуратури ефективно піймали на хабарі», (фото).

На Дніпропетровщині СБУ викрили прокурора однієї з місцевих прокуратур у хабарництві. Про це інформує Politeka, посилаючись на повідомлення прес-служби відомства у Фейсбуці. Так, повідомляється, що прокурор займався вимаганням грошей, а коли його спіймали на гарячому – хотів позбутися їх.

За попередньою версією слідства місцева жителька звернулася до прокурора із заявою щодо незаконного заволодіння її присадибною територією біля заміського приватного будинку⁵.

Прикладів таких на сьогодні предостатньо. Тож і не дивно, що зарясніли такі відомості про аморальність певної частини таких «стражів правоохоронних органів», для яких не діють ні клятви, ні Закони Конституції України, хоч, як кажуть в народі: закони то є, а діє беззаконня...

Вищенаведені факти не є поодинокими, бо до них щоденно додаються нові й нові, що тривожить українську громадськість таке уповільнення і байдужість в маніфестації судової системи України. Вже давно настав час переходити від обіцянок і заспокійливих гасел до реальних дій, виголошених Президентом України Володимиром Зеленським: **«Традиційно корупційного «якщо зайшов на посаду, то можеш трохи брати в кишеню державного, вона не обідніє» більше не буде. Може, дехто не почув? Наголошую ще раз. Кожний чиновник, міністр і депутат мусить великими літерами де-небудь для себе зафіксувати просту істину: якщо украв – сядеш, якщо брав хабар – сядеш»⁵.** І тут дійсними мають бути жорстокі закони правосуддя і покарання за вчинені злочини перед трудовим народом тим, хто їх вчинив.

Література

1. Етимологічний словник української мови: у 7-и томах. Київ: «Наукова думка», 1982-2012.
2. Словник синонімів української мови: у 2-х томах. Київ: «Наукова думка», 2000.
4. Словник іншомовних слів: за ред. Л. Пустовіт. Київ: «Довіра», 2000.
5. Судді-хабарнику з Одещини оголосили заочний вирок. UA. NEWS URL: <https://ua.news/ua.suddi-habarnyku-z-odeshy...07.10.2020> 19.25.
6. Вадим Ткаченко. Выбрасывал деньги из окна: под Днепром «шишку» из прокуратуры эффектно поймали на взятке, фото. URL: <https://dnepr.politeka.net/287861-vybrasyval-d...28.09.2020> 19.56.

Безсмертна Н. В.
викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ВПЛИВ ЗМІ НА СУСПІЛЬСТВО

Ми знаємо, що засоби масової інформації належать до п'ятої колони управління суспільними думками. Ніхто не може заперечити владу слова. ЗМІ – один з найважливіших важелів управління народними масами, що не використовує фізичну силу. Позитивні функції ЗМІ для управління людьми: стирання певних різних часових та просторових кордонів, фактор релаксації та рекреації, просвітницька роль, ціннісна та нормативна функції. Також важливо відзначити, що до негативних функцій засобів масової інформації відноситься нейролінгвістичне програмування, підтримка міфів, маніпулювання людьми, зміна соціальних відношень.

Можна сказати, що у будь-якому разі негативний або позитивний вплив мають засоби масової інформації на суспільство, залежить від самого суспільства. Усі українські канали належать політичним силам. Тому певні події будуть завжди висвітлюватися таким чином, щоб було вигідно певним особистостям.

Ми розберемо ціннісну та нормативну функції на прикладі гей-парадів в Україні. Ще донедавна певна суспільна думка щодо нетрадиційної сексуальної орієнтації була негативною, багато людей не знало навіть про існування такого явища. Зараз обізнаність людей дещо покращилась.

Більшість з нас полюбить дивитись телевизор після робочого дня. Ми зосереджуємо наші думки на явищах, що нас не турбують. Покращується психоемоційний стан людей.

Дуже важливою функцією є функція стирання кордонів. Для бізнесу та для політики. У будь-який час можна відправити будь-яку інформацію, будь-куди.

Під час революції 1917 року проводились різні заходи просвітництва: випускалися листівки, газета «Іскра». Було проведене радіо, щоб сповіщати населення про різні події. Ми можемо побачити результат такої діяльності в створенні держави з комуністичним ладом.

Під час Другої Світової війни люди йшли у бій на смерть «за Сталіна, за Батьківщину». У даному випадку ми можемо побачити вплив ЗМІ на розум людей. Важливо відмітити, що зараз засоби масової інформації часто використовують НЛП технології для продажу різних продуктів. Музика, кольори, певним чином побудовані речення мають вплив на підсвідомість людей та змушують їх купувати певні речі без їх волі.

Також ми можемо відчути вплив НЛП технологій під час виборів. Обираються спеціальні фото, одяг претендентів у депутати має бути певного кольору, теми розмов мають зацікавлювати виборців. Перед цим людей

опитують, що вони хотіли б почути від кандидатів, які проблеми їх хвилюють. Ці теми підніматиме депутат під час виступів по радіо, телевізору та під час зустрічей з електоратом. На білбордах майорять гасла, що протиставляють певних претендентів. Заклики підкреслюють переваги певного кандидата перед його суперником.

Одним з важливих факторів є зміна міфів у суспільстві. Декілька років назад церква та міжнародні організації провели кампанію проти раку. Було врятовано багато життів від ракових захворювань, оскільки ціллю кампанії поставлено розширення обізнаності людей щодо раку молочних залоз. Таким чином було зруйновано міф про хворобу.

Велику роль в житті людей грає реклама. Вона інформує покупців про товари та послуги, що вони можуть купити. Реклама часто маніпулює споживачем, надає недостовірну інформацію, яку хоче почути споживач, збільшуючи.

Ми можемо зробити висновок, що засоби масової інформації мають великий вплив на суспільство та є засобом управління.

Література

1. Акерлоф Джордж, Шиллер Роберт: Фішинг. Хто і як маніпулює вашим вибором. Пер. з англ. Олександр Герасимчук. К.: Наш формат, 2017. 272 с.

Білецька Т. В.

кандидат соціологічних наук, доцент

Національна академія

Державної прикордонної служби України

імені Богдана Хмельницького

ВПЛИВ МЕДІА НА МАСОВУ СВІДОМІСТЬ: КОНФЛІКТОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У зв'язку із формуванням глобального інформаційного простору на поч. ХХІ ст., інформація починає відігравати ключову роль у розвитку суспільства і соціальних конфліктів, зокрема. Володіння нею стає визначальною передумовою успіху в умовах жорстокої ринкової конкуренції, боротьби за владу. В сучасному суспільстві, де маніпуляція масовою свідомістю стала звичним явищем, людина потрапила в тотальну залежність від нових технологій. При цьому тезис: “Хто володіє інформацією – володіє світом” варто уточнити: “Хто володіє інформаційними комунікаційними потоками і ЗМІ – володіє світом”.

Е. Тоффлер відзначає, що в ХХІ ст. триватиме боротьба за інформаційне володарювання в світі, а “ключами” влади вже на сьогодні є результативні науково-технічні досягнення, високий освітній рівень

населення, розвинута національна система масових комунікацій [6, с.113-116].

ЗМІ виступають одним із основних каналів здійснення політичної комунікації, і є тими інструментами, які дозволяють створити ілюзію значущості дрібниці та відвернути увагу від нагальних проблем, якщо у цьому є необхідність.

В стабільних демократичних суспільствах населення вільне у виборі джерел масової інформації, керуючись принципами повноти, об'єктивності, всебічності, збалансованості, неупередженості у її подачі. Тут переважає раціональна модель масових комунікацій, в основі якої подача аргументованої, логічної інформації та конкуренція різних ЗМІ у боротьбі за увагу та довіру аудиторії. В сучасному українському суспільстві рівень довіри до ЗМІ є досить низьким у зв'язку із поданням недостовірної, заангажованої, надмірно заполітизованої інформації. У масовій свідомості сформувався своєрідний стереотип, що вітчизняні мас-медіа не є інститутом, наділеним власними ресурсами впливу, а виступають у ролі інструменту маніпуляцій.

Політичний вплив і маніпулювання з боку ЗМІ на громадян сьогодні, не піддаються сумніву і здійснюються як на індивідуальному, так і груповому, соціальному рівнях. Як влучно відзначає французький соціолог Н. Луман, у сучасному суспільстві, на відміну від традиційного, саме ЗМІ "генерують соціальну пам'ять" і задають соціальний зміст подій [3,с.21].

При цьому зауважимо, що маніпулювання як засіб впливу на поведінку людей має ряд переваг: воно здійснюється непомітно, не вимагає значної кількості матеріальних затрат для реалізації. Основними його прийомами є формування у масовій свідомості соціально-політичних міфів; підтасовування фактів, замовчування, дозування інформації, поширення неправдивих матеріалів. Потужна енергія слова сьогодні спрямовується переважно не на консолідацію суспільства навколо його історичних, духовних, державницьких цінностей, а на їх розмивання та розхитування, породження зневіри у можливості побудови кращого життя. Позбавлені об'єктивної інформації, люди переживають згубний морально-психологічний стрес, депресію [5, с. 207].

В силу своїх можливостей швидко реагувати на події політичного життя, мас-медіа суттєво впливають і на характер соціально-політичних конфліктів, виконуючи в них часто не властиві їм політичні функції, які на практиці реалізують інші соціальні інститути і суб'єкти – політичні партії, громадські об'єднання, профспілки. Одним із наслідків такого впливу є політизація соціально-політичних конфліктів. Останню, ми визначаємо як процес залучення суб'єктів суспільства до активного політичного життя, політичної взаємодії, формування прагнення до політичних дій, відстоювання політичних інтересів. Характер висвітлення конфліктів з боку ЗМІ впливає не лише на соціально-психологічний стан суспільства (поширення відчуття тривожності), на формування суспільної свідомості і її ставлення до влади, прагнення долучитися до подій, а й на масштабність,

межі поширення конфліктного протистояння. Воліючи привернути увагу аудиторії, журналісти часто дають необ'єктивну, надмірно негативну характеристику подіям, що в кінцевому результаті посилює соціальну напругу [1, с. 238]

Аналізуючи вітчизняний медіа-ринок, В. Іванов, Н. Костенко зауважують, що на початку ХХІ ст. незаперечною видається констатація: у країні відсутні свобода слова і незалежні мас-медіа. За цих умов набирає спотворених форм і журналістська відповідальність, стає традиційним однобічним висвітленням подій, при цьому значна частина журналістів прямо ідентифікує себе однією із сторін у соціально-політичному конфлікті між владою і опозицією, порушуючи при цьому принципи інформаційної журналістики [2, с. 8].

Взаємини між владою і мас-медіа в українському суспільстві, часто залежать від політичної кон'юнктури та зумовлюються конкретними обставинами. Влада, добре усвідомлюючи можливості впливу з боку ЗМІ, намагається впродовж усього періоду незалежності взяти цей інститут під свій контроль. Так, на початку незалежності України цей вплив на ЗМІ з боку влади, з огляду на ряд суб'єктивних та об'єктивних причин, був мінімальним. Особливість ситуації полягала в тому, що лише ЗМІ, засновниками яких були органи державної влади та місцевого самоврядування, могли розраховувати на фіксовані бюджетні дотації, податкові пільги. Незалежні ж мас-медіа намагалися не конфліктувати із владою, яка своєю чергою, аби уникнути закидів щодо недемократичності, всіляко підтримувала тезу про незалежність і опозиційність ЗМІ до реальної влади [4, с.23].

Ситуація почала різко змінюватися у зв'язку із приходом у велику політику представників політико-економічних угруповань. Ці тіньові суб'єкти політичного процесу чітко усвідомлювали політичні дивіденди, які приносить контроль над ЗМІ та інформаційним простором, тому зайнялися поширенням такого впливу. В цьому контексті деякі науковці схильні вважати, що “українська журналістика не витримала спокуси отримати замість постійної нестабільності і економічних негараздів економічний і політичний “дах”, плата за який – обслуговування потреб тієї чи іншої фінансово-політичної групи” [7, с. 65]. З певною долею обережності можна стверджувати, що на к. ХХ ст. дедалі помітнішою стає тенденція політизації ЗМІ з метою отримання з боку останніх суттєвих політичних інвестицій та прибутків.

Політики добре усвідомлюють, що, отримавши контроль над основними медіа активами та органами, які здійснюють регулювання у медіа сфері, вони зможуть диктувати інформаційний “тон” у суспільстві. Саме тому вітчизняні ЗМІ продовжують делікатно політизувати і дезорієнтовувати громадян, при цьому на першому плані – не політичні процеси, а політична інтрига, а часто й розвага.

Політичне життя, в спектрі висвітлювання ЗМІ, нагадує безкінечно довгий серіал і формує у населення обмежений погляд і поверхове ставлення до політики, втому від неї. В останні роки телеекрани заповнюються

різноманітними аналітичними програмами і ток-шоу, які із засобу інформування населення щодо основних аспектів життя країни і налагодження конструктивного діалогу між різними політичними силами перетворилися на базарні суперечки. Це призвело до повної деградації іміджу політиків, яких телебачення позиціонує як “неспроможних до керівництва державою скандалістів”, і формування негативного, почасти агресивного їх сприйняття у громадян. В суспільстві дедалі більше формується тотальна байдужість, яка є наслідком відчуттів безвиході, некорисності протесту, переконаності в непорушності влади, кланів та мафії. Це ідеальне середовище для обробки свідомості через покірні ЗМІ, а далі для нав’язування потрібного результату.

Література

1. Білецька Т. В. Вплив ЗМІ на характер соціальних конфліктів в сучасній Україні // Наукові студії Львівського соціологічного форуму “Традиції і інновації в соціології”. Збірник наукових праць. Львів. Дрогобич: Посвіт, 2009. 266 с.
2. Іванов В., Костенко Н. Новини VS Новини. Виборча кампанія в новинних телепрограмах. Інститут соціології НАН України, Інститут журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Академія української преси. К.: ЦВП, 2005. 212с.
3. Луман Н. Власть М.: Гардарики, 2001. 342 с.
4. Петренко В. Комплекс підпорядкованості, або становлення ЗМІ у незалежній Україні // Віче. 2001. № 10. С. 19-32.
5. Почепцов Г. Г., Чукут С. А. Інформаційна політика: Навч. посібник. К.: Знання, 2006. 663 с.
6. Тофлер Е. Проблемы власти на пороге XXI века. Свободная мысль. 1992. № 2. С.113-120.
7. Україна після президентських виборів: становлення демократії та розвиток громадянського суспільства: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції / укл. Романюк А. С., Скочиляс Л. С. Львів: ЦПД ЛНУ ім. І. Франка, 2005. 152 с.

Білоконенко Л. А.

доктор філологічних наук, доцент
*Криворізький державний
педагогічний університет*

АТРИБУТИВНІ СЛОВОСПОЛУКИ В ЮРИДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Словниковий склад наукової мови має можливості для визначення і тлумачення різних понять. Розвиток науки, розширення наукової інформації вимагають від фахівців вдосконалення національної терміносистеми. У цьому сенсі юридична терміносистема загальнонародної мови вимагає

постійної уваги та впорядкування, оскільки юриспруденція є однією з найбагатших і пріоритетних областей для лінгвістичних досліджень. Її термінологічний словник постійно змінюється й поповнюється, цей процес зумовлює гостра суспільна потреба. У зв'язку з цим вважаємо актуальним розгляд механізмів термінологізації загальнонаціональної лексики та вивчення інформаційно-семіотичної природи лексичних знаків у процесі реалізації різних словосполук, між ними й атрибутивних, в юридичній термінології. Метою статті є дослідження структурно-семантичних особливостей сучасних термінів-словосполук в юридичній термінології. Предметом – атрибутивні словосполуки, які функціонують в юридичній мові. Матеріалом дослідження слугують юридичні словники 20-х років ХХІ ст. [4; 5; 6].

На сучасному етапі досить глибоко вивчені та представлені семантичні відносини між компонентами атрибутивних груп. Такі одиниці мови набули значного поширення в терміносистемі правничої сфери, вони є одним з основних засобів номінації, активно функціонуючи в юридичних текстах, де «амплітуда атрибутивних значень прийменниково-відмінкових форм охоплює різноманітні оцінні характеристики», говорить І. Царьова [7, с. 320]. У межах цієї системи синтаксичний спосіб творення термінів є продуктивним, оскільки в терміносполуках відбивається структурна складність наукової сфери (напр., дослідження термінів конституційного права П. Луньо [1, с. 61-64.]).

У процесі термінологізації внаслідок складної взаємодії лексичних і граматичних компонентів головного й залежного членів відбуваються різні процеси. При перенесенні можна фіксувати або зміну значення слова, або появу нового слова (метафоричне й метонімічне перенесення). Також бачимо звуження плану змісту слова. Оскільки термін потрапляє в умови «спеціалізації», то компоненти атрибутивних словосполук, які переважно є лексичними одиницями загальноновживаної мови, змінюють свій денотат чи обмежують його. Перехід загальноновживаних слів у наукову сферу, обмежену спеціальними умовами вживання, є результативною моделлю термінотворення в українській юридичній мові. Це процес, коли мова використовує власні ресурси. Під впливом законодавчих норм загальноновживані слова здобувають юридичну значущість.

У словниках фіксуємо моделі термінологізації загальноновживаної лексики:

1. Термінологізація відбувається внаслідок метафоричного перенесення лексичної одиниці. Зазначимо: метафоричне перенесення виконує номінативну, а не стилістичну функцію. Метафора мотивує термін, витлумачуючи його в доволі зрозумілому, навіть для нефахівця, полі. Терміни характеризують особливі риси означуваного явища. Процес метафоризації вирізняється збереженням плану вираження знака й одночасною зміною плану змісту слова. Наприклад: *виконавець злочину* – *особа, яка безпосередньо вчинила злочин* [5, с. 11] (за СУМ-11: *виконавець* – 1. Той, хто виконує яке-небудь завдання, здійснює що-небудь. 2. Особа, що

виконує розпорядження якогось органу влади [3, т. 1, с. 411]); **відкриття спадщини** – виникнення спадкового правовідношення при встановленні певних юридичних фактів [5, с. 14] (за СУМ-11: *відкритий* – дієпр. пас. мин. ч. до *відкрити*: 1. Піднімаючи або знімаючи те, чим закрите, накрите щось, робити вільним доступ усередину чого-небудь. 2. розм. Те саме, що *відчиняти* [3, т. 1, с. 595]); **джерело підвищеної небезпеки** – діяльність, пов'язана з використанням технічних засобів, матеріалів, предметів, устаткування тощо, які створюють підвищену небезпеку для оточення [5, с. 26] (за СУМ-11: *джерело* – 1. Потік води, що утворюється внаслідок виходу підземних вод на поверхню землі. 2. перен. Те, що дає початок чому-небудь, звідки постає щось; основа чого-небудь; вихідне начало [3, т. 2, с. 262]); **необережність злочинна** – правова ситуація, коли особа, яка вчинила злочин, передбачала можливість настання суспільно небезпечних наслідків своєї дії, але легковажно розраховувала на їх відвернення або не передбачала можливості настання наслідків [5, с. 52] (за СУМ-11: *необережність* – абстр. до *необережний* – який діє необдуманно, непередбачливо, наражаючись на можливу небезпеку, неприємність // Який здійснюється необдуманно, необачно, без урахування можливої небезпеки, неприємності [3, т. 5, с. 344]).

2. Терміноутворення внаслідок метонімічного перенесення, формується на основі суміжності предметів чи явищ та їхнього залучення в умовно єдину ситуацію. У похідній метонімічній одиниці вихідний зміст отримує інтегральне значення. Наприклад: **день прав людини** – встановлений ООН на честь прийняття 1948 р. Загальної декларації прав людини (частина доби / календарна дата); **суд присяжних** – форма здійснення державної влади, зокрема судової, безпосередньо громадянами шляхом їх участі у відправленні правосуддя (державний орган / приміщення для судових засідань); **загальні збори трудового колективу** – найвищий орган самоуправління трудового колективу, що керує його справами на основі демократичних принципів і активної участі працівників у розв'язанні виробничих питань (зустріч, зібрання членів якого-небудь колективу / присутні на таких засіданнях і зустрічах); **політична влада** – вироблення і проведення в життя політичних програм усіма суб'єктами політичної організації суспільства, а також різними неформалізованими угрупованнями (політичне панування / сила чого-небудь).

3. При термінологізації спостерігаємо також звуження значення: перехід від більш загального значення до часткового. Цей процес визначається тим, що частина термінів була утворена завдяки ресурсам як загальнонародної мови, так і запозиченням з інших терміносистем. Науковці вважають, що звуження (і розширення) значення та метафоричне й метонімічне перенесення мають багато спільного, проте їх можна вирізнити за їхніми наслідками. При звуженні (розширенні) поняття слово залишається тим самим, а змінюється лише його обсяг (поняття стає більш вузьким або, навпаки, більш широким), тоді як унаслідок перенесень до значення слова додаються нові суттєві ознаки, і слово може втілювати нове поняття [2, с.

93]. Наприклад, **цінні папери** – грошові документи, що засвідчують право володіння або відносини позики, визначають взаємовідносини особи, яка їх випустила, та інші особи і передбачають, як правило, виплату доходу у вигляді дивідендів або відсотків, а також можливість передачі грошових та інших прав, що випливають з цих документів, або в інший спосіб [5, с. 110] (за СУМ-11: *папір* – письмовий документ офіційного характеру [3, т. 6, с. 56]); **ухвала судова** – акт застосування норм процесуального права, спрямований на виникнення процесу, його розвиток і закінчення; виноситься судом колегіально [5, с. 105] (за СУМ-11: *ухвала* – рішення з'їзду, конференції, зборів, наради і т. ін. [3, т. 10, с. 526]); **скорочений робочий час** – встановлена законом норма робочого часу з метою охорони праці окремих категорій працівників без зменшення заробітної плати [5, с. 88] (за СУМ-11: *час* – тривалість існування явищ і предметів, яка вимірюється століттями, роками, місяцями, годинами, хвилинами і т. ін. [3, т. 11, с. 274]).

4. Термінологізація має характер переосмислення лексичних одиниць загальноживаної мови. Один із компонентів атрибутивної словосполуки головно зберігає своє основне лексичне значення, а інший – семантично ускладнюється. Наприклад: **товарний знак** – позначення, за яким товари і послуги одних осіб відрізняються від однорідних товарів і послуг інших осіб [5, с. 101] (за СУМ-11: *товарний* – запланований обсяг товарообороту забезпечується відповідними товарними ресурсами [3, т. 10, с. 162]); **речові докази** – предмети, що за своїми ознаками свідчать про обставини, які мають значення для слідства і вирішення справи; предмети, які були знаряддями вчинення злочину або об'єктом злочинних дій [5, с. 83] (за СУМ-11: *речовий* від *річ* – предмет, переважно домашнього вжитку, трудової діяльності і т. ін. [3, т. 8, с. 576]); **пряма демократія** – форма здійснення влади через безпосереднє волевиявлення народу, певної соціальної групи [5, с. 79] (за СУМ-11: *прямий* – рівно витягнутий у якому-небудь напрямку, без вигинів. 2. Розташований по вертикалі, під кутом у 90° до чого-небудь. 3. Який поєднує, зв'язує кого-, що-небудь з кимсь, чимсь [3, т. 8, с. 366]); **крайня необхідність** – дія, що хоч і підпадає під ознаки діяння, передбаченого кримінальним законом, але вчинена у стані, коли інші дії були неможливими, для усунення небезпеки інтересам держави, особі чи правам людини [5, с. 42] (за СУМ-11: *крайній* – який міститься скраю, на межі чогось; кінцевий. 2. Якого далі не можна зволікати, переносити; останній [3, т. 4, с. 321]). При створенні такого терміну до семантичного переосмислення схильні насамперед залежні компоненти, виражені прикметниками у препозиції.

Досліджені атрибутивні словосполуки структурно розмежовуємо на дві групи: двокомпонентні та багатокомпонентні.

Двокомпонентні терміни складаються майже 75% від усіх атрибутивних словосполук. Ці мовні одиниці утворюються за допомогою іменника, до якого приєднуються інші частини мови в препозиції або постпозиції. Терміни належать до 2-х структурних типів:

1) N+N, а саме:

N+N (Gen) → *відкриття спадщини, відшкодування збитків, зайнятість населення, мандат депутата, незалежність суддів, організатор злочину, реалізація права, суб'єкт права, суб'єкт злочину;*

N+N (Pr+Acc) → *замах на злочин, передача на поруки, переслідування за критику;*

N+N (Pr+Abl) → *тлумачення за обсягом, тлумачення за суб'єктом, явка з повинною;*

2) **Adj+N**, напр.: *державна зрада, екологічне право, житлове право, законодавча функція, майнові права, обтяжуючі обставини, правовий прецедент, судовий виконавець, територіальна цілісність, тілесні ушкодження, тоталітарний режим, юридична відповідальність;* або **N+Adj**, напр.: *інстанція судова, гонорар авторський, давність позовна, демократія соціальна.*

Багатокомпонентні терміни реалізують три-, чотири-, п'ятикомпонентні одиниці, що загалом суперечить вимозі щодо їх лаконічності. Проте певні широкі процеси, явища важко кваліфікувати одним чи двома словами.

Трикомпонентні терміни представлено такими структурними типами:

1) **(Adj+Adj)+N**, ці терміни формуються за моделлю, коли іменник має залежні прикметники, що утворені способом складання слів або основ слів та пишуться через дефіс, напр.: *(виконавчо-розпорядча) + діяльність, (виправно-трудова) + колонія, (державно-правовий) + режим, (локально-правовий) + акт, (нормативно-правовий) + акт;*

2) **N+(Adj+N)** або **N+Pr+(Adj+N)**, іменник приєднує залежну від нього просту словосполуку без прийменника, напр.: *акти + (громадянського стану), безпосередність + (судового розгляду), гласність + (судового розгляду), застосування + (правових норм);* або з прийменником, напр.: *відрахування + із (заробітної плати), ухилення + від (військової служби);*

3) **Adj+(Adj+N)**, прикметник ускладнює просту словосполуку з іменником у ролі головного слова, який сполучається з прикметником, напр.: *внутрішній + (трудовий розпорядок);*

4) **Adj+(N+N)** або **Adj+(N+Pr+N)**, прикметник поширює просту словосполуку з іменником у ролі головного слова, який сполучається з іменником у непрямих відмінках без прийменника, напр.: *галузеві + (принципи права), державна + (реєстрація підприємства); загальний + (нагляд прокурора);* або з прийменником, напр.: *добровільна + (відмова від злочину);*

5) **N+(N+N)**, де головне слово – іменник та залежна від нього субстантивна словосполука, напр.: *день + (прав людини), дотримання + (норми права).*

У цих структурних типах залежний компонент простої словосполуки пов'язаний із головним словом цієї структури та через нього опосередковано взаємодіє із центральним іменником складної словосполуки. Тож у межах словосполуки основне навантаження несе домінуючий іменник. Інколи

семантичне навантаження має залежний елемент, тоді спостерігаємо деяке семантико-синтаксичне зрушення. Фіксуємо також особливі структури, коли залежні компоненти взаємодоповнюють один одного як синтаксично рівноправні, поєднаними сурядним зв'язком, напр.: *гарантії прав і обов'язків, честь і гідність громадян*. Або рівноправними є іменники, які поширені одним залежним словом, напр.: *депутатські комітети і комісії*.

Чотири-, п'ятикомпонентні терміни, утворені за різноманітними типами:

- 1) **N+N+(Pr)+Adj+N** (*види покарань у кримінальному праві*);
- 2) **N+Adj+(Pr)+Adj+N** (*втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність*);
- 3) **N+Adj+Adj+N+N** (*держава соціально-демократичної орієнтації*);
- 4) **N+(Pr)+N+(Pr)+N+N** (*звільнення з роботи з ініціативи власника*);
- 5) **N+N+(Con)+Adj+N** (*зловживання владою або службовим становищем*);
- 6) **Adj+N+(Pr)+Adj+(Con)+Adj+N** (*Міжнародний пакт про громадянські та політичні права*);
- 7) **Adj+N+(Pr)+Adj+Adj+(Con)+Adj+N** (*Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права*) тощо.

До складу багатоконпонентних термінів входять й інші атрибутивні терміни-словосполучення, проте кількісно вони поступаються двокомпонентним.

Отже, юридична термінологічна атрибутивна словосполучення є складним лексико-граматичним знаком, значення якого реалізується завдяки різному взаємозв'язку лексичних і граматичних ознак головного й залежних членів. Як з'ясовано, терміни виникають на основі загальноновживаної лексики, унаслідок модифікації значення слова (метафоричного й метонімічного перенесення), звуження значення або його часткового переосмислення. У цьому разі спостерігаємо зміну плану змісту лінгвістичного знака при збереженні його плану вираження. Також зазначимо, що досліджені одиниці можна розмежувати на дві групи: двокомпонентні та багатоконпонентні. Двокомпонентні належать до 2-х структурних типів, трикомпонентні – до 5-ти. Серед багатоконпонентних термінологічних одиниць домінують трикомпонентні.

Література

1. Луцько П. Є. Структурне моделювання двокомпонентних термінів конституційного права України. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер. : Філологічна*. 2013. Вип. 39. С. 61-64.
2. Пономаренко В. Д., Ляхова О. В. Звуження значення як динамічний процес у лексико-семантичній системі сучасної української мови. *Вісник Харківського нац. ун-ту імені В. Н. Каразіна*. 2014. № 1107, вип. 70. С. 92-97.
3. Словник української мови: в 11-ти т./ АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К., 1970–1980.

4. Словник юридичних термінів і понять : навч. посіб. / В. Г. Гончаренко, С. В. Ромовська, А. В. Бермічева, Л. Д. Білик, А. М. Бірюкова. Київ : Юстиніан, 2013. 597 с.
5. Словничок юридичних термінів : навч. посіб. / уклад. В. П. Марчук. Київ : МАУП, 2003. 128 с.
6. Юридичні терміни. Тлумачний словник / за ред. В. Г. Гончаренка. 2-ге вид., стереотипне. Київ : Либідь, 2004. 320 с.
7. Царьова І. В. Сучасний український юридичний текст: лексико-дериваційна структура : монографія. Дніпро: ЛПРА, 2020. 446 с.

Бобокал О. М.

викладач-методист, спеціаліст вищої категорії,
*Київський державний коледж
туризму та готельного господарства*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

На сучасному етапі розвитку правової держави однією з найважливіших проблем, постає проблема вивчення юридичної термінології, її правильне використання юристами, а також проблема умов її раціонального використання.

Проблеми вдосконалення термінології притаманні в тій чи іншій мірі будь-якій області науки і практики. Дані процеси характерні і для юридичної сфери життєдіяльності суспільства, оскільки глибокі соціальні зміни, що відбуваються в Україні в останні роки, зумовили стрімкі темпи правотворчої діяльності. Однак кількісні зміни в цій області далеко не завжди означають і якісні, бо багато законів та підзаконних актів не відповідають вимогам юридичної техніки. Тим часом наявність досконалих нормативно-правових актів є однією з ключових умов упорядкованості і стабільності суспільних відносин, що сприяє запобіганню значного числа помилок у процесі реалізації права.

Питання юридичної термінології є складовою частиною більш загальної проблеми – проблеми мови законодавства. Сьогодні роль мови в юриспруденції дедалі частіше стає предметом широких дискусій та наукових досліджень.

У свідомості юристів мова – це насамперед спосіб матеріалізації думки і волі законодавця. Мову прийнято вважати лише інструментом мислення. Однак сутність ролі мови у праві значно ширша.

Увага до юридичної термінології та її розбудови на власній національній основі, ступінь розробленості й упорядкування, стан і глибина її наукового вивчення – це показники рівня розвитку держави, суспільства, нації, національної свідомості і правосвідомості.

Проблемою мови законодавства в різні часи займалися багато вчених, зокрема: А. С. Піголкін, Ю. О. Тихомиров, Д. В. Чухвичев, К. К. Панько, О. А. Ушаков та інші.

Розвиток української юридичної термінології тісно пов'язаний з історією національного права, законодавства, української державності й української мови. Українська юридична термінологія своїми коренями сягає глибокої дописемної старовини – доби звичаєвого права.

Юридична термінологія – це сукупність історично сформованих термінів, що виражають поняття з правової сфери суспільного життя і використовуються при викладі змісту текстів юридичних актів.

Юридична термінологія покликана виконувати ряд таких специфічних функцій: номінативну, комунікативну, гносеологічну, естетичну, культураносну. Формування юридичної термінології відбувається під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів.

Юридичний термін (від лат. *terminus* – межа, кордон) – слово або словосполучення, що виражає поняття із правової сфери суспільного життя і має визначення (дефініцію) в юридичній літературі (законодавчих актах, юридичних словниках, науково-правових працях).

Юридичний термін співвідноситься із правовим поняттям як першоелементом правового знання і слугує його знаковою (мовною) моделлю, репрезентованою у звуковій та літерній формах.

Термін права може характеризуватись як загально-юридичний (поширений в усіх галузях права), галузевий (присутній лише в певній галузі права), міжгалузевий (відомий у двох або декількох галузях права), суміжний з іншими галузями діяльності. За наявності визначення в нормативно-правових актах термін вважається кодифікованим. Він є нормою, еталоном для використання в усіх подальших законодавчих і підзаконних актах, діловій документації та сфері усної правової комунікації.

Юридичним термінам властиві як загальномовні ознаки, притаманні усім термінам, так й ознаки спеціально-юридичні.

Отже, юридичний термін є одиницею термінологічної системи права, через яку входить до загального термінологічного фонду національної мови. Належність до літературної частини словника зобов'язує його відповідати правилам і нормам певної мови.

Сучасне термінознавство визначає специфічні ознаки терміна, які в сукупності відрізняють його від загальноповживаних слів: системність, точність, прагнення до однозначності, відносна незалежність від контексту, наявність дефініції, функційна усталеність, конвенціональність, офіційність, стандартизованість, лаконічність, суворота нормативності, стилістична нейтральність, відсутність експресивності, коректність. Їх важливо враховувати для формування уявлення про нормативні і ненормативні терміноживання в юридичному мовленні.

Правова терміносистема – це система правових термінів, що використовуються в певній нормативно-правовій галузі, інституті чи певному джерелі права або у відповідній правовій теорії.

Правова терміносистема формується на основі системи понять; терміни згруповані не в будь-якому порядку, а на основі системності джерела права, нормативно-правового інституту чи нормативно-правової галузі або відповідної теорії (науки).

Правові терміни можна класифікують за юридично значущими критеріями, зокрема:

а) за галуззю використання; б) за ступенем конкретності.

За першим критерієм юридичні терміни можна поділити на нормативно-правові, тобто легальні (ті, що закріплені у джерелах позитивного права), та наукові, тобто доктринальні (найменування правових понять, що використовуються у правознавстві).

Крім того, правові терміни можна класифікувати і за певними мовними критеріями. А саме: за походженням та за мовною структурою.

За походженням їх поділяють на:

а) створені засобами української мови (наприклад, «злочин»);

б) запозичені чи скальковані з інших мов (наприклад, «алібі»);

в) комплексні («презумпція батьківства»).

За мовною структурою правові терміни є:

а) простими (коли вони складаються з одного слова, наприклад, «суд»);

б) складними – складаються з одного слова, утвореного шляхом складання слів чи складання основ (наприклад, «векседавець»);

в) складеними (термінологічні сполучення), що утворені з двох і більше слів (наприклад, «залишення позовної заяви без розгляду»).

Юридична термінологія, яка функціонує у сучасній українській мові, має певні особливості:

– Переважна більшість юридичних термінів – запозичені слова, тобто інтернаціоналізми, що вживаються в багатьох мовах світу і мають одне джерело походження. Наприклад, з латинської мови, яка з давніх часів почала проникати в нашу мову, взяті такі терміни, як алібі, архів, агент, адвокат, референдум, акцепт, юриспруденція; з грецької мови – дактилоскопія, амністія; з французької мови запозичені такі терміни, як анкета, арбітраж, паспорт тощо. Багато запозичень з англійської, німецької мов. Однак поряд з запозиченими термінами у юриспруденції використовують і власне українські: допит, злочин, свідок, позивач, позов, відповідач, очевидець тощо.

– Юридична термінологія насичена словами, що мають особливе юридичне значення, наприклад, дізнавач, безчинство, обшук, понятий, правник, хабарник, шахрай, злочинець, суд, суддя, словосполученнями викривальний доказ, документальний доказ, незаперечний доказ, неспростований доказ, аббревіатурами МВС, ДАІ, ОВС тощо. Вживаються віддієслівні іменники, не характерні для загального вжитку, наприклад, притягнення, призупинення, обвинувачення тощо.

Більшість багатозначних слів визначає особливі юридичні поняття. Так, пом'якшити – зробити покарання менш суворим, стаття – певна частина тексту в юридичному документі, організатор – ініціатор злочину, епізод – частина злочинних дій тощо.

– Юридичні терміни різні за структурою і можуть бути:
– однокомпонентними (держава, апеляція, право);
– двокомпонентними, утвореними за моделями: «прикметник + іменник» (безапеляційний вирок, кримінальний позов, неповнолітній злочинець), «іменник+іменник» (злочинність неповнолітніх, слід пограбування тощо);

– багатоконпонентними, що складаються з трьох і більше слів (безперервність судового процесу, атестація робочих місць, компенсація за невикористану відпустку, кодекс про сім'ю і шлюб.

– Серед юридичних термінів А. Піголкін, автор книги «Мова закону», виділяє загальноповживані; загальноповживані, які мають в нормативному акті більш вузьке, спеціальне значення; суто юридичні; технічні.

Загальноповживані терміни – це звичайні слова, які набули значного поширення, найменування предметів, якостей, ознак, дій, явищ, які використовуються в побутовій мові, художній літературі, ділових документах, законодавстві. Такі терміни прості, зрозумілі. У законодавстві вони використовуються в загальноприйнятому значенні і ніякого спеціального змісту не мають (справа, закон, правопорядок, охорона тощо).

Більшість термінів, узятих з повсякденної мови, отримують в нормативному акті особливе, більш точне, спеціальне значення. Їх перевага порівняно із загальноповживаними полягає в тому, що при максимальній стислості вони найточніше визначають потрібне поняття (скарга, доказ, потерпілий, грабіж тощо). Подібних термінів у нормативних актах багато. Вони складають основу юридичної термінології, несуть основне смислове навантаження в законодавстві.

Важливо, щоб спеціальне значення загальноповживаного терміна було очевидним. Таким термінам у законодавстві даються визначення. Якщо цього немає, значення терміна визначається, виходячи із загального контексту. При першому використанні терміна зі спеціальним значенням треба давати до нього відповідні нормативні роз'яснення.

Спеціальні юридичні терміни – це слова чи словосполучення, які позначають поняття, що відображають специфіку державно-правових явищ, застосовуються тільки в юриспруденції (юридична особа, позов, речовий доказ, касація, санкція, інкримінування, імпідмент).

У нормативних актах використовується багато термінів, узятих із різних галузей науки, культури, техніки. У літературі за ними закріпилася назва технічні терміни (комп'ютер, фонограма, плівка, піротехніка, діапозитив, дискета тощо).

На сьогодні важливим для розвитку української термінологічної системи є активне опрацювання теоретичних проблем, висвітлення такої проблеми,

як термінознавство, проведення різноманітних термінологічних конференцій. Досягти мовної досконалості і ефективності законодавства, можна тільки шляхом дотримання умов раціонального використання юридичної термінології. Дуже важливим є забезпечити зрозумілість, максимальну доступність тлумачення і застосування нормативно-правового акта.

Оскільки юридична термінологія не є раціонально організованою, семіотично бездоганною системою, у термінознавстві повсякчас побутує проблема упорядкування термінології, перш за все у законодавстві.

Отже, термінологія права – динамічна система. Вона постійно розвивається і їй притаманні такі традиційні засоби українського термінотворення як афіксація, безсуфіксний, словоскладання, змішаний, спеціалізація загальноживаного слова. Останнім часом і мовознавці, і юристи працюють у напрямі вивчення юридичних термінів, проте цього не достатньо й вона потребує подальшого дослідження.

Болкарьова О. В.,
старший викладач
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІСТЬ МОВНИХ КОМПОНЕНТІВ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Учені доводять, що ми щодня використовуємо велику кількість метафор, проте не завжди це помічаємо [4]. Під час політичної комунікації особливу увагу потрібно звернути на вплив фактора гендеру на мовлення спікера. Жіноче й чоловіче мовлення має свої особливості, відмінні та подібні риси. Мова не тільки виражає культурні погляди на гендер, але й утворює гендерну ідентичність особистості. Наша манера спілкування визначає нас як жінку, або як чоловіка. Загалом ми самі створюємо свій гендер через розмову. Провідну роль відіграють гендерно марковані одиниці, тобто одиниці, що фіксують статеву належність референта. Гендерно марковані одиниці – це суттєві прояви пізнання світу крізь призму чоловічої чи жіночої свідомості, що виявляють особливості номінативної й комунікативної діяльності чоловіків і жінок, визначені статтю особливості мовної діяльності та мовної поведінки

Політичний дискурс неодноразово привертав увагу науковців із різних галузей, зокрема і лінгвістів, оскільки зв'язок між мовою і політикою очевидна: жоден політичний режим не може існувати без комунікації. Науковці звертають увагу на його екстралінгвістичні характеристики, а також механізми та технології впливу політика на адресата з метою маніпулювання його свідомістю, адже політичний дискурс найвпливовішим явищем в сучасній політичній комунікації. Встановлення мовних засобів

впливу на адресата у сучасному англomовному політичному дискурсі шляхом аналізу їх взаємодії в організації змісту аналізованих політичних текстів. Характерною особливістю сучасної політичної лексики є її використання не лише для повідомлення інформації, а й приховування її; вона є не тільки засобом привертання громадської уваги, а й вживається для того, щоб її відвернути або значно послабити [4, 313]. Специфіка політичного дискурсу полягає у тому, що він визначає політичні пріоритети суспільства, задає параметри інтерпретації політичних подій, орієнтує членів суспільства у світі політики [3, 40], політична активність стимулює відкритий та прихований вплив (переконання, заклик до дій чи створення певного емоційного стану, настрою, фону). За твердженням М. О. Діденко, визначальною рисою комунікації в політиці є її спрямування на адресата для того, щоб досягти перлокутивного ефекту – спонукати аудиторію до суспільно-політичної реакції. Учасники політичної комунікації представляють, зазвичай, певні суспільно-політичні позиції, а обмін інформацією відбувається з достатньо яскраво вираженим прагматичним спрямуванням, тобто комунікативний – процес у політиці завжди має інтенціональний характер [1]. Для досягнення поставленої перлокутивної мети необхідні ретельний відбір і організація адресантом мовних засобів різних рівнів. Для впливу на адресата, політик у своєму дискурсі використовує безліч технологій на різних рівнях мови. Це може бути спеціальна інтонація, щоб привернути увагу аудиторії, порушення правил узгодження часів, щоб підкреслити потрібний аспект, спеціально підібрана лексика, щоб викликати у слухача відповідну реакцію.

У політичному дискурсі на лексичному рівні використовується: нейтральна лексика (world, effect, matter, person, experience, to become, to admit, to carry), книжкова лексика (vow, challenges, to neglect, to emphasize), терміни (the general maritime law, maritime jurisdiction, admiralty) та номенклатурна лексика (the Civil Code, American admiralty court, the Ministry of Post and Telecommunications, the National Space Development Agency (NASDA) of Japan) [2, 14].

Отже, інтерпретуючи політичний дискурс у його цілісності, не слід обмежуватися суто мовними компонентами, оскільки сутність та прагматизм зазначеного виду дискурсу не будуть розкриті повною мірою. Розуміння даного феномену вимагає знань фонові інформації, очікувань та переконань автора і аудиторії, прихованих мотивів, мотивації та аргументації і, особливо, суспільно-політичних умов конкретної історичної епохи.

Література:

1. Діденко М. О. Політичний виступ як тип тексту (на матеріалі виступів німецьких політичних діячів кінця 20 століття): Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / М. О. Діденко. Одеса, 2001. С.19.
2. Пирожников А. К. Использование прагмакогнитивного подхода при исследовании немецкого политического дискурса. *Актуальные проблемы*

германістики і романистики: Сб. науч. ст. Смоленск: СГПУ, 2005. Вып. 9. Ч. II. Язык в тексте. С. 7-15.

3. Пьянзина И. Н. К вопросу об эвфемии в политическом дискурсе. *Актуальные проблемы германістики і романистики*: Сб. науч. ст. Смоленск: СГПУ, 2005. Вып. 9. Ч. II. Язык в тексте. С. 39-44,

4. Тхір В. Б. Особливості утворення політичних евфемізмів (на прикладі ідеологічних евфемізмів). *Гуманітарний вісник*. Серія: Іноземна філологія: Всеукраїнськ. зб. наук. пр. Черкаси: ЧДТУ, 2004. Вип. 8. С. 313-315

5. Hillary Clinton's War for Women's Rights. 2011. Jun. 03. URL: <http://www.thedailybeast.com/articles/2011/03/06/hillary-clintons-mission-to-help-women-and-girls-worldwide.html>

Гнатенко К. В.
старший викладач
*Харківська державна
академія фізичної культури*

МОВА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Діюча система освіти істотно відстає від процесів, що відбуваються в суспільстві. Застаріле і переобтяжене змістове наповнення сьогоденної освіти, її відірваність від реальних потреб життя вимагає змін у підготовці сучасного фахівця здатного реалізувати себе в обраному професійному напрямку, суспільстві та у світі, активно і творчо застосовувати отримані знання і тим самим сприяти саморозвитку та загальному розвитку суспільства. Тому дуже важливого значення набуває професійна культура майбутнього фахівця.

Освітні системи зарубіжних держав за останні 10 років зробили різкий стрибок в своєму розвитку. Суспільство завжди зацікавлене в високоосвічених громадянах, бо, тільки такі люди здатні розвивати і забезпечувати громадський прогрес. Ринок і вся його інфраструктура завжди потребує кваліфікованих фахівців, що мають професійні навички і знання та вміють вдало формулювати та висловлювати свої думки та ідеї, а одже, професійно комунікувати. Не можливо уявити формування професійної культури майбутнього фахівця за відсутністю такого явища як мова.

Мова є найважливішим засобом комунікації в суспільстві і тісно пов'язана з мисленням і свідомістю. Професійне спілкування багатогранно і може виконувати вельми різноманітні функції. Основними з них є такі: 1) комунікативна (від лат. Communicatio – повідомляти, розмовляти), вона складається в обміні необхідною інформацією певної професійної спрямованості; 2) інтерактивна (лат in – між, серед, всередині і actio - дія),

функція організації взаємодії, тобто визначення виду діяльності, розподіл обов'язків і контроль за їх виконанням, вплив на настрій, поведінку, вміння висловити свої думки, переконання партнера по спілкуванню та колег певної фахової групи; 3) перцептивна (лат. Percipio – сприйняття), встановлення взаєморозуміння в процесі професійної діяльності.

Особливого значення набуває мова як засіб формування професійної культури майбутніх викладачів. Саме комунікативна майстерність є однією з найважливіших ознак високого рівня сформованості професійної культури майбутніх викладачів. Тож можемо зробити висновок, щодо важливості та невід'ємності ролі в цьому процесі саме етики спілкування, високої професійної культури майбутнього викладача будь-якої галузі, що сприятиме встановленню доброзичливих відносин з вихованцями та успішного досягнення та виконання освітніх завдань.

Професійна культура передбачає володіння спеціальними вміннями і навичками професійної діяльності, культуру поведінки, емоційну культуру, загальну культуру мови і культуру професійного спілкування.

Загальна культура мови передбачає норми мовної поведінки і вимоги до мови в будь-яких ситуаціях спілкування, культура професійного спілкування зумовлена низкою додаткових по відношенню до загальної мовної культури вимог.

Культура професійного мовлення включає: володіння термінологією даної спеціальності; вміння будувати виступ або звернення на професійну тему; вміння організувати професійний діалог і керувати ним; вміння спілкуватися з нефхівцями з питань професійної діяльності.

Знання термінології, вміння встановлювати зв'язок між відомими раніше і новими термінами, вміння використовувати наукові поняття і терміни в практичному аналізі виробничих ситуацій, знання особливостей стилю професійного мовлення складають лінгвістичну компетенцію в професійному спілкуванні та є також показниками рівня сформованості професійної культури фахівця, та на сам перед майбутнього викладача.

Уміння контролювати емоції, направляти діалог відповідно до потреб професійної діяльності викладача, дотримання етичних норм та вимог етикету становлять поведінкову компетенцію. Комунікативна поведінка має на увазі таку організацію мовлення і відповідного їй мовної поведінки, які впливають на створення і підтримання емоційно-психологічної атмосфери серед вихованців, спілкування з колегами і батьками учнів, на характер взаємин учасників освітнього процесу, на стиль їх роботи.

До мови викладача фізичної культури ставлять високі вимоги, особливо щодо прояву емоцій, оскільки йому доводиться часто діяти в нестандартній обстановці (наприклад, в умовах змагань).

Існує низка типових помилок педагогічної техніки у майбутніх викладачів. Вони проявляються в невмінні опанувати себе, в невпевненості, душевно розмовляти з учнем і його батьками, стримати або, навпаки, проявити гнів. Основними недоліками у володінні голосом є монотонність, млявість мови, відсутність навичок виразного вживання мовленнєвих

зворотів, тощо. Багато індивідуальних недоліків у мовленні - нечітка дикція, невміння знайти оптимальний варіант гучності.

Технологія розвитку мовного компонента структури педагогічної діяльності включає основні блоки, що відображають: концептуальні положення, зміст підготовки, активні форми і методи роботи зі студентами, організацію контролю, що дозволяє оптимально розвивати мовну культуру в умовах спеціально організованого педагогічного процесу у закладах вищої освіти.

Ефективність розвитку культури мовлення фахівця в галузі фізичної культури і спорту залежить від поєднання в навчанні принципів комунікативно-діяльнісного, особистісного та індивідуального підходів при опорі на теоретичне осмислення основних риторичних законів і обліку специфіки закладу вищої освіти.

Отже, сформованість мовного компонента викладача визначає ефективність управління соціально-психологічними процесами в спортивному колективі і забезпечує сприятливий клімат в ньому, що позитивно впливає на ставлення до тренування, до уроку фізичної культури і безпосередньо позначається на успішності спортивної діяльності і стійкості фізкультурних кадрів.

Теоретичний аналіз спеціальної та психолого-педагогічної літератури дозволив виявити сутність і складові мовного компонента як елемента структури фахівця з фізичної культури. Мовний компонент розглядається як набір і організація мовних засобів, які в певній ситуації спілкування, при дотриманні сучасних мовних норм і етики спілкування, забезпечують рішення комунікативних завдань найбільш ефективним шляхом.

Література

1. Зеліско Л. Культура як складова професійної підготовки особистості. Педагогіка і психологія професійної освіти. Львів, 2009. № 4. С. 51–62.
2. Крылова Н. В. Культурология образования. М.: Народное образование, 2000. 272 с.
3. Музалёв А. А. Профессиональная культура и ее роль в формировании профессиональных качеств специалиста в условиях профессионально-технической школы. Молодой ученый. 2014. № 4. С. 1040–1045.
4. Чернова Ю. К. Профессиональная культура и формирование ее составляющих в процессе обучения. Москва Тольятти: Изд-во ТолПи, 2000. 163 с.

Давидова Н. В.,
старший викладач
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ПРО ЛЕКСИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Вважаючи, що здобувачам вищої освіти необхідні комунікативні навички професійного спрямування, загальної розмовної лексики, а також зацікавленість особливостями вживання слова в сучасній англійській мові, доцільно розглянути проблему окремих варіювань лексичного значення слова як одну з важливих складових навчання іноземній мові в спеціалізованому вищому начальному закладі. Метою тез є надання рекомендації щодо опрацювання наданої теми в світі сучасних тенденцій.

По перше, вважаємо за важливе надати здобувачам вищої освіти роз'яснення, щодо лексичного значення слова. Лексичне значення слова – це зміст слова, який відображає в свідомості уявлення про предмет, якості, процес або явище.

Простіше, це все те, що означає слово. Словник будь-якої живої мови з кожним днем змінюється і поповнюється новими лексичними значеннями вже давно нам відомих слів. Слово має таку головну якість – мати більш ніж одне лексичне значення. І це бажано демонструвати на заняттях як «word study». Наприклад слово «fine» у спеціальному тексті має лексичне значення «штраф», а в загальному контексті «fine day» – чудовий день, «fine girl» – гарна дівчина, «fine rain» – дрібний дощ.

Корисно навести приклад, що слово «мова» має теж декілька лексичних значень:

- 1) мова, здатність говорити
- 2) історично створена система звукових лексичних і граматичних засобів
- 3) система знаків, які передають інформацію

Можна підкреслити, що чим частіше слово вживається в сьогоденній мові, тим більш значень воно має. Існує багато чинників, по яким слова змінюють своє лексичне значення. Один з головних є сама природа мови, яка пропонує придбання словами нових значень в залежності від життєвих ситуацій, в яких вони вживаються. Також слова змінюють своє лексичне значення під впливом культурних та соціокультурних змін в суспільстві.

Доцільно наділити увагу таким тенденціям зміни лексичного значення слова як:

1. розширення значення слова (*extension of meaning or generalization*)
2. звуження значення слова (*narrowing of meaning or specialization*)
3. полпнення значення слова (*elevation of meaning or amelioration*)
4. деградація значення слова (*degradation of meaning or pejoration*)

Пропонуємо розібрати кожен тенденцію окремо.

Розширення значення слова (*extension of meaning or generalization*).

Розширення значення слова означає розширення ряду слів з одним і тим же лексичним значенням. Це означає, що спочатку в мові слово мало тільки одне лексичне значення і вживалося в вузькому сенсі, а сьогодні воно має більш широкий сенс і має більш ніж одне лексичне значення, вживається частіше. Наприклад :

1. англійське слово «*wretch*» спочатку означало тільки «*exile*» («вигнанець»), тепер цим словом називають «*any miserable or vile person*» (будь яку нещасну або підлу людину).
2. слово «*barn*» початково означало тільки «*a place for storing barley*» (місце для зберігання ячменю), тепер це слово означає «будь який амбар, сарай чи хлів».
3. слово «*paper*» означало «*an Egyptian plant*» (Єгипетську рослину), тепер це слово означає «будь який вид папіру».
4. слово «*journal*» означало «*daily*» (щоденна газета), тепер це слово використовується для означення «будь якої періодичної публікації».
5. прикметник «*ready*» визначал «*prepared for a ride*» (готовий до їзди), сьогодні це слово має більш широке значення і означає «готовий до чогось».

Звуження значення слова (narrowing of meaning or specialization).

У процесі звуження значення слова, воно набирає вузьке, спеціальне значення. Початкові предмети чи явища називалися словом, яке в процесі часу почало означати один предмет, або явище.

Наприклад:

1. англійське слово «*deer*» означало «будь який звір», сьогодні означає тільки «олінь».
2. слово «*girl*», яке означало « будь яка молода людина», означає тільки «дівчинка».
3. іменник *wife*, колись означало просто «будь яка жінка», тепер придбало вузьке значення «дружина».
4. іменник «*meat*», яке означало «їжу або пиття» взагалі, тепер означає тільки «м'ясо».
5. слово «*worm*», яке колись означало «будь які комахи або плазуни», тепер означає тільки «черв'як».

Поліпшення значення слова (elevation of meaning or amelioration).

У процесі відомому в англійській мові як «*elevation of meaning*» слова з початковим негативним значенням з плином часу покращують своє значення і набувають позитивне, наприклад:

1. англійське слово «*nice*» спочатку мало негативне значення *foolish* (дурний), а з часом набуло позитивне значення «милий».
2. слово «*fame*» колись позначало «*rumour*» (чутка, чутка), тепер набуло значення «слава».
3. іменник «*marshal*» спочатку означало «*horse-servant*» (конюх), тепер це слово означає «вищий військовий чин в армії».
4. слово «*minister*» колись мало значення «*servant*» (слуга), а тепер воно означає «важлива державна особа».

5. слово «chiffon» спочатку мало значення а «rag» (ганчірка), а з часом набуло значення «шифон».

6. іменник «actor» в шекспірівські часи сприймалося як образа «rogue» (мерзотник) або «vagabond» (бродяга), в наші ж часи це слово значно поліщило своє лексичне значення і сьогодні звучить як «актор».

Погіршення значення слова (degradation of meaning or pejoration).

Процес, відомий в англійській мові як «degradation of meaning or pejoration», є протилежним процесу поліщення значення слова і передбачає зміну значення слова в гіршу сторону. З часом ці слова набувають негативний або навіть непристойний зміст. Наприклад:

1. англійське слово «idiot» спочатку мало позитивне значення «a private person» (приватна особа), з плином часу це слово набуло негативного значення «дурень».

2. прикметник «silly» раніше означало «happy» (щасливий), а в даний час набуло негативного значення «дурний».

3. слово «vulgar» спочатку означало «common, ordinary» (звичайний), а з часом набуло значення «вульгарний», «грубий».

4. іменник «gossip» означало а «god parent» (хрещений, хрещена), а в наші дні набуло значення «плітка».

5. слово «churl» означало «чоловік», а з часом набуло значення «грубіян», «погано вихована людина».

Сподіваємось, що наданий «minimum minimore» інформації до такої складної та багатогранної теми як варіювання лексичного значення слова в англійській мові, поліщиє знання здобувачів вищої освіти в цієї сфері, сформує поняття, що зміна значення слова є стійкою закономірністю мови та розвитку сучасних лінгвістичних тенденцій.

Декусар Г. Г.,
старший викладач
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

LANGUAGE AND SOCIETY INTERRELATION

Language arises, develops and exists as a collective property. Its main purpose is to ensure communication between members of the society, as well as the functioning of the collective memory of this community.

Society is not just a set of human individuals, but a system of various relations between people belonging to one or another social, professional, gender and age, ethnic, ethnographic, confessional group, to that ethnosocial and cultural environment where each individual takes its definite place and therefore acts as a bearer of a definite social status, social functions and roles, as a person. An individual as a member of society can be identified on the basis of the large number of relationships that connect him with other individuals.

Language performs the following social functions in society:

- 1) communicative / informative (carried out in acts of interpersonal and mass communication, the transmission and reception of messages in the form of linguistic / verbal statements, the exchange of information between people as participants in acts of language communication);
- 2) cognitive / cognitive processing and storage of knowledge in the memory of the individual and society, the formation of a conceptual and linguistic picture of the world,
- 3) interpretative / interpretive (disclosure of the deep meaning of the perceived linguistic statements / texts);
- 4) regulatory / social / interactive (linguistic interaction of communicants with the goal of exchanging communicative roles, establishing their communicative leadership, influencing each other, organizing a successful exchange of information due to the observance of communicative postulates and principles);
- 5) contact-establishing / establishing and maintaining communicative interaction;
- 6) emotionally expressive (expression of their emotions, feelings, moods, psychological attitudes, attitude towards communication partners and the subject of communication);
- 7) aesthetic (creation of works of art);
- 8) magical / "incantatory" (use in religious ritual, in the practice of spellcasters, psychics, etc.);
- 9) ethnocultural (unification into a single whole of representatives of a given ethnic group as carriers of the same language as a native one);
- 10) metalanguage / metaronic (transmission of messages about the facts of the language itself and speech acts in it).

Language and society - one of the central problems of modern linguistics, this problem is formed on the basis of more private: the social nature of the emergence, development and functioning of language; the nature of his relationship with society; social differentiation of language in accordance with the division of society into classes, strata and groups; social differences in the use of the language in connection with the diverse spheres of its application; the relationship of languages in bilingual and multilingual societies; conditions for the acquisition of functions of a means of interethnic communication by one of the languages; forms of the conscious influence of society on the language.

Ancient philosophers began to consider the problems of the influence of society on language. However, we can talk about the formation of sociolinguistics as a science since the 19th century. The first purely sociolinguistic study is considered to be the book by P. Lafargue "Language and Revolution" ("French before and after the revolution", 1894), in it social versions of the French language ("aristocratic Versailles" and "bourgeois Paris") of the late XVIII - early 19th century explained by the social and political reasons that caused the French Revolution of 1789. The French literary language of that time intensively reflected the changes taking place in society, not only in vocabulary, but also in grammar [3].

At the end of the XIX - beginning of the XX century in France the French school of social linguistics is formed, the most important representative of which is the student and follower of F. de Saussure, the prominent linguist Antoine Meillet (1866-1936). A. Meillet, in his scientific outlook, was primarily a representative of classical comparative studies [2].

1) Language exists only insofar as there is a society, and human societies could not exist without language. " Accordingly, Meillet also attributed linguistics itself to the social sciences, from which it logically followed the conclusion that one of the tasks of linguistics should be to establish the relationship between the structure of society and the structure of language, on the one hand, and reflections of changes in the first in the second, on the other.

2) "Reconstruction does not restore the language as it was in life; no reconstruction will be able to present the "common language" as it was in living speech. Schleicher's restoration of the Indo-European proto-language with the help of historically attested languages of this family was an ingenious innovation; but the compilation of the text in this reconstructed proto-language was a gross mistake. Comparison provides a system of comparisons on the basis of which the history of the language family can be constructed; however, this comparison does not give us a real language with all its inherent expressive means"[1].

F.I. Buslaev understood language not only as an expression of the "mentality of the people," but also of the entire life, customs, and traditions of the people. The tradition of language study outlined by F.I. Buslaev in connection with the history of the people was further developed by A.A. Potebnya, A.A. Shakhmatov [4] and others. Thanks to this approach, the foundations of modern science were laid - linguaculturology. A deeper study of the social nature of language in our linguistics is associated with the name of I.A. Baudouin de Courtenay. He pointed to the social nature of individual speech acts, but also put forward the idea of social differentiation of language in a very original form.

"Language is an obligatory prerequisite for thinking in conditions of complete isolation of a person. But usually language develops only in society, and a person understands himself only when he is convinced by experience that his words are also understandable to other people" (V. Humboldt, Selected Works on Linguistics. - M., 1984. P.77). "Speech activity, even in its simplest manifestations, is a combination of individual perceptions with the general nature of man," wrote the founder of linguistics (Ibid.).

Language and society are closely related to each other. Just as there can be no language outside of society, so society cannot exist without language. Their influence on each other is mutual.

Let's note the main directions of the influence of society on the language:

- connection of the origin of language with the emergence of human society;
- social conditions of language development;
- social stratification of the language;
- social components in the structure of linguistic units;
- conscious impact of society on language and its functioning.

The origin of the language was prompted by a social need. A means of communication, namely language is such a means that could not arise outside of communication, outside of social relations. The main thing in the process of the origin of the language is the formation of articulate speech, the differentiation of sounds and the assignment of clear meanings to them.

The social conditionality of language development should not be understood as a direct reflection in the language of all social events or as the presence of social reasons for each fact of language change. Social factors affect the language not in a straightforward way: they can accelerate or slow down the pace of linguistic evolution, contribute to the restructuring of individual sections of the linguistic system.

A striking example of the influence of society on language is the social stratification of language. True, in the social differentiation of language, not only and not so much the modern structure of society is reflected, but its previous states (since the rate of development of the language lags behind the rate of development of society).

In the social structure of the modern English language, the following are distinguished:

- literary language;
- territorial dialects;
- urban vernacular;
- professional and social group jargons.

Social components in the structure of linguistic units exist because language serves as a means of describing society itself. So, the words denoting social phenomena, thereby contain a social component.

In addition to the influence of society on the language, independent of the will of individual people, it is also possible to consciously, purposefully influence the state (and society as a whole) on the development and functioning of the language - language policy. It includes the creation of normative dictionaries and reference books by linguists, the promotion of linguistic knowledge and culture of speech in the media.

The influence of language on society has been studied much less. The very fact of such an influence was often in doubt. It is difficult, however, to imagine that the main means of thinking, design and dissemination of information in society is a kind of invisible instrument that does not affect public life in any way. Moreover, the results of political science and sociological research make us think about how the attitude of various social groups to certain events is formed. Analysis shows that this attitude largely depends on the level of understanding by social groups of actual verbal signs functioning in society. Many social problems would be solved more effectively if there was greater mutual understanding in society. This mutual understanding will not appear as a result of good wishes and appeals for social harmony, it can appear with the convergence of language experience and the improvement of the language ability of members of various social groups.

The development of a language is influenced by both internal (due to the language system) and external (in particular, social) factors. Social factors, as a rule, affect language not directly, but indirectly (social changes are most directly reflected only in vocabulary); they can accelerate or slow down the course of linguistic evolution, but they cannot change its direction [4].

Forms of society's influence on language:

1) Social differentiation of the language, due to the social heterogeneity of society. Such is the differentiation of many modern developed national languages into territorial and social dialects, the isolation of the literary language as the socially and functionally most significant language formation, the existence in some societies of "male" and "female" variants of the language, etc.

2) The conditionality of the use of language means by the social characteristics of native speakers (age, educational level, profession, etc.), the social roles of the participants in communication, and the communication situation. Since the spheres of language use are diverse and specific (cf. science, media, everyday life), functional styles are developed in the language - evidence of the dependence of the language on the needs of society.

3) The linguistic life of multilingual societies. The relations between society and the languages functioning in it, the relationship of different languages, the processes associated with the promotion of one of the languages to the role of the state language, means of interethnic communication, the acquisition of the status of international languages by some languages are studied.

4) Language policy - a conscious, purposeful impact of society and its institutions on the functioning of language in various areas of its application. Recently, a set of political and administrative measures aimed at giving the desired direction to language development has begun to be attributed to the sphere of language policy. Speech activity, that is, the process of speaking and understanding, has 2 sides: individual-mental and objective-social. Speech activity is a communicative act. It is complex in nature, since it includes not only the relationship of the interlocutors, but also their perception of the situation of speech, language and transmitted information.

To sum it up, language plays a very important role in the social life, it is the basis for mutual understanding, social peace and development. It has a definite organizing function in relation to society.

References:

1. Comparative-Historical Linguistics: Textbook for Students of Higher Educational institutions / S.A. Burlak, S.A. Starostin. M.: Publishing Center "Academy", 2015. P. 432
2. Humboldt V. Selected Works on Linguistics. M., 1984. P.77
3. Leontiev A.A. What is Language. M.: Pedagogy. 2010. P. 394
4. Susov I.P. History of Linguistics. M.: East-West. 2018. P. 295.

Єрмолаєв В. К.

доцент

*Харківська державна академія
фізичної культури*

МОВА ЯК ЯВИЩЕ КУЛЬТУРИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ТА ЇЇ ФУНКЦІЇ

Розвиток і вдале функціонування будь-якої мови значною мірою зумовлені станом суспільства. Так, саме в мові відображається соціальна диференціація суспільства (класова, професійна, статева). На стан мови також впливають демографічні процеси (зміни в чисельності населення, у співвідношенні жителів міста й села, міграційні процеси тощо), рівень загальної освіти народу, розвиток науки, створення державності тощо. Суспільство також може свідомо впливати на розвиток мови.

Сучасні мови разом із народами носіями цих мов пройшли довгий, часом тернистий шлях у своєму розвитку. У вченні про націю як історичну форму спільності людей мова вкупі з територією, економічним життям, культурою та особливостями психології виступає однією з найхарактерніших ознак, що входять у це поняття. (Хоч є факти, коли однією мовою розмовляють різні нації, та це виняток, а не правило.) Мова виконує наступні функції в людському суспільстві: спілкування, повідомлення і впливу. Отже ми не можемо нівелізувати значущість мови як явища і в освітньому процесі.

Інформація по праву вважається одним з найбільш дорогих і затребуваних товарів XXI століття. Передача інформації як всередині соціальної групи, так і між різними групами і зовнішнім світом забезпечується системою комунікацій. То саме освітяни мають навчити майбутніх фахівців вдалого використання мови у своєму професійному розвитку. Отже в основу цього процесу покладено, в першу чергу розуміння поняття спілкування. Під цим поняттям ми розуміємо процес обміну інформацією та взаємодії між людьми, заснований на сприйнятті і розумінні один одного для подальшої професійної діяльності. Також аналізуючи поняття мови як історично сформованого компоненту спілкування людей за допомогою мовлення, що дозволяє людині пізнавати навколишній світ, отримувати освіту, ми можемо зазначити невимірну роль мови в освітньому процесі різних рівней.

У більшості країн світу статус державної, або офіційної отримає мова, якою розмовляє найбільш численна (або - панівна) нація. Державна мова використовується в офіційному діловодстві, в державних установах; статус державної мови зафіксовано в конституції. У деяких країнах державними є дві мови: в Афганістані, Білорусії, Бельгії, Болівії, Канаді, Фінляндії, Індії, Пакистані, Парагваї, ПАР, Сінгапурі, Швейцарії. Отже, саме державній мові країни відведено першочергову роль в освітньому процесі. Однак, дуже важливим є і опанування іноземною мовою для вдалого розвитку як під час

отримання знань та навичок у закладах вищої освіти, так і подальшого розвитку як фахівця. Не завжди бажання студентів говорити й знати мову збігається з їх здібностями до цього. Актуальність саме комунікативного фактора обумовлює особливий інтерес сьогодні і впливає на контакти між національностями. Останнім часом значної уваги надають проблемам розвитку комунікації в немовних закладах вищої освіти. В основі методики викладання іноземної мови в немовних закладах вищої освіти є сучасна комунікативна методика, у викладанні якої головної ролі набуває розмовна складова.

Мова виконує в освітньому процесі такі соціальні функції: 1) комунікативна / інформативна (здійснювані в актах міжособистісної та масової комунікації передача і отримання знань, обмін інформацією між викладачем та студентом актів мовної комунікації); 2) пізнавальна / когнітивна (обробка і зберігання знань в пам'яті індивіда і суспільства, формування концептуальної і мовної картини світу); 3) інтерпретативна / тлумачна (розкриття глибинного сенсу сприйнятих мовних висловлювань / текстів); 4) регулятивна / соціативна / інтерактивна (мовне взаємодія комунікантів, що має на меті обмін комунікативними ролями, утвердження свого комунікативного лідерства, вплив один на одного, організація успішного обміну інформацією під час освітнього процесу завдяки дотриманню комунікативних постулатів і принципів); 5) контактовстановлююча (встановлення, розвиток і підтримка комунікативної взаємодії); 6) емоційно-експресивна (вираження своїх емоцій, почуттів, настроїв, психологічних установок, ставлення до партнерів по комунікації і предмету спілкування); 7) естетична (створення художніх творів, творчого мислення студентів); 8) етнокультурна (об'єднання в єдине ціле представників даного етносу як носіїв одного і того ж мови в якості рідної).

Мова і суспільство – одна з центральних проблем сучасної лінгвістики в освітньому процесі. Мова є необхідною умовою виникнення етнічної спільності, її розвитку, отримання освіти та вдалого застосування отриманих знань. У кожного фахового напрямку існують свої асоціації образного мислення, складові фахової специфіки. Все це базується завжди на рідній та державній мовах.

Особлива увага приділяється рівню іншомовної комунікативної компетенції студентів і способам його підвищення під час навчання у закладах вищої освіти. Як фактор, що сприяє більш ефективному вивченню іноземної мови та використанню його в професійних цілях, розглядається англomовний мовний простір того чи іншого закладу вищої освіти.

Література

1. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам. М.: АРКТИ, 2003. 192 с.
2. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика / Н. Д. Гальскова, Н. И. Гез. М.: Академия, 2006. 336 с.

3. Гнатенко К. В. Проблемы при изучении английского языка/ К.В. Гнатенко // Наука в інформаційному просторі. Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Дніпропетровськ, 2012. Т1.с. 70.
4. Демьяненко М.Я, Мельник С.В. Основы общей методики обучения иностранным языкам. К.: Вища школа, 1984. 255 с.
5. Смирнов А.А. Проблемы психологии памяти. М., АПН РСФСР, 1986.

Євсєєва Г. П.,
доктор наук з державного управління, професор
Ткач О. В.,
старший викладач
*Придніпровська державна
академія будівництва та архітектури*

РОЛЬ ДЕРЖАВНОЇ МОВИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ЗМІЦНЕННІ ЄДНОСТІ ДЕРЖАВИ

У суспільно-політичній атмосфері України на початку третього тисячоліття відбуваються складні процеси становлення демократії, формування української політичної нації і, зокрема, – основ її національної єдності. Гостро постають такі питання: як бездержавній нації ставати державницькою; як відновити втрачену за сотні років української бездержавності тотожність та ідентичність усіх етнічних українців; як сформувати спільність інтересу різних етнічних спільнот жити в одній нації-державі. Сформована загальноукраїнська суспільна психологія «какая різниця», яка продукується з найвищих шаблів влади, примушує науковців знову і знову досліджувати питання мови та національної інтеграції, ролі державної мови в єдності держави.

У спеціальних теоретичних дослідженнях науковці прагнуть знайти формат порозуміння та єдності різних етнічних спільнот у межах держави України, де сьогодні тривають складні соціальні перетворення в суспільстві.

Мова – потужне знаряддя, символічний інструмент до консолідації нації. Будучи ферментом єдності суспільства, вона цементує країну. Без єдності мови неможливі економічна стабільність і розвиток. Як свідчить європейський та загальносвітовий досвід, державна мова є тим консолідуючим фактором, який веде до об'єднання всіх етносів, що проживають на території країни, до єдиного цілого, формуючи відчуття історичної спільності.

Григорій Сковорода свого часу стверджував, що щастя в єдності. Українська мова в Україні призначена виконувати різноманітні функції,

зокрема забезпечити консолідацію, єдність і вільний культурний розвиток українського народу, стояти на сторожі збереження його ідентичності та здорового духовного й ментального розвитку. Але при цьому на наш погляд, треба дбати про права та інтереси (системно узгоджувані) і соціуму як цілого, і його складників, що виділяються на різних рівнях, не залишаючи поза увагою і окремих індивідів. Має рацію В. Васютинський, коли наголошує, що «розв'язання мовної проблеми в сучасній Україні може ґрунтуватися лише на задоволенні мовних та ідентифікаційних потреб переважної більшості громадян» [2, с.21].

Окреслений підхід конкретизовано в концепції дворівневої структури простору політичних ідеологій [1]. За цією концепцією, перший рівень має становити гуманістично й патріотично зорієнтована об'єднувальна (інтегративна) ідеологія, яка, являючи собою сферу ідейного консенсусу основних суспільних і політичних сил країни, що кладеться в основу державної політики, а також освіти й виховання дітей і молоді. На відміну від тоталітарної, об'єднувальна ідеологія має бути антидогматичною й доповнюватися в житті суспільства специфічними ідеологіями другого рівня. Їх обирають окремі спільноти (що самовизначаються за різними критеріями) відповідно до своїх інтересів, уподобань і традицій, але не заперечуючи при цьому основних положень об'єднувальної ідеології. За М. Михальченком, «інтегративна ідеологія виявиться дієвою, якщо поєднає ідеологічний плюралізм і загальну національно-цивілізаційну ідею» [5, с.198].

Розгляд бажаного змісту об'єднувальної ідеології (окрім мови) для України виходить за межі нашої розвідки. Та, поза сумнівом, така ідеологія має наголошувати на істотній значущості української мови як потужного важеля формування й зміцнення не лише етнічної, а й національної ідентичності як «важливого чинника формування української політичної нації» [8, с.28], однієї з провідних для неї об'єднувальних цінностей. Для України «сприйняття усіма етнічними сегментами суспільства таких ознак національної ідентичності, як герб, гімн, прапор було успіхом. Але впровадити серед них інші ознаки національної ідентичності – спільну мову, однакове бачення минулого (спільний історичний «міф»), почуття національної солідарності і довіри один до одного, так і не вдалося», – пише проф. О. Майборода [4]. «Хто будує на невластивих для нашого ґрунту світоглядових підвалинах, той, навіть при добрій волі й найкращих намаганнях, не поставить нічого тривкого, тільки помножить руїни», - таку думку висловлював Степан Бандера, український політичний діяч, лідер ОУН. До України цілком можна віднести зауваження американського політолога Л. Фалерса, що найсерйозніші проблеми, які постають перед націями, найчастіше стосуються не економіки, політики чи оборони, а

нематеріальних, невідчутних на дотик символів. Мова на першому місці серед таких символів [9].

Підтвердженням думки щодо мовноконсолідуючого чинника можна назвати доробок істориків В. Іванишина та Я. Радевич-Винницького «Мова і нація». Праця в лаконічній формі тез широко висвітлює мовознавчу проблематику, пов'язану із суттю, роллю та функціонуванням мови в суспільстві. Так, автори стверджують, що мова забезпечує нормальне функціонування національного організму в усіх його виявах – політичному, економічному, культурному. Мова – головна ознака нації. У загальносвітовому процесі розвитку людських спільнот, який окреслюється формулою «від народу – до нації», мові належить першорядне місце [3, с.114 – 117].

Нині не найлегші часи для України: через військову агресію Російської Федерації на Сході тисячі українців втратили своїх рідних, домівки і навіть відчуття власної ідентичності. З іншого боку, в радянський та пострадянський період багато жителів східних регіонів русифікувалися, навіть не встигнувши відчутти, як це – бути українцями. Розімкнути це замкнуте коло можна лише спільними зусиллями і відвертим національним діалогом. Сьогодні часто чуємо про відчуття вторинності, меншовартості, яке виникає у жителів регіонів, зокрема жителів Сходу, у всеукраїнському контексті й дискурсі. Мовне питання відіграло в цьому важливу роль, адже без мови немає нації, та все ж таки не це стало головною проблемою. Українці на Сході відчують, що решта країни ставиться до них із підозрою, а іноді навіть звинувачує їх у тому, що вони не спромоглися протистояти агресії і війні, яку розв'язала Росія. Звісно, такі розмови – плідне поле для спекуляцій політиків-популістів та різного роду авантюристів. Кількість активістів, що створюють проукраїнські громадські організації на Сході зростає. Проте все ще відчувається певний страх і заганість, ніби у своїх патріотично налаштованих громадах вони знаходяться у ворожому оточенні. І досі люди, які не бояться активно висловлювати свою громадянську позицію перебувають у меншості у своїх громадах, тому бояться навколишньої ворожості антиукраїнського середовища. Хоча, насправді, ситуація давно змінилася і ці побоювання не відповідають дійсності.

Згідно з дослідженнями 2016 року, вороже налаштованих стосовно України громадян статистично дуже мало – менше 2%. А за результатами опитування, проведеного соціологічною групою “Рейтинг”, у серпні 2019 року, у всіх макрорегіонах України загальна кількість патріотично налаштованих громадян перевищує 75%: на Заході їх 86%, у Центрі – 85%, на Сході – 79%, на Півдні – 78% [7].

Сьогодні у більшості міст на Сході, таких як Краматорськ, Слов'янськ або Сєвєродонецьк абсолютно безпечно позиціонувати себе як патріота і

говорити українською. Їх мешканці реагують на українську мову і на висловлення проукраїнської позиції позитивно. Це ще раз підтверджує, що люди зі сходу України потребують точно такого ж активного залучення у загальнонаціональні процеси, як і люди з будь-якого іншого регіону країни. І, на жаль, поки що таких можливостей не так багато.

Сприяє поширенню та затвердженню позитивного ставлення до державної мови закон України «Про функціонування української мови як державної», який чітко регламентує, «що українська мова є визначальним чинником і головною ознакою ідентичності української нації, яка історично сформувалася і протягом багатьох століть безперервно проживає на власній етнічній території, становить переважну більшість населення країни і дала офіційну назву державі, а також є базовим системотвірним складником української громадянської нації» [6].

Загальновідомо, що мова є національним надбанням суспільства, тому державна політика в галузі її підтримки і охорони є складовою частиною загальної державної політики. Проголошена державною, мова виконує інтеграційну функцію, є найважливішим засобом зміцнення державності, забезпечення культурного розвитку країни. А з огляду на наші державно-історичні реалії, українська мова повинна бути державотвірним та націотвірним стрижнем, об'єднати всіх громадян України незалежно від їх етнічного походження.

Література

1. Балл Г. Орієнтири сучасного гуманізму (в суспільній, освітній, психологічній сферах) / Г. Балл. – К.; Рівне : Видавець Олег Зень, 2007. – 172 с.
2. Васютинський В. Колективна феноменологія самовизначення російськомовної спільноти в Україні / В. Васютинський // Педагогічна і психологічна науки в Україні. – К. : Пед. думка, 2007. – Т. 3 : Психологія, вікова фізіологія та дефектологія. – С. 220 – 229.
3. Іванишин В. Мова і нація / В. Іванишин, Я. Радевич-Винницький. – Дрогобич : Відродження, 1994. – 218 с.
4. Майборода О. Український етнополітичний менеджмент: специфіка, здобутки, проблеми. Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України / О. Майборода. URL: http://dialogs.org.ua/project_ua_full.php?m_id=8771
5. Михальченко М. Чи можлива інтегративна ідеологія в Україні? / М. Михальченко / Соціологія : теорія, методи, маркетинг. – 1998. – № 6. – С. 195 – 199.

6. Про забезпечення функціонування української мови як державної. Закон України. Документ 2704-VIII, чинний, поточна редакція – Редакція від 11.09.2020. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
7. Результати опитування, проведеного соціологічною групою «Рейтинг». URL: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/dinamika_patrioticheskikh_nastroeniy_ukraincev_avgust_2019.html
8. Степико М. Українська політична нація : проблеми становлення / М. Степико // Політ. менеджмент. – 2004. – № 1. – С. 19 – 29.
9. Фалерс Л. / Запис з екрану. URL: http://dialogs.org.ua/ua/project_ua_full.php?m_id=8771

Жигadlo О. Ю.,
кандидат філологічних наук, викладач
*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ТИПИ АНТИНОМІЙ В ЮРИДИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Суперечливість людського мислення, що знаходить прояви в різних аспектах сучасного життя, є ознакою постмодерністського суспільства. Парадоксальність притаманна, зокрема, правовому мисленню. Дослідження проблем виникнення антиномій в юриспруденції є актуальним, оскільки результати можуть слугувати поштовхом для подолання негативного впливу суперечностей у правовій думці на правову практику.

Дослідження особливостей юридичних парадоксів, або антиномій, передбачає усвідомлення особливостей мови права, а також звернення до положень відомих логічних теорій, що постають як логічні підстави юридичної аргументації [2, с. 9]. Звернення до основних законів логіки уможливорює з'ясування функціональних характеристик основних логічних форм для виявлення помилок в міркуванні і запобігання прийняття хибних засновків.

Уперше вчення про антиномії з'явилося в давньогрецькій філософії, у працях Платона, Аристотеля, Зенона, які для позначення суперечливих положень використовували термін «апорія». Логіка послуговується класифікацією парадоксів, запропонованою Дж. Рамсеєм, згідно якої існують два основних види парадоксів: логічні й семантичні [3, с. 40].

Логічні антиномії – це міркування або висловлення, в яких, користуючись засобами, які не виходять за межі логіки, і засновками, які видаються явно прийнятними, приходять до хибного результату.

Семантичні парадокси – це парадокси, які виражають відношення між виразами мови й об'єктами, до яких вони належать. Спроби розв'язання семантичних парадоксів пов'язані з логічним аналізом основ математики Б. Рассела. Теорія множин, яку було створено британським математиком у 1909 р., вважають одним із засобів для виключення з формалізованих мов

дедуктивної логіки парадоксальних суджень [4]. У ній було запропоновано диференціацію об'єктів пізнання згідно з їх семантичними типами. Отже, згідно теорії логічних типів, твердження, які включають в себе власне визначення, не можуть застосовуватися до самих себе. Якщо ж їх використовувати, тоді в певних випадках зникає різниця між об'єктною мовою та метамовою (парадокс «брехуна»), а в юриспруденції – різниця між правом як соціальними відносинами та його об'єктом (предметним буттям).

Прикладом семантичної антиномії правового мислення є парадокс двошлюбності. Злочин полягає в тому, що людина, що вже є одруженою, укладає шлюб знову. Проте в сімейному праві другий шлюб вважається недійсним. Тому, з точки зору закону, вже одружена людина технічно не може знов одружуватися. Проте, з позиції здорового глузду, нам відомо, що такі ситуації трапляються. Отже, ми стикаємося з парадоксом, який можна розв'язати, залучивши різницю між формою та змістом. Звідси, злочин полягає не у валідності другого шлюбу, а в намірі людини його укласти, в участі в церемонії укладання шлюбу. Отже, здоровий глузд спирається на форму, а сімейне право – на зміст.

Наступний приклад парадоксальності правової думки полягає в ототожненні, або змішуванні, права як соціального феномена з предметним буттям. Так звана “онтологізація права” [1, с. 320], зокрема, експлікується в ототожненні права на життя з його об'єктом – життям як онтологічною сутністю. Якщо змішувати право на життя, що є юридичною категорією, та життя як онтологічну ознаку людини, це право в одній ситуації може перетворитися на привілеї, наприклад, у разі скасування смертної кари, а в іншій – на повинність, як у випадку із заборонаю евтаназії. Подібні парадоксальні ситуації є загальнометодологічною проблемою всіх наук, включаючи юриспруденцію.

Теорія юридичної аргументації, яка в практичному значенні виступає в якості однієї з основних логічних складових юридичної техніки, що має за мету здійснення правозастосування за певними логіко-юридичними нормами, традиційно розглядалася в контексті формально-логічних теорій. В комунікативному аспекті юридична аргументація представляє собою моделі мовної взаємодії, що сприяють ефективній передачі інформації юридичного значення. Такі моделі передбачають застосування мовних засобів в певному контексті. Контекст складається з мовця, слухача та позамовної ситуації спілкування. Уживання висловлення в певній мовленнєвій ситуації, яка визначає спосіб його розуміння, досліджується в прагматиці. Завдяки дослідженню парадоксальних висловлень в реальній комунікації, загальноприйнятий поділ парадоксів на логічні й семантичні був поповнений ще одним видом – прагматичними парадоксами. Прагматичні парадокси – це висловлення, в яких, на противагу логічним і семантичним антиноміям, немає внутрішньої суперечливості. Парадоксальними їх робить уживання в непередбаченому контексті.

В юридичному контексті типовою комунікативною ситуацією є юридичний спір, різновидами якого є змагальний судовий процес, наукова

або професійна дискусія та полеміка [2, с. 280]. Мета учасників спору – переконати одне одного в істинності своєї позиції. Нападаючий (опонент) обирає ту форму спору, яка буде легшою та вигіднішою для нього і, відповідно, більш складною для пропонента. Отже, перший може вдаватися до свідомого порушення правил та законів логіки, використовуючи парадоксальні висловлення, з метою навмисного введення в оману співрозмовника або ухилення від нападів.

Отже, парадоксальність мислення знаходить прояви в юридичному дискурсі, по-перше, у вигляді конфлікту між метамовою, за допомогою якої формулюють закони, та об'єктами, які вони регламентують. По-друге, антиномії застосовують в юридичному спорі з метою полегшити суперечку для себе і/або ускладнити суперечку для супротивника.

Подібно до будь-якої розумової діяльності у будь-якій сфері практики й пізнання, юридичне мислення підкоряється основним логічним принципам. Так, приймаючи до розгляду цивільний позов, суддя виходить з достатності підстав для нього. У кримінальному процесі закони логіки також сприяють правильній кваліфікації злочину, що відповідає його фактичним обставинам. Тому відповідний інтелектуальний процес повинен виключати невизначеність, суперечливість, непослідовність і необґрунтованість висновків. Порушення основних логічних принципів веде до неправильної юридичної оцінки ситуації та негативних юридичних наслідків.

Література

1. Вайшвіла А. Про деякі антиномії правового мислення. *Філософія права і загальна теорія права*. 2012. № 2. С.320.
2. Юркевич О. М., Титов В. Д., Куцепал С. В. та ін. Юридична аргументація. Логічні дослідження : монографія. Х.: Право, 2015. 336 с.
3. Ладов В. А., Стоев С. М. О классификации парадоксов на группы А и В у Ф. Рамсея. *Вестник Томского государственного университета. Философия. Социология. Политология*. 2018. № 46. С. 39-48. DOI: 10.17223/1998863X/46/5.
4. Irvine A. D. Russell's Paradox. URL: <http://plato.stanford.edu/entries/russell-paradox> (дата звернення 09.10.2020).

Ірчишина М. В.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

МЕДІАВПЛИВ НА СВІДОМІСТЬ ЯК ЗАГРОЗА СВОБОДІ ВИБОРУ

З давніх-давен проблема свободи вибору гостро стояла у суспільстві. З розвитком інформаційних технологій та технічних засобів жадана можливість висловлювати власну думку стала здаватися дедалі реальнішою,

адже Конституцією визначено, що людина є найвищою соціальною цінністю, а забезпечення її прав і свобод є головним обов'язком держави. Однак з іншого боку, навіть у демократичній країні свободи особистості обмежуються, при чому не лише шляхом прийняття нових законів та відстежуванням, а через практично невидимий маніпулятивний вплив на свідомість з боку засобів масової інформації.

Наразі сформульовано безліч визначень поняття «маніпуляція»:

- психологічний вплив на людину, який не завжди нею усвідомлюється та змушує діяти відповідно до мети маніпулятора [3];
- штучний процес створення суб'єктом ілюзій щодо дійсності (або щодо себе), які сприймаються іншими суб'єктами (або й самим суб'єктом) [1];
- особливий вплив на підсвідомість людини (переважно емоційний) з метою програмування мотиву до співпраці [4];
- приховане управління людиною всупереч її волі, метою якого є надання переваги ініціаторові [5];
- вид психологічного впливу, майстерне виконання якого викликає приховане пробудження у іншої людини намірів, які не співпадають з її актуальними бажаннями [2].

Узагальнюючи вищенаведені дефініції, можна зазначити, що маніпуляція – це процес впливу одним індивідом на іншого з метою виконання волі першого. Дотримуючись певних алгоритмів, телевізійні та радіоканали, соціальні мережі та команди блогерів поширюють інформацію не лише задля розвитку чи розваги аудиторії, а й часом з метою власної наживи через співпрацю з несумлінними підприємцями, політичними силами, або під тиском авторитетних осіб.

Основними способами досягти мети в таких випадках є:
а) фрагментарний спосіб – спотворення за допомогою неповної, односторонньої подачі, коли масив інформації подрібнюють на менші масиви, а інформація подається єдиним неопрацьованим потоком, що не дозволяє пересічному реципієнту сформувати цілісну картину подій;
б) редагування з додаванням власних коментарів та вигаданих фактів, при цьому

значна частина спотворень у подачі інформації спричиняється індивідуально-психологічними особливостями поширювачів інформації або особистими політичними симпатіями; в) інтерпретація у вигідному авторові світлі; г) акцентування окремих частин подій та замовчування інших; г) створення «інформаційного шуму» подання великої кількості фактів, за рахунок чого знижується спроможність аудиторії до їх сортування та аналізу; д) подання неперевіреної інформації з метою випередити опонентів та конкурентів; е) поширення однієї точки зору як єдиної правильної для створення ефекту підтримки більшості.

Головне завдання такого впливу – створити видимість вільного вибору фактично не залишаючи такого. Тому одним з основних завдань сучасних користувачів інформаційних технологій є вміння зберігати стан

усвідомленості упродовж взаємодії з потоком новин, а також критичне мислення та аналіз достовірності поданих фактів. Активна громадська позиція аудиторії до сприйняття інформації та відповідна реакція на спотворення фактів може стати мірилом репутації джерел та стане засадами для врегулювання ситуації з введенням громадян в оману на законодавчому рівні.

Література:

1. Гарифуллин Р. Р. Иллюзионизм психолога. Иллюзии и манипуляции психолога. Казань, Йошкар-ола, Марийский полиграф.-изд. Комбинат. 2000. 44 с.
2. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита: монография. СПб. 2003. 304 с.
3. Знаков В. В. Маккиавеллизм, манипулятивное поведение и взаимопонимание в межличностном общении. Вопросы психологии. 2002. №6. С. 45-54
4. Панкратов В. Н. Психотехнология управления людьми: практ. руков., М., 2001. 306 с.
5. Шейнов В. П. Психология власти: монография. М., 2003. 528 с.

Запотічна Р. А.,

викладач

*Львівський державний
університет внутрішніх справ*

ДО ПИТАННЯ ПЕРЕКЛАДУ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

Вибір теми нашого дослідження, у першу чергу, зумовлений постійним збільшенням кількості юридичних документів, складених іноземними мовами, необхідністю граматично, стилістично, лексично правильно скласти документи іноземною мовою або перекласти їх з української, а також особистою зацікавленістю автора питаннями взаємозв'язку мови та права. Мета дослідження - визначити основні вимоги до перекладу юридичних документів, а також труднощі, пов'язані з їхнім перекладом. Інформаційною базою нашого дослідження стали напрацювання вітчизняних науковців, а саме: Л. Черноватого, Л. Андрієнка, І. Шумило, Т. Сніца, В. Желяскова.

Л. Андрієнка висуває такі вимоги до перекладу юридичного документа:

1. Зміст тексту оригіналу потрібно передавати точно і зрозуміло, при цьому важливо уникати його викривлення;

2. Тексту перекладу необхідно надати природної для мови перекладу форми висловлювання. Дотримання під час перекладу того ж порядку слів, що й у мові оригіналу, не є обов'язковою вимогою. Під час

перекладу доречною є зміна місць членів речення, а також можливим є упущення або додавання деяких слів для уточнення змісту оригіналу;

3. Перекладачеві необхідно знайти адекватний переклад термінів, скорочень і символів, [1, с. 18]

Л. Черноватий вказує на те, що переклад має точно відображати оригінал документа. Абсолютно усі написи, штампи, штемпелі та печатки необхідно зазначати у тексті перекладу юридичних документів, усі примітки беруться у дужки. Розташування таких приміток теж необхідно зберігати незмінним (в центрі, всередині тексту, після основного тексту тощо). [3, с.265].

Як зазначають І. Шумило та Т. Сніца, неточний, неадекватний переклад мови оригіналу на мову перекладу перешкоджає використанню іншомовного юридичного документа. Тому, переклад юридичного тексту викликає низку труднощів, які пов'язані з особливостями мови юриспруденції, лінгвокультурними розбіжностями мови оригіналу й мови перекладу, різницею у системах права та лінгвістичних традиціях країн, особливостями оформлення різного роду документів. Зважаючи на вищесказане, подальші дослідження з цієї теми є необхідними для всебічного вивчення різних аспектів перекладу юридичних документів.

Юридичний переклад вважається одним із найскладніших видів перекладу. Частково це зумовлено тим, що під час перекладу юридичних текстів як з української мови на іноземну, так і навпаки, звичайних знань іноземної мови на побутовому рівні недостатньо. Юридичний переклад не може бути здійснено коректно без використання спеціальних знань у відповідній галузі права, без знання специфіки конкретних видів та способів перекладу. Перекладачеві важливо орієнтуватися у чинному законодавстві, а також володіти спеціальною лексикою і знати особливості використання іноземної юридичної термінології у конкретному контексті [4, с. 267].

В. Желясков зазначає, що юридичний переклад завжди пов'язаний із певними труднощами. Як приклад він наводить той факт, що неможливо перекласти нормативний акт, договір та інші документи не розбираючись у тонкощах використання англійської юридичної термінології. Крім того, не завжди легко знайти еквівалент деякого фіксованого поєднання, фразеологічного звороту або підібрати термін.

Проблеми у перекладачів текстів юридичної спрямованості виникають переважно через те, що в мові перекладу відсутні словесні конструкції, які досить точно могли б описати терміни мови оригіналу. До того ж, взаємозв'язок тексту з культурними особливостями та менталітетом народу, а також його функціонування в межах конкретної правової системи, може призвести до того, що зміст тексту мови оригіналу не буде логічним у мові перекладу навіть за абсолютно дослівної інтерпретації. Тому перекладачеві доводиться поповнювати свої знання шляхом вивчення можливих лексичних еквівалентів слів і фраз.

Ще однією складністю перекладу юридичних документів, як й інших текстів професійного спрямування, в необхідність глибоких знань у галузі досліджень і розуміння її деталей, щоб поєднати пропозиції в логічно зв'язаний текст без суперечностей і непорозумінь. Юриспруденція потребує також точності у формулюваннях. Для прикладу, не можна якусь фразу перекладати приблизно за змістом. Навіть дрібні помилки й неточності у перекладі юридичного документа можуть призвести до неправильного тлумачення його змісту, як наслідок, спонукати до будь-яких неправильних дій, наприклад, до висунення судового позову. Важливо також звертати увагу на відмінність в законодавствах країн [2, с. 126].

Підсумовуючи вищенаписане, від перекладача юридичних документів вимагається не лише знань мови оригіналу та мови, на яку здійснюється переклад, а й знань певних у галузі права. Перекладачеві важливо орієнтуватися у чинному законодавстві, а також володіти спеціальною лексикою і знати особливості використання іноземної юридичної термінології у конкретному контексті.

Література

1. Андрієнко Л. О. 2002. Науково-технічний переклад. Конспект лекцій і дидактичний матеріал для студентів лінгвістичних спеціальностей. Черкаси: ЧДТУ. 22 с.
2. Желясков В. Я. 2015. Труднощі й особливості перекладу текстів, що належать до галузі права. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. № 18 том 2. С. 125-128.
3. Черноватий Л. М., Карабан В. І., Іванко Ю. П., Ліпка І. П. Переклад англомовної юридичної літератури: навч. посіб. для студ. ВНЗ юрид. спец. та спец. "Переклад". Вид. 3-тє, випр. і доп. Вінниця: Нова книга. 2006. 655с.
4. Шумило І., Сніца Т. 2016. Особливості перекладу юридичних текстів. Філологічний дискурс. Випуск 4. С. 266-272.

Калінер Ю. В.

кандидат філологічних наук, доцент
*Дніпровський національний
університет ім. О. Гончара*

TO THE QUESTION OF LANGUAGE PROCESSES IN UKRAINE

The question of the language situation in Ukraine has not lost its relevance for many years. A linguistic situation should be understood as a hierarchical system of the languages existing in a multinational country. The hierarchy of linguistic situation is due to the unequal functional load of languages. Obviously, the national language or literature serves more spheres of communication than the

languages of national minority or territorial dialects.

Generally, the linguistic situation reflects the position of social or ethnic community speaking a particular language. It can be seen that the language picture of many Ukrainian regions is the interaction and interpenetration of the national language and the local languages of everyday communication.

Taking into account the multinational component of Ukrainian population the necessity to build a fair language policy seems to be very important. The modern language policy of progressive countries is based simultaneously on the conservation of two values: the support of ethnic languages and cultures and the need to comply with the usage of the national language, bearing in mind the integration processes that are currently under way.

In the context of globalization Ukraine as many European countries has a difficult language situation due to linguistic diversity. The choice of language has rather social nature, independent of the juridical status of language. Certainly any native speaker considers as a mother tongue the language spoken in the family, this is quite natural and in accordance with Article 10 of the Constitution of Ukraine. At the same time if the language has a clear juridical status at the national and regional levels then the main problem will be to transfer this status into a number of socio-economic and cultural behavioral models of community members who want to identify themselves according to the values represented by the state language.

And, sometimes the juridical status of the language has more legislative nature, whereas the geographical distribution of native speakers within the country and the communicative function performed by the languages, it may be said, have more to do with reality, with physical world.

In any case the international linguistic policy is meant to protect the languages rights regardless of the number of speakers. European language policy is developing towards the education program in three languages. First of all, it is, of course, the national language, then the language that is more common in the region, and finally international, foreign language.

As for Ukraine, the issue of national and international languages has been resolved, moreover, in many schools the compulsory study of two international languages is provided. However, the question of local languages and properly speaking the Language Act are debatable not only within the country but also at the level of international organizations such as the United Nations and the Venetian Commission.

Undoubtedly, the language situation requires multilateral agreements, legally competent programs. In addition the constructive and consistent activities of governmental and public organizations can ensure the formation of conscious attitude and respect for languages.

СИНОНІМІЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

В сучасному світі володіння іноземною мовою є обов'язковою вимогою для професійної реалізації людини у тій чи іншій галузі. Сфера права не є виключенням. Адже англійська юридична мова суттєво відрізняється від звичайної мови. Вона потребує засвоєння точних юридичних термінів та правильне їх використання у професійній діяльності.

Мова в юриспруденції – це інструмент вираження думки та волі законодавця. Юридичне термінознавство є сукупністю правових явищ та терміносистем галузі права, яке включає вивчення спеціалізованої лексики, її типології та походження, функціонування та значення. Спеціалізована юридична термінологія формує мову законодавства. На відміну від художнього дискурсу у юридичному дискурсі терміни вживаються чітко та стисло, виражаючи мислення законодавця максимально точно. У даній сфері не може бути приблизного змісту із двозначними думками.

Особливу увагу приділяється такому явищу як синонімія юридичної термінології. Багато вчених-лінгвістів вивчали і продовжують глибоко досліджувати проблему синонімії. Так, А.А. Денисова вважає, що синонімія є найскладнішою проблемою термінології науки термінів. [1, с.177].

Синонімія має свої переваги, адже використання синонімів у такій галузі, як юридична, дозволяє розширити та збагатити юридичну мову, тим самим уникаючи повторення та «викривлення» змісту. Слова і терміни нормативних актів повинні мати однакове смислове навантаження. Синонімія надає можливість спеціалісту зробити мову більш забарвленою та збагаченою лексичною складовою.

При вживанні тих чи інших синонімів англійською мовою, необхідно пам'ятати, що є абсолютні або повні синоніми. та відносні або часткові синоніми. Таким чином, абсолютні синоніми – це лексичні одиниці, які мають однакове стилістичне забарвлення та значення. Візьмемо за приклад термін *доказ* чи *аргумент*. У англійській мові можна вживати наступні терміни: *evidence*, *argument*, *proof*. Або термін *правопорушення* – *tort*, *offence*. Важливим аспектом абсолютних синонімів є те, що вони не несуть ніяких стилістичних та смислових відтінків та відмінностей. Зокрема, термін відшкодування має декілька еквівалентів англійською мовою, але вони не несуть особливого та окремого стилістичного і семантичного змісту – *indemnification*, *amends*, *compensation*. У порівнянні із українською мовою, англійська мова є більш багатоголовою на синонімічні ряди. За допомогою англійської мови можна описати деякі явища більш тонко. Так, наприклад, слово *закон* може мати два еквіваленти англійською мовою *law*, *legislation*.

Щодо відносних або часткових синонімів, то вони можуть означати один термін, але різнитися відтінками та стилістичними функціями. Також вони відрізняються емоційно-експресивним забарвленням. Наприклад, *criminal* та *offender*. Термін *criminal* має більш емоційне забарвлення – злочинець, який вчинив передбачене законом антигромадське діяння. [2, с.303]. В той час як *offender* – це більш правопорушник, тобто особа, яка порушує норми поведінки, які були встановлені законом. Як було зазначено вище, синоніми можуть бути використані для надання більшого забарвлення та показати різноманіття термінів. Якщо взяти термін *вбивця* української мови, він не несе у собі насиченого смислового навантаження, адже це може бути будь-який вбивця. Для пояснення та розширення даного терміну спеціаліст вже буде додавати додаткові слова, щоб пояснити який саме вбивця, чи то той, що зчинив умисне вбивство, чи то буде найманий вбивця тощо. Звернувшись до англійської термінології, ми побачимо, що ті терміни, які потребують в українській мові пояснення, який саме вбивця мається на увазі, у англійській мові він матиме одне значення: *assassin* (найманий вбивця політичного або суспільного діяча), *killer* (вбивця), *murderer* (суб'єкт, здійснивший тяжке вбивство), *homicide* (умисний вбивця), *homicide offender* (вбивця), навіть *slaughterer* (учасник найманих вбивств).

Отже, ми можемо дійти висновку, що більшість синонімів несуть стилістичну та смислову складову, виражаючи емоційність та насиченість самого терміну юридичної галузі, а саме це відносні або часткові синоніми. Важливо зазначити, що синонімія у юридичній сфері грає дуже важливу роль, а знання варіативних англійських термінів юридичної тематики лише додаватиме додаткові переваги для фахівця цієї галузі перед іншими спеціалістами. Таким чином, такий фахівець може сміливо називати себе знавцем юридичної термінології і професіоналом міжнародного рівня, відкриваючи для себе нові перспективи та горизонти у сфері юридичної діяльності.

Література

1. Денисова, А. А. Семантика терминов общей теории права: дис.... канд. филол. наук. / А. А. Денисова. М., 1992. с. 177.
2. Еникеев М. І. Основи загальної та юридичної психології. М., 1999. с. 303.

Ковалевська О. В.
старший викладач
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

РОЛЬ ГРЕКО-ЛАТИНСЬКИХ АФІКСІВ У ФОРМУВАННІ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сучасний стан розвитку суспільства та інтеграція країн з різними правовими системами в світову спільноту піднімає питання важливості знання юридичної термінології, яка відображає правові поняття, не тільки юристами, а й лінгвістами. Однією із характерних ознак англійської мови загалом, та сучасної англійської термінології зокрема, є широке використання різноманітних типів давньогрецьких та латинських запозичень. Той факт, що протягом багатьох століть невичерпним джерелом мови науки для багатьох народів були латинська та грецька, багато в чому визначило характер термінологічних систем різних наук.

В англійській мові продуктивність греколатинських елементів обґрунтована історично, оскільки латинська мова слугувала базою для його формування. Незважаючи на те, що досі немає однозначного вирішення питання про словотворчий статус греко-латинських формантів, деякі дослідники виділяють їх в особливий розділ словотвору, що називається афіксація. Словотвірні особливості греко-латинських елементів дозволяють використовувати їх для передачі англійських наукових термінів, у тому числі і юридичних.

За структурною характеристикою переважна більшість юридичних термінів (97%) є похідними. З них близько 80% – терміни-словосполучення, 20% створено за допомогою афіксації (суфіксація, префіксація) [3, 68].

Проаналізувавши прості терміни з точки зору суфіксального способу утворення, можна зробити висновок, що в юридичній термінології функціонують прості терміни, що містять в собі греко-латинські суфікси *-tion, -ty, -ment, -er, -ery* (таблиця 1).

Слабке розповсюдження префіксального способу творення термінів зумовлене невеликою продуктивністю префіксації в колі імен взагалі та в утворенні іменників зокрема. У той же час можливість використання префіксальних утворень обмежена характером понять, що висловлюються. Таким чином, продуктивність словотворчих засобів, а відповідно і структура термінів, у правовій термінології залежать від загальномовних тенденцій, а також природою понять, які висловлюють терміни [7, 69]. До найбільш вживаних префіксів греко-латинського походження відносять *dis-, de-, pre-, inter-, ex-* (таблиця 2).

Проведене дослідження юридичних термінів показало, що при утворенні термінів використовуються афікси з класичних мов.

Таблиця 1

**Греко-латинські суфікси, що використовуються
в юридичній термінології англійської мови**

	дія або результат	<i>termination, violation</i>
	дія	<i>punishment, judgement</i>
	утворення іменника	<i>property, security</i>
	той, хто виконує дію	<i>robber, murderer</i>
	утворення іменника	<i>bribery, forgery</i>

Таблиця 2

**Греко-латинські префікси, що використовуються
в юридичній термінології англійської мови**

	опозиція	<i>disorder, discrimination</i>
	порушення, розлад	<i>deportation</i>
	позначення часу	<i>preliminary, pre-trial</i>
	«між»	<i>interrogation, Interpol</i>
	утворення іменника	<i>extortion</i>

Отже, зважаючи на швидкий темп розвитку сучасної англійської мови та сучасної англійської термінології зокрема, логічно припустити, що кількість термінів, утворених за допомогою давньогрецьких та латинських термінів й надалі зростатиме, що, ймовірно, призведе до більш широкого семантичного розмаїття та нових варіацій, пов'язаних їх застосуванням та трактуванням.

Література

1. Англо-український юридичний словник: Близько 75000 термінів / упоряд.: С. М. Андріанов та ін.; за ред. Л. І. Шевченко. – К.: Арії, 2007.
2. Ковалевська О. В. Греко-латинські афікси та їх роль у термінотворенні (на матеріалі терміносистеми “Environmental Science” сучасної англійської мови). – Наукове фахове видання «Закарпатські філологічні студії», №14, 2020. DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2020.14-1.22>
3. Сай І. В. Давньогрецькі та латинські префікси в сучасній англійській юридичній та криміналістичній термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Філологія. 2015. № 19 том 1.
4. Хижняк С. П. Правовая терминология и проблемы ее упорядочения. *Правоведение*. 1990. № 6.

Коваленко Ю. М.
старший викладач
*Харківська державна академія
фізичної культури*

ENGLISH FOR PROFESSIONAL PURPOSE

English is the fastest growing language in human history. Today, about 1.75 billion people around the world speak the language. That's almost 25% of the world's population!

English is not just used in everyday situations—it is also used in businesses and professional settings all over the world. Learning English is not just a fun and interesting thing to do, it is an important career move!

Learning English with the purpose of advancing a career, it probably means to take professional English courses, classes or training programs. Getting professional help is an important step towards improving your English and learning language specific to the work setting.

First of all it is necessary to learn “regular” or “basic” English for reading, writing and speaking skills in order to learn business English well. The basics of English are the same whether we are talking about the great movie we saw yesterday or the important meeting we have coming up.

The differences are found in the vocabulary and topics of conversation. Professional English is focused on communicating clearly in a business setting, with co-workers, customers, boss or anyone else related to work.

Knowing professional English really means knowing how to make phone calls, write reports, engage during meetings and be a part of the everyday office routine.

It is also highly important to know how to speak about the area of expertise of the company in English. In other words, working in a law company is supposed to speak about law in English.

There are ways to make professional English part of everyday life, to apply our skills to our career.

Start focusing on the profession itself. “Professional” is a catch-all category. That means it is a very general term that includes many different professions.

Professional English classes and courses cover the basic ideas, topics and vocabulary that we will need to know in any business setting. This includes business greetings and openings, the different parts of a business meeting, keeping the attention of our audience and talking about future plans and ideas. In other words, it's more general language that is useful for all the students taking the class.

However, depending on where we want to work, we are definitely going to need some specialized vocabulary in addition to our general business English.

To make sure that we can actually use our English skills in the real world, we shall use our time outside classes to learn professional English that is relevant to our industry. The vocabulary we learn, the news we read and every other part of

our learning should have our industry in mind. This will make us even more prepared for a job in the field!

Being fluent in a professional English language opens up the door to a variety of job opportunities not available to a common job candidate. These opportunities exist in marketing, transportation, administration, sales, retail, banking, education, law, communication, public relations, tourism and government – to name just a few. Not surprisingly, most corporations need employees who are able to speak professional English.

However, being able to speak professional English, and having experience in the field of occupation make it possible for employees to promote his or her workers, and obtain higher level positions. Larger companies need managers who can travel overseas to close deals and oversee operations. Smaller companies need multilingual employees who can help explore new business opportunities in foreign countries and establish new operations overseas without hiring an expert or an entrepreneur for these purposes.

Being able to speak a foreign language fluently, however, is the best option. It provides the greatest job security, wages and advancement opportunity.

Ковальчук О. С.

кандидат психологічних наук, доцент
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

КРОС-КУЛЬТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРЕДСТАВНИКІВ АМЕРИКАНСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУР У КОНТЕКСТІ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Дослідники у галузі кроскультурної психології виділяють дихотомію "суб'єктна – об'єктна" культура. До об'єктної культури відносять матеріальні цінності і соціальні інститути, а до суб'єктної – психологічні ознаки носіїв певної культури. Зокрема, Едвард Стюарт та Мільтон Бенет визначають суб'єктну культуру, як особистісні ознаки представників певної культури, які зумовлюють настановлення, вірування, ціннісні орієнтації, моделі поведінки та базові уявлення людей про навколишнє середовище [6].

Отже, суб'єктна культура – це психологічні ознаки культури, враховуючи провідні настанови, паттерне мислення та цінності, поширені між представниками певної культури [6, 9].

Для класифікації компонентів, що відносять до поняття "суб'єктна культура" голландський психолог Геєрт Хофстеде запровадив термін "психологічне вимірювання культур" і визначив його, як певний набір цінностей, настанов, вірувань, норм та моделей поведінки за якими одна група культур відрізняється від іншої (Hofstede G., 1980, 1984).

У 1994 році Геєрт Хофстеде розробив ще кілька підходів щодо вимірювання культур. На базі цього дослідження Хофстеде виявив, що

культури найбільш всього різняться за 6 факторами: індивідуалізм – колективізм (individualism – collectivism), маскуліність – фемінінність (masculinity – femininity), дистанція влади (power distance), уникання невизначеності (uncertainty avoidance), відкритість – закритість та простота – складність.

Практична цінність цієї концепції полягає у тому, що якщо віднести певну культуру до будь якої шкали, то можна, у певній мірі, спрогнозувати поведінку її представників.

Порівнюємо етнічні особливості представників американської та української культур за найбільш дослідженими вимірами: індивідуалізм-колективізм, маскуліність-фемінінність, дистанція влади та відношення до часу.

Індивідуалістична культура – це така культура, в якій індивідуальні цілі її представників більше важливі за групові. Характерними рисами індивідуалістичних культур є: повага прав іншої людини, велика цінність людського життя (чим вищий рівень життя, тим більший індивідуалізм). Але недоліками індивідуалізму можуть бути: самотність, родинні конфлікти, нарцисизм. До представників індивідуалістських культур відносять США, та Німеччину.

Культурам колективізму притаманне домінування групових цілей над індивідуальними, тобто соціальна ідентичність важливіша за індивідуальну. Характеристика цієї культури: взаємна допомога, щедрість, гостинність, почуття обов'язку, наслідування традицій, поведінка людини визначається її належністю до групи. Дослідники Донченко О., Романенко Ю. вважають, що для представників української культури характерний своєрідний індивідуалізм. Про це свідчать відомі вислови: «Моя хата з краю..», «Як не з'їм, то понадкусую». Представників Росії та Китаю учені відносять до колективістських культур.

Узгоджується з індивідуалізмом-колективізмом, дихотомія «фемінінність/маскуліність». Оскільки фемінінність культури оцінюється за такими ціннісними орієнтаціями, як взаємодопомога, підлеглість, збереження традицій, обережність, миролюбність, широсердність, поступливість, то маємо припущення, що українська культура є більш фемінінною.

До характеристик маскуліної культури ми віднесли такі риси, як розрізненість, самотійність, руйнування традицій, схильність до ризику, агресивність, холодність, суперництво. Такі характеристики, як самотійність, суперництво, притаманні американській культурі.

Що стосується дихотомії «відкритість-закритість» культури, то зазначимо, що у відкритих культурах можна помітити велике терпіння щодо відхилення поведінки індивідів від загально визначених правил та норм. Відкритими вважаються культури таких країн, як Росія, Гонконг, Таїланд. Для України також характерне відхилення від встановлених норм, не чітке дотримання закону. У закритих культурах люди поводять себе згідно групових норм, недотримання яких жорстоко карається. Люди в закритих

культурах відзначаються більшою стурбованістю, передбачуваністю, визначеністю, про що свідчить поведінка американців, які дотримуються закону, сплачують податки та є законослухняними громадянами.

Ще одним показовим виміром культури є дистанція влади. У культурах з великою дистанцією влади, влада – одна з головних цінностей. Той, хто володіє владою має великий пріоритет. Щоб досягти успіху, треба мати такі риси, як: послужливість, конформізм, авторитарність. Перевага надається жорсткому керівництву.

Культурам з низькою дистанцією влади притаманні рівність, повага, знання, можливості та здібності. Влада не дає особливих пільг і привілеїв у соціальній сфері, а розглядається, як частка суспільного життя. За Г. Хофстеде низька дистанція влади характерна для таких країн, як США. У своєму дослідженні автор не розглядає Україну, але за описом для представників української культури характерна велика дистанція влади.

Важливим фактором при спілкуванні представників американської та української культур є відношення до часу. Американці сприймають час як вектор з минулого у майбутнє, вони чітко дотримуються дедлайнів, вчасно приходять на зустрічі. Час – це гроші. Не виконав завдання у запланований відрізок часу – втратив гроші. Для українців, навпаки, час сприймається більш поліхронно. У дослідженнях, проведених українськими ученими, показано, що для представників української культури характерне помірно поліхронне ставлення до часу [7, 8]. Зокрема, для українців є характерним більша лабільність, відхилення від запланованих графіків, виконання справ в авральному режимі, для того щоб встигнути зробити роботу вчасно.

Отже, при взаємодії та міжетнічному спілкуванні необхідно враховувати кроскультурні розбіжності між представниками української та американської культур. Знання про психологічні вимірювання культур набувають особливого значення для представників української культури після встановлення безвізового режиму.

Література

1. Геберт Д. Организационная психология. Человек и организация / Д. Геберт, Л. фон Розенштиль; пер. с нем. О. А. Шпилова. Харьков: Гуманитарный центр, 2006. 624 с.
2. Донченко О., Романенко Ю. Архетипи соціального життя і політика: глибинні регулятиви психологічного повсякдення / К.: «Либідь». 2001. 116 с.
3. Коростелина К. В. Культурные детерминанты межэтнических отношений // Учебные записки ТНУ. 1999, №12 (51) №2, С. 86-88.
4. Носенко Е. Л. Культурно-психологічні проблеми інтеграції України в Європейське співтовариство / Е. Л. Носенко // Грані. 2 (4), березень-квітень 1999. С. 59 61.

5. Hofstede G. Culture's Consequences: International differences in work related values. Beverly Hills, CA: Sage Publications, 1980. 293p.
6. Hofstede G. Cultural Constraints in Management Theories. University Limburg, Maastricht, the Netherlands Academy of Management Executive. 1993. №7(1). p. 81-84.
7. Kovalchuk O. Monochronic-Polychronic attitudes toward time in Ukrainian, American and French cultures / O. Kovalchuk // International Journal of Psychology. 2008. Volume 43. Issue 3/4. p. 681.
8. Kovalchuk Olena. Social Responsibility in Cross-Cultural Perspective: Assessment of Future Ukrainian and Lithuanian Engineers [Electronic resource] / O. Kovalchuk, A. Augustiniene // 11th European Conference on Psychological Assessment of Personality. – Latvia: University of Latvia, 2011. Abstract book. p.144. ISBN 978-9984-45-387-3. URL : www.ecpa11.lu.lv.
9. Stewart, Edward and Bennett Milton. American Cultural Patterns. A Cross-Cultural Perspective. Rev. Ed. Yarmouth, Maine: Intercultural Press Inc., 1991. 101p.

Колесник А. В.,
кандидат філологічних наук
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

ПРАВОВИЙ КОНТЕКСТ ОПОВІДАННЯ ІВАНА ФРАНКА «ДО СВІТЛА!»

Важливим аспектом навчання майбутніх фахівців правоохоронної сфери діяльності є вивчення історії нашого суспільства в правовому контексті, яка зафіксована в письмових історичних джерелах, а також частково в художній літературі, яка є відбиттям історичних подій. Тому ознайомлення здобувачів вищої освіти з творами українських письменників є необхідним елементом навчання.

У художній прозі українського письменника Івана Яковича Франка частина творів присвячена викриттю вад суспільства Галичини кінця ХІХ століття, зокрема несправедливого ув'язнення (оповідання «Панталаха», «На дні», «До світла!», віршова збірка «Тюремні сонети»), з метою недопущення свавілля урядового про шарку та захисту прав населення. Адже українські селяни нерідко ставали жертвами несправедливого суду або навіть без суду опинялися в тюрмі. Сам І. Франко був такою жертвою, тричі заарештований. Несправедливо звинувачений у належності до таємного товариства він був заарештований у 1977 р. і перебував у в'язниці 8 місяців, протягом досудового розслідування, а після того засуджений на 6 тижнів арешту.

На початку вересня 1989 р. І. Франко, перебуваючи у тюрмі втретє, написав вірш «Був вечір, ми в казні вже спати лягли...», фабула якого й лягла

в основу оповідання «До світла!» (1989 р.). У творі зображено декількох осіб, які опинилися в одній тюремній камері. Серед них – шістнадцятирічний хлопець Йосько, доля якого і стає головним об'єктом уваги оповідача.

В оповіданні зображено страшний і несправедливий шлях, яким герой потрапив до тюрми. Детально описані й вражаючі дії, знущання, жандармів, в яких переважало фізичне насилля: «...він тяжким своїм п'ястуком ударив мене в лице так, що я відразу впав на землю і кров'ю обіллявся» [т.18, с.103]; «Гнав (жандарм) мене сьогодні від рана, майже голого й босого, морозом...Бив мене ременем...» [т.18, с.103]

Але, найголовнішим, звичайно, є розгляд й аналіз І. Франком правової сторони життя суспільства, в якому людина без грошей не мала жодних прав. Водночас письменник намагався показати наскільки тямущою могла бути така людина, і що прагнення до навчання могло вивести на новий щабель розвитку суспільства. Але цей розвиток був зупинений. Так, в оповіданні «До світла!» Йосько був убитий наглядачем тюрми за те, що наблизився до вікна з метою читати книгу. Наглядач не знав, що Йосько читав, наблизитися до вікна було недозволено. Такий фінал має алегоричне забарвлення і відображає в цілому суспільну ситуацію тогочасної Галичини.

Література

1. Франко І. Я. Зібрання творів: у 50 т. / Ін-т літ-ри ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР; ред. кол. Є. П. Кирилюк (голова) та ін. К.: Наукова думка, 1976. Т. 18: повісті та оповідання (1888 – 1892). 1978. С. 99 – 118.

Крічкер О. Ю.

кандидат історичних наук

*Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля НУЦЗУ*

LEGAL TERMINOLOGY IN AMERICAN AND BRITISH VARIETIES OF ENGLISH

Teaching English as a foreign language to law students is usually quite a challenging experience because of several factors. The first one is subjective: many students did not even try to study foreign languages at school because, as they often say, “we have not been planning to live or work abroad or become translators”. Secondly, even having a relatively good command of General English does not mean being able to comprehend Legal English, to say nothing of the written legal documents with their extremely long sentences, and an abundance of complex grammatical constructions. And on top of that is the third factor – the difference between American and British English legal language.

This study aims at differentiating the lexical scope of both language varieties in the field of American and British legal documents, although, in the real classroom it would be better to start with getting students acquainted with the

general differences in syntax, pronunciation, spelling, and vocabulary in the above-mentioned varieties of language [1]. There are many resources on the Internet where they can find out about the gap in the meaning of the same words in American and British varieties, which can be used to entertain them in the class.

As far as law students work mostly with written documents, our task is to teach them general terminology and the rules of legal correspondence. Students should understand that it is up to them which variety of language to follow, the most important is to choose the style and be consistent [2].

First-year students may not know about the shared historical roots that have been embedded into the legal systems of the USA and the UK and the divergences that emerged as a result of different intendment. Consequently, they should be taught to understand that nowadays these are two different systems of judiciary process with their own terminology. As lawyers often say: the legislation of their countries is “divided by a common language” [3].

The first important difference in their terminology is that both countries apply *common law* although in the US legal tradition it is mostly referred to as *the case law*. Using the term “*case law*” American lawyers manage to avoid the duality of the meaning of “*common law*” and differentiate it from the civil law.

Regarding the court systems, courts handling minor criminal offenses and civil disputes, although originally known as “*magistrate courts*”, preserved this name only in the UK legal culture, while in the US legislation they use the term “*state courts*”.

Students should be aware of the fact that they must be consistent in the choice of terminology (and be precise with spelling, as well) when dealing with the court hierarchy adopted in these countries. While in the United Kingdom cases begin at *the Crown Court*, then move on to *the Courts of Appeal* and are finally resolved at *the Supreme Court of the United Kingdom*, but with criminal cases in Scotland, at *the High Court of Justiciary*, in the United States they follow respectively through the *District Court*, *Court of Appeal* and *the Supreme Court of the United States*.

What’s more, the US and UK terms sometimes do not have equivalents in their variety of language because such phenomena just do not exist in their court systems. For instance, the UK *Tribunal System* resolving certain kinds of disputes does not exist in the USA; meanwhile, the US *niche court* is a specifically American institution.

As for the sources of legal authority, although both countries follow the rule of precedent, they have different names for them: the US lawyers use the term “*leading case*” while American practitioners follow the “*landmark case*”.

Special attention should be paid to the jobs in the legal systems in these countries to avoid misunderstanding in their roles. Any American lawyer who passed the bar is qualified to practice law and is called a “*lawyer*” or an “*attorney*”, while in the UK there is a differentiation between those who work directly with clients or do some paperwork – “*solicitors*”, and lawyers who are experts in drafting pleadings and courtroom litigation – “*barristers*”. In some cases, it is possible to use the term “*litigator*” when regarding American lawyers who go to

court (as an equivalent to the UK barrister) and the term “*corporate attorney*” concerning those who do out-of-the court work (as an equivalent to the UK solicitor). In fact, it is more common to call American lawyers according to their area of specialization, like *family law attorneys*, *immigration attorneys*, *employment law lawyers*, *estate law attorneys*, etc.

Furthermore, there exists the difference in case citation in American and British legal cultures. In both varieties the case name is written like “plaintiff v. defendant” but read differently: in British courts “v.” as “and”, in the US courts as “*versus*”.

The word choice is of great significance, as well. Each legal language has its preferences in the terminology, which must be chosen carefully when dealing with legal documents. The most frequently used example of coincidence in translation leading to misunderstanding is typically British “*best endeavours*” and typically American “*best efforts*”. If substituted, the absolute clarity of the legal document can be lost and it may result in having significant legal consequences.

Different types of law bear a witness to the divergence in the UK and US terminology, showing legal concepts in these legal cultures, i.e.

competition law (UK) – antitrust law (US)

entire agreement (UK) – merger (US)

claimant (UK) – plaintiff (US)

appellant (UK) – petitioner (US)

company (UK) – corporation (US)

clauses of an agreement (UK) – sections of an agreement (US).

As far as legal correspondence is concerned, there are also certain variations between the word choice. Some of them refer to the general changes in the word spelling (-ize instead of British -ise) or word order, such as the date starting with the month in American English, and in the usage of prepositions, as in American “Tuesday *through* Saturday” instead of British “Tuesday *through until* Saturday”.

Regarding some specific differences, there are some in the salutation and signing-off manner. Brits usually start official letters with *Dear.../ Dear/ Dear Sirs/ Dear Mesdames*, while in the US they usually use *Dear name* or just the name *Mr./ Dr. name*. Thus, there is a slight difference in the punctuation as well: British salutation is followed by a comma or nothing, while Americans may use a comma, though in most cases they replace it with a colon. A typically British signing-off *Yours sincerely, name* has been replaced by American *Sincerely, name*.

In summary, the shared history of the law of these countries makes their law systems rather close ideologically but not terminologically. While using the same language, the intended meaning can be quite different, i.e. the students need to undertake the analysis of the stylistic requirements and the interpretation of the same terminology in the courts of these countries because their misuse may result in unintended outcomes.

Література

1. Krichker O. Yu. (2020). Two sides of English: American versus British // *Teoretychna ta dydaktychna filolohiia*, 32. Pereiaslav-Khmelnytskyi. P. 60–66.
2. Krichker O. Yu. (2018). Basic lexical and syntactic features of modern legal English. *Teoretychna i dydaktychna filolohiia*, 28. Pereiaslav-Khmelnytskyi. P. 98–105.
3. Berkner M. (2018). US vs UK Private M&A – Two Agreements Divided by a Common Language? *Cooley M&A*. URL: <https://cooley.com/2018/10/25/us-vs-uk-private-ma-two-agreements-divided-by-a-common-language/> (in Eng.)

Кузнецова Л. В.

*кандидат юридичних наук
Черкаський інститут пожежної
безпеки імені Героїв Чорнобиля
НУЦЗ України*

Котова І. С.

*вчитель Смілянської ЗОШ № 7
Черкаської області*

ЩОДО ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕНЕВОЇ КУЛЬТУРИ ЮРИСТА

Кожна людина має володіти комплексом професійно зорієнтованих знань, умінь і навичок, необхідних для успішного виконання своїх професійних обов'язків та самореалізації. У світлі цього зростають вимоги й до мовно-мовленевої підготовки здобувачів вищої освіти.

Взагалі мовна культура виступає головною ознакою загальної культури людини і в той же час тісно пов'язана як з внутрішньою культурою, так і з культурою її поведінки (зовнішньою культурою). З чого витікає, що чим вищий рівень мовної культури людини, тим вищий її творчий потенціал. Таким чином володіння словом дає змогу поділитися знаннями та враженнями з іншими людьми, відстояти свої власні переконання, уникнути будь-яких непорозумінь, що для багатьох професій є просто необхідним під час виконання своїх службових та професійних обов'язків.

Наразі проблема володіння вільним культурним словом є вкрай актуальним і важливим аспектом для формування майбутнього юриста як професіонала. Так, як фах правника передбачає висококваліфіковане володіння словом, високу культуру мовлення, вміння швидко передавати усну мову письмово.

Проблема мовленевої підготовки майбутнього правника включає в себе поняття мовленевої компетенції. Сьогодні вона є однією з провідних характеристик особистості, від сформованих навичок мовленевої поведінки

фахівця великою мірою залежить його інтерес до тієї чи іншої дисципліни. В загальних компетенціях Освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів, зокрема в ЗК 4, окреслена здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово [3]. Дана компетенція в першу чергу включає в себе мовленевий етикет, призначений для застосування в різних ситуаціях, як то: вітання, телефонна розмова, складання документів правового характеру.

В цілому мова як суспільне явище відображає ті історичні зміни, що відбуваються в тому чи іншому соціально-історичному періоді, де: розвиваються словесні конструкції, з'являються нові слова, простежується перехід слів з окремих терміносистем у загальноживану лексику і навпаки, спостерігаються зміни в закономірностях функціонування мови в різних сферах суспільного життя, і науковій зокрема.

Як вже зазначалося вище мова – це складова професійної компетенції, показник загальної культури. Професійна мова правника ґрунтується на законах державної мови та лексичних, морфологічних і синтаксичних нормах [2]. Мовні засоби, що використовуються у діловому мовленні правників, достатньо різноманітні, проте вся багатоаспектність лексики передбачає одну найважливішу вимогу - використання усталених термінів, зворотів мови, формул, що увійшли в діловий стиль і дають змогу охарактеризувати професійні ситуації в галузі права. Саме стандартизація ділового мовлення суттєво полегшує роботу правників, сприяє забезпеченню умов для створення і розвитку правового суспільства.

Культура мови є найвищим рівнем володіння писемними та усними засобами мови. Нормативність виявляється в дотриманні мовних норм, в усній формі – граматичної, стилістичної, лексичної; у писемній формі – орфографічної, пунктуаційної, граматичної, лексичної, стилістичної [1].

Звісно, мова юриста складна, навіть можна сказати специфічна, яка вирізняється вживанням словосполучень дієслівного типу, дієприслівникових і дієприкметникових зворотів, прямої мови; повторами професійної правової лексики. В юридичних текстах переважають складні поширені речення. Іноді мовці у виступах користуються книжними словами, маловідомою термінологією. Така мова не сприймається аудиторією, втомлює слухачів, створює дискомфорт і свідчить про низький рівень доповідача. Письмова діяльність юриста вимагає не абияких знань державної мови. Неправильно, або з помилками написаний текст, записка, протокол, рішення будуть причиною непорозумінь та неповаги як з боку колег, так і звичайних цивільних людей. Звичайно, що як і представники будь-яких інших професій, у своїх текстах юристи використовують спеціальні правові терміни. Написання деяких понять дуже важко запам'ятати, тому їх виносять у спеціальні юридичні довідники та тезауруси. Письмова діяльність і публічне мовлення юриста підлягають певній традиції, що включає в себе ділову мову, яка є стислою і завжди по суті, де кожне слово зважене і має своє місце.

Сама концепція юридичної освіти в Україні, насамперед, передбачає підготовку висококваліфікованих юридичних кадрів, які готові до

активної участі в державно-правовому житті, впевнено володіють політичною, правовою та мовленевою культурою, оскільки саме мовлення людини є показником її освіченості в тій чи іншій галузі [4]. Саме тому важливо, щоб юристи не лише професійно оперували юридичною термінологією, мали необхідні ділові та моральні якості, певні організаторські здібності, відзначалися загальною культурою, вмінням працювати з людьми, мали розвинене почуття обов'язку, справедливості та відповідальності, а й досконало володіли загальноживаною правовою та стилістичною лексикою.

Таким чином, культура мовлення юриста – це дотримання загальноприйнятих норм усної й писемної мови, а також свідоме, цілеспрямоване, доречне використання лексики.

Література

- 1.Сливка С. С. Національна культура юриста [Електронний ресурс]: Режим доступу: [file:///C:/Users/User/Downloads/VKhnuvs_2000_10_58%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/VKhnuvs_2000_10_58%20(1).pdf)
- 2.Печенікова Л. М. Мовленева культура як невід'ємна складова професійної діяльності правника [Електронний ресурс]: Режим доступу: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/17212/55-58.pdf?sequence=1>
- 3.Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальність 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти [Електронний ресурс]: Наказ МОН України від 12.12.2018 № 1379. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishchaosvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/081-pravo-bakalavr.pdf>.
- 4.Шестакова С. О. Щодо проблеми формування культури наукового мовлення студентів юридичного факультету [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/2367>

Левін О. Л.

кандидат історичних наук, доцент
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПОЯВИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В КУЛЬТУРІ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Зрозуміння культури неможливе без вивчення її мовного коду, ролі мови як форми самовираження культури і засобу її формування. Саме мова, будучи одним з основних елементів тяглості культурного життя, окреслює етнічну приналежність носіїв культури і, тим самим, стає важливим чинником етнонаціонального розвитку. Оскільки в мові відображаються процеси формування культури, її соціальні різновиди і міжнародні зв'язки, мовний матеріал є незамінним джерелом для вивчення культурного розвитку, особливо для ранніх його стадій, пов'язаних з формуванням народу та його мови.

Значення мови в дослідженні історії культури пояснюється і наявністю глибинних подібностей в структурі та засадах функціонування культури й мови. Культура функціонує як знакова система; сукупність символів і значень, що допомагають людям орієнтуватися в світі, передають досвід від одного покоління до іншого. Але й сама мова теж є знаковою системою, і теж виконує функції кодування інформації з метою її нагромадження, поширення в просторі й передачі наступним поколінням. З певної точки зору культура ширше поняття, ніж мова, тому розвиток культури включає як складову частину розвиток мови. В іншому розумінні мовна система є загальнішою категорією, оскільки осмислення будь-яких явищ і процесів, в тому числі процесів культури та її історії, неможливе поза мовою і мисленням, яке нерозривно пов'язане з мовою й існує, в основному, у мовній формі.

У сучасному суспільстві національні мови формуються переважно на основі народнорозмовних, тому писемна мова є різновидом тієї самої мовної системи, інший різновид якої представлений усним мовленням. Натомість у середньовіччі, як правило, було інакше. Усне мовлення було загальнонародним засобом спілкування, а писемна мова – привілеєм певної частини суспільства, передовсім еліт, пов'язаних з політичною владою, регламентацією життя, поширенням панівних ідеологічних систем. Упродовж тривалого часу знання письма було обмежене колом тих, хто були тою чи іншою мірою причетні до влади, більше того, тих, хто опановував писемність, тим самим оволодівав важливим механізмом керівництва рештою суспільства. Не була у цьому винятком і Україна. Повага до тих, хто вмів читати й писати, зумовлювалася тим, що найстарша мова писемності була мовою сакральною, засобом богослужіння і молитви.

Як відомо, в Київській Русі від часу запровадження християнства розвинулася писемність у церковнослов'янській мові, на яку перекладали Євангеліє та інші літургічні та богословські книги Кирило і Мефодій, а пізніше їхні учні та продовжувачі. Як сакральна ця мова вживалася православними українцями, а згодом і греко-католиками впродовж всього розглядуваного періоду. Вживання в церкві підвищувало престижність найстаршої писемної мови. На її основі створено і ту мову, якою писалися літописи, життя святих, публіцистичні пам'ятки. Природно, що до літописів, юридичних актів, приватних листів проникало так багато рис живої мови, особливостей східнослов'янських діалектів, зокрема протоукраїнських, а пізніше українських, що ряд дослідників вважають мову оригінальних пам'яток Київської Русі окремою мовою, для якої і приймають назву "давньоруська мова". Інші дослідники переконані, що обережніше було б говорити не про давньоруську писемну мову, а про давньоруський (східнослов'янський) варіант церковнослов'янської [1]. Справді, сучасники не вважали мову літургічних книг і мову літописів та юридичних пам'яток різними мовами, для них вона, цілком певно, була єдиною. Ця мова служила знаряддям культурного спілкування східнослов'янських і південнослов'янських народів і водночас сприймалася в різних країнах як

найвищий стиль рідної літературної мови. Характерно, що твори великоморавського та південнослов'янського походження, як правило, не вирізнялися східнослов'янськими читачами як твори іншомовні, а твори письменників Київської Русі читалися болгарами, македонцями, сербами нарівні з пам'ятками власної літератури.

На мій погляд, прикладом існування української мови вже у той час є настінні розписи у Софіївському соборі. Ці, як їх називають зараз графіті, для нас є оригіналами у відмінності від літописів, які постійно переписувалися, і першого автора, в загалі, трудно було знайти. Наприклад, православне ім'я Володимира Мономаха (Василій) на стіні читається як «Господи допомози рабу своєму Василеві». Є написи – Петрові, Несторові, Данилові. Закінчення в Давальному відмінку (єві) ніде не зустрічається в російській мові. Воно зберіглося тільки в українській. Закінчення «у» у родовому відмінку чоловічого роду – «твого спору». М'яке «ц» наприкінці слів – «чернець». Чисто українські імена княжого Київа – Жизнобуд, Стефан, Трохим, Іван Перегора

Далі є приклади суто українських форм чоловічих імен – Остапко, Іванко, Жадко.

І не можна не згадати яскраве графіті княжого Київа суто українського забарвлення «А врагов трясцею оточи»...

Про що це говорить – українська мова з'являється ще за часи Київської Русі, та стала однією з складових частин нашої сучасної української мови.

Уже в XIII - XIV ст. народнорозмовна мова була не єдиною мовою, а групою близькоспоріднених українських діалектів[2]. Ці діалекти розвинулися на базі існуючих раніше діалектів протоукраїнських племен внаслідок перегрупування і дальшого розвитку[3].

Література

1. Булаховський А. Питання походження української мови. Київ, 1956.
2. Півторак Г. П. Діалектна ситуація в Київській Русі // Мовознавство. 1993. № 2. С. 9 -13;
3. Русанівський В. М. Давньоруська мова: міф чи реальність // Мовознавство. 1993. № 2. С. 4;
4. Тараненко О. О. Мова Київської Русі: вузол історико-лінгвістичних та політико-ідеологічних проблем // Мовознавство. 1993. № 2. С. 38.
5. Успенский Б.А. Языковая ситуация Киевской Руси и ее значение для истории русского литературного языка. Москва, 1983. С. 55 - 56.

Лінченко Н. Ю.
старший викладач
*Харківська державна
академія фізичної культури*

THE IMPORTANCE OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES

In today's era, multilingualism has become more than just 'important'. Knowing a foreign language other than your native language has evolved to be extremely beneficial. Whether viewed from the financial or social aspect, being able to communicate in a foreign language helps to make 'real' connection with people and provides a better understanding of your language.

The ability to quickly switch between tasks is especially important in today's busy multitasking world. Bilinguals can switch between tasks much faster than their monolingual counterparts and can handle many more tasks at once.

Why should you learn a foreign language? Learning a foreign language opens up employment opportunities. For businesses, it is essential to develop and sustain a strong footing in the global economy. It is better achievable if they can understand the psychology and the language of their foreign clients. Most companies therefore, look for candidates with foreign language skills. If you are already working, knowing a foreign language may lead to special recognitions or promotions. As an employer, it will help encourage staff performance, improve customer services, and increase revenue for your company.

Apart from the financial gains learning a foreign dialect can offer a unique experience to travelers. People, who love to explore different parts of the world, know about diverse cultures, places, and lifestyle, knowing the local language can offer a life changing experience. You can easily find the places, ask for directions, and even order food. Speaking a language gives you a better understanding of the country's culture. You can interact with people more freely providing a greater scope of meeting new people, making new friends, more fun, and enjoyment.

Another reason for learning a foreign language is that the knowledge of a foreign language enhances cognitive and analytical abilities. Learning a foreign language is tough and involves a lot of mental exercise. On the individual level, it improves personality and increases sense of self-worth. The need of language faculties has increased due to the -growing interest in students to learn foreign languages. People associated with social services need to work with diverse groups from several countries. Ability to speak in a foreign language enables them to communicate and serve people better.

The next important decision is to choose from the number of foreign languages – French, Spanish, German, or Italian- to be learnt. Whether you learn a language for a specific reason or out of interest, learning a foreign language will lead to long-term success. It will open up new avenues before you. The more language you know, the better you can express yourself.

Learning a foreign language and getting soaked into an entirely new culture and worldview is the surest way to become an open-minded, understanding,

tolerant individual, and that is absolutely priceless. Once you are aware of the fact that we are all cultural beings, products of our own environments, and that you recognize the cultural base for your own attitudes and behavior, you are ready to consider others in a more favorable light. Seeing the world from a different perspective, and understanding where you and others come from, is a fantastic, eye-opening experience.

Foreign language study is all about learning how to truly communicate and connect with others—an incredibly important life skill that can only be cultivated by interacting with people.

Логінова Г. М.
кандидат філософських наук,
професор Українського вільного університету
(м. Мюнхен, Німеччина)

ПСИХОЛІНГВІСТИКА КУЛЬТУРИ СЛОВА ЮРИДИЧНОГО ДІАЛОГУ

Юрист, як і світ, живе різноманітністю і непередбаченістю своїх можливостей. І той, хто першим нарік юриспунденцію її ім'ям, в семантиці котрого Закон та Мудрість злились у взаємодоповнюючу єдність, окреслив тим самим на всі часи глибинне покликання юриста: чути, розуміти та передавати глибинний зміст культури юридичного слова. Мовчання та слово, погляд та думка, інтуїція та рефлексія, споглядання та розуміння – все це нехитрий інструментарій досвіду людства, що породило професійний діалог Закону та Розуму у юридичному сенсі. Проблема дослідження юридичного діалогу – одна із змістовніших у напрямку розробок сучасного кола питань юриспунденції. В цілому вона сприймається у дослідницькому вимірі під багатограним кутом зору, тобто можна зазначити, що подібна стала тенденція щодо її опрацювання спрямувала шлях наукової думки її визначення.

Гортаючи сторінки історії розвитку культури слова юридичного діалогу звернемося до коренів її формування. Сьогодні актуально постає проблема адаптації людини в зовсім новому, порівняно з тим, де вона народилася і виросла, культурному середовищі, внаслідок процесів глобалізації і міжнародної міграції. Для розв'язання цього завдання психоаналітичний напрям дослідження – незамінний засіб, тому що стверджує іншомовний діалог як вимір життя і спілкування між представниками різних культур, виявлення ментальних особливостей сприйняття різноманітної картини світу, що знаходить своє відображення у професійному діалозі.

Проблема в даний момент є недостатньо вивченою, тому головною метою нашого дослідження є вивчення символіки системи культурних кодів ментальної парадигми складових психоаналітичного діалогу. Проблема в

даний момент є недостатньо вивченою, тому головною метою нашого дослідження є вивчення символіки системи культурних кодів ментальної парадигми складових психоаналітичного діалогу. Психолінгвістичну парадигму психології повсякденних практик соціуму відображає її когнітивно-прагматичний аспект.

У межах нашого дослідження ми проаналізуємо культурно-історичну детермінацію системи культурних кодів «основних» колірних найменувань. По-перше розглянемо лінгвоментальну специфіку непрямих назв квітів. Універсальним компонентом, який становить архіполе «Всесвіт» в нашому експерименті є назви кольорів Floss, Rosa, Lilian, Viola, Papavla, Suringa, Matricaria. Часткові збіги у виборі компонента зафіксовані в англійській і французькій мовах Bellis, Genista, Gratueegus, Lavandula, Ranunculum, Taraxaculum. Значно менше збігів виявилось в французькою і українською Malva, Raeonіa, Ruta. Таким чином, компаративний аналіз культурних особливостей декількох мов дозволяє говорити про лінгвоментальну специфіку колоративов як в аспекті їх виникнення, так і функціонування в соціальних практиках повсякденності. По-друге щодо граматичних роду назв квітів в обох мовах в структурі назв групи фразем виявлено Флоролексеми як чоловічого (фр. Chardon, бел.цвет), так і жіночого роду. (Фр. Fleur, violette; бел.фіалка).

Ознаки чоловічого роду завжди визначаються за видом діяльності, якої могли займатися тільки чоловіки. Наприклад, у війську, тільки чоловіки, що знайшло своє відображення у відповідних фразеологізмах. It is not all lavender being a solder, ah fleur au fusil, Fanfan la tuline. У Франції титул монарха передавався тільки по чоловічій лінії і тільки чоловіки могли займати посаду судді. Отже, на основі вищевикладеного можна зробити висновок, що прагматика фразеологічних одиниць з компонентом назви кольорів з гендерних маркером мотивує етнокультурну складову в психолінгвістичній структурі мови, яка передає стереотипні уявлення про культурні традиції чоловіка і жінки. Тенденція до гендерної маркування найбільш виражена в українській мові, найменш в англійській.

Результати дослідження із застосуванням методу вільних асоціацій дозволяють визначення лінгвокультурного потенціалу фразеологічного поля «людина в оточенні природи її явищ». Основними його компонентами є фразеологізми, серед яких виділяються етнофразеологізми. Слід звернути увагу, що виникнення етнофразеологізмів здійснюється на основі метафізичного осмислення реалій, що сприяє виникненню подібної картини дійсності, яка виступає своєрідним ключем до пізнання минулого і сьогодення нації, її культури, духовності, менталітету.

Аналіз тематичного поля міжособистісних відносин методом інтерв'ю показує, що в англійській, французькій, українській мовах воно складається з двох тематичних груп: спілкування і міжособистісні відносини. Таким чином, використання результатів психолінгвістичного експерименту дозволяє визначити різноманітність сучасних точок зору на культуру слова в міжособистісних відносинах, від якої потерпають в психології повсякденних

практик з використанням ментальних кодів різних мов і враховувати загальні положення цього різноманіття, а також їх внесок в систему міжнародної комунікації. Отже, такий погляд на проблему, на мою думку, являє собою вектор формування професійного напрямку мови юридичного діалогу, який висвітлює шляхи й подальшого обґрунтування. Фактор аналітичної складової, що є домінуючою у наведеній моделі правничого діалогу особливо важливий у внутрішньоособистісних і міжцивілізаційних сферах.

Маю надію, що отриманий напрям дозволить поширити пошуки можливостей гармонізації відносин як у міжособистісній, так і в міждержавних сферах.

Максимова К. В.,
старший викладач
кафедри української та іноземних мов
*Харківська державна академія
фізичної культури*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ СПОРТИВНИХ ЗВО

Проблема професійної іншомовної підготовки студентів різних закладів вищої освіти (ЗВО), зокрема, спортивних ЗВО України, є актуальним багатомірним явищем сьогодення. Про це свідчить активізація наукових пошуків у площині фахового становлення майбутніх фахівців різних спортивних спеціальностей [5].

Теорію і практику навчання іноземних мов у вищій школі ґрунтовано досліджували такі науковці: І. Бім, О. Волченко, П. Гальскова, Р. Гришкова, І. Закір'янова, В. Калінін, Г. Китайгородська, З. Коннова, А. Максименко, Р. Мартинова, Н. Микитенко, Н. Муқан, Л. Морська, С. Ніколаєва та ін [4]. Однак, особливості формування професійної іншомовної підготовки спортивних ЗВО є недостатньо вивченим на сьогодні явищем, що становить актуальність та необхідність нашого дослідження.

Нині сучасні вимоги до оволодіння майбутніми фахівцями фізичної культури та спорту, а також тренерам різних видів спорту основами професійного спілкування та професійно-орієнтованими компетенціями англійською мовою полягають в ефективному вмінні застосовувати здобуті професійні знання на практиці під час спортивних змагань, тренувань, зустрічей з різними іноземними спортсменами та тренерами з метою обміну професійним досвідом, укладання спільних проектів тощо.

Однак, нові підходи до професійної підготовки майбутніх фахівців спортивного профілю вимагають кардинального перегляду системи навчання іноземних мов, зокрема, англійської, у різних ЗВО України, що зумовлює необхідність впровадження інноваційних форм, методів і технологій

навчання, які забезпечують максимальну ефективність реалізації сучасних освітніх програм англomовної підготовки студентів спортивних ЗВО [1].

Практика викладання англійської мови в вищій школі свідчить про те, що, незважаючи на загальне визнання необхідності розвитку комунікативної спрямованості у навчанні англійської мови, здебільшого в центрі уваги викладачів постає формування у студентів умінь і навичок, необхідних для читання та перекладу фахової літератури. Така спрямованість навчання недостатньо сприяє оволодінню студентами реальною практикою професійно-орієнтованої комунікації [2].

Водночас, недостатньо уваги приділяється розвитку навичок міжкультурної спортивної комунікації, а також обговоренню наявних міжкультурних і професійних відмінностей, що не дозволяє говорити про формування повноцінної англomовної професійної комунікативної компетентності [3]. Серед інших підстав, які значною мірою ускладнюють формуванню професійної англomовної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту, а також тренерів різних видів спорту є такі:

1) різний рівень базової підготовки студентів-першокурсників з англійської мови (недостатня підготовка у більшості абітурієнтів або її повна відсутність та наявність групи студентів зі спеціальною підготовкою – випускників спеціалізованих спортивних шкіл і класів з поглибленим вивченням англійської мови);

2) нездатність студентів використовувати попередньо засвоєні знання й уміння з англійської мови в професійно-орієнтованих умовах і ситуаціях спортивного спрямування;

3) застарілий зміст більшості традиційних навчальних посібників і відсутність сучасних професійно-орієнтованих підручників з англійської мови для окремих спортивних спеціальностей;

4) недостатнє забезпечення навчання англійській мові студентів спортивних спеціальностей сучасними аудіовізуальними засобами та слабка матеріальна база для використання нових інформаційних технологій навчання, що не дозволяє раціонально організувати ефективний освітній процес як у межах аудиторних занять, так і в умовах самостійної роботи студентів;

5) недостатня кількість годин, які відводяться на практичні заняття з англійської мови та їх нераціональний розподіл (1 раз на тиждень);

6) низький рівень мотивації студентів молодших курсів до вивчення англійської мови через неусвідомлення ними перспектив і можливостей англійської мови для професійно-спортивного та особистісного розвитку;

Як результат, випускники спортивних ЗВО здебільшого зазнають серйозних труднощів не лише при виконанні об'єктивно складних видів мовленнєвої діяльності (участь у дискусіях, виступи з доповідями і повідомленнями, анотування, реферування спортивно-професійних текстів), а й у найелементарніших ситуаціях спілкування англійською мовою на рівні Beginner та Elementary в межах своєї спеціальності.

Таким чином, ефективне практичне оволодіння англійською мовою майбутніми фахівцями спортивних ЗВО має стати не лише звичним об'єктом засвоєння освітніх знань, а й засобом розвитку професійних комунікативних умінь та навичок вдалого володіння здобутими знаннями на практиці. Це передбачає формування професійно-орієнтованої спрямованості та удосконалення змісту навчального матеріалу [6].

Цей компонент розкриває сутність професійно-спрямованого навчання англійської мови, який полягає в її інтеграції з фаховими дисциплінами спортивного профілю, метою якого є отримання додаткових професійних комунікативних знань іншомовного спілкування [7].

З метою досягнення успіху у формування професійної іншомовної (англомовної) підготовки студентів спортивних ЗВО України необхідним є додаванням до змісту навчальної програми з англійської мови таких елементів:

1) елемент сфери комунікативної діяльності, теми і ситуації, мовні дії та мовний матеріал спортивного профілю, що враховують професійну спрямованість підготовки студентів;

2) елемент мовного матеріал (фонетичний, лексичний, граматичний, орфографічний), правила його оформлення і навички оперування ним на матеріалі спортивних джерел;

3) елемент комплексних спеціальних мовних умінь, що характеризують рівень практичного оволодіння англійською мовою як засобом спілкування у різних ситуаціях професійного і ділового спілкування, а також спільної спортивної, змагальної та наукової роботи;

4) елемент-систему знань національно-культурних особливостей і реалій країни, мова якої вивчається.

Таким чином, можна виділити такі завдання змістовного компонента професійно-спрямованого навчання англійській мови в спортивному ЗВО:

1. розвинути комунікативні вміння з усіх видів мовленнєвої діяльності (speaking, listening, reading, writing) на основі загальної та спортивно-професійної лексики;

2. сформувані професійно-спрямовані вміння й навички діалогічного мовлення з метою вміння вести бесіду, знаходити та обмінюватися інформацією спортивно-професійного характеру з певної теми тощо;

3. удосконалити монологічне мовлення, що полягає у формуванні вмінь створювати повідомлення спортивно-професійного характеру, бути здатним виступати з доповіддю на наукових спортивних конференціях, а також вміти вдало висвітлювати власні думки під час дискусії тощо;

4. сформувані навички аудіювання, яке передбачає формування вмінь сприйняття та розуміння висловлювань співрозмовника англійською мовою, що виникає в монологічній формі або в процесі діалогу відповідно до певної реальної спортивно-професійної ситуації;

5. удосконалити навички читання, які полягають у формуванні вмінь володіння всіма видами читання наукових публікацій за спортивним фахом.

Отже, цілеспрямований професійний підхід до навчання іноземній (англійській) мові в спортивному ЗВО дозволить отримати високі результати, а саме: вирішить проблеми навчання різних видів мовленнєвої діяльності; надасть можливість правильно організувати мовну взаємодію відповідно до свого комунікативного наміру в спортивній галузі; сформує практичні навички володіння набором ситуативних спортивних і професійних ролей; реалізує осмислену професійну комунікацію за фахом.

Реалізація такого підходу значною мірою сприятиме формуванню професійної іншомовної підготовки студентів спортивних ЗВО на основі англомовної комунікативної компетентності, а також ефективному оволодінню вміннями та навичками аудіювання, говоріння, читання спортивного характеру, які забезпечать високий рівень професійної культури майбутніх викладачів фізичної культури та тренерів різних видів спорту.

Література:

1. Актуальні питання навчання іншомовної комунікації у вищих навчальних закладах: матеріали наук.практ. конф., 20 травня 2003р. Х: Магістр, 2003. С. 78–81.
2. Гришкова Р. О. Формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей: монографія. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. 424 с.
3. Микитенко Н. О. Технологія формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю: монографія. Тернопіль: ТНПУ, 2011. 411 с.
4. Опрятний С. М. Основні напрями вдосконалення професійного навчання державних службовців ділової англійської мови. Університетські наукові записки. 2005. №. 1–2 (13–14). С. 312–316.
5. Бакаєва Г. Є., Борисенком О. А., Зуєнок І. І. Програма з англійської мови для професійного спілкування. та ін. К.: Ленвіт, 2005. 119 с.
6. Сура Н. А. Методичне забезпечення та організація навчання курсу професійно орієнтованого спілкування іноземною (англійською) мовою у ВНЗ. Вісник ЛДПУ ім.Т.Г. Шевченка. 2003. №7 (63). С.205–207.
7. Теляшенко В. Л. Професійно орієнтоване навчання студентів іноземної мови в немовному вузі. Теорія та практика державного управління: Нац. акад.держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. Вип.4.

Миронова Т. Ю.
кандидат педагогічних наук, доцент
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ПРО ДЖЕРЕЛА ЮРИДИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ДЛЯ ОПАНУВАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Аналіз та осмислення розмаїття аутентичних ситуацій поліцейської та юридичної діяльності в англomовних країнах, що описані англomовними джерелами інформації, мають велике значення в опануванні англійської мови в університетах Внутрішніх справ нашої країни. Такі тексти віддзеркалюють не тільки лінгвістичний вжиток, певний підхід до професійного вирішення відповідних проблем, але також й елементи англomовної культури, спілкування її носіїв та особливості ставлення до різних ситуацій.

Важливо також, щоб такий матеріал був останнього часу та звучав авторитетно як дійсна практика, а не навмисно компільована проблемне завдання. В такому випадку здобувачі освіти магістерського рівня відходять від «учнівського» ставлення до англomовних текстів, натомість отримують відчуття причетності до труднощів та їх вирішення колегами через Атлантику чи Ла-Манш.

У відповідній англomовній юридичній освіті визначають таке поняття як «Літературні джерела/*Literary Sources*», на які активно спираються, коли пояснюються певні аспекти поліцейської діяльності. Традиційно незмінно авторитетними називаються «Юридичні енциклопедії/*Legal Encyclopedias*», «Юридичні каталоги/» певних регіонів, монографії та професійні журнали. Особливо наголошується на тому, щоб у навчанні були використані власне найавторитетніші видання.

Серед джерел, які водночас шануються в англomовному навчанні поліцейських та є доступними для вітчизняних професіоналів юридичної освіти можна зазначити британську газету безсумнівної репутації «*The Times*». Це лондонське видання є єдиним, що своєчасно подає регулярні повідомлення щодо юридичних випадків / *The Law Reports*. Важливо, що в цій країні майбутнім правознавцям дозволено цитувати інформацію звідтіля, і вони впевнені, що наведення таких відомостей відповідає науковому рівню їхніх досліджень. Надто, такі цитування заохочуються, бо надають статтям характер обізнаності із останніх проблем. Вони руйнують довготривалий стереотип, що на «ще живого» автора юристи не посилаються: «*Indeed, at one time, it was the practice that no living author could be cited in court – a rather curious rule which seemed to suggest that death gives an author authority which he or she never had while alive!*» (“*Learning Legal Rules*” by J.A. Holland & J.S. Webb p.38).

Юридичні повідомлення «*The Times*» зазвичай редагуються самими суддями або за їхньою участю, тому кожне їхнє слово має значення, а тексти у цілому потребують надзвичайно уважного багатоетапного прочитання та

аналізу. Самі судді, які уважно слідкують за такими повідомленнями перечитують публікацію та бувають незадоволені найвитонченішими смисловими моментами, отже у наступному газетному номері можуть з'явитися доповнення чи зауваження до попереднього тексту. У своїх зауваженнях судді навіть уточнюють та виправляють вірогідні подвійні смисли та пояснюють, що вони мали намір висловити на відміну від того, що дехто може вчитати із тексту. За такого серйозного ставлення до текстів виключаються конфлікти юридичних повідомлень, які загалом дуже небажані, але час від часу все-таки виникають у деяких інших виданнях.

Знання про юридичну інформацію цієї лондонської газети та вміння працювати із її текстами мають значення для наукових спроб майбутніх магістрів. Наші початківці-науковці чи поліцейські, які присвятили себе опрацюванню певної наукової теми, можуть збагатити зміст своїх досліджень, а крім того налаштуватися вслід за англомовними професіоналами на надзвичайну серйозність ставлення до письмового вислову.

Олійник О. С.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

TRANSLATION TRANSFORMATIONS IN LEGAL TEXT

The problem of this study is relevant in modern conditions. The following famous scientists worked in this field: Alekseeva I, Alimov V, Arnold I, Beliavskaia Ye., Vlasenko S.

Interest in the methodology and technique of translating legal documents is due to significant changes in the field of political and economic international relations in recent decades, so language training is necessary for modern professional communication in the field of law and entrepreneurship.

The translator is faced with the problem of adequate transfer of the content of legal documents when translating from one language to another, as a consequence, there is a need for translation transformations. For this reason, this issue of translation of legal texts is increasingly attracting the attention of researchers.

The language of law is first of all the language of law, with its specific terminology denoting special legal concepts, with its peculiar word combinations; it is the language of various regulations and legal documents.

The significance of the legal aspect of language has both universal and concrete-historical character. Linguistic communication is one of the forms of social interaction, which is often of a conflicting nature, inevitably gives rise to the need for its legalization. In the language itself, in many of its spheres, there has always been a tendency towards regulation, as a result of which spontaneous

normativeness, as a rule, is replaced by codification, first recommendatory and then stricter. Spontaneous regulation as the accumulation and deepening of conflict situations increasingly stimulates the processes of legalization of language, human relations in connection with the use of language, etc., which are very specific and therefore require a special attitude from jurisprudence. Features of the relationship between language and law have long been of interest to linguists and jurists. Legal linguistics is a fairly new field of linguistics. It lies at the junction of language and law and is thus interdisciplinary. Although it should be noted that the relationship between language and law has long been dealt with by both lawyers and linguists. Lawyers of Ancient Rome, formulating the position that "law can and should be defined", reflecting in it the task that is called to solve legal linguistics, namely, to make the legal text accurate in its content and at the same time understandable.

Issues of language and law abroad deal with a section of science called "legal linguistics". The term first appeared in German linguistics and was introduced by Adalbert Podlech in 1976. According to the researcher, legal linguistics is a set of all research methods and results that relate to the relationship between language and legal norms, and meet the requirements of modern linguistics.

Transformations are rarely found in "pure form". As a rule, different types of transformations are carried out simultaneously, ie. are combined with each other - permutation is accompanied by replacement, grammatical transformation - lexical, etc. The basis of this work was the classification given by VN Commissar. The researcher believed that translation transformations are divided into the following types:

-) Lexical transformations. This type includes translation transcription and transliteration, tracing and lexical-semantic substitutions (concretization, generalization, modulation).
-) Grammatical transformations, to which the author refers syntactic assimilation (literal translation), sentence division, union of sentences, grammatical substitutions (word forms, parts of speech or sentence member).
-) Complex, ie lexico-grammatical, transformations, including the following techniques: antonym translation, explication (descriptive translation) and compensation.

Distributive-statistical analysis in the form as it was developed and applied by A.Ya. Shaikevich, is the sum of formal algorithmic procedures aimed at describing the language and based only on the distribution (distribution) of given elements in the text.

Legal translation is considered to be the transfer to another language of materials related to the field of law, most often a written translation. There are many types of legal documents that are subject to translation. The most popular: contracts, transactions, contracts, legal acts, as well as laws and legal opinions. Feature of all listed documents is strict observance of the form (sequence of giving of material, requisites, registration).

In the process of translation, it is often impossible to use the literal correspondence of words and expressions that can be found in the dictionary.

Therefore, the translator is forced to resort to transformational translation, which consists in transforming the internal form of a word or phrase or in its complete replacement for adequate transmission of the content of the text; therefore, in the process of translation there is a need to make numerous and varied transformations so that the text of the translation accurately and completely conveys the content of the original document, subject to the rules of law and the rules of translation.

Література

1. Alekseeva, IS Professional training of a translator. SPb .: Soyuz, 2001. p.270.
2. Alimov V.V. Legal translation: practical course. English language: Textbook. M .: KomKniga, 2005. 160p.
3. Arnold I.V. Stylistics of modern English. M .: Kniga, 2003. 435 p.
4. Arnold I.V. Fundamentals of scientific research in linguistics: Textbook. allowance. M .: Higher. shku, 1991. p.141.
5. Barkhudarov LS Language and translation. M .: Intern. Relations, 2001, 240p.
6. Beliavskaia Ye. H. Semantics of the word: textbook. manual for institutes and faculties of foreign languages. M .: Higher school, 1987. 128p.
7. Borisova L. A.Translation in the field of jurisprudence: A textbook. Voronezh State University Publishing House. 2007. 48 p.2.Brandes, M.P. Stylistic analysis. M .: Higher school, 1971. 189p.
8. Vlasenko S.V. Translation of a legal text: cognitive features of nomination and reality-professionalism in the English-Russian language pair // Philological Sciences at MGIMO. Collection of scientific works № 21 (37). M .: MGIMO (U), 2005. P.129-140.
9. Halperin, I.R. Text as an object of linguistic research. M .: KomKniga, 2007. 144p.
10. .Gamzatov M. G. Technique and specifics of legal translation: Collection of articles. SPb., 2004.184 p.
11. Ivakina N.N. Professional speech of a lawyer: Textbook. allowance. M .: Izdatelstvo BEK, 1997. 339p.20
12. Kashkin V. B. Introduction to communication theory. Voronezh: VSTU Publishing House, 2000. 215 p.

Павлова А. К.

кандидат філологічних наук, доцент,
*ННІ гуманітарних наук,
Університет державної
фіскальної служби України (м. Ірпінь)*

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ ПРАВОВИХ АСПЕКТІВ У КУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ КОНТЕКСТІ

Сучасні фольклористи, говорячи про той чи інший образ як вияв конкретної реальності, безпосереднє відображення навколишньої дійсності, вважають, що не можна забувати про його певну художню умовність. Мистецтво відображує життя у формах дійсності і тому не можна зробити висновки про абсолютну тотожність цих форм у житті та мистецтві.

Художньо відтворений конкретний образ дійсності повинен неминуче пройти крізь призму специфіки того чи іншого виду мистецтва. У співанках-хроніках із зображенням фактів дійсності деякі образи, будучи конкретними, несуть у собі відбиток деякої умовності. У пісні № 38 зі збірника Я. Головацького описано похід Австрійського полку Парма Коломийського Округу. На нашу думку, образ легендарного полку «Парма» наділений певною умовністю: він втілює у собі солдатську долю, навіть долю підневільного народу західноукраїнських земель:

Так кувала зозулиця ой на моемъ току:

Чи чули вы, люде добры, девятого року?

Але ж бы то бай не чули, бо не булимъ дома,

Та коли ся починала из Французомъ война.

Чи вы чули, люде добры, та таки публики,

Що забрали в КоломыѢ рекрутовъ на вѢки?

Але жь в'ни ихъ та й забрали, не пустили къ хатѢ,

А взяли ихъ, хло, подъ варту, та гоня на бараки.

А взяли ихъ, хло, подъ варту, та там зецерують,

Котрый носа утирає, на остро штрафують.

Та кувала зозулиця на зеленой рутѢ:

Та займили на СѢмбирки сараки рекруты [1, с. 114].

Із відомостей, вміщених укладачем, стає очевидним новотворений характер пісні. Записана вона 1859 року від руського солдата полку «Парма», а опублікована в газеті «Голос народный» (Коломия) у 1866 році під № 22. Є всі підстави вважати цього солдата, прізвище якого, на жаль, не збереглося, автором хроніки: використовуючи діалектизми та вульгаризми, він детально описав похід, переживання, поневіряння у війську тощо. Очевидно, в кінці пісні згадується сімейний стан автора, який з таким жалем промовляє:

Тому добре, брате, въ войску, що женки не має,

А вонь свою службу робить, та нич не пытає;

Але що тотъ, хло, женатый дуже штудерує,

А як поде до шпиталю, та й тамъ крепирує [1, с. 115].

Наприклад, аналізований нами образ Мирона Штоли – реальної історичної особистості, також несе в собі певну умовність. За що карають Штолу? За заступництво. Чому ж його не можна назвати втіленням Правди чи Непокори?

Нова ідея вимагає свого художнього втілення, яке могло б з найбільшою повнотою й переконливістю відбити суть, характер та дійсний зміст відображеного. П. Лафарг в «Очерках по истории культуры» писав: «Народна поезія, масовий твір виникає із самого побуту народних мас, народ співає свої пісні під безпосереднім і прямим враженням пристрасті, яку він відчуває і прагне передати вірно й безпосередньо [2, с. 54]».

Документальні матеріали, виявлені у фондах Львівського центрального державного історичного архіву й опубліковані Ф. Стеблієм, засвідчують, що на відміну від хронікальних пісень та переказів, офіційна влада Австрійської імперії висловлювала протилежне ставлення до опришків, називаючи їх кримінальними злочинцями:

№1

«Записка Коломийського окружного управління Станіславському кримінальному судові від 7 грудня 1830 р.

...Вчинені в кінці минулого 1829 р. в нашій окрузі і на Буковині розбої і вбивства ще свіжі у пам'яті. Скликаний паном Гофратом і Буковинським окружним старостою Мальтшеком останній польовий суд проти схоплених у нашій окрузі злочинців, як уже було повідомлено шановний цісарсько-королівський кримінальний суд 12 липня ц. р. за номером 9136, відбувся лише 2 червня у Вижниці на Буковині і засудив сім злочинців: Василя Джуряка (Циганчука), Мирона Штолюка (Катаранюка), Кирила Риндзака (Забавського), Федора Попюка, Танаса Фреюка, Дмитра Долганюка (Чика) і Михайла Артмчука (Мойсюка), які переважно родом з Коломийської округи, до смертної кари [4, с. 73]» .

У співанці-хроніці зображено іншого Мирона Штолюка, оскільки хроніка має на меті інші завдання. Ю. Лотман щодо питання відображення факту зауважив про виникнення складної та гетерогенної картини «фактів епохи». Будь-який жанр, будь-який культурно-значеннєвий різновид тексту відбирає свої факти: «те, що є фактом для міфу, не може бути ним для хроніки [3, с. 304]».

Отже, з позиції передавача, факт – завжди результат вибору дійства з кола подій, який має, за його уявленням, відповідне значення. Але факт не концепт, не ідея, він – текст із реально-матеріальним втіленням. Постійність текстоутворюючої ланки та кожної частини його типового значення за відомих ознак обмеженості світу пісні є певним відліком, першопочатком, рухаючись від якого, наука відкриває зв'язки і закономірності. Говоримо про художній твір, де факт – безпосередній результат відповідного аналізу або ототожнення. Факт можна вважати відносним, оскільки змінюються епоха, середовище, і, в результаті певної трансмісії, він може пропускатися через відповідний код.

Як бачимо, однією із основних особливостей співанки-хроніки є фактографічність. Достовірність фактичної основи – аксіома жанру. Авторів-виконавців співанок з усією відповідальністю ставляться до творчої передачі змісту. Тому часто хронікальна пісня проливає світло на певні історичні факти, зокрема, опришківські пісні описують реальні історичні події, реальних осіб – безпосередніх учасників подій.

Література

1. Головацкий Я. Народные песни Галицкой и Угорской Руси. М.: Издание Императорского общества Истории и Древностей Российских при Московском университете, 1878. Ч. 3: Разночтения и дополнения. Отд.1: Думы и думки. 253 с.
2. Лафарг П. Очерки по истории культуры / Перевод под ред. С. Шевердина. М. – Л., 1926. 239 с.
3. Лотман Ю. М. Статьи по семиотике искусства. СПб.: Академический проект, 2002. 540 с.
4. Стеблій Ф. Мирон Штолюк – ватажок опришківського руху. *Архіви України*. 1967. №3. С. 71 – 76.

Панченко О. І.,
доктор філологічних наук, професор
Лінкович А.,
магістр
*Дніпровський національний
університет імені Олеся Гончара*

ДО ПИТАННЯ ПРО ПЕРЕКЛАД ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Протягом багатьох століть перекладачі поєднували у своїй роботі як наукові, так і художні засоби обробки тексту, адже переклад – це складний процес, що вимагає і наукового, і творчого підходу одночасно. Вважається, що перекладати технічні, медичні, юридичні та інші спеціалізовані тексти у багатьох відношеннях складніше, ніж перекладати художню літературу і публіцистику, тому переклад науково-технічної літератури потребує професійної підготовки.

Проблеми перекладу юридичних текстів загалом зводяться до докладності перекладу окремих термінів, до передачі їх граматичних, лексичних та синтаксичних особливостей, пошуків еквівалентів. Оскільки метою адекватного перекладу є точна передача змісту і форми, частіше за все зміни у перекладі з англійської мови українською необхідні. За таких умов активного використання термінології існують різні способи подолання проблеми у перекладі.

Якщо звернутися конкретно до юридичних термінів, то це «словесні позначення понять, які використовуються під час викладки змісту закону (іншого нормативного юридичного акту)» [1, с. 65], а «слова та словосполучення, які вжиті в законодавстві, є узагальненими найменуваннями юридичних понять, що мають точний і певний сенс, і відрізняються смисловою однозначністю та функційною стійкістю» [3, с. 65].

Юридична термінологія – це «сукупність встановлених юридичних термінів, які використовуються правотворчою практикою; це система загальноприйнятих, упорядкованих, однакових і належне оформлених, уніфікованих юридичних термінів» [2, с. 123].

Юридичні терміни можна класифікувати за такими групами:

- 1) слова загального користування (*law – право, witness – свідок*);
- 2) слова загального користування, які набувають в нормативних актах більш вузький і однозначний сенс (*party – сторона, fine – штраф*);
- 3) спеціальні юридичні терміни (*complicity – співучасть, previous conviction – судимість*);
- 4) технічні терміни (*generating – генерування, load – навантаження*).

В залежності від часу використання юридичні терміни поділяються на усталені і нові. Усталені – це терміни, які тривалий час використовуються в юридичній науці і юридичних документах (*contract – договір, withdrawal – вилучення*). Нові – це терміни, які мають невеликий термін використання в юридичній мові (*counter-terrorist operation – контртерористична операція, credit history – кредитні історії*).

Найбільш детальна і вичерпна класифікація труднощів, пов'язаних з перекладом юридичних термінів можна відшукати в роботі Д. Као. Автор виділяє такі чотири типи труднощів, що виникають при перекладі термінології:

- 1) проблема змісту правових понять та проблема пошуку або відсутності потрібних еквівалентів;
- 2) наявність термінів, пов'язаних з певним законодавством і правовою системою;
- 3) мова права як та мова, яка використовується для конкретних цілей;
- 4) присутність термінологічних труднощів, які пояснюються нечіткістю і невизначеністю значень ряду термінів [4, с. 35].

При розгляді першої групи труднощів необхідно врахувати, що будь-яке з понять права складається з трьох рівнів: лінгвістичний, референціальний та концептуальний. Рішення щодо перекладу необхідно приймати з урахуванням всіх трьох аспектів, тобто належить зрозуміти, чи є вони аналогами на всіх трьох рівнях.

Існує кілька можливих перекладацьких сценаріїв:

- 1) ні на лінгвістичному, ні на концептуальному рівнях в мові перекладу немає еквівалентів поняття, тобто немає ні еквівалентних термінів, ні близьких за значенням понять у правовій системі мови;
- 2) в мові у терміна є відповідний еквівалент, але з точки зору права, тобто на концептуальному рівні, вони можуть бути еквівалентні лише

частково, або не еквівалентні й зовсім. До таких понять належать помилкові друзі перекладача.

До другої групи труднощів можна уналежнити:

1) терміни, які виражають назви юридичних професій (наприклад, *lawyer, counsel, advocate, attorney, barrister, solicitor*);

2) терміни, які називають реалії судової системи (*coroner; convict settlement; Queen's Bench Division; County Court*);

3) терміни, що уналежнюються до окремих галузей права і правових інститутів (*mugging; to drop the charges; skimming*).

Третя група труднощів – це лексика, яка охоплює як загальнозживане значення, так і спеціальне. У такому випадку перекладач має правильно визначити, в якому значенні вжита та чи інша лексична одиниця. Наприклад, *offer, consideration, remedy, assignment* – ці слова вважаються загальнолітературними в англійській мові, проте також уналежнюються до термінів контрактного права [4, с. 36].

Четверта група труднощів представлена термінологічними труднощами, які обумовлені неоднозначністю і невизначеністю значень ряду термінів.

Загалом, стратегія перекладу юридичних термінів може бути такою:

1) спочатку необхідно визначити значення вихідного терміна в мові джерела;

2) після порівняння двох систем права, необхідно підібрати термін з аналогічним змістом (тобто еквівалент);

3) якщо відповідного еквівалента не існує, то слід використовувати один з таких способів: вжити вихідний термін в транскрипції або шляхом транслітерації, шляхом перефразування, або створення неологізму, якщо необхідно, з поясненням, або вдатися до калькування.

Отже, однією з головних цілей перекладу юридичних текстів є передача інформації на лексичному, граматичному, стилістичному рівнях, а також передача прагматичної функції тексту. Виконання цих цілей досягається за допомогою адекватності перекладу, що вимагає від перекладача вміння робити різноманітні міжмовні перетворення, тобто перекладацькі трансформації. Також слід зазначити головне правило юридичного перекладу англійською мовою: перекладений текст за всіма характеристиками і параметрами (точність перекладу, стиль, сенс) повинен бути ідентичний оригіналу і максимально точно адаптований для оптимального сприйняття іншомовною аудиторією.

Література

1. Алексеев С. С. Государство и право: Начальный курс. Москва, 1993. 126 с.
2. Корунець І. В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад): підручник. Київ: Нова Книга, 2000. 448 с.
3. Моисеев А. И. О языковой природе термина. Лингвистические проблемы научно-технической терминологии. Москва, 1970. 138 с.
4. Cao D. *Translating law*, Clevedon: Multilingual Matters Ltd., 2007. 35–43 pp.

Петрусенко Н. Ю.
доцент кафедри української та іноземних мов
*Харківська державна
академія фізичної культури*

ДЕЯКІ ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В СПОРТИВНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Самостійна робота є особливим видом навчальної діяльності, спрямованої на вироблення у студентів творчого підходу до отримання знань. Основними функціями самостійної роботи у вищому навчальному закладі є пізнавальна, навчальна і виховна.

Самостійна робота включає в себе систему завдань, які передбачають як семантизацію, так і активацію в промові загальнонаукової і термінологічної лексики. Студент повинен зрозуміти запропоновані цілі, сформулювати їх самостійно і утримувати в пам'яті до моменту їх реалізації. Формування навичок і вмінь самостійної роботи здійснюється в аудиторії в ході фронтального, групового, парного і індивідуального режимів роботи.

Для навчання іноземної мови в спортивному вищому навчальному закладі з урахуванням сучасних вимог найбільш прийнятними є комбіновані програми, призначені для відпрацювання різних аспектів мови, наприклад, аудіювання та закріплення нової лексики. Як правило, на самостійну роботу студентів виноситься матеріал, який може бути опрацьований студентом за підручником, посібником, довідкової літератури і т.п.

Однією з форм навчання іноземній мові в спортивному вузі є позааудиторні читання. Суть позааудиторного читання полягає в самостійному підборі тексту за фахом (гімнастика, важка атлетика, футбол, плавання та ін.) і подальшому його вивченні. Студент повинен зробити переклад тексту, виписати незнайомі лексичні одиниці, а також скласти анотацію прочитаного тексту. Викладач надає допомогу в ознайомленні студентів з наявними джерелами (посібниками, словниками, довідниками, Інтернет-ресурсами тощо), які є необхідним елементом при самостійній підготовці тексту. Труднощі з підбором матеріалу для читання полягає у виборі серед маси літератури матеріалів на актуальні і цікаві для студента теми. Викладач також визначає обсяг читання, лексичний матеріал для запам'ятовування, граматичні структури для повторення, терміни здачі і т.д.

Опитування позааудиторного читання має включати перевірку перекладу тексту вибіркоким методом (кілька коротких уривків з різних частин тексту), а також уміння викласти його основні думки.

При організації самостійної позааудиторної роботи система вправ повинна функціонувати в режимі самоконтролю, що здійснюється за

допомогою тестових завдань, за якими студенти перевіряють правильність розуміння тексту.

Важливе місце в організації самостійної роботи студентів спортивного навчального закладу відводиться творчим завданням. Так, студенти готують доповіді (теми «My future speciality», «My training», «My favourite athlete», «Women and sport» і т.д.), готують презентації, складають термінологічні словники за своєї спеціальності. Дані види завдань реалізуються в процесі роботи з різного роду навчальними аудіо- та друкованими матеріалами, в тому числі з літературою за фахом.

Побережна Н. О.

кандидат педагогічних наук, доцент
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

СУЧАСНА ЮРИДИЧНА ОСВІТА В УМОВАХ ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Сучасна юридична освіта перебуває на етапі модернізації, оскільки переоцінює термінальні цінності, розширює уявлення про такі юридичні поняття, як особистість, громадянин, права й обов'язки громадянина, держава, закон. Соціокультурна реальність нині стає полікультурною, міжнародне право стає тією цінністю, яка визначає подальші орієнтири міжнародної спільноти, які стосуються як існування й визначеність кореляції держава – громадянин [2; 3]. У зв'язку з вище викладеним юридичний інститут освіти як соціокультурне явище має характеризуватися сутнісними характеристиками як інституту освіти; розроблення моделі освітньої юридичної системи з урахуванням традиційної юридичної освіти, фахової науково- предметної підготовки, сучасного типу юридичної освіти, спрямованої на міжнародне право.

Соціокультурний дискурс юридичної освіти передбачає переорієнтацію фахової підготовки з теоретичного пізнання на аналітичне оброблення юридичної інформації; визначення й самостійне розв'язання дослідницьких завдань; побудова ієрархії навчальних завдань і дій, щоб створити майбутнім юристам умови для оволодіння орієнтаційною методологічною основою й алгоритмом їх виконання шляхом реалізації принципу колективної комунікативності співнавчання викладач – студент.

Інтеріоризація соціокультурних цінностей [1] особистістю юриста забезпечується при цьому шляхом активізації внутрішніх резервів студентів, досягнення кореляції предметної компетентності й саморозвитку особистості юриста, коли мотиви, інтереси, термінальні цінності й ціннісні орієнтації,

життєві перспективи й моральний імператив захисника закону відтворюють антропоцентричність юридичної діяльності за змістом і формами реалізації.

Викладене вище дозволяє узагальнити, що сучасна юридична освіта в умовах полікультурного простору спрямована на розвиток самостійної самоактуалізації особистості правознавця, який має певну установку на розкриття свого потенціалу й активізує діяльність у плані правової самореалізації в межах полікультурної міжнародної демократичної спільноти.

Предметна підготовка майбутніх юристів має передбачати актуалізацію унікального соціокультурного досвіду майбутнього юриста як важливого джерела кваліфікованої правової діяльності, конструювання й подальшої реалізації юридичного процесу із залученням соціокультурного до свідку; узгодження міжнародного й особистісного соціокультурних полів.

Соціокультурні цінності в освіті майбутнього юриста також безпосередньо стосуються динаміки ідеалів гуманізму в аспекті соціокультурної орієнтації правничої діяльності:

- динаміка гуманістичного світогляду правників, конституйованого на основі морально-етичних складників правничої діяльності;
- оволодіння правознавцем методологією пізнання юридичного дискурсу, що становить інструментарій задля продукування юридичного знання сучасної соціокультурної спільноти;
- розуміння юристом інтеграційних процесів, які відбуваються в різних галузях суспільного життя, задля орієнтування в соціокультурних умовах життя, політично-економічній і правовій галузях;
- усвідомлення необхідності духовного поступу у плані розвитку громадянської спрямованості, рефлексія належності до вітчизняної культури і світової цивілізації у плані юриспруденції;
- створення в закладі вищої юридичної освіти гуманітарного середовища, що спрямовує на досягнення кореляції гуманності і справедливості у змісті правочинного процесу.

Соціокультурний міжнародний простір орієнтує на зміст й організацію фахової підготовки майбутніх юристів, спрямованої на розкриття моделі спеціаліста юридичного профілю як наукової основи формування кваліфікаційних характеристик.

Цільова функція юридичної освіти охоплює відповідні професійні, соціально-політичні (ідеологічна грамотність), й особистісні (сформованість термінальних цінностей; інтеріоризація толерантності, емпатії стосовно громадянської спрямованості, рефлексії взаємозв'язків держава – громадянин; правоохоронець – громадянин; правоохоронець – співвітчизник) якості юриста, що є адекватними системі аксіологічних орієнтирів сучасного полікультурного суспільства.

Як висновок, модель правочинної діяльності юриста повинна мати такі характеристики:

- бути адекватною соціокультурній реальності з позиції правочинності, тобто забезпечувати максимальну відповідність між моделлю правознавця і юридичною діяльністю; адекватною розвитку вітчизняного й міжнародного права;
- відображати динаміку суспільних змін і розвиток уявлення полікультурної спільноти про соціокультурні цінності;
- мати прогностичний характер, тобто визначати перспективи в підготовці спеціалістів юридичного профілю.

Модель юриста має корелювати з аксіологічними установками сучасного соціокультурного простору, що характеризує на функціональному рівні правочинну діяльність в аспекті дослідницького пошуку, конструктивного вирішення фахових ситуацій, інформаційно-аналітичної грамотності, комунікативного супроводу).

Трансформація соціокультурних цінностей міжнародної спільноти засвідчує тенденцію корелювати юридичну освіту на рівні запиту суспільства на правочинність й евристичне прогнозування стилю правочинної діяльності; виявлення рівня кореляції юридичної освіти і міри включеності особистісних смислів юриста до заданих параметрів моделі сформованого правозахисника

Література

1. Асмолов А. Г. Культурно-историческая психология и конструирование миров. Москва ; Воронеж, 1996. 597с.
2. Яковлев А. О., Подольська Є. А. Інститут освіти як соціокультурна система в умовах трансформації суспільства. Методологія, теорія і практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. Харків, 2001 С. 397–404.
3. Knapper K., Copley A. Lifelong Learning and Higher Education. Wash., London : Croom Helm., 1985. 287 p.

Подворчан А. З.,
старший викладач
Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ

МОВА ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОГО ЗРОСТАННЯ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ

У сучасних умовах модернізації освіти більшої ваги набувають питання професійної підготовки фахівців, здатних бути конкурентоспроможними на ринку праці та такими, які вільно володіють своєю професією.

Завдання вищої школи полягає не лише у підготовці фахівців, які досконало володіють професійними навичками, а також дотримуються вимог законодавства щодо спілкування у виробничій сфері.

Із здобуттям Україною незалежності питання мови привернуло до себе велику увагу. Це спостерігається саме з прийняттям Закону України «Про

забезпечення функціонування української мови як державної» від 25.04.2019 року № 2704-VIII. Цей закон наголошує на повноцінному функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території держави і є гарантією збереження ідентичності української нації та зміцнення державної єдності України; він прагне до посилення державотворчих і консолідаційних функцій української мови, підвищення її ролі в забезпеченні територіальної цілісності та національної безпеки України, а також має на меті створення належних умов для забезпечення і захисту мовних прав і потреб українців. [1]

Важливе значення у діяльності сучасних фахівців відіграє поширення, вдосконалення та використання української мови. Це закріплено на законодавчому рівні, а саме у статті 20 (Державна мова у сфері трудових відносин) вищезгаданого закону.[1]

Повертаючись до питання щодо фундаментальної ролі в становленні майбутніх фахівців, варто зазначити важливість української мови для працівника. Вона полягає в тому, що важко визначити конкурентоздатного спеціаліста в людині, яка не має навичок володіння професійною комунікацією, а також не використовує культурне мовлення у спілкуванні.

Ознайомившись з низкою труднощів, котрі продовжують існувати та гальмують розвиток професійного спілкування, Міністерство освіти і науки України прийняло рішення про затвердження нової програми для курсу «Українська мова за професійним спрямуванням». [5] Це стало визначальним поштовхом для розвитку та поширення української мови і професійного зростання фахівців різних сфер діяльності.

Українська мова професійного спрямування – це форма сучасної української літературної мови, специфіку якої зумовлюють особливості спілкування людей в усіх сферах суспільної діяльності. Це дисципліна, метою якої є формування високого рівня комунікативної культури у сфері професійного спілкування в його усній та писемній формах; розвиток навичок практичного володіння мовою у різних видах мовленнєвої діяльності; формування національно свідомої, духовно багатой мовної особистості, яка вільно володіє усіма засобами рідної мови у процесі комунікації, відзначається свідомим ставленням до мови, високою мовною компетентністю і готовністю до подальшого професійно орієнтованого навчання.

Автори наказу МОН України N 1150 від 21.12.2009 «Про затвердження програм навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» наголошують, що зміст викладання цієї дисципліни полягає не лише в узагальненні здобутих знань, а також і сприяє формуванню особистості, яка повною мірою використовує здобуті звання, унаслідок чого оптимізуються вміння та навички мовленнєвої поведінки у професійній галузі.

Тобто мова професійного спілкування забезпечує різні комунікативні потреби мовців у професійній галузі. Необхідно досягати успіхів у

професійній діяльності, відповідно потрібно розвивати своє володіння лексичним багатством українського слова у професійному спілкуванні.

Провідними комунікативними проявами культури мовлення вважають доречність, доцільність, логічність, виразність, точність, змістовність. Ключові риси прояву культури мови – адекватність (зрозумілість мови, коректність і точність вираження), нормативність (дотримання правил писемного та усного мовлення), функціональність (забезпечення використання мови в різних сферах), естетичність (використання експресивно-стилістичних засобів мови, які роблять мову виразною). Тому, обравши професію поліцейського, адвоката, потрібно у власному становленні як висококваліфікованого знавця, звертати увагу не тільки лише на ідеальне знання законів, а й на культурну мову – для досягнення високих результатів у праці.

Мова забезпечує комунікативні потреби фахівців. Тому важливо досягти високих результатів її розвитку та впровадження у професійне спілкування.

Література

1. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» від 25.04.2019 року № 2704-VIII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#>
2. Клименко І. В. Шевчук С. В. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. К.: Алерта, 2013. 696 с.
3. Конституція України. <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.
4. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: К.: Каравела. 2005. 352 с.
5. Наказ МОН України N 1150 від 21.12.2009 « Про затвердження програм навчальної дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1150290-09#>

Соїна І. Ю.

кандидат філологічних наук, доцент
*Харківська державна академія
фізичної культури*

МОВА ЯК ДЕТЕРМІНАНТА САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

У сучасному суспільстві все більше усвідомлюється загальна потреба в культурі як підйомі, культурі, яка здатна вплинути на прогрес суспільства в цілому. Культура все ґрунтовніше починає розумітися як найважливіше досягнення нації, її гідність і сутність, бо культура - це те, що зберігає і стверджує не тільки особистісне, а й загальнолюдське існування. Базовим буттям людини є її буття в світі культури як певному культурному життєвому світі. Мова – носій, транслятор, архіватор культури – чи не

найважливіший компонент процесу буття людини в культурі та розвитку її самосвідомості.

Таким чином, мова постає каналом двостороннього зв'язку, за яким інформація і культура з одного боку потрапляють в самосвідомість і свідомість індивіда, а з іншого боку мова присутня в складі думок і виразів цього індивіда, збагачуючи загальнолюдську культуру. Різноманітність функцій мови по відношенню до окремого індивіда найбільш комплексно може бути виражена саме в цьому її значенні – як детермінанті саморозвитку особистості.

Мова є не тільки механізмом передачі інформації, але і потужним фактором формування самосвідомості особистості в структурі сучасного світу. Глобалізація та інформаційна революція інтенсифікують мовні процеси, спонукають до посилення ролі так званих «світових мов»; вивчення цих мов стає обов'язковою умовою міжнародного спілкування. Тим часом, тут існують свої проблеми і протиріччя.

Зупинимося на їх аналізі більш детально. Перш за все слід приділити увагу специфіці «розвитку мови» в залежності від зміни соціальних координат розвитку суспільства. Відзначимо, що мова може бути визначена не тільки як засіб спілкування, оскільки вона не обмежується набором правил граматики, фонетики і лексичним складом. Мова – це ще і величезний комплекс культурних знань про те, як живуть і працюють в світі предмети або явища, позначені мовними засобами. Мова відображає навколишній світ, формує самосвідомість носіїв мови, визначаючи їх етнічну і культурно-історичну єдність [4], тому вона є невід'ємним інструментом соціальних перетворень.

Найбільш важливим рівнем мовної системи в зазначеному аспекті постає лексика, що відображає і закріплює в свідомості дійсність, що оточує людину, котра стимулює мовну поведінку носіїв певної мови. Від того, наскільки багатим є лексичний багаж особистості, залежить багатство її внутрішнього світу, широта світогляду, ступінь інтелекту. Зокрема, лексичний світ викладача впливає на лексичну культуру студента, формує її, підштовхує студента до вдосконалення мовної поведінки. Лексичний склад кожної національної мови перш за все фіксує і передає нащадкам специфіку етносоціокультурних норм, підтримуючи таким чином спадкоємність, стійкість етнічного менталітету [2, с. 15]. Тому можна стверджувати, що розвиток мови безпосередньо пов'язан зі змінами соціальних координат розвитку суспільства, причому цей зв'язок є обоюстороннім: мова допомагає людині пізнавати світ, але й саме пізнання залежить від мови. Свідомості поза мовою не існує - так само, як не існує і мови поза свідомістю. Завдяки мові свідомість формується і розвивається не тільки як фізіологічне явище, але і як свідомий продукт життя суспільства. В процесі практичної діяльності людина взаємодіє з навколишнім світом, вплив якого відбивається в її свідомості у вигляді живих вражень, образів, понять, що мають назви. У свідомості залишається слід від того, що впливає на людину. Цей слід і є індивідуальним знанням про світ, про особистий досвід, який узгоджується з

пізнанням і досвідом інших людей. Знання і враження про дійсність існують в прихованому стані; при необхідності вони оживають, виносяться в фокус свідомості. Цей процес відбувається під впливом зовнішнього подразника, найчастіше - слова як мовної одиниці, яка є звуковим вираженням поняття про предмет або явище об'єктивного світу [5,с.357]. Важливою складовою розвитку мови кожного етносу в залежності від зміни соціальних координат розвитку певного суспільства є зміна його лексичного складу.

В етнічній ідентифікації мова, в першу чергу, має значення як один з важливих компонентів етнічної самосвідомості - суб'єктивного уявлення, ідеї, на основі якої індивід порівнює себе з етнічною, мовною групою. Вивчення мови як елемента етнічної самосвідомості, разом з вивченням мовної поведінки, забезпечує можливість отримання інформації як про мовні процеси в суспільстві, так і про етнокультурні орієнтації особистості [3]. Таке завдання набуває особливої актуальності в системі соціальних координат сучасного світу, в якому мовні процеси є динамічними, а етнокультурні орієнтації знаходяться в стані трансформацій, обумовлених численними цивілізаційними викликами ХХІ століття.

Таким чином, одним із стратегічних завдань сучасної освіти є формування освіченої, творчої особистості [1, с. 28]. Успішність виконання такого завдання безпосередньо залежить саме від ефективності застосованих мовних практик. Перш за все слід зупинитися на такому вигляді зазначених практик, як спілкування з носіями мови. Значення такої мовної практики для сучасного вітчизняного соціокультурного простору обумовлено тим, що з розвитком і поширенням в освіті комунікативного підходу до навчання іноземних мов більше уваги стали приділяти використанню мови в певних культурних і соціальних ситуаціях.

Література

1. Вишнеvsька К. Г. Професійно-орієнтований підхід як засіб розвитку культури спілкування студентів на заняттях з іноземної мови /Вісник Черкаського університету. 2009. Педагогічні науки. Вип. 166. С.27–30.
2. Креч Т. В. Виховання мовної культури в загальній системі освітнього простору / Вісник Черкаського університету. 2009. Педагогічні науки. Вип. 147. С. 14-17.
3. Мельниченко Г. В. Формування уявлення про мову як фундамент етнічної культури в аспекті розвитку етнолінгвістичної компетенції майбутнього вчителя/Режим доступу:http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/NiO/2009_1-2/metod/meln.html.
- 4.Петровец Н. К. Межкультурная коммуникация в методике преподавания иностранных языков / Режим доступа: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_gn/2009_3-4/files/GN309_23.pdf.
5. Слюзко В. І. Роль вербальних засобів у формуванні основ морально-свідомої особистості на засадах народної педагогіки / Педагогічний дискурс. 2012. Вип. 13. С. 354–357.

Спіркіна О. О.
кандидат історичних наук
*Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля
Національного університету
цивільного захисту України*

ПРОБЛЕМИ ЩОДО ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

На сьогоднішній день володіти іноземною мовою на високому рівні є не лише показником загального рівня культури чи ерудованості спеціаліста, а й нагальна потреба будь-якого випускника закладу вищої освіти. Насамперед вимогою сьогодення є розвинені навички майбутніх фахівців до активного володіння професійно-орієнтованим усним мовленням.

Тривала історія розвитку теорії і практики навчання іноземних мов здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей, у тому числі юридичних, показує ряд змін у підходах до організації освітнього процесу та пошуку науково-методичних концепцій іншомовної підготовки.

Аналіз досліджень та ряд публікацій стосовно професійної орієнтованості навчання здобувачів вищої юридичної освіти, а також практичний досвід показали суперечності між вимогами стандарту вищої юридичної освіти щодо володіння майбутніми юристами навичками іншомовної комунікації та застарілими методами, технологіями та формами організації освітнього процесу в юридичних ЗВО, відсутністю системної і цілісної підготовки юристів з високорозвиненою іншомовною комунікативною компетентністю.

Так, у Черкаському інституті пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України згідно навчальної та робочої програм, здобувачі вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем освіти за спеціальністю 081 «Право» у галузі знань 08 «Право» вивчають теми, які співзвучні з фаховими навчальними дисциплінами. Як приклад, студенти 1–2 курсів на заняттях з іноземної мови вивчають такі теми, як «Конституційне право», «Цивільне право», «Адміністративне право» тощо, що дає їм змогу паралельно вивчаючи фахові дисципліни, на заняттях з іноземної мови закріплювати свої знання та вивчати необхідний лексичний матеріал. Вважаємо, що це є позитивним аспектом.

Однак, практика викладання іноземних мов для немовних спеціальностей в українських ЗВО показує, що, незважаючи на акцентування уваги педагогами та розуміння ними того, що у викладанні іноземних мов необхідно розвивати комунікативну направленість, здебільшого вони ставлять перед собою завдання сформуванню у здобувачів вищої освіти умінь та навички, необхідні для читання та перекладу літератури за спеціальністю. В результаті, студенти не можуть у повній мірі навчитися спілкуватися за темами їхньої майбутньої діяльності, оволодіти професійно-орієнтованою

комунікацією на високому рівні. Більше того, не приділяється достатньо уваги для розвитку навичок міжкультурної комунікації, тому не можливо говорити про формування у студентів повноцінної іншомовної комунікативної компетентності.

На нашу думку, крім вище перерахованих, є й інші причини, що пояснюють низький рівень іншомовної професійно-орієнтованої підготовки майбутніх юристів.

Однією із найвагоміших причин є різний рівень базової підготовки студентів з іноземної мови. На жаль, особистий практичний досвід показує, що основна маса здобувачів вищої освіти мають недостатню підготовку або її повну відсутність. У протилежність їм може бути наявна невелика група студентів, що мають високий рівень володіння іноземною мовою – закінчили гімназію чи ліцей із поглибленим вивченням іноземної мови. У такому разі перед викладачем постає дилема – працювати зі студентами, що мають високий рівень знань, чи навчати початкам іноземної мови, дієслово *to be* тощо із лівовою часткою групи. Зазвичай, традиційно, більша увага приділяється саме останнім студентам, що практично зводить нанівець оволодіння навиками професійно-орієнтованої комунікації.

Також причиною є нездатність здобувачів вищої освіти використовувати попередньо засвоєні знання та уміння з іноземної мови у професійно-орієнтованих ситуаціях. Як не дивно, але використання нової професійної лексики у різноманітних ситуаціях, що розігруються, зазвичай викликає великі труднощі у студентів. Як приклад, студентам пропонується розіграти наступну ситуацію: розповісти другові, що він/вона здобуває вищу юридичну освіту і у майбутньому хоче стати адвокатом і пояснити, чим займаються адвокати, де вони можуть працювати і чому саме він/вона обрали для себе таку професію. На жаль, ця елементарна рольова гра може викликати ряд труднощів у здобувачів вищої освіти, а для деяких – неможливою.

Застарілий зміст ряду навчальних підручників та посібників зі спеціальності, а також відсутність сучасних професійно-зорієнтованих сетів підручників типу «оксфордських» чи «кембриджських» з аудіо- та відеодисками для студентів юридичних спеціальностей безперечно є також причиною. Хоча, наприклад, викладачі ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України і розробляють посібники з іноземної мови для студентів-юристів, які відповідають навчальній та робочій програмам, але вони можуть бути кращими та не містять дисків, без яких вивчення такого аспекту як сприйняття іноземної мови на слух, неможливе.

Із попередньої причини витікає інша – недостатнє забезпечення навчання іноземних мов здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей сучасними аудіовізуальними засобами та слабка матеріальна база для використання новітніх інформаційних технологій навчання. В результаті, викладачі не мають можливості раціонально організувати ефективний освітній процес як під час аудиторних занять, так і у межах самостійної роботи студентів.

Важливою причиною є і низький рівень мотивації студентів 1–2 курсів до вивчення іноземної мови. Більшість з них не розуміють і не бачать перспектив та можливостей, які надає знання іноземної мови для їх подальшої професійної кар'єри та особистісного зростання.

Крім того, важливо звернути увагу на рівень методичної підготовки викладачів, на володіння ними новітніми методиками та комунікативним підходом до викладання іноземної мови. Здебільшого викладачі ЗВО немовних спеціальностей застосовують застарілі методики і технології навчання іноземним мовам і не зацікавлені у вивченні та застосуванні нових.

Варто також звернути увагу на відсутність інтердисциплінарної координації між загальноінститутською кафедрою іноземних мов та профілюючими кафедрами, які безпосередньо готують майбутніх фахівців. Викладачі кафедри іноземних мов ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЗЦ України спробували вирішити цю проблему і, складаючи навчальну програму з іноземної мови, взяли до уваги профільні дисципліни, що читаються студентам на молодших курсах.

Таким чином, випускники юридичних ЗВО в основному мають труднощі не лише під час виконання об'єктивно складних видів мовленнєвої діяльності (участь у диспутах, виступах з доповідями на конференціях, анотуваннях, реферуваннях професійних текстів тощо), а й у найелементарніших ситуаціях спілкування іноземною мовою.

Література

1. Гришкова Р. О. Формування іншомовної соціокультурної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей: монографія. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. 424 с.
2. Овчаренко Л. Р. Професійна спрямованість процесу навчання іноземної мови вчителів природничо-математичних спеціальностей // Молодий вчений. №4.3 (44.3). Квітень. 2017. С. 167–171.
3. Силабус навчальної дисципліни «Іноземна мова» циклу загальної (обов'язкової) підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти із спеціальності 081 «Право» у галузі знань 08 «Право». Розроблено кафедрою іноземних мов Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України. 2020. 15 с.

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЮРИДИЧНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Англійська мова є переважаючою мовою міжнародного бізнесу і відіграє значну роль як юридична мова в межах Європейського Союзу. Юридична англійська мова – це стиль англійської мови, який використовують адвокати та інші юридичні фахівці в процесі своєї роботи. Вона містить ряд незвичних ознак, які пов'язані з термінологією, мовною структурою, лінгвістичними умовами та пунктуацією.

Розвиток юридичної англійської мови тісно пов'язаний з історією Великої Британії, юридична традиція якої ґрунтується на загальному праві. Протягом декількох століть після вторгнення нормандців англійська мова залишалася розмовною мовою більшості населення, тоді як майже всі листи писались французькою або латинською мовами. Англійські країни (особливо США, Великобританія, Канада, Австралія, Нова Зеландія та Південна Африка) успадкували систему загального права, головною особливістю якої є те, що закони не кодифіковані. Серед наслідків такої традиції можна назвати складання багатьох важливих юридичних документів із використанням архаїчних лінгвістичних форм.

Протягом історії юридична англійська була під впливом латини та французької мови. Після вторгнення нормандців в Англію в 1066 р., англо-нормандська французька мова стала офіційною мовою Англії. Протягом майже 300 років була мовою судочинства. Як результат, багато слів, що використовуються в сучасній юридичній англійській мові, походять від англо-нормандської, наприклад: *property, estate, chattel, lease, executor, tenant*.

З 1066 р. Латинська мова була мовою офіційних записів та статутів, але це не була мова судових прохань чи дебатів. Статут прохання, який був прийнятий французькою мовою в 1356 році, зазначав, що всі судові розгляди повинні проводитися англійською мовою, але записані латинською мовою. Тим не менше, використання французької мови в судових провадженнях продовжилось і в XVII столітті в деяких сферах права.

Вплив латинської мови можна побачити в ряді слів і фраз, таких як *ad hoc, de facto, bona fide, inter alia, and ultra vires*, які досі використовуються в юридичній літературі. Згідно із Законом про судові розгляди (1730), латинська мова була замінена англійською. В результаті нові галузі права, такі як комерційне право, почали повністю розвиватися англійською мовою.

У середньовічний період юристи використовували суміш латинської, французької та англійської мов. Використання пар слів з різних мов призвело

до появи змішаних мовних дублетів у юридичній мові. Серед прикладів змішаних мовних дублетів є: "breaking and entering" (English/French), "fit and proper" (English/French), "lands and tenements" (English/French), "will and testament" (English/Latin). Прикладами англійських дублетів є: "let and hindance", "have and hold".

Для письмових форм юридичної англійської мови використовується термін *legalese*, який характеризується багатослівністю, латинськими виразами, номіналізаціями, вбудованими реченнями, пасивними дієсловами та довгими реченнями.

Широко поширена серед юристів думка, що значення юридичних документів містилося лише у вживаних словах та їх контексті. У сучасній юридичній редакції пунктуація використовується для уточнення їх значення. Юридична англійська мова містить деякі слова та назви, такі як роботодавець та працівник; орендодавець та орендар, у яких взаємність та протилежність характеру відносин вказується використанням альтернативних закінчень: -er, -or та -ee. Фразові дієслова часто вживаються в квазітехнічному значенні. Наприклад, сторони укладають договори, вносять депозити, вручають [документи] іншим сторонам, списують борги тощо.

Юридичну мову іноді важко зрозуміти через використання великої кількості складних слів та фраз.

Юридична англійська використовує багато технічної термінології, яка незнайома неспеціалісту (наприклад, відмова, обмеження торгівлі, обмежувальний договір, вексельний естопель).

Значна частина цього словникового запасу походить з французької та латинської мов. Ці терміни включають звичайні слова, що вживаються з особливим значенням. Наприклад, знайомий термін розгляд відноситься юридичною англійською мовою до контрактів і означає дії, неприпустимість або обіцянку однією стороною договору, що становить ціну, за яку купується обіцянка іншої сторони (Оксфордський словник права). Інші приклади – це будівництво, надання переваги, викуп, обробка, утримання та пошук.

Нині лінгвістичними теоріями, які досліджують юридичну англійську мову, є криміналістична лінгвістика та юридичний дискурс. Судова лінгвістика – це область прикладної лінгвістики, що встановлює зв'язок між мовою, законом та злочином. Її метою є застосування лінгвістичних знань, методів та уявлень до криміналістичного контексту права, мови, розслідування злочинів, судового розгляду та судового процесу. Дискурс – це термін, який описує письмові та усні комунікації. Аналіз юридичного дискурсу фокусується на розслідуванні юридичних текстів: письмових кодексів та текстових записів судового провадження. Юридичні документи (контракти, ліцензії тощо); судові прохання (повістки, дописи, судові рішення тощо); закони (Акти парламенту та підзаконні акти, звіти про справи) та юридична кореспонденція становлять джерела лінгвістичних досліджень.

Царьова І. В.
кандидат філологічних наук, доцент
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ДЕРИВАЦІЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ У ЮРИДИЧНОМУ ТЕКСТІ

Специфічна форма дериваційного функціонування слова сучасного українського юридичного тексту полягає в зіставленні двох її складників. По-перше, деривація мовних одиниць здійснюється за допомогою вихідних супозитивних одиниць правничого тексту до процесів текстотворення і самодетермінування. По-друге, деривація не вичерпується тільки детермінаційними зв'язками мовних одиниць, а містить у собі момент їх розвитку та модифікації, що представляє зміст інноваційного складника процесу [6]. Дериваційне функціонування слова в юридичному тексті є мовно-мовленнєвим механізмом, дія якого визначається балансом детермінант, висхідним до загальномовних антиномій: об'єктивне/суб'єктивне, системне/текстове, позначене/означуване. Ця проблема виражена в джерелах дериваційної енергетики слова, що виникає у збереженні потенціалу. Завдяки словотворенню мова постійно реалізує свої можливості в забезпеченні комунікативних потреб суспільства.

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. юрислінгвістичні напрацювання в Україні дещо активізувалися. До дослідження цієї проблематики долучилися Н. Артикуца, М. Вербенец, Л. Гапонова, С. Ілініч, Т. Лепеха, П. Луньо, М. Паночко, Г. Савчук, Б. Стецюк, Н. Трач, О. Шаблій, О. Шпильківська та ін.

Зазначимо, що поняття основи недостатньо чітко вказує на наявність словотвірних відношень або, навпаки, їхню відсутність, для чого спеціально вводять поняття непохідної, або простої, основи. Ще менше відображає поняття основи сутність словотвірних відношень. Наприклад, основа слова *недоторканність* є п'ятиморфемним утворенням (*недо-торк-а-нн-ість-*), утім, як це обходить реальний процес утворення цього слова з елементів *недоторканн-* та *-ість-*? Адже модель похідного може бути представлена в цьому випадку як «ознака особи + суфікс *-ість-*», і в цьому сенсі означені морфеми є нерівноправними. Низка цих морфем у межах моделі може бути відсутньою, що означає їхню іррелевантність зі словотвірного погляду; порівняймо участь у цій моделі основ з меншою кількістю морфем на зразок *осудність* (*осудн-* + *-ість-*). Отже, розуміння основи не можна ототожнювати з тими елементами, які утворюють похідне слово.

Зважаючи на це, на рівні словотвору виділяємо іншу (нову) одиницю, що служить для утворення похідних, але відрізняється від афіксів. Ця одиниця, необхідна для позначення не службових, а повнозначних елементів похідного, уводиться з метою безпосереднього відображення складників окремого слова на словотвірному рівні. Для ідентифікації цієї одиниці використовуємо словосполучення «твірна основа», хоча лінгвістична

практика засвідчує неоднозначність розуміння цього терміна. Отже, під твірними основами ми розуміємо відповідні для кожної похідної лексеми повнозначні мовні відрізки, які не лише беруть участь у створенні слова, але є його безпосередніми складниками. Такими відрізками є ті частини слова, що маркують у ньому результат передостаннього акту словотвору. Фактично це означає, що твірна основа дорівнює морфологічній основі слова мінус ті елементи, які були приєднані до цієї основи у процесі останнього словотвірного акту. У тому випадку, коли весь словотвірний процес полягає в одноразовому, одномоментному акті словотворення, виключаються всі елементи, крім кореня (*суд-ов-ий, прав-ов-ий, підозр-^-а, опік-^-а* тощо). В інших випадках твірна основа може бути виокремлена на підставі визначення порядків проведення окремих ланок словотвірного процесу. Підкреслимо, що за цього визначення твірної основи вона може збігатися і з готовим цільним словом, що стосовно звичайної морфологічної основи повинно бути виключено.

За такого трактування твірної основи питанням першорядної важливості виявляється встановлення послідовності окремих ланок або актів словотвірного процесу, тобто виділення словотвірних шарів, що відповідають одномоментному словотвірному акту. Процедура аналізу передбачає членування слова в напрямку, зворотному реальному перебігові процесу словотвору: порівняємо, наприклад, послідовне виділення ланок словотвірного процесу в слові *переслідування* (процес за відповідною дією). Твірною основою цього слова є *переслідува-ти*, яка є наслідком передостаннього акту словотвору (останній полягає в додаванні до основи *переслідува-* суфікса *-ти*). Твірною основою дієслова *переслідувати* постає *слідува-ти*, далі – корінь *слід-*. Усе аналізоване слово постає як ланцюжок з чотирьох ланок, причому кожна з них демонструє відмінну від інших словотвірну модель.

Як зазначає О. О. Реформатський, «завдяки тісному зв'язку елементів у процесі утворення похідних основ у фузійних мовах ці елементи не просто лінійно складаються в ланцюжок, а утворюють нову морфологічну якість, одиницю, готову загалом брати новий формоутворювальний елемент («формальну належність» П. Ф. Фортунатова). Одночасно колишній формоутворювальний елемент твірної основи «загасає», утрачає свою формотвірну властивість і тісно зростається з первинною основою (коренем)» [4, с. 224]. Такі випадки, коли кілька словотвірних морфем кумулюються в межах одного слова в процесі послідовного, тобто різночасного, утворення похідних, аналізував П. Ф. Фортунатов, у нього ми й натрапляємо на думку про ступені похідних основ. Згодом це було більш детально описано Г. О. Винокуром, який висунув через уточнення характеру похідної основи такі терміни, як «похідна основа першого ступеня», «похідна основа другого ступеня» тощо [1, с. 440–441]. Ця ідея була останнім часом розвинена П. О. Соболевою, яка запропонувала розподіляти похідні слова всередині одного словотвірного гнізда за кількома ступенями похідності: нульовий ступінь похідності (кореневе слово, наприклад *слід*), перший

ступінь похідності (корінь + наявний або ненаявний показник одного акту словотвору, наприклад *слід-ува-ти*), другий ступінь похідності (корінь + показники двох послідовних актів словотвору, наприклад *пере-слід-ува-ти*) тощо [5, с. 39]. Отже, цей метод дозволяє найбільш чітко уявити сутність твірної й похідної основ слів.

Ядром будь-якого похідного слова є корінь й афікси, що функціонують разом з ним, оскільки комплексно ці морфеми містять центральне значення. Це ядро є основою слова. У будь-якому гнізді тільки одна основа є непохідною й водночас твірною для інших слів гнізда – це його верхівка.

Так звані зв'язані основи відносять до особливого типу основ. Зазвичай вони розглядаються в одному контексті з похідними й непохідними основами. Помилковість включення їх до складу непохідних або похідних слів очевидна, оскільки зв'язані основи відрізняються від тих і від тих. За спостереженнями О. О. Земської, від похідних основ вони відрізняються тим, що не мають своїх твірних, хоча і здатні членуватися. Їх не можна віднести й до непохідних: на відміну від них зв'язані основи членуються, не маючи твірних.

У зв'язку з таким розумінням зв'язаних основ було порушено питання: які структурно-семантичні взаємини слів, що мають такі основи? Висловлено думку, що у зв'язаних основах «не виражено напрям похідності, оскільки вони мають будову однакової складності» [3]. В. В. Лопатін та І. С. Улуханов увели до наукового обігу поняття «взаємної вмотивованості»: «У ряді випадків можна говорити тільки про словотвірну співвідносність слів, оскільки відсутні системні чинники, що вказують на зв'язки вмотивованості» [2, с. 192–193].

У такому разі необхідно внести деякі корективи. Похідність слів на зразок *позбавити* – *позбавляти* досить важко (або майже неможливо) визначити лише з позицій синхронного підходу: зараз ці дієслова репрезентують видову пару і тому не вважаються парою твірне – похідне. З погляду діахронії або ахронії похідність визначається відповідно до правил: *позбавити* – дієслово семантично більш «просте» порівняно з дієсловом *позбавляти*, воно позначає одноразовість дії, її односпрямованість; дієслово *позбавляти* є семантично більш «складним», що позначає різноспрямованість, багаторазовість дії. Отже, зважаючи на таку словотвірну залежність цих слів, зазначимо, що про взаємну вмотивованість не йдеться з погляду реальних словотвірних відношень, адже дієслово *позбавити* вмотивовує дієслово *позбавляти*.

Література

1. Винокур Г. О. Заметки по русскому словообразованию. *Избранные работы по русскому языку*. М., 1959. С. 419–442.
2. Лопатин В. В., Улуханов И. С. Структура славянской морфемы в синхронном и диахронном аспектах. *Международный съезд славистов*. Х. М., 1988. С. 190-206., С 192–193.

3. Олексенко О., Мізіна О. Структурно-семантичні та функціональні стилістичні властивості нульсуфіксальних атрибутивів: монографія. Полтава – Харків: Харківське історико-філологічне товариство, 2014. 232 с.
4. Реформатский А. А. Введение в языкознание. М.: Просвещение, 1960. 544 с.
5. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
6. Царьова І. В. Сучасний український юридичний текст: лексико-дериваційна структура. Дніпро: ЛПРА, 2020. 446 с.

Шманатова А. С.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

МЕДІАОСВІТА ТА МЕДІАВПЛИВИ НА АУДИТОРІЮ

На сьогоднішній день такі поняття як глобальне та інформаційне суспільство активно увійшли у вжиток, і не викликають подиву. Науково-технологічні досягнення, процес глобалізації та поширення всесвітньої мережі інтернет сприяють пришвидшенню зв'язку, взаємопроникненню культур, послабленню кордонів та збільшенню контактів. В таких умовах, вплив ЗМІ та медіаресурсів, інтернету в житті суспільства, а особливо молоді, значно зростає. Зважаючи на цей фактор, особливого значення набуває необхідність розуміння сучасних процесів у сфері медіа та впровадження якісної освіти, що відповідає вимогам сьогодення.

Медіаграмотність – це вміння використовувати сучасну техніку комунікаційного характеру, здатність до спілкування та вільного користування медіазасобами, залучення їх для пошуку, обробки інформації, а також вміння отримані потоки інформації критично аналізувати, працювати з ними. Медіаграмотність допомагає не тільки навчитись користуватись засобами отримання інформації, а й вміти обробляти її – розуміти, що можна прийняти як адекватне, а що може нести загрозу, або бути неперевіреною, цілеспрямованим на дезінформацію джерелом. В освітньому процесі медіаграмотності ключовою є роль медіапедагога, який є джерелом отримання знань і навичок у сфері медіаграмотності. В українському контексті, така роль є особливо важливою, бо мова йде про вміння роботи з інформацією та обізнаність у сфері медіа, в умовах ведення гібридної війни.

Дослідженням медіаосвіти займався відомий вчений К. Д. Ушинський. В його дослідження особлива увага приділялась ЗМІ, як важливим складовим медіаосвіти. Окрім цього, вчений приділяв багато уваги вихованню духовних якостей. «У будь-якій науці - писав він - більш чи менш присутній естетичний елемент, передачу якого студентам повинен мати на увазі наставник». Розвиток у дитини смаку, естетичного елементу, вмінню

аналізувати та самостійно робити висновки переплітається з вихованням духовних якостей. Схожі ідеї сьогодні відтворює естетична (художня) теорія медіаосвіти, практичне застосування якої дає можливість розвивати у студентах естетичне сприйняття оточуючого світу і художній смак, здібності до кваліфікованого художнього аналізу медіатекстів.

Сьогодні інтернет – це необмежений кордонами світ, в якому важливо вміти орієнтуватись. У поєднанні з іншими глобалізаційними процесами, Світ стає миттєвим та всеохоплюючим, а одна людина, перебуваючи в будь якій точці світу, може отримати фото, відео, статистичну, загальну інформацію про будь яку іншу точку, за умови наявності інтернету.

В контексті вивчення англійської мови, то у рамках новітніх змін, для підвищення рівня ефективності засвоєння навчального матеріалу використовуються різноманітні медіа ресурси, такі як: відео, пісні, інтерактивні вправи, дошки, сайти, онлайн-зв'язок, робота з інформацією і т. д. Медіаосвіта сьогодні дає впевненість у знаннях, можливість долати кордони та мовний бар'єр. Головне не тільки пояснити як та завдяки чому утворилась медіасфера, а навчити як працювати з нею, сформувати навички та пояснити методи.

Засоби масової комунікації можуть сприяти суспільному прогресу, освіті, розвитку сучасного суспільства, але в той же час володіють деструктивним потенціалом, що загрожує духовному, моральному, естетичному спустошенню.

В Україні ще в 2016 році Президія Національної академії педагогічних наук України схвалила концепцію впровадження медіаосвіти в Україні. Відповідно до Концепції, підтриманої Міністерством освіти і науки України, на другому етапі (2017-2020 рр.) буде відбуватися поступове укорінення медіаосвіти та стандартизація її змісту, а під час третього етапу (2021-2025 рр.) передбачається подальший розвиток медіаосвіти та її масове впровадження. Головна мета концепції – розбудова системи медіаосвіти, підвищення ефективності гуманітарної безпеки держави, протидії агресії, підвищення рівня обізнаності суспільства, формування у молоді ефективних вмінь взаємодії із сферою медіа. Важливо сформувати на у суспільстві на всіх вікових рівнях медіаграмотність та медіакультуру. Сформувати суспільство, що відповідає інформаційним вимогам сучасності.

Серед важливих умов масового впровадження медіаосвіти є забезпечення готовності фахівців системи освіти до розв'язання медіаосвітніх проблем і суперечностей, що потребує перебудови звичних форм роботи, вдосконалення змісту і форм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників, зорієнтованих на випереджувальне ознайомлення з медіаосвітніми інноваціями. Безумовно, роль викладача як особистості з високим рівнем знань і відповідальності, фахівця з досвідом і громадянською позицією є ключовою у процесі медіаосвіти.

Таким чином, в Україні, як і в усьому світі, процеси глобалізації впливають на формування інформаційного суспільства. Фактично, настала епоха медіапростору, що не знає кордонів. В цих умовах Україна має

адаптуватись до реалій та бути готовою забезпечити як освіту суспільства у медіасфері з метою успішного її використання, так і з метою захисту та протидії ворожим впливам, в умовах війни. Результатом роботи держави в цьому напрямі має готовність вищих навчальних закладів до ефективного викладання, освіти і кожного українця до навчання та отримання нових знань.

Література:

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посіб. К.: Академвидав, 2004. 352 с.
2. Робак В. До питання про розвиток медіапедагогіки у Німеччині // Другий український педагогічний конгрес: Зб. м-лів конгресу. Львів: ТзОВ Камула, 2006. С.275-286.
3. Ушинский К. Д. О средствах распространения образования посредством грамотности. /К. Д. Ушинский. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://dugward.ru/library/pedagog/ushinskiy_raspr_gram.html
4. Hart A. Teaching the Media: International Perspectives. New Jersey: Lawrence Erlbaum, 1998. 208 p.

Шубенок Т. І.

старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ЧОМУ ПОТРІБНО ВИВЧАТИ ІНОЗЕМНІ МОВИ?

Сучасне покоління більше не обирає мову з естетичної точки зору: лише тому, що подобається, як вона звучить. Це прагматичне покоління вибирає ті мови, які можуть згодиться для кар'єри. Саме тому у пріоритеті – мови економічно успішних країн, які територіально наближені до України, або з якими є активні стосунки. Проте, викладання інших іноземних мов, крім англійської, скорочується.

У Європі іноземну мову (найчастіше – англійську) починають вивчати як обов'язкову з 7-8 років. У 20 країнах за шкільною програмою вчать ще й другу іноземну. У середньому європейські діти вивчають іноземні мови чотири години на тиждень. Англійську вчать усі. Як другу іноземну третина школярів опановує французьку, чверть - німецьку.

Деякі дослідники вважають, що вивчення інших мов покращує когнітивний розвиток у дітей. Це може підвищити їх навички критичного мислення, креативність та гнучкість розуму. Далі було встановлено, що для дитини вивчення другої мови пізнавально настільки ж просто, як вивчення першої мови.

Іноземна мова може служити вікном до іншої культури. Це дозволяє спілкуватися та обмінюватися думками з людьми у всьому світі. Знання іноземних мов у таких сферах, як переклад, усний переклад та викладання

мов, може збільшити перспективу розвитку кар'єри. Існує великий попит на людей, які володіють мовними навичками, крім ІТ, закону, фінансів чи продажів.

Знання іноземної мови забезпечує ширший доступ до освіти та інформації. Якщо ви розмовляєте іншою мовою, ви можете отримати диплом в іншій країні, що в кінцевому підсумку може стати менш дорогим способом отримання коледжної освіти. Це, принаймні, дозволяє вам насолоджуватися навчанням за кордоном і вчитися більше, ніж, якби ви говорили лише англійською.

Теж саме стосується і засобів масової інформації. Ті, хто розмовляє лише англійською мовою, не можуть безпосередньо отримати доступ до новин та перспектив у тих частинах світу, де переважають інші мови. Вивчення нових мов відкриває перед учнем кілька нових вимірів, таких як: розширений світогляд; більша міжкультурна оцінка та чутливість; та конкурентне – перевага на світовому ринку праці.

Експерти з іноземних мов, які добре знають культури, користуються великим попитом у корпоративному світі. Такі галузі права, як Міжнародний арбітраж та медіація, вимагають юристів, які добре володіють різними іноземними мовами. Вивчення іноземних мов збільшує здатність людини розширювати свій кругозір у адвокатській професії на глобальному рівні.

Міжнародний юрист може працювати з широкого кола важливих питань. Більшість із цих юристів спеціалізуються на одній конкретній галузі права, наприклад, на корпоративних питаннях, таких як ведення ділових переговорів для компаній, що знаходяться в різних країнах. Крім того, адвокат може зосередитись на розгляді справ, що стосуються громадян або підприємств, що знаходяться в різних країнах. Ці адвокати можуть також спеціалізуватися на роботі над міжнародними угодами чи договорами. Різні судові системи, мови, культури та економічний та політичний клімат створюють значні перешкоди для вирішення міжнародних суперечок. Арбітраж забезпечує ефективний, нейтральний засіб вирішення міжнародних суперечок. У такому середовищі корисними були б багатомовні адвокати.

Інші сфери, що вимагають послуг міжнародного юриста, включають торгівлю, бізнес, податки та право. Юрист з міжнародної торгівлі консультує клієнтів щодо правил, пов'язаних з торгівлею між країнами; і може запропонувати поради щодо митних вимог для країн, які торгують через кордон. Крім того, юристи з міжнародної торгівлі можуть допомагати клієнтам у фінансуванні іноземних операцій, готуючи та обговорюючи документальні акредитиви чи інші юридичні торгові документи. Тут також знання іноземної мови може бути корисним.

Отже, глобалізація юридичної практики означає, що багатьом міжнародним юридичним фірмам потрібні юристи з мовленнєвими навичками. В юридичній професії знання мови є критично важливим, оскільки міжнародні юристи користуються у своїй професії словами. Тому при прийомі на роботу, кандидатів, які не володіють іноземними мовами, як правило, не розглядають.

Література

1. <https://theconversation.com/7-reasons-to-learn-a-foreign-language-112369>
2. <https://www.theguardian.com/law/2015/jul/07/the-case-for-foreign-languages-as-an-aspiring-lawyer>
3. <http://www.legalservicesindia.com/article/1755/Law-and-Learning-Foreign-Languages.html>

Шум О. В.,

кандидат філологічних наук,

викладач

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

ОСОБЛИВОСТІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ ДИСТАНЦІЙНО ТА ОНЛАЙН (на прикладі вивчення англійської та німецької мов)

З активізацією різноманітних природніх факторів, які безпосередньо впливають на хід життя людини, виникає потреба тимчасово чи на постійній основі пристосовуватись до нових обставин, зокрема і в системі вищої освіти. В Україні давно набули популярності дистанційні освітні курси, семінари чи вебінари за профілем, які надають змогу підвищувати кваліфікацію або здобувати нові знання у зручний для слухача час та зручним способом завдяки використанню новітніх технологій. Однак ані дистанційна освіта, ані онлайн курси досі в нашій країні не визнані у якості офіційних способів отримання знань. Лише з внесенням деяких змін до Закону про освіту стало дозволеним визнавати у якості підвищення кваліфікації вчителів та викладачів участь у семінарах, круглих столах, конференціях, вебінарах, якщо така засвідчена наявністю сертифікату учасника з індивідуальними серією та номером, а також зазначенням кількості прослуханих годин.

Із появою на початку 2020 року загрози зараження вірусом COVID-19 та потребою переходу на дистанційну форму навчання для закладів вищої освіти з'явилися нові виклики для розробки дистанційних курсів та організації освітнього процесу в режимі онлайн, зокрема стосовно іноземних мов. Так постала потреба не лише у пристосуванні до інтенсивнішого використання мультимедійних засобів у викладанні іноземних мов професійного спрямування, а й в ознайомленні та навчанні викладацького складу працювати з освітніми платформами, розробці власних дистанційних курсів.

За результатами першого пробного періоду дистанційного навчання, який тривав в Україні з середини березня до кінця червня, можна зробити висновок, що освітній процес проходив за трьома основними формами:

- дистанційною заочною (заочне виконання студентами завдань відповідно до навчального плану із самостійним опануванням необхідного матеріалу або матеріалами, наданими викладачем, завдяки використанню освітніх платформ на зразок *Moodle* чи *Google Classroom*) – переважно стосується теоретичних дисциплін;
- дистанційною очною (практичні заняття зі студентами в онлайн режимі завдяки використанню програм для організації конференцій *Google Meet* чи *Zoom* тощо) – переважно характерно для вивчення практичних дисциплін, зокрема іноземних мов;
- дистанційною мішаною (комбіноване навчання із використанням онлайн занять та виконанням практичних завдань на освітніх платформах).

На нашу думку, викладання іноземних мов, зокрема професійного спрямування, стикаються з численними проблемами і під час очного офлайн навчання. По-перше, кафедри іноземних мов на непрофільних факультетах, не дивлячись на затребуваність у вивченні європейських мов, щороку стикаються з проблемою скорочення годин. Студенти багатьох нелінгвістичних спеціальностей, на жаль, на сьогодні в середньому вивчають іноземні мови 2-4 години на тиждень у кращому разі протягом двох років, а найчастіше протягом першого року навчання на бакалавраті та магістратурі.

Іншою не меншою проблемою було і залишається технічне забезпечення під час занять з іноземних мов. Адже іншомовна підготовка майбутніх фахівців має відбуватись комплексно із використанням аудіо-візуальних матеріалів. Саме спираючись на цю проблему, ми вважаємо, що перехід на дистанційну форму навчання дав можливість викладачам під час організації своїх занять використовувати різноманітні відео- та аудіоматеріали. Також це сприяє ефективнішому сприйняттю таких матеріалів студентами, адже за умов індивідуальної роботи з комп'ютером та можливістю використання гарнітури покращується показник сприйняття на слух іншомовного тексту. Якщо під час аудиторного навчання зазвичай матеріали для перегляду (ролики, фільми, навчальні програми) студентам задають додому, то під час онлайн занять є змога транслювати нетривалі відео та одразу обговорювати їх з групою студентів.

Ще однією проблемою, з якою постійно борються викладачі-мовники, є великі за чисельністю студентів та різним рівнем володіння іноземною мовою, академічні групи. Наразі, на жаль, у багатьох навчальних закладах України все ще зустрічаються групи від 20 до 50 студентів, яких не ділять на підгрупи під час занять з іноземних мов. Під час проведення онлайн занять у викладача з'являється можливість розділити групу на підгрупи і виконувати паралельно різні завдання. Так поки одна частина студентів обговорює певні питання щодо лексичної теми, інша частина групи може виконувати, наприклад, граматичні вправи або переглядати відео за отриманим посиланням. Таким чином, завдяки можливості керувати звуком і камерою одні студенти не заважають іншим при виконанні різних завдань, чого не можливо уникнути під час аудиторних занять. Така практика свідчить про

підвищення ефективності проведення занять з іноземних мов, зокрема професійного спрямування.

Ще однією перевагою, на нашу думку, у проведенні практичних онлайн занять з іноземних мов є можливість демонстрації усіх необхідних матеріалів (граматичних і лексичних таблиць, картинок для наочних прикладів чи обговорень, мультимедійних презентацій, підготованих студентами чи викладачем). Також за необхідності викладач отримує можливість швидко віднайти в мережі Інтернет потрібний матеріал, щоб пояснити студентам проблемний матеріал.

Попри всі переваги не можна оминати й деякі недоліки дистанційного онлайн навчання. Однією із головних є технічне забезпечення викладача і студентів та безперервний доступ до мережі Інтернет. Немоżliвим, наприклад, стає проведення словникових диктантів чи опитування студентів, адже викладач не може переконатися у відсутності у студента допоміжних джерел. Відступає на другий план робота над підготовкою діалогів чи проведення ігор, які часто під час аудиторних занять використовуються у якості *warming up activities*. Також змінюється форма проведення підсумкового контролю та залікових робіт.

Підсумовуючи усе зазначене вище, ми вважаємо, що дистанційна форма навчання у вигляді практичних онлайн занять з іноземних мов, зокрема професійного спрямування, попри численну критику і протестні настрої як з боку викладачів, так і з боку студентів та їх батьків, в умовах вимушеної тимчасової необхідності притримуватися карантинних норм мають чимало суттєвих переваг, завдяки яким не поступаються аудиторним заняттям. Така форма проведення занять є хорошою альтернативою за умов відсутності необхідного технічного забезпечення навчальних аудиторій при звичному навчальному процесі та для груп із великою кількістю студентів. Однак існує ще чимало нерозв'язаних проблем, які потребують невідкладного рішення та вдосконалення.

Література

1. Левіщенко М. Основи дистанційного вивчення іноземної мови. Сучасні тенденції іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців немовних спеціальностей в полікультурному просторі (5 червня 2020 року) / За заг. ред. Ю. Волошина, Н. Гончаренко-Закревської, Н. Василюшиної. К.: ФМВ, НАУ, 2020. С. 490-493.

2. Шум О. Сучасні підходи у викладанні іноземних мов майбутнім фахівцям з права у контексті європейської системи освіти. Іноземні мови у вищій освіті: лінгвістичні, психолого-педагогічні та методичні перспективи: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції з міжнародною участю (20 лютого 2019 року). Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2019. С. 224-228.

3. Шум О. Особливості дистанційного вивчення іноземних мов конференції. Сучасні тенденції іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців немовних спеціальностей в полікультурному просторі (5

червня 2020 року) / За заг. ред. Ю. Волошина, Н. Гончаренко-Закревської, Н.Василишиної. К.: ФМВ, НАУ, 2020. С. 522-525.

4. Shum O. Common features of distance learning of foreign languages. Сучасне суспільство і наука: актуальні дослідження молодих науковців: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції іноземними мовами (29 травня 2020 року). Харків: Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, 2020. С. 109-111.

УКРАЇНСЬКА НАУКА ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Балагурак В. В.

здобувачка вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Хаджи А. Ю.,
викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Англійська мова в теперішні часи посідає одне із важливих місць в житті. Майже у кожному куточку світу розмовною мовою переважно є англійська. А отже вивчення іноземної мови є доволі складним та важливим етапом в житті кожної людини. Сучасний світ базується на використанні новітніх технологій та Інтернет ресурсів саме для поглибленого вивчення та розуміння мов. Це зумовлено стрімкими інформаційними та технологічними прогресами. Тому саме ці процеси поглинення та засвоєння інформації є малодослідженими та часто застосовуються саме для вивчення англійської мови.

Застосування мультимедійних технологій для вивчення англійської мови досліджували також багато різних науковців таких як М. Клачкова, С. Войтко та багато інших.

Мета нашої роботи полягає у дослідженні використання мультимедійних технологій у вивченні англійської мови.

Існує багато способів для оволодіння знаннями з англійської мови, але особливу увагу для засвоєння інформації приділяють саме мультимедійним технологіям. Зараз мультимедіа це – повноцінне об'єднання комп'ютерних та інших інформаційних технологій: відео-, аудіо-, фото-, кіно-, телекомунікацій (телефон, телебачення, радіозв'язок), не говорячи про текст і графіку як статичну, так і динамічну (анімаційну) [3]. Вони допомагають студентам, учням не тільки сприймати інформацію на слух, а й розглядати цілком важливі схеми, тексти, відеоматеріали задля ефективності засвоєння матеріалу. Не можна сказати, що використання матеріалів книжок, журналів та інших друкованих видань не є ефективним для вивчення мови але в доповненні з презентацією в прикладами, роз'ясненнями та ілюстраціями чи перегляд відеоролику дають можливість краще засвоїти та зрозуміти матеріал який міститься суцільним текстом в науковому виданні.

Загальновідомо, що ефективність навчання збільшується у разі використання наочних ілюстрацій, а мультимедійні засоби об'єднують відео-, аудіо-матеріали, ілюстрації, таблиці тощо на одному носії [2]. Тобто,

Інтернет відіграє важливу роль для отримання позитивного результату у вивченні іноземних мов, так як він дає широкі можливості для пошуку потрібної інформації у вигляді відео, таблиць, ілюстрацій та інших ресурсів.

Сучасні мультимедійні технології є нетрадиційним джерелом засвоєння інформації, які підвищують ефективність підготовки та самостійного опрацювання матеріалу та надає можливості творчого підходу до завдань, засвоєння нових методів вивчення англійської мови.

На жаль, тут наявні і негативні фактори щодо активного використання мультимедійних технологій, адже це має великий вплив на здоров'я людини, тому що часте використання гаджетів, комп'ютерів сприяє погіршенню зору. Тому задля ефективності такого методу вивчення англійської мови необхідно це враховувати та іноді надавати перевагу більш традиційним методам засвоєння інформації. Також недоліком використання мультимедійних засобів під час вивчення англійської мови є те, що вони не забезпечують певних важливих рис реальної комунікації; читання тексту з екрану більше втомлює, ніж читання друкованого тексту [1].

Для ефектності процесу навчання за допомогою мультимедійних технологій необхідним є систематичне та раціональне використання відеоматеріалів, схем, таблиць, ілюстрацій на заняттях.

Отже, застосування мультимедійних технологій у процесі вивчення англійської мови має особливе значення і тому вони мають перевагу над традиційними способами поглиблення інформації. В більшості випадків такі технології сприяють ефективному засвоєнню інформації та призводять до результативного кінцевого результату.

Література

1. Мультимедійні технології в середній освіті URL: <http://osvita.ua/school/method/31692/> (дата звернення 18.09.2020)
2. Омеляненко Г. А. Інформаційно-навчальне середовище: дидактичний аспект. URL: <http://intkonf.org/omelyanenko-ga-informatsiyno-navchalne-seredovischedidaktichniy-aspekt/> (дата звернення 18.09.2020)
3. Сучасні інформаційні засоби навчанням Навчальний посібник ПК. Р.С. Гуревич, Л. Л. Коношевський, О. В. Шестопалюк. Вінниця: ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 2004. 535 с.

Бикова Т. О.
здобувач вищої освіти II курсу
Науковий керівник – Подворчан А. З.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК МОВИ ПРАВА

Аналіз літератури дає підстави вважати, що сьогодні зміст і форми фахово-лінгвістичної підготовки майбутніх правознавців суттєво ускладнюються і трансформуються під впливом таких суспільно значущих і взаємопов'язаних процесів, як розширення сфер правового регулювання, поява нових галузей права і відповідно галузей законодавства, активізація кодифікаційних процесів, виникнення нових терміносистем права, наявність численних мовно-термінологічних проблем у сфері сучасної правової комунікації.

На жаль, юристи поки вкрай мало уваги приділяють проблемам, пов'язаним з удосконаленням словесної форми нормативних приписів, часто не виправдано зневажливо ставляться до мови законодавчих актів [2, с. 20]. Тому в законах занадто багато лінгвістичних похибок: неправильне вживання слів, неточність виразів, смислова і синтаксична надмірність, навіть граматичні та пунктуаційні помилки [1; 9-10].

Визначаючи становлення та розвиток мови, хочу підкреслити, що в юриспруденції як явище цивілізації мова є єдиним будівельним матеріалом, першоелементом, з якого оформляються правові категорії. Тому розвиток цього явища дуже важливий, а саме питання покращення, усунення проблем, щодо розуміння термінології є актуальною.

Далі, факт стилістичної диференціації свідчить про те, що природна мова і офіційна мова досить специфічні ще й в плані їх ставлення до можливості «рукотворних» змін. За своєю природою офіційна мова більш схильна до декретування, підпорядкування вольовим рішенням вищих органів, оскільки він так чи інакше включений в «вертикалі влади» [3; 23].

Вважаю, що становлення мови стало чітким. Комплексне знання термінології права на поняттєвому і мовному рівнях, суттєво збагатили й активізували фаховий словник кожного працівника, сформувавши навички роботи з різноманітними лінгвістичними і юридичними словниками, термінологічного опрацювання правових текстів, кваліфікованого аналізу труднощів терміно вживання, підвищили культуру професійного мовлення.

Сенс створення правових текстів, написаних на існуючій в даному суспільстві мові, полягає в повідомленні членам суспільства певної обов'язкової для всіх інформації. Іншими словами, мовна форма виступає в якості носія інформації, а її сенс – як самої цієї інформації [4; 20].

Сьогодні ж мова права – це фундамент, який повинен бути наявним у кваліфікованого спеціаліста, який повністю знає мету своєї роботи. Хочу

також зробити висновок, якщо мова народу – це обличчя народу, то мова права – це обличчя фахівця, а також показник досвідченості.

Законодавець при мовному вираженні правових категорій повинен прагнути до точності юридичної норми. Правова мова повинна бути ємною, лаконічною і доступною. Від сили і виразності мови, якою написані закони, укази та постанови, багато в чому залежить її виховне і регулююче значення.

Література

1. Кубів С. Українська мова як державна – єднальний чинник нової політичної нації / С. Кубів // Право України. 2016. № 3. С. 9–10.
2. Кравченко С. П. Мова як фактор правоутворення та законотворення : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / С. П. Кравченко; кер. роботи Ю. М. Оборотов; Нац. ун.-т "Одеська юридична академія". Одеса, 2000. 20 с
3. Шеремета Н. Розвиток мовного фактора українського законодавства : лекція / Н. Шеремета. Київ, 2010. 23 с
4. Балтаджи П. М. Юридична мова правозастосовних актів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / П. М. Балтаджи. Київ, 2008. 20 с.

Бідняк С. С.
здобувач вищої освіти II курсу
Науковий керівник – Козубай І. В.,
старший викладач
кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНОСИСТЕМ У КРАЇНАХ ЗАГАЛЬНОГО ТА КОНТИНЕНТАЛЬНОГО ПРАВА

Необхідність використання термінів з'явилась у кінці ХХ - на початку ХХІ через хвилю науково-технічної революції. У цей час виникла потреба у роз'ясненні та чіткому вираженому розумінні наукової думки. Оскільки терміни є невід'ємною частиною будь-якої галузі науки і техніки, на сьогоднішній день їх число стрімко збільшується, і щорічно число нових термінів на порядок перевищує число нових загальноновживаних слів. За статистикою, кількість нових термінів становить близько 80% всіх нових слів [1].

Збільшення інформаційних потоків призводить до розширення наявних терміносистем в зв'язку з появою великої кількості нових термінів. Через це впродовж кілька десятиліть вчені невпинно аналізують терміносистему, адже до сих пір особливості термінології юридичної лексики є об'єктом активного вивчення. Переклад в сфері права має низку особливостей, які визначають основні труднощі юридичного перекладу, а також інтерес дослідників до

даного виду перекладацької діяльності. Адже складовими комунікативної компетенції є культурологічна та соціолінгвістична компетенції, які мають велике значення саме для фахівців у галузі права та правоохоронців [2].

Найголовнішою ознакою є яскраво виражена національна специфіка мови права. Мова права відображає історію, розвиток і культуру певної правової системи, саме через це вона так тісно пов'язана з правовою системою держави. Окрім того, правова система, яка використовує свій термінологічний апарат, також є національно-специфічною. Таким чином юридичний переклад стає актом міжкультурної комунікації, оскільки «в перекладацький контакт вступають різні правові системи і правові культури» [3].

Нормативна правова термінологія є одним з найбільш значущих елементів мови юриспруденції. Однак через те, що система на даний момент не стабілізована, вона має похибки як з точки зору лінгвістики, так і з позиції юриспруденції, що негативно впливає на ефективність правових норм.

Дослідники відзначають, що в залежності від ступеня подібності між правовими системами та ступеня споріднення між мовами в юридичному перекладі можливі наступні сценарії: (1) якщо правові системи і мови є спорідненими, як, наприклад, в Іспанії і Франції або Данії і Норвегії, завдання перекладача відносно проста; (2) якщо правові системи є спорідненими, і при цьому мови належать до різних мовних груп, особливих труднощів при перекладі також виникнути не повинно; це стосується, наприклад, переведення нідерландських законів на французький і навпаки; (3) якщо правові системи різні, а мови при цьому споріднені, переклад, проте, значно ускладнений, і основні труднощі являють так звані «помилкові друзі перекладача»; це стосується перекладів німецьких правових текстів на нідерландський та навпаки; (4) якщо ні правові системи, ні мови не є спорідненими, переклад являє найбільшу складність [4].

Виходячи з цього можна стверджувати, що англійсько-українська мовна пара належить до останнього випадку. Окрім цього, мова тут йде про переклад між системою загального права та системою континентального права. Стиль юридичних документів країн континентального права може бути описаний як ємний і лаконічний, в той час як стиль юридичних документів країн загального права можна назвати точним і детальним. Мова права країн загального права спрямована на те, щоб зробити тлумачення тих чи інших текстів якомога більше однозначними, чіткими та зрозумілими в той час як мова права країн континентального права оперує більш абстрактними поняттями.

Відзначається, що більшість труднощів перекладу термінів пов'язані з проблемами передачі змісту правових понять.

Говорячи про термінологію у сфері права, варто в першу чергу звернутися до найвідоміших дефініцій поняття «юридичний термін», а саме:

1) словесне позначення державно-правового поняття, за допомогою якого виражається і закріплюється зміст нормативно-правового припису держави;

2) слова (або сполучення слів), які є найменуваннями певних юридичних понять [5].

Із визначення виходить, що юридична термінологія складає істотно важливу частину для функціонування та розвитку літературного словника. Разом з тим, у юридичній термінології існує багато запозичень з інших мов, а саме: референдум, адвокат, алібі, архів та інші. Не можна заперечувати і той факт, що у терміносистемі нашого права містяться власне й українські: допит, злочин, позивач, очевидець та інші. Зрозуміло, що існують слова, які використовуються в загальноприйнятому значенні і ніякого спеціального змісту не мають, а саме: охорона, справа, закон тощо.

Отже, в термінологічному апараті розміщені терміни, що містяться в нормативно-правових актах і позначають поняття, властиві тій чи іншій системі права. При цьому може не збігатися правовий зміст навіть таких термінів, які прийнято вважати аналогами.

Література

1. Cao D. *Translating Law. Clevedon: Multilingual Matters Ltd.*, 2007.
2. Козаченко В. В., Козубай І. В. Юридична англomовна термінологія як засіб розвитку мовної компетенції працівників правоохоронних органів. Іншомовна підготовка працівників правоохоронних органів та сектору безпеки: збірник тез матеріалів *Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 24 квітня 2018 р.)*. Київ: Національна академія прокуратури України, 2018. С. 52-53.
3. Матвеева Л. А. Социолингвистическое исследование английской терминологии криогенной техники. Омск, 2004. 193 с.
4. Некрасова Т. П. Юридические термины в кино / Т.П. Некрасова // *Мосты. Журнал переводчиков*. 2006. №2(10). С. 42-44.
5. Савицкий В. М. Язык процессуального закона. Вопросы терминологии. 1987. С. 288.

Близняк Д. І.
здобувач вищої освіти ІІ курсу
Науковий керівник – Запотічна Р. А.,
викладач
*Львівський державний
університет внутрішніх справ*

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Існує низка методів, способів та інструментів вивчення іноземних мов. Наше дослідження присвячене особливостям використання соціальних мереж у процесі вивчення іноземної мови. Вибір теми дослідження зумовлений популярністю соціальних мереж як серед здобувачів вищої

освіти, так і викладачів. Так, відповідно до дослідження Київського міжнародного інституту соціології, 90% користувачів Інтернету регулярно використовують соціальні мережі для спілкування, обміну фотографіями та інформацією. За даними компанії Research & Branding Group, найпопулярнішою соціальною мережею в Україні є Facebook, нею користуються понад 50% респондентів. Вищезазначене вказує на те, що соціальні мережі стали невід'ємною складовою нашого повсякденного життя [2]. Мета нашого дослідження - показати зростання значущості, а також переваги використання соціальних мереж для підвищення якості вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти.

Погоджуючись з думкою Т. Нападій, ми вважаємо, що сучасний підхід до вивчення іноземних мов повинен орієнтуватися на внесення у цей процес новизни, «обумовленої особливостями розвитку життя, специфікою різних технологій навчання, потребами особистості, суспільства і держави у виробленні у здобувачів вищої освіти соціально корисних знань, переконань, рис і якостей характеру» [3].

О. Щербаков та Г. Щербин до переваг використання соціальних мереж у навчальному процесі віднесли: зрозумілість інтерфейсу соціальних мереж, що дозволяє користувачам заощадити час, минаючи етап адаптації здобувачів вищої освіти до нового комунікативного простору; можливість вибудувати неформальне спілкування між викладачами та здобувачами вищої освіти, що у свою чергу надає можливість організувати особистісно-орієнтоване навчання. Високий рівень взаємодії викладача та здобувача вищої освіти забезпечує безперервність навчального процесу, що виходить за рамки аудиторних занять [4, с. 160].

О. Кречотень виділив наступні переваги використання соціальних мереж під час вивчення іноземної мови: суттєве підвищення мотивації навчання; наявність вже готової комунікаційної платформи з детально продуманим інтерфейсом; можливість спілкування з носіями мови; використання аудіо, відео та текстових матеріалів на одному ресурсі; можливість миттєвого обміну інформацією; можливість відчутти себе реальним суб'єктом мовлення, що надає відчуття свободи у спілкуванні [1].

На нашу думку, найбільшою перевагою соціальних мереж є те, що вони дозволяють викладачам та здобувачам вищої освіти спілкуватися поза межами закладу вищої освіти за допомогою використання аудіо та відео зв'язку, бесід та миттєвих повідомлень.

Заклади вищої освіти мають можливість спілкуватися зі здобувачами вищої освіти через систему соціальних мереж, таких як Facebook, групи Google Plus та YouTube. Ці канали можуть використовуватися для передачі новин, розміщення оголошень та надання здобувачам вищої освіти корисної інформації. Використання соціальних медіа в освіті дає здобувачам вищої освіти можливість отримувати більше корисної інформації, зв'язуватися з навчальними групами та іншими освітніми системами, які роблять освітній процес більш зручним. Інструменти соціальних мереж пропонують

здобувачам вищої освіти та закладам вищої освіти безліч можливостей удосконалити методи навчання. Ці мережі дозволяють здобувачам вищої освіти та викладачам ділитися інформацією та взаємодіяти. Здобувачі вищої освіти можуть скористатися онлайн-підручниками та ресурсами, якими діляться через соціальні мережі.

У нашому дослідженні ми розглянули особливості найбільших соціальних мереж для вивчення мов у світі. Однією з таких мереж є Busuu. Кількість користувачів Busuu перевищує 45 мільйонів. З її допомогою можна вивчати мову в процесі спілкування з іншими користувачами, за допомогою аудіовізуальних курсів або різних додатків. Створивши обліковий запис користувач одночасно стає здобувачем, який вивчає іноземну мову і викладачем, який допомагає оволодіти іншим користувачам своєю рідною мовою. Busuu також дозволяє пройти онлайн-тест на визначення рівня володіння англійською мовою.

Популярним ресурсом для листування та культурного обміну між представниками різних країн, який успішно працює понад 10 років є Interpals. Сайт допомагає знаходити друзів за листуванням і спілкуватися з ними, не тільки підвищуючи рівень володіння англійською мовою, а й долаючи мовний і культурний бар'єри. На порталі представлені десятки найрізноманітніших світових мов, які можна вивчати разом з носіями. Важливою перевагою розглянутих вище соціальних мереж є те, що всі послуги надаються безкоштовно.

Підсумовуючи вищевикладений матеріал, можна відзначити доцільність використання соціальних мереж у процесі вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти, насамперед, для проведення позакласної роботи й для спілкування між здобувачами вищої освіти та викладачами, що дозволяє створити не тільки позитивний емоційний клімат на заняттях, але й підвищити їхню якість проведення.

Література

1. Крекотень О. 2018. Лінгво дидактичні можливості використання соціальних мереж у вивченні іноземних мов. Режим доступу: <http://repo.snau.edu.ua/bitstream/123456789/6009/>
2. Лимонова Н. 2020. Як інтегрувати соціальні мережі у навчальний процес. Режим доступу: <https://osvitanova.com.ua/posts/3295-yak-intehruvaty-sotsialni-merezhi-u-navchalnyi-protses>
3. Нападій Т. 2017. З досвіду використання соціальної мережі в освітньому процесі. Режим доступу: <http://tkmco.org/metodychnyy-prostir/zagalna-serednya-osvita/104-rizne/220-z-dosvidu-vykorystannia-sotsialnoi-merezhi-v-osvitnomu-protsesi>
4. Щербakov О., Щербина Г. 2012. Соціальна мережа для підтримки навчального процесу у ВНЗ. *Інноваційні комп'ютерні технології в освіті та медицині*, випуск 8(106). с. 159-161.

Бублік С. П.
здобувач вищої освіти 1 курсу
Науковий керівник – Іщенко Т. В.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ОСОБЛИВОСТІ ЮРИСЛІНГВІСТИКИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ

Лінгвістика завжди була і залишається дуже важливою наукою для суспільства та світу в цілому, тому що вона вивчає мову, без якої наше існування буде важко уявити. Вона має багато типів, підтипів, напрямків, класифікацій, але мені як майбутньому юристу важлива саме юридична лінгвістика.

Юридична лінгвістика або юрислінгвістика – в мовознавстві це досить таки нова галузь знань яка носить міжциплінарний характер. Але треба зауважити, що вона напряму не відноситься ні до юриспунденції, ні до самої лінгвістики як такої, а розвивається на стику цих наук. Доречі за останні роки вона почала дуже бурхливо розвиватися у світі.

Основна мета юрислінгвістики полягає в «розгляді мови, соціальної взаємодії людей на мовній основі крізь призму закону, відштовхуючись від законів і сформованої правової практики, від усіх юридичних проявів в житті суспільства, а мета юрислінгвістики розгляд заломлень (його норм тих природної мови закономірностей), які виникають при його наближенні до юридичного життя і тих його перетворень, які виникають при його «проходження через юридичну призму»» [1, с.10]

Національна юрислінгвістика в межах однієї держави має свій власний об'єкт вивчення, цілі, специфіку, звідси до неї застосовуються специфічні вимоги і завдання, і, як наслідок, завжди існуючі і неминучі колізії і проблеми.

Завдання юрислінгвістики полягає в тому, щоб «піддати лінгвістичному дослідженню підготовлювані законодавчі акти, юридичні документи і матеріали з урахуванням особливостей і вимог конкретної мови. Вона, таким чином, як частина мовознавства розглядає відповідність запропонованих юридичних матеріалів з точки зору фонетики, лексикології, морфології, синтаксису, культури мовлення, риторики дотриманням вимог існуючого закону в рамках юриспруденції і законів державної мови.» [1, с.11]

Перші дослідження в Україні проводилися саме в напрямку правових проблем мови і мовних проблем права. Цим займалися учені-юристи – В. Навроцький, З. Тростюк, В. Демченко та інші.

Проблематика юридичної лінгвістики на сьогоднішній день дещо розширилась: досліджуються специфіка та функції мови права, історія мови, термінологія, стилістика і це ще не кінець переліку. Проблема

процесу інтерпретації текстів законів також належить до кола проблематики юрислінгвістики.

Актуальність проблеми юридичної лінгвістики раніше була настільки велика, що на початку двадцятих років заклади МВС України проходили близько 20 симпозіумів, присвяченим цьому.

А що до юридичної лінгвістики у світі там вона розвинена значно більше. Основними центрами становлення юридичної лінгвістики були країни англосаксонського права (США, Великобританія). Імпульсом для розвитку юридичної лінгвістики в Великобританії стали проблеми, що виникають в ході допиту свідків. У Сполученому Королівстві довгий час використовувались Judges' Rules - правила опиту свідків і отримання показань. Згідно з цими правилами, підозрювані диктували пізнання поліцейським, які повинні були їх записувати, не перебиваючи. Допускалися лише уточнюючі питання. На практиці ці правила ніколи не дотримувалися. Поліцейські задавали питання і записували показання не зовсім так, як говорили допитувані, а в так званому «поліцейському реєстрі» (police register). Автори цих правил, мабуть, не усвідомлювали, що записувати усні свідчення без обробки – непросте завдання. У поліцейських виробилися свої правила запису та коригування показань, які використовувалися в тому числі для зловживань. У зв'язку з цим постійно виникали питання про автентичність свідчень, що, в кінцевому рахунку, призвело до залучення професійних лінгвістів до вирішення правових проблем.

У Америці юридична лінгвістика формувалася трохи інакше, хоча стимулом теж послужили проблеми, пов'язані з процесом допиту. У 1963 р Е. Міранда був засуджений за вчинення збройного пограбування. Згодом обвинувачений заявив, що не зрозумів, що у нього було право зберігати мовчання і право на адвоката під час допиту. У 1966 р. Апеляційний суд переглянув його справу і скасував обвинувальний вирок. Після цього поліцейських зобов'язали повідомляти затриманим про право зберігати мовчання, право на адвоката і про те, що все сказане може бути згодом використано проти підозрюваних. [2, с.123]

На сучасному етапі розвитку в зарубіжній юридичній лінгвістиці формується власна методологічна система, що включає як евристики національних юрислінгвістических шкіл, так і методологічні напрацювання в галузі вивчення різних рівнів мови і аспектів юридичного дискурсу, що в комплексі створює умови для повного і багатоаспектного дослідження юридичного дискурсу. [2, 125]

Отже, обґрунтувавши проблематику, актуальність юридичної лінгвістики, та зрівнявши її у різних країнах можемо зробити висновок, що вона є дуже важливою складовою для кожного фахівця або навіть звичайного студента, щоб не виникало проблем з перекладом юридичних текстів, як засіб пізнання правових систем інших країн, що необхідно в зв'язку з розширенням і поглибленням торгівельних або економічних зв'язків, які

обслуговуються правом. А сам стан юрислінгвістики як науки перебуває на стадії активних наукових досліджень мови права у всьому світі.

Література

1. Зоріна Т. С «Основные аспекты юрислингвистики. Язык и стиль нормативно-правовых актов. Требования, предъявляемые к написанию законов. (магистерская диссертация)» 2017.
2. Будаев Э. В. Политическая лингвистика. 2019. No 1 (73). С. 122-126.

Буряк А. С.

здобувач вищої освіти III курсу

Науковий керівник – Давидова Н.В.,

*Дніпропетровський державний
університету внутрішніх справ*

WORD POWER AND ITS INFLUENCE

Have you ever wondered that words and thoughts affect our life? In fact, they do not influence, they shape our reality! The power of the spoken word cannot be overestimated. Depending on the willpower and intentions, the speaker can heal or kill the words. According to psychology, in words and wishes, a person launches an energy mechanism, the work of which affects the lives of others.

The wave formed by the word and its sound sequence penetrates the human biofield. It deforms the structure of the thin shells of a living being, causing changes at the physiological level, and then in society and the surrounding space. Moreover, the strength of the words spoken by him directly depends on the state of mind and emotions of the speaker.

Not without reason, in Ukrainian literature there are proverbs about the word . Importance. For example, “the word is not a sparrow, you can’t catch it”, “the word is not an arrow but hurts deeper”, “the blow is forgotten, and the word is remembered” etc. To avoid bad, it is very important not to think about it. No wonder there is a saying – "Said - done!". That is, having said that, you have almost done it. You have run the runtime! But that’s how the law of the universe works! What you ask for comes to you! But not everything is so bad, good words and thoughts work in the same way. By creating and releasing a positive thought, you get the result positive in life, good people and pleasant events.

And another important piece of information - scolding people, cursing them, by calling them offensive words, you are not only affecting the others biofield, but also their own! You destroy your subtle energy and cast the same curse on your self and your family children! Before speaking strongly to someone, it is very worth thinking about whether worth it! Maybe it’s better to hold back! And release you

r emotions in a scream in the woods, thereby relieving tension and getting a lot of pleasant sensations throughout the body.

In addition, Ukrainian law has such a concept as leading to suicide. Bringing a person to suicide or attempting to commit suicide as a result of ill-treatment, blackmail, systematic humiliation of his human dignity or systematic unlawful coercion to actions contrary to his will, inclination to suicide, as well as other actions that contribute to suicide are punished by the law.

German psychologist and psychotherapist of Iranian descent Nossrat Pazeshkian, the founder of the method of "positive psychotherapy", has studied a number of words and phrases that have a devastating effect on the human body, provoking various diseases. Nevertheless, people continue to use them in everyday life. At the same time, the scientist later proved, almost all people more or less resort to the use of such phrases, which he later combined under the title "organic language", the negative and destructive energy of which can have a detrimental effect on human health and well being. Referring to the list of phrases described by a psychologist, it can be stated that in the Ukrainian language in everyday use there are also similar expressions that are directly related to the possible physical state of human health. By reading each of them, you can understand in which of the situations it is used and what impact it has on human health in the future. "The head is spinning", "It's already sitting in the liver", "My blood is ruptured", "Cases above the throat", "Like a knife to the heart" or "Without a knife killed", "I have full teeth of anger nerves", "Oxygen I was blocked"... the list can be continued. I think there are many similar phrases. In fact, there is strong scientific evidence that all these are quite strong words and expressions, the real harm of which a person usually does not even suspect. Moreover, it was proved that such phrases are just the cause and not the consequence of the disease (say, after the onset of the disease, subconsciously a person is able to use phrases that characterize his physical condition). In fact, with appropriate expressions a person starts the disease involved in them, and in the future - supports it, in a way "feeding" by repeating these expressions.

Therefore, it is worth to follow similar points in your speech and in your thoughts. After all, this is the least that a person can do to improve the quality of his life. You can always find excuses, saying, that, it was customary to say so in my family or among loved ones. It is all self-defeating: "I do not control these moments" You can start to follow your language, without such harmful phrases and change them to more useful and bright.

Література

1. Як мова впливає на здоров'я. Веб-сайт. URL: <http://postup.brama.com/usual.php?what=79338> (дата звернення: 8.10.2020);
2. Вплив слів на наше життя. Веб-сайт. URL: <http://pmu.dp.ua/images/slova.pdf> (дата звернення: 8.10.2020);
3. Як впливають слова на будь-яку людину. Веб-сайт. URL: <https://ibilingua.com/yak-vplivayut-slova-na-zhittya-bud-yakoyi-lyudini-vidpovid-astropsihologiyi/> (дата звернення: 8.10.2020);

4. Доведення до самогубства. Веб-сайт. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2018/03/05/novyna/suspilstvo/prezydent-pidpysav-zakon-pro-kryminalnu-vidpovidalnist-dovedennya-samohubstva> (дата звернення: 8.10.2020).

Весна А. Є.
здобувач вищої освіти І курсу
Науковий керівник – Іщенко Т. В.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

TWO SIDES OF MODERN GADGETS

With the help of computers, the internet has entered into our life. It became an integral part of life of each person. Now people cannot live a day without checking of mail and visiting their favorite sites. The internet is not only the assistant in daily work, it is also the other world in which there are mails boxes, libraries, photo galleries, games, shops. By means of the internet people can travel to different cities, visit tourist places, communicate with people.

Recently many people ask a question: "Is the internet harmful or useful?" I think, that on this question there is no certain answer. In fact, on the one hand the internet is a very good and useful thing. And on the other hand it has many negative sides: dependence, the waste of time, money, health. Using a computer for too many hours can damage your eyes and cause backaches. What is more , children, teenagers even adults can easily become addicted to computers and spend hours in front of the screen instead of socializing with other people. But there are a lot of advantages too.

You can get the latest news in the world on the internet. Most of the world's newspapers and magazines have their websites where you can read about current events in different spheres of our life. These websites are periodically updated so as to provide their readers with the latest news. Shopping through the internet is becoming more and more popular. This type of service helps you to save time and make the right choice. You can also read about quality of the goods you are interested in messages from the people who have already bought these goods.

You can also use the internet to look for a job. Most of organizations around the world advertise their vacancies on special websites. It's also possible to apply for a required job through the internet.

The internet provides the possibility to get education online. Many websites of different universities provide lectures and tutorials on different subjects and topics. You can download this information into your computer and listen to these lectures repeatedly.

In addition, people who have an internet connection can download a great amount of information, as well as keep in touch with family and friends. In my opinion, computers part of our lives and we cannot live without them.

Воронов В. Д.
здобувач вищої освіти І курсу
Науковий керівник – Іщенко Т.В.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ДУХОВНІСТЬ І МОВА ЯК ОСНОВА СУСПІЛЬСТВА

Науковці вже давно побачили закономірність, що між могутністю держави, її вагою на світовій арені, перспективами незалежного розвитку та мовою, якою користуються її громадяни, є особистий зв'язок. Зважаючи на це держави, котрі обрали шлях незалежного розвитку, спостерігають за захистом та розвитком державної мови, прикладаючи усі можливі ресурси. Але в Україні цей процес має тільки початкову стадію. Досить часто у суспільстві виникають мовні конфлікти. До того ж, цілісна державно-мовна політика - відсутня.

Метою тези є обмірковування питання мови у сферах життя нашої країни, як вагомий чинник української духовності. «Мова народу, народності чи діаспори – то генетичний код національної культури, запорука самобутності та самозбереження» [1].

Проблема духовності як основи розвитку культури і мови актуальна, що обумовлено постійною увагою до неї з часів Античності і до наших днів.

З появою християнства поняття мови і духовності були нероздільні. Граматика, риторика і діалектика були включені до складу «Тривія» - трьох перших основних предметів вивчення при підготовці священників.

У широкому сенсі як особлива комунікативна структура соціально-культурної реальності мова постає у Г. Гегеля. Суб'єктивність Гегель розглядав як інтерсуб'єктивності діяльність, що втілює себе в мові, культурі, різних формах духу. Мова за Г. Гегелем вже не є просто інструмент спілкування, а «засіб втілення інтерсуб'єктивності, особлива комунікативне середовище духовної та соціально-культурної реальності»[2].

Говорячи про естетичну і духовної функції культури та мови, необхідно розглянути саме поняття «дух» і «духовність». Духовне життя суспільства виступає відображенням суспільного буття і становить одну з важливих проблем філософських і культурологічних досліджень, впливаючи на практичну діяльність людини в усіх її аспектах. Без осмислення структури духовного життя неможливо прийти до розуміння її ролі в житті суспільства. У філософському розумінні поняття «дух» означало нематеріальне начало, яке включає в себе мислення, свідомість і почуття, волю, інтуїцію. Згодом це поняття набуло сенс життєст

ійкості індивіда (сильний духом, слабкий духом). Категорія «духу» починає розроблятися вже в античній філософії.

У філософських побудовах неплатників, їх структурі Космосу, реконструйованої академіком Лосєвим, дух співіснує з такими поняттями, як Форма, Матерія, Душа і співвідноситься з ними в якості самостійної категорії.[4] І. А. Ільїн писав: «Дух – це, в усякому разі, лише ті душевні стани, в яких людина живе своїми головними силами, зверненнями на пізнання істини. Дух це те, що об'єктивно значимо в душі. Душа – це весь потік не тілесних переживань людини, помислів, почуттів, больових відчуттів, спогадів і забуття.»[3]

Духовність становить основу нашої державності. І мова, несучи в собі вираз культури держави, природно є також вираженням духу народу.

Духовність – поняття, яке включає в себе багато граней духовного освоєння світу: естетичні, моральні, художні, релігійні, правові, етичні. Вона так само важко піддається визначенню, як і дух. Духовність є невід'ємною якістю людини як суб'єкта історичного розвитку, що виявляється в його прагненні до Добра, Істини, Краси, в його спілкуванні з іншими, в дбайливому ставленні до природи.

М. С. Каган відзначає важливість безкорисливості як атрибутивного чинника духовності: «Духовність направляє нашу поведінку і втілюється в плодах нашої діяльності, коли дія безкорисливо, а творіння висловлює ідею людської солідарності, почуття причетності індивіда до роду, в межі – його готовність пожертвувати собою, своїми егоїстичними, інтересами і навіть самим життям заради того, що володіє більш високою цінністю, заради іншого або інших, заради переконань віри, принципів, піднесених ідеалів»[5]

Отже, тема мови, як чинник духовності, актуальна особливо в Україні. Вона стосується кожного з нас. І я вважаю що ця тема потребує подальшого дослідження.

Література

1. Гегель Г. Твори. М. Л., 1929-1959.
2. Жайворонок В. Українська етнолінгвістика. Нариси / В. Жайворонок. К. : Довіра, 2007. 262 с.
3. Ільїн І. А. Твори: В 2т- М. 1993 Т.1.С. 12.
4. Лосєв А.Ф. Буття - я - космос - М. 1 993.
5. Каган М. С. Эстетика как философская наука.СПб. 1997. С. 81.

Габрук М. В.
здобувач вищої освіти II курсу
Науковий керівник – Подворчан А. З.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЯХ РОЗВИТКУ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

На сучасному етапі розвитку української мови поволі виникає необхідність у вивченні низки питань з приводу функціонування та застосування мови в засобах масової інформації. Це пов'язано із багатьма ще досі не розв'язаними проблемами, на які варто звернути свою увагу мовознавцям, громадянам та урядовим установам. Як відомо, після здобуття незалежності Україна почала відновлювати свої стандарти та повертатися до звичної української. Проте такий крок спричинив масові зміни, що сприяло зародженню нових поглядів з приводу вдосконалення мови, не керуючись затвердженими правилами та всебічним ігноруванням чинних стандартів.

Звідси, можна стверджувати, що зросла необхідність у розгляді та опрацюванні даного прояву й запропонуванню збереження вікових норм літературної мови. Тому варто визначити, який характер мають дані зміни: позитивний чи негативний?

Отож, зараз можна спостерігати за тим, що засоби масової інформації все частіше починають вводити у свою термінологію запозичені слова із різних суспільних сфер життєдіяльності. До таких сфер можна віднести економічну, політичну, соціальну, спортивну та інші. Відтак у мові ЗМІ адаптуються запозичені суспільно-політичні, економічні та інші терміни на зразок: імпічмент, референдум, парламент, інавгурація, олігарх, тренд, бартер, акція, патент, субсидія [1].

Проте, разом із цим починають поширюватися слова іншомовної лексики, які підлягають опрацюванню та переробленню. За останні роки почалась активна розбудова політичних та економічних систем держави й спостереження за політичними та економічними проявами. Разом із цими новоутворені неологізми починають поширюватися й виходити за межі професійного вжитку до загальної лексики.

Окрім цього необхідно звернути увагу, що сучасний мовний розвиток стимулюється «безперервною зміною мовних смаків, оцінок, які не завжди збігаються з традиційними, усталеними та закріпленими узусом, що обов'язково спричиняє появу в системі несподіваних окремих лакун, які логічно мають бути чимось заповнені» [2, с. 6].

Суспільство починає поглинати у себе демократичні ідеї, що вмотивувало носіїв мови посилювати особистісні чинники та відновленню тих особливостей мови, котрі були втрачені за часів русифікації суспільства. Тому визначальним чинником наших часів є розширення сфери застосування

рідної мови та навіювання ідей необхідності у використанні мови не лише в професійній сфері, а й у суспільному житті.

Отож, сучасні тенденції у розвитку української мови у засобах масової інформації зосереджуються на зміні літературної мови та ігноруванні відповідних стандартів. Визначальним чинником є поширення та широке застосування іншомовних слів. Необхідно звернути увагу, що дані слова відносяться до низки сфер життєдіяльності, яким характерних політичних та економічний стандарт. Зазначені прояви є позитивними явищами, які можуть збагачувати нашу мову.

Література

1. Жарко С. Ю. Тенденції сучасної української літературної мови та їх відображення в мові ЗМІ. Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Соціальні комунікації», 2016. Вип. 16
2. Шаповалова В. Г. Інноваційні процеси в сучасному медіа тексті: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.08 / Київський нац. ун-т. Київ, 2003. 22 с.

Герасимов А.

здобувач вищої освіти II курсу

Науковий керівник – Подворчан А. З.

старший викладач кафедри

українознавства та іноземних мов

Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ

ЕЛЕКТРОННІ ДОКУМЕНТИ, ЇХ ПЕРЕВАГА ТА РОЛЬ У МАЙБУТНЬОМУ УКРАЇНСЬКОГО ДОКУМЕНТУВАННЯ

Сьогодні, у час стрімкої комп'ютеризації та ІТ технологій все більше поширюються електронні документи, які можна тепер помітити у багатьох сферах життя людини. Про що тільки стверджує статистика, за якою в цілому об'єм документообігу збільшується щорічно: кількість електронних документів щорічно подвоюється, а паперових – збільшується лише на 8-9 відсотків. Напевно, це відбувається через те, що електронні документи мають ряд переваг над паперовими, але у той час мають і свої недоліки (проблеми електронного діловодства).

Основоположними принципами діяльності «електронного документообігу» в Україні є: можливість відстеження статусу проходження документу від моменту його створення до етапу його використання; оперативність доставки документів потрібним юридичній або фізичній особам; короткий час створення та їх погодження; одразу кілька співробітників можуть працювати над редакцією, внесенням змін або доповнень до нього; швидкість здійснення пошуку потрібного документу [1].

Слід зазначити й актуальні проблеми, що стосуються роботи з електронними документами: збереження та захист інформації, яка присутня в електронних документах; обмеженість застосування електронних документів у різних сферах людської діяльності; недосконалі знання щодо термінів, використовуваних в електронному документуванні, а також вимог до правильного оформлення та створення електронних документів, які в подальшому своєму використанні можуть мати юридичну силу.

Кручиніна Т. Г. виокремлює такі найголовніші переваги електронного документу: існування єдиного інформаційного простору в масштабах установи, організації, підприємства (можливість віддаленого доступу у разі необхідності); встановлення різних повноважень щодо доступу, прав на редагування та дій над електронними документами; мінімізація факторів, які б уможливили втрату важливої інформації у наслідок некомпетентної роботи персонали (електронна копія та реєстрація в системі); збільшення надійності зберігання електронного документу засобами шифрування та механізму ЕЦП (електронного цифрового підпису); спрощення роботи з документами завдяки структурно-систематизованому процесу роботи з документами; зменшення грошових витрат на створення, зберігання документів, оплати за доставку документів [2].

Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» від 22.05.2003 вніс великий прорив у сфері розвитку електронних документів, з кожним роком все більше доповнювався. Врешті-решт за допомогою нього можна сформулювати визначення самого електронного документу, його правовий статус, знайти умови та порядок здійснення електронного документообігу, перевірки цілісності електронних документів. Питання постає в тому, наскільки даний нормативно-правовий акт є доречним в наш час. Безперечно він є дуже важливим та цінним у сфері електронного документообігу, але остання редакція його була 07.11.2018. Це дає нам зрозуміти, що тенденції розвитку у сфері електронних документів не такі швидкі, коли здавалося б статистика показує нам, наскільки це важливо саме зараз. Наприклад, стаття дванадцята цього закону містить інформацію щодо перевірки цілісності електронного документа. Вказано лише те, що у документі повинен перевірятися електронний цифровий підпис, але ж який порядок і як саме повинна відбуватися ця перевірка? Цього не зазначено і немає посилань на інші правові акти, які б містили інформацію про це. Невже підтвердження цілісності електронного документа вимагає тільки електронного цифрового підпису, чому існує лише один шлях цього підтвердження, чому не існує більш мобільних та сучасних методів, бо мають електронний цифровий підпис по статистиці менше десяти відсотків населення України, хто ж тоді користується електронними документами? Ряд цих питань досить хвилює людей, які використовують електронні документи у своїй професійній діяльності [3].

Недосконалістю електронного документування можна також вважати те, що вимоги щодо його оформлення поки обмежуються лише таким поняттям як електронний цифровий підпис. Основні принципи оформлення

електронних документів встановлені в «Методичних рекомендаціях з розробки інструкцій з діловодства»: електронне документування здійснюється за правилами загального діловодства, які характерні для оформлення документів на паперових носіях; електронні документи повинні мати основні реквізити, які мають бути присутні в аналогічному паперовому документі, окрім відбитка печатки. Проблема недостатності нормативно-правових актів, які б встановлювали вимоги до оформлення електронних документів уже не перший рік турбує українців, у той час як оформлення паперових документів регламентуються та закріплюються в стандартах і уніфікованих формах [4].

Щоб створити електронний документ організації використовують різноманітні програмно-технічні засоби для безпомилково оформлення документів та здійснення електронного діловодства. Вони мають такі основні риси: придатність для використання, достовірність, цілісність, автентичність (справжність).

Найпопулярнішою та найпоширенішою програмою для відтворення електронних документів вважають Microsoft Office, який включає до себе: Microsoft Word – інформаційний редактор для текстів, який допомагає оформляти оригінали-макети документів; Microsoft Excel – універсальну таблицю, яка містить в собі можливість робити різного роду розрахунки та будувати графіки (діаграми); Microsoft PowerPoint, Microsoft Access, Microsoft Outlook та інші різноманітні програми, які мають різноманітні функції та переваги для відтворення інформації на електронних носіях.

Microsoft Word займає першість серед усіх програм, які використовують для створення електронних документів, це й зрозуміло, адже він має такі особливості: простоту використання, має зручний інтерфейс і довідкову систему, широкий асортимент майстрів та шаблонів, покращені можливості колективної обробки документів; автоматизована робота, менший час виконання задач; можливість обміну файлами Microsoft Word в Інтернеті; наявність автоматичного управління інтерфейсом програми, який підлаштовується під кожного користувача окремо в залежності від його переваг [5].

Отже, основні проблеми і переваги у сфері електронного документообігу сучасної України дійсно заслуговують великої уваги серед науковців, вчених, політиків та і звичайних людей. Усіх турбує питання: як впровадити електронні документи в усі сфери життєдіяльності людей, щоб таким чином полегшити та прискорити рух документів. Зараз наша країна дещо відстає від інших у сфері розвитку та впровадження електронних документів. Усе вимагає деякого часу, але все-таки тенденції цього впровадження та удосконалення самого електронного документообігу залежить від зацікавленості та потреби самого суспільства в цьому.

Література

1. Рудчик Є. А. Основні принципи та переваги впровадження електронного документообігу, 2016 р. URL: <https://sites.google.com/site/elektrdokumentoobig/o-snovni-principi-ta-perevagi-vprovadzenna-elektronnogo-dokumentoobigu> (дата звернення: 01.06.2020).
2. Кручиніна Т. Г. Переваги й недоліки електронного документообігу: Секретарь-референт, 2014 р. URL: <https://tsdea.archives.gov.ua/wp-content/uploads/pages/20102014.pdf> (дата звернення: 02.06.2020).
3. Про електронні документи та електронний документообіг: Закон України від 22.05.2003. № 851-IV. Верховна Рада. Дата оновлення: 07.11.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15> (дата звернення: 02.06.2020).
4. Про затвердження порядку роботи з електронними документами у діловодстві та їх підготовки до передавання на архівне зберігання: наказ Міністерства юстиції України від 11.11.2014. № 1886/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1421-14> (дата звернення: 03.06.2020).

Грженда І. Є.
здобувач вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Руських І. В.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

МОВНІ ПРОЦЕСИ У СУСПІЛЬСТВІ: ПРОБЛЕМА СОЦІАЛЬНОЇ ВАРІАТИВНОСТІ МОВИ

Актуальність теми дослідження зумовлена тим, що вивчення мов в умовах глобалізації та євроінтеграції стає масовим явищем у сучасному світі. Модерна європейська країна потребує підготовки нової генерації, кваліфікація та обізнаність якої працюватиме на благо розвитку держави та суспільства. Формування професійного та світоглядного рівня на пряму залежить від прикладних навичок та вмінь індивіда. Тенденції сучасності свідчать про необхідність людини володіти хоча б однією іноземною мовою. В поданому контексті надзвичайно важливим та дискусійним стає питання, що стосується мовних процесів у суспільстві, а саме – варіативність мови.

Л. Нікольський зазначає, що полікультурність в освіті і багатобічний міждисциплінарний підхід до змісту знань, забезпечення інтеграції мов, змістовна інтерпретація взаємозв'язків між мовою і суспільством – шлях, який може сприяти глобальній самоорганізації людства і одночасно бути умовою входження конкретної людини в єдиний світовий інформаційно-освітній і комунікативний простір.

Соціальна варіативність мови, пов'язана із мовними процесами, є надзвичайно дискусійним питанням сьогодення. Недостатня наукова

відпрацьованість зазначених категорій негативно впливає на сучасний стан мов у світі, рівень освіченості населення, варіативності мови, актуальності мовних категорій [1]. Серед вітчизняних та зарубіжних вчених особливої уваги потребують ті, чиї дослідження спрямовані на аналіз підходів до вивчення мовних процесів, інтерлінгвістики, соціолінгвістики та ін. У цій сфері доцільно виділити Н. Кравченко, В. Андрущенко, О. Скубашевську, І. Плужник, Г. Рогову, А. Лиферова, В. Кремень, О. Джурило, М. Паласюк, Л. Янишину, В. Чуплі, В. Кривенко, А. Бойко, О. Коваленко, Р. Лопатич, В. Карпюк, В. Устинову, О. Тютюник, І. Дудіц, В. Дербас, А. Бодалева, Т. Астафурову, С. Аскольдова, С. Алексієнко та ін.

Однією з центральних проблем сучасної лінгвістики можна вважати категорію всебічних зв'язків мови із суспільством. Позначене питання характеризується низкою чинників, серед яких:

- громадський характер виникнення, функціонування та трансформації мови;
- генеза та природа зв'язків мови із суспільством;
- соціальна диференціація мови, викликана логічним поділом соціуму на верстви, групи, класи;
- соціальний феномен двомовності та багатомовності суспільства, зокрема, молоді, та супутні проблеми зазначеної категорії;
- форми свідомого впливу соціуму на мову та мовні процеси.

На думку Ю. Дерішева, логічний взаємозв'язок між мовою та суспільством вивчається соціолінгвістикою як специфічною галуззю сучасного мовознавства. Важливо зазначити, що проблематика впливу суспільства на мову вивчалася ще античними філософами [2].

Сучасне мовознавство розглядає мову як соціальне явище, нерозривно пов'язане із суспільством. Відомими вченими, з іменами яких пов'язане вивчення соціолінгвістики та варіативності мови, можна назвати М. Ломоносова, А. Шлайхера, Ф. Буслаєва, О. Шахматова.

Модерними школами соціолінгвістичного напрямку є школа інтеракційної соціолінгвістики на чолі з Дж. Гумперцем, школа конверсаційного аналізу, представниками якої є Х. Сакс та Г. Джефферсон. Увага зазначених вчених прикута до проблематики актуальних мовних процесів у суспільстві, трансформацій у соціолінгвістичному просторі тощо [3].

Розвиток мови перебуває під впливом внутрішніх та зовнішніх факторів. Внутрішні фактори, як зазначає В. Русанівський, обумовлені системою мови, тоді як зовнішні зорієнтовані саме на соціальні фактори. Соціальні фактори мають опосередкований вплив на мову. З цього логічно випливає поняття стратифікаційної диференціації мови, зумовленої соціальною неоднорідністю у суспільстві [4].

Стратифікаційна диференціація мови є своєрідною диференціацією значної кількості розвинених мов на соціотериторіальні діалекти. Поряд із стратифікаційною диференціацією мови слід розглянути також і ситуативну варіативність як окрему категорію мовних процесів у суспільстві.

Ситуативна варіативність мови – це специфічна обумовленість використання окремих мовних засобів соціальними характеристиками носіїв мови, зокрема, спираючись на вік, рівень освіти, професійну спрямованість, релігійні та політичні погляди. З точки зору сучасної соціолінгвістики, ситуативна варіативність мови розглядається з точки зору залежності соціальних ролей та інституційних вимог [5].

Підсумовуючи викладене, зазначимо, що як окреме соціальне явище та певна історична необхідність мова функціонує та розвивається в тісному взаємозв'язку із суспільством, відображає його стан, сприяє його прогресу. Завдяки головній комунікативній функції мова значно впливає на розвиток інтеграційних процесів. Мова як фундаментальний компонент сучасної культури відіграє важливу роль у науковій дискусії.

Мовні процеси у суспільстві пов'язані із домінуючою кількістю внутрішніх та зовнішніх факторів, тому здатність мови розвиватися є природним способом її соціального існування, бо мова змінюється, реагуючи на всі зрушення відповідної спільноти, тоді як дослідження соціальної репрезентації тієї чи іншої мови на різних щаблях її часового розвитку становить один із принципових аспектів історії соціолінгвістики.

Література

1. Никольский Л. Б. Языковая политика как форма сознательного воздействия общества на языковое развитие / Л.Б. Никольский // Язык и общество. М., 1968. С. 83-110.
2. Дешериев Ю. Д. Социальная лингвистика. К вопросам общей теории / Дешериев Ю. Д. М. Наука, 1977. 382 С. 6.
3. Швейцер Ф.Д. Введение в социолингвистику / Ф. Д. Швейцер, Л.Б. Никольский. М. Высш. шк., 1978. 216 С.
4. Русанівський В. М. Мова і процеси суспільного розвитку. К., 1980. 210 с. 9.
5. Соссюр Ф. де. Курс общей лингвистики /Под общ. ред. М.Е. Рут. Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 1999. 432 с.

Гринберг О. С., Шевченко Т. В.
здобувачі вищої освіти IV курсу
Науковий керівник – Стрюк Є. В.
старший викладач кафедри
українознавства та іноземних мов
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

НЕОБХІДНІСТЬ МЕДІАОСВІТИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

На даному етапі розвитку, медіапростір став феноменом, без якого сучасні люди не уявляють свого життя. Телевізор, радіо, газети, смартфони та інші гаджети, що мають доступ до всесвітньої мережі інтернет – це

невід'ємна частина існування кожного українця. В певній мірі медіа-простір здійснює вплив на кожну особу, тим самим формуючи її соціалізацію.

Недаремно сучасну добу називають інформаційною. На сьогодні неможливо стояти осторонь інформаційних потоків. Проте, нині, головна складність не в отриманні інформації, а в тому, щоб вміти її фільтрувати, тобто визначати, яка інформація потрібна, а яка ні. Великий інформаційний потік призводить до того, що люди можуть «потонути» в інформаційному просторі. Адже, величезна кількість сучасних мас-медіа зовсім не перевіряють достовірність інформації, яку вони оприлюднюють. На сьогодні є нормою маніпулювати населенням задля досягнення певних цілей.

Маніпулювання зазвичай здійснюється засобами масової інформації (Далі ЗМІ). ЗМІ – це соціальний інститут, який певною мірою служить для того, щоб виконувати замовлення щодо необхідного впливу на населення, в тому числі на певні вікові категорії та соціальні. Тобто, ЗМІ створено саме для нав'язування людям певних думок, настрою і навіть соціального формування особистості. ЗМІ сприяють засвоєнню населенням соціальних норм та формуванню думок у сфері права, політики, здоров'я, економіки тощо. Тому, користувачі засобів масової інформації зазвичай здобувають різні несистематизовані та суперечливі знання, факти з певних питань політичного та суспільного життя. Уряд країни безперечно користується таким видом маніпуляції, задля досягнення своїх цілей.

Тому, на нашу думку є дуже актуальним питання про медіаосвіту. В сучасних умовах, медіаосвіта є шляхом до того, щоб народ зміг самозахиститися від недобросовісної та неправдивої інформації, що оприлюднюється засобами мас-медіа.

Звичайно, людина не в змозі самостійно справитись та розібратись в величезному потоці медіаінформації, навчитися мислити критично щодо медіатекстів. Щоб зуміти протистояти усім негативним та маніпулюючим впливам, необхідно вміти застосовувати певні спеціальні підходи та знання, що і є частиною медіаосвіти. Така освіта є важливою частиною прав кожного громадянина. Завдяки їй люди зможуть мати свою точку зору, впевнено відстоювати свої інтереси та погляди. Також, якщо люди будуть медіа грамотні це дасть можливість пом'якшити негативний вплив надмірного надлишку медіа, допоможе зрозуміти різницю між медіатекстом та реальністю через викриття впливу інформації.

Слід звернути увагу, що вагоме значення грамотна робота з потоками інформації має тоді, коли йдеться про дітей та підлітків. Вони не маючи досвіду життя дуже схильні до наслідування улюблених образів. Йдеться про віртуальні ігри. Діти та підлітки втілюють в життя поведінку персонажів з ігор. Як відомо, серед сучасних персонажів, найбільш відомі це агресивні та егоїстичні моделі поведінки. Від повчальних та добрих персонажів з мультфільмів наших батьків майже нічого не залишилось. Тому, на нашу думку, дорослим слід більш уважніше відноситись до розвитку своїх дітей, та виховання за допомогою сучасних інтерактивних ігор.

До цього всього також додається поганий захист дитини та підлітка від медіаконтенту. Це може нашкодити розвитку а також здоров'ю. Загалом, в нашій країні відсутній механізм ефективної саморегуляції простору інформації, який не допустив би шкідливих впливів, недоброякісної та низькоморальної медіапродукції. Для вирішення цієї проблеми, на нашу думку, є впровадження у всі заклади навчання медіаосвіти. Тому що вона, є основоположною складовою частиною безпеки країни та її населення, що відіграє основну роль у вихованні соціалізації суспільства.

Грищук Н. Ю.,
здобувач вищої освіти VI курсу
Науковий керівник – Іващенко О. А.,
кандидат педагогічних наук, доцент
*Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України*

ОСОБЛИВОСТІ СЛУЖБОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ РЯТУВАЛЬНИКІВ ПІД ЧАС НАДЗВИЧАЙНОЇ СИТУАЦІЇ

Упродовж свого життя кожна людина потрапляє у незначні ситуації, як-то автомобільна аварія чи травма, або масштабні ситуації, такі як стихійні лиха чи теракти, які вимагають оперативних дій особового складу органів та підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій, які називаються рятувальними. Метою рятувальних операцій є збереження майна та життя постраждалих, забезпечення їхньої безпеки та безпеки місця їхнього розташування, надання першої медичної допомоги та організація транспортування та евакуації до відповідного місця прийому [1].

Рятувальники різних підрозділів повинні співпрацювати між собою для проведення успішних рятувальних операцій. У цьому контексті їм потрібно співпрацювати, охоплювати та розуміти ситуації належним чином. Більше того, кожен учасник повинен знати про перебіг події та діяльність інших, незважаючи на місцезнаходження кожного з них. Отже, необхідно ефективно обмінюватися інформацією, щоб мати оперативну картину в реальному часі.

Однак можливість швидкого збору, обробки та обміну відповідною інформацією все ще залишається проблемою. Необхідно керувати величезним потоком інформації, і більшість рішень приймаються на основі цієї інформації. Складність та значний потік інформації можуть призвести до неефективних взаємодій між різними суб'єктами, що може вплинути на узгодженість їхніх дій, нерозуміння та неправильне тлумачення ситуації, що може вплинути на безпеку цивільного населення. Наслідки проблем комунікації не обмежуються загрозою для життя населення, в деяких випадках це може загрожувати самим рятувальникам.

Спілкування безпосередньо під час та після ситуації стихійного лиха є важливою складовою реагування та відновлення, оскільки воно пов'язує постраждалих людей, сім'ї та громади з особами, що першими реагують на надзвичайну ситуацію – особовим складом аварійно-рятувальних служб. Відтак, надійні та доступні комунікаційні та інформаційні системи є надважливими для громадян.

Роль комунікацій вже давно визнана невід'ємною частиною управління ліквідацією наслідків стихійних лих. Незважаючи на те, що застосування комунікаційних технологій відіграє важливу роль на всіх фазах управління катастрофами – послаблення наслідків, готовність, реагування та відновлення, значна частина комунікації відбувається на етапах реагування та відновлення.

Нові комунікаційні та інформаційні технології, що виникли за останні два десятиліття, розширюють можливості для інтеграції різних систем зв'язку. Взаємодія різних систем зв'язку, включаючи Інтернет, мобільні телефони, факс, електронну пошту, радіо та телебачення, стає все більш функціональною. Як наслідок, можливості застосування комунікаційних технологій для пом'якшення наслідків та запобігання катастроф збільшуються [3].

Усі надзвичайні ситуації та кризові події за своєю природою хаотичні та надзвичайно динамічні, створюючи фізичні, емоційні та соціальні розлади. Отже, комунікація є критично важливою на всіх етапах управління катастрофами та передбачає широкий спектр заходів для управління ризиками для громад та навколишнього середовища. Засоби комунікації можуть бути використані як канал для розповсюдження інформації про небезпеку, що насувається, що дозволяє людям вжити необхідних запобіжних заходів для пом'якшення впливу цих небезпек. Інші комунікаційні засоби, включаючи систему дистанційного зондування та систему глобального позиціонування (GPS), відіграють важливу роль у відстеженні потенційних небезпек, попередженні органів влади, інформуванні постраждалих груп населення, координації операцій з надання допомоги, оцінюванні завданих збитків та мобілізації підтримки.

Отже, очевидно, що комунікації відіграють ключову роль у запобіганні катастроф, пом'якшенню їхніх наслідків та управлінні ними.

У часи стихійних лих, таких як повені, шторми, циклони, цунамі, пожежа тощо, звичайний режим спілкування за допомогою мобільного або стаціонарного телефону може не працювати або бути утрудненим. Проте суспільство в цілому має бути добре захищеним, а захист, який надається силами органів та підрозділів аварійно-рятувальних служб під час надзвичайних ситуацій чи стихійних лих, повинен бути миттєвим і негайним.

Очевидно, що особовий склад повинен бути добре навченим та обладнаним найкращими приладами, які можуть допомогти їм повідомити про стан, в якому вони перебувають, і стан лиха в регіоні або на території, де вони працюють.

Важливим аспектом комунікації є її надійність, оскільки потреба в комунікаційних системах може зростати під час надзвичайних ситуацій, особливо у віддалених районах чи важкодоступних територіях, таких як глибокі моря та гірські вершини, зважаючи на значну кількість людей, які губляться під час походів у ліси чи гори, під час сходження лавин та зсувів. Отже, система зв'язку повинна бути надійною і постійно справною. Таким чином, рекомендовано до використання широкосмугові мережі зі супутниковими сигналами. Окрім того, час від часу з'являються нові, прості у використанні гаджети для спілкування. Налагодження зв'язку з віддаленими районами було великим викликом, проте з появою супутникового зв'язку ця проблема була вирішена.

У ході рятувальних операцій встановлення високого рівня обізнаності про ситуацію є надважливим для зменшення небажаних наслідків. Дослідниками визначено три необхідні кроки до досягнення ситуативної обізнаності:

- сприйняття всіх факторів, що характеризують ситуацію, а також їхнього стану та динаміки;
- розуміння цих факторів, їхньої взаємообумовленості;
- прогнозування розвитку ситуації найближчим часом.

Отже, усвідомлення оперативної ситуації є результатом знання того, що відбувається навколо, і слугує основою для прийняття рішень. На жаль, досягнення високого рівня поінформованості про ситуацію є одним з найбільш проблемних обов'язків та одним із найскладніших завдань для рятувальників. Налагодження ефективної комунікації є обов'язковим у ході рятувальних операцій, оскільки є єдиним способом відтворити оперативну картину шляхом обміну інформацією про ситуацію, постраждалих, ресурси та місце розташування.

Дослідники комунікації особового складу органів та підрозділів аварійно-рятувальних служб наголошують на певних проблеми спілкування під час порятунку та ліквідації надзвичайних ситуацій, найпоширенішою з яких є надзвичайно динамічний аспект контекстів та ситуацій, що зумовлює необхідність підтримання постійного зв'язку, передавання, отримання та обробку великої кількості інформації [2].

По-друге, ефективне спілкування вимагає загальної інтерпретації інформації різними суб'єктами. Під час рятувальних операцій ця вимога є складною для виконання, оскільки подекуди операція вимагає участі особового складу декількох підрозділів, а кожен із залучених має свій професійний досвід та різний його рівень.

Нарешті, інформація, якою обмінюються під час цих операцій, може приймати різні форми та типи: оперативна, просторова та медична. Ця неоднорідність у типах і формах комунікації ускладнює службову діяльність рятувальників.

Література

1. Наказ ДСНС № 707 від 05.12.2018 р. «Про затвердження Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників у сфері цивільного захисту» (Вип. 92). Київ, 2018. URL: http://edu-mns.org.ua/img/news/8237/dkhp_18.pdf
2. Ненько Ю. П. Investigating communicative competence of civil protection service officers and its impact on their professional activities. Актуальні питання гуманітарних наук. Том 6, № 27 (2020). DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.6/27.204655>
3. Chehade S., Jean-Baptiste N. M., Cогranne P. R. Handling effective communication to support awareness in rescue operations. Journal of Contingencies and Crisis Management, 3, Vol. 28, 2020, pp.307-323. <https://doi.org/10.1111/1468-5973.12317>

Димерська Д. О.
здобувач вищої освіти II курсу,
Науковий керівник – Бобокал О. М.,
викладач-методист, спеціаліст вищої категорії
*Київський державний коледж
туризму та готельного господарства*

РОЗВИТОК МЕДІАОСВІТИ ТА МЕДІАГРАМОТНОСТІ В УКРАЇНІ

Насиченість сучасних суспільств продуктами мас-медіа, а також високий рівень їх споживання робить медіаосвіту та медіаграмотність дуже актуальними в наш час.

Великою проблемою для України став перехід на дистанційну форму навчання, який відбувся через поширення коронавірусної інфекції. Частина населення навіть не мала змогу навчатися, адже вони не мали для цього належних умов. Були ті, хто не розумів як користуватись сервісами для навчання, а також ті, хто взагалі не мав необхідних гаджетів і доступу до інтернет мережі.

Здобувачам освіти та викладачам довелося пристосовуватись до нових умов здобуття освіти. З'явилась потреба в одержанні навичок для користування різноманітними засобами для онлайн зв'язку та навчання.

Актуальною медіаосвіту в сучасному світі робить вплив медіа на свідомість аудиторії, його ідеологічна важливість, а також впровадження медіа в демократичні процеси та пришвидшення розгляду і привласнення інформації.

Адже медіаосвіта – частина освітнього процесу, яка спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа.

Її головною метою є формування медіаінформаційної грамотності, медіаімунітету, рефлексії і критичного мислення, здатності до медіаторчості та спеціалізованих аспектів медіакультури.

Пріоритетними напрямками розвитку в Україні ефективної системи медіаосвіти є створення і координація системи шкільної медіаосвіти, розроблення стандартів медіаінформаційної грамотності, налагодження повноцінного суспільного діалогу з метою оптимізації медіаосвітньої діяльності самих медіа, підвищення психологічної та педагогічної компетентності працівників редакцій різних медіа, поліпшення якості дитячих і молодіжних програм. [1, с.6]

З 2010 року в Україні набула чинності Концепція впровадження медіаосвіти України, що має на меті «сприяння розбудові в Україні ефективної системи медіаосвіти заради забезпечення всебічної підготовки дітей і молоді до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формування у них медіаобізнаності, медіаграмотності і медіакомпетентності відповідно до їхніх вікових та індивідуальних особливостей». [2]

Розроблення і прийняття Концепції впровадження медіаосвіти в Україні – важлива складова модернізації освіти, яка сприятиме побудові в країні інформаційного суспільства, розвитку економіки знань, становленню громадянського суспільства. Концепція базується на вивченні стану медіакультури населення України та міжнародному досвіді організації медіаосвіти. Основні положення Концепції відповідають завданням, сформульованим у Паризькій програмі-рекомендаціях з медіаосвіти ЮНЕСКО (від 22 червня 2007 р.) та резолюції Європарламенту щодо медіаграмотності у світі цифрової інформації (від 16 грудня 2008 р.).

До основних етапів можна віднести експериментальний етап (2010–2016 роки), етап поступового укорінення медіаосвіти та стандартизації вимог (2017–2020 роки), етап подальшого розвитку медіаосвіти та завершення її масового впровадження (2021–2025 роки).

До експериментального етапу відноситься розроблення навчальних програм та організація експерименту з підготовки медіапедагогів і медіапсихологів на базі вищих навчальних закладів та закладів системи післядипломної педагогічної освіти для забезпечення масштабності експерименту з упровадження медіаосвіти в шкільну практику.

В етап поступового укорінення медіаосвіти та стандартизації вимог відбувається організація широкого громадського обговорення результатів експериментального впровадження медіаосвіти в педагогічну практику, врахування виявлених ризиків і ресурсів, подальше формування позитивної громадської думки.

Під час етапу подальшого розвитку медіаосвіти та завершення її масового впровадження здійснюється розвиток матеріально-технічної бази всіх ланок медіаосвіти, оснащення медіапедагогів передовими інформаційно-комунікаційними технологіями.

Наявність великої кількості взаємно конкурентних концепцій медіаосвіти та медіаграмотності, а також інерція освітньої системи, яка від радянських часів на рівні основ навчального процесу успадкувала недостатню увагу до розвитку критичного мислення, особливо при вивченні суспільствознавчих дисциплін, дуже заважають стрімкому розвитку та впровадженню медіаосвіти. [2]

Для поширення медіаграмотності в нашій державі необхідно підготувати програму впровадження на всіх освітніх рівнях елементів сучасної медіаосвіти з наголосом на розвиток самостійного критичного мислення, яка конкретизуватиме положення Концепції впровадження медіаосвіти в Україні та враховуватиме нові реалії сьогодення. [3, с.46]

Література

1. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник/ Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр Вільної Преси, 2013. 352 с.
2. <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontseptsiya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukraini-nova-redaktsiya/>
3. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / За загал. ред. В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 100 с.

Дума А. А.
здобувач вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Болкарьова О. В.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

NATIONAL-PATRIOTIC EDUCATION STAFF OF LAW ENFORCEMENT STRUCTURES

World history, the experience of European countries, that is among the spiritual qualities of modern law enforcement personnel patriotism structures are dominant, and their undaunted love for his homeland, the state, the people, his historical achievements underlies the effective operation of law enforcement agencies. For Ukraine's national-patriotic education is of particular importance to in connection with the tragic events of recent years: the annexation of the Autonomous Republic of Crimea, OOS in the Donbass, a "hybrid" war that is waging against Ukraine of the Russian Federation Analysis of the current situation in law enforcement agencies allowed to highlight a number of problems in the field of national patriotic education of personnel law enforcement agencies. In order to determine the most effective ways for them the solution seems appropriate to classify these problems into three groups:
1) problems with underdevelopment conceptual foundations of modern theory of

Ukrainian patriotism; 2) problems caused by the practice of functioning of the state system national-patriotic education, general level and content patriotic consciousness of Ukrainian citizens; 3) problems that are the consequence imperfection of the educational system in law enforcement structures.

Among the problems of the first of all group, the ones that deserve special attention are ideological, methodological and direct influence the definition of goals, objectives, principles and directions of national patriotic education of law enforcement personnel, to a creative understanding of patriotism as a spiritual social phenomenon and formation national-patriotic personality traits. What is it problems? Secondly, the problem of organic connectivity in the modern world Ukrainian patriotism of traditions, ideas, values of patriotism, ruling at different stages of Ukrainian history : personified, personal patriotism based on personal devotion to his prince, wife, family, tribe; religious patriotism since the adoption of Christianity in Russia, the establishment of other denominations in the territory of Ukraine;

Second, the problem of reducing patriotism as an ontologically extremely complex one, controversial sociocultural phenomenon, as a meaningful structure to a sufficiently clear and achievable spiritual construction that interacts with the inner world of the individual in the process of socialization and purposeful national patriotic education.

Third, the problem of choosing one model (paradigm) representation of patriotism in theory and practice educational work that will contribute most to the upbringing Ukrainian patriot of the XXI century. By minimizing ethnic, class, confessional, political and ideological in the Ukrainian state it does not become a patriotic idea but a quality one a new level of interpretation and understanding, especially in the context of European integration.

The problems of the second group are nationwide, general cultural and educational problems of formation of modern Ukrainian citizen-patriot. Among the problems of this group on the foreground is the following: first of all, the inconsistency of activities public authorities, scientific and educational institutions, public and religious organizations to solve problems national patriotic education; second, weak, inefficient regulatory and legal framework of national patriotic education citizens of Ukraine; third, outdated teaching and methodical provision of national-patriotic education, absence of new ones educational technologies and recommendations in the field; fourth, the crisis the phenomena that are stored in the social, mass consciousness of the population modern Ukraine, largely due to formal, is not justified from the scientific, systemic positions the transition to the absolute other values of life, penetration into the society of political apathy and individualism, a strategy of personal success and very pragmatic attitude to the Fatherland, the state, its structures.

The third group of problems of national patriotic education law enforcement personnel are directly related to the quality and the nature of the functioning of the educational system in law enforcement bodies. Also, the problem of mutual adaptation of the state system national patriotic education and practice of educational work in the Ministry of Internal Affairs Of Ukraine. Secondly, the

problem of creating a single "educational field", yes which, along with the heads of all links of the Ministry of Internal Affairs, should be included by the state institutes, local governments, mass media, public and religious associations, etc.

Third, the problem of raising the effectiveness of national patriotic staff training law enforcement agencies, and this depends on two main factors: the state of objective and subjective conditions and their consideration in the educational process activities; internal coherence, organization of the main components in the system of national patriotic education. At determining the main directions of radical improvement of national patriotic education in the context of European integration should be taken into account the need to overcome the deformed and negative sides of national patriotic upbringing as a socially meaningful, experiencing activity the actions of a variety of people, including very unfavorable and even counteracting ones, factors.

Important in national-patriotic education law enforcement personnel in the context of European integration, ours look, they have: formation of historical memory, explanation of historical communication of generations, showing the achievements of compatriots in the world culture, science and art; instilling love and caring Attitude towards the mother tongue; involvement in folk traditions and rituals; deep study of natural, geographical, demographic, social, political, geopolitical, legal and other features of Ukrainian of the state; clarification of the meaning and content of the main state symbols of Ukraine - its emblem, flag and anthem; exploring glorious pages the history of Ukraine, the warlike deeds of its people; respect for history and national traditions of the peoples and nationalities that inhabit Ukraine; study the glorious history of law enforcement as well as heroic actions individual employees of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, especially in the period of ATO and CAB; participation in various forms of socially significant activities, etc.

Література

1. <https://www.dw.com/uk/патріотичне-виховання-між-пострадянським-і-європейським/a-18560636> - Патріотичне-виховання-між-пострадянським-і-європейським
2. <http://m.day.kyiv.ua/uk/article/naprykinci-dnya/lyubov-do-batkivshchynu-cherez-landshafty-nashoyi-krayiny> - Любов до Батьківщини — через ландшафти нашої країни
3. <http://www.golos.com.ua/article/294531> - Найбільше об'єднує любов до батьківщини

Жданюк К. Г.
здобувач вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Хаджи А. Ю.,
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Актуальність даної теми визначається тим, що станом на сьогоднішній день ділове спілкування вважають головним елементом культури державного службовця. Особа, що має повноваження державного службовця повинна опанувати на високому рівні усне та писемне спілкування. Існує такий термін, як комунікативна компетенція. Вона являє собою здатність особи у різних ситуаціях використовувати мовні знання. Професія державного службовця передбачає наявність публічних виступів перед суспільством, і на цих виступах особа, що уповноважена на держслужбу, представляє владу та виступає від її імені, чим і зумовлена необхідність мовленнєвої практики.

Аналізом даної проблематики займалися багато вчених-юристів, таких як: Т. Є. Кагановська, В. М. Безрук, О. В. Кравцов та інші.

Діяльність державного службовця зобов'язує людину, що обіймає державні посади розвивати себе у різних галузях. Здебільшого важливим є вміння соціально взаємодіяти з різними групами людей. На мою думку, перш ніж призначати осіб обіймати певні посади, потрібно проводити співбесіди або тестування психологічного типу, які зможуть показати здатність людини в різних ситуаціях правильно та культурно спілкуватися.

Але державні службовці не завжди взаємодіють лише з суспільними групами, а й мають місце так звані міжособистісні контакти. Не менш важливою є розумова праця. [2, с. 5-13]

Існують певні вимоги до ділового спілкування державного службовця: 1) здатність легко йти на контакт; 2) здатність переконати словом; 3) здатність до співчуття (співпереживання), співрозуміння ситуації іншої людини. Це три базові соціально обумовлені вимоги. [2, с. 5]

Потрібно зазначити, що для діяльності державного службовця важливим елементом всебічного розвитку особистості є підвищення кваліфікації. Рівень кваліфікації та мовної компетенції державного службовця є показником цивілізованості державного управління. [3, с. 34]

Можна сказати, що комунікативна компетентність – це компонентна характеристика державного службовця, яка складається з таких елементів: мовна компетентність (сума систематизованих знань норм і правил літературної мови, за якими будуються правильні мовні конструкції та повідомлення за фахом); мовленнєва компетентність (структура умінь і навичок використання знань під час фахового спілкування для передачі

певної інформації); лексична компетентність (володіння необхідним запасом слів); культурна компетентність (орієнтування у базових елементах культури, традиціях, звичаях, притаманних середовищу, в якому мовець здійснює комунікацію); уміння користуватися правилами і моделями спілкування, проектувати ситуації комунікації, обирати відповідний арсенал прийомів і стилів спілкування, вирішувати конфліктні ситуації; розуміти світобудову; володіти моделями вербальної і невербальної поведінки, спрямованими на переконання і спонукання до дій; вміти реалізовувати комунікативні наміри тощо. [1, с. 150-152]

Комунікативна компетентність спрямована, перш за все, на забезпечення порозуміння з громадянами під час надання державно-управлінських послуг. [3, с. 139]

На мою думку, потрібно створити інструкцію, в якій буде чітко прописано етапи (кроки) здійснення комунікації між державним службовцем та громадянами. Це дасть змогу звести до мінімуму вплив на спілкування людського фактору та діяти згідно встановленого плану (інструкції). Крім того, на вдосконалення розвитку мовлення державних службовців має бути спрямовано ряд певних заходів, таких як, наприклад, риторичні тренінги, мовленнєві курси, [1, с. 152] за відвідування яких повинні ставитися відмітки, які впливатимуть на «категорію» розвитку державного службовця.

Варто зазначити, що не менш важливим у діяльності державних службовців є відповідність їх поведінки стандартам та нормам поведінки та етики. За недотримання цих правил потрібно застосовувати певні заходи виховного впливу. Також варто проводити перевірку професійних знань на предмет володіння мовою та на предмет знання діючого законодавства. [1, с. 152]

Таким чином, можна сказати, що комунікативна компетенція державного службовця має велике значення для його подальшої трудової діяльності та для функціонування державного апарату. Існує багато визначень, але доцільно буде виділити базове визначення комунікативної компетенції – це система знань, умінь та навичок, що будуть застосовуватися для ефективного міжособистісного контакту. Але, в Україні рівень комунікативної та професійної компетенції державних службовців знаходиться на досить низькому рівні у порівнянні з іншими країнами. Тому вищезазначені факти, питання та пропозиції для покращення комунікативної діяльності державних службовців потребують подальшого наукового вивчення та всебічного аналізу. Будь-яка особа повинна відповідати своїй посаді, тобто тримати баланс мовної грамотності та розумових здібностей. Виходячи з вищенаписаного, можна зробити висновок, що державний службовець, беззаперечно, має опановувати навички мовної компетенції, так як у їх професійній діяльності без них неможливо обійтися.

Література

1. Кагановська Т. Є. Концептуальні засади формування комунікативної компетенції державних службовців // Збірник тез-доповідей Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. Х., 2015. С. 150-152.
2. Комунікативна компетентність державних службовців як елемент модернізації системи державної служби / Івано-Франківський центр науки, інновацій та інформатизації. Івано-Франківськ: 2012. С. 5-15.
3. Безрук В. Особливості розвитку комунікативної компетентності державних службовців. // Ефективність державного управління. Вип. 1 (50), ч.1 2017. С. 139-144.

Жир А. В.

здобувач вищої освіти III курсу

Науковий керівник – Козубай І. В.

старший викладач

кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ

ІНОЗЕМНІ МОВИ ДЛЯ ПРАВНИКА: ВАЖЛИВІСТЬ, АКТУАЛЬНІСТЬ, ШЛЯХИ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ МОВНОЇ ОСВІТИ

Іноземна мова – шлях до успішної кар'єри. Юрист повинен володіти нею у своїй професійній діяльності на найвищому рівні, використовуючи юридичну термінологію.

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що вивчення іноземних мов на етапі входження України до європейського простору набуває найбільшої важливості та необхідності для професійної діяльності фахівців-юристів, оскільки виникає наявна потреба у досвідчених фахівцях, які вільно користуються хоча б англійською мовою для забезпечення міжнародних відносин. Правник, котрий володіє іноземною мовою, має більше можливостей у своїй професійній діяльності і є найбільш запитаним, аніж звичайний. Для такого юриста відкривається багато перспектив для підвищення своєї кваліфікації: вони можуть вільно обмінюватися досвідом та культурою, встановлювати ділові та професійні контакти з іншими країнами.

Основою вивчення даної тематики стали праці таких відомих науковців, як Л. Артеменко, Н. Артикуца, В. Бухбіндера, О. Вишневського, Н. Гальскова, Т. Гусака, Г. Китайгородської, Я. Колкера, С. Ніколаєва, О. Полякова, Ю. Прадїда, О. Соловова та ін., які зазначили, що виникла нагальна потреба почати вивчати іноземні мови правнику. Приведемо декілька аргументів, коли вона є ключем на шляху до успішного юриста.

По-перше, необхідність знати одну з іноземних мов регламентована в Законі України «Про державну службу». Так, стаття 20 говорить, що особа,

яка претендує на зайняття посади в державній службі повинна знати не тільки державну мову, а й вільно володіти тією, що є однією з офіційних Ради Європи [1]. Це положення набрало чинності з 1 травня 2016 року, але про нього не усім відомо.

По-друге, основою діяльності юриста є робота з документами та нормативно-правовими актами. Щоб працювати з іноземними клієнтами, важливо, наприклад, вміти перекладати самостійно праці, щоб не помилитися в тому, що він робить та не втратити свою репутацію.

По-третє, ви маєте можливість отримувати додатковий дохід. Правник, котрий знає іноземну мову, зможе перекладати юридичні праці та отримувати за це ще й заробіток.

По-четверте, для підвищення наукового ступеню юристу важлива участь в міжнародних конференціях. Знання іноземної мови – це шлях до порозуміння з іноземцями-колегами, передачі досвіду та отримання нової актуальної інформації.

Також вивчення іноземних мов – це, насамперед, всебічний розвиток. У процесі навчання юрист розвиває свої комунікативні здібності та здатність швидко й добре міркувати. Окрім цього, вивчаючи іноземну мову, юрист перекладає багато праць і збагачує при цьому свої знання.

При вивченні мови правнику важливо визначитися зі сферою, в якій він хоче працювати, щоб робити акцент саме на тій термінології, яка є для нього актуальною.

В умовах сучасності система мовної освіти потребує реформування з метою кращого засвоєння та вивчення іноземних мов. Проблемою залишається те, що не в багатьох вищих закладах робиться акцент на цьому. Тому кожен викладач повинен наголосити та підібрати ефективну програму засвоєння матеріалу. Для покращення вивчення іноземних мов кожен студент повинен мати змогу брати участь у міжнародних конференціях, яка ведеться мовою, що вивчається. Окрім цього у кожного повинна бути передбачена можливість подорожі або тимчасового навчання за кордоном для практичного освоєння мови.

Але запорукою вивчення іноземної мови є також самонавчання. З метою вдосконалення своїх комунікативних та інших навичок правник має самостійно збагачувати себе знаннями. Ми живемо в епоху інформаційних технологій і маємо доступ до всіх ресурсів знань. На сьогодні існує багато дистанційних порталів для вивчення мов і, навіть, з репетитором вже можна навчатися в режимі онлайн. Також юрист може переглядати оригінальні фільми та серіали, слухати аудіозаписи та проходити експрес-курси мовою, що вивчається, на юридичну тематику.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, можна зробити наступні висновки. Професійно-орієнтоване навчання іноземної мови дозволяє організувати активну взаємодію всіх учасників процесу спілкування, за якого відбувається взаємо збагачуючий обмін аутентичною, професійно значущою інформацією іноземною мовою, набуття вмінь професійного спілкування [2].

Тому іноземна мова для юриста – це шлях до успішної кар’єри та світлого майбутнього.

Література

1. Про державну службу. Закон України від 10 грудня 2015 р. Електронний ресурс. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Караваєва Т. Л. Іноземна мова у професійній діяльності спеціаліста-юриста (за результатами соціологічного дослідження). *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. Серія : Філологічна. 2016. Вип. 62. С. 133-136.
3. Коротка Н. В. Іноземна мова в професійній діяльності фахівця-юриста. *Водний транспорт*. 2012. Вип. 3. С. 173-176.
4. Тимощук Н. М. Формування професійних якостей майбутніх юристів у процесі вивчення іноземних мов. *Наукові записки Вінницького національного аграрного університету*. Сер. : Соціально-гуманітарні науки. 2013. Вип. 2. С. 190-196.

Замкова Д. Р.
здобувач вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Хаджи А. Ю.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ВЗАЄМОЗВ’ЯЗОК МОВИ І КУЛЬТУРИ В МІЖКУЛЬТУРНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

XXI століття – це період інтенсивної комунікації, збагачений успішним розвитком оригінальних ідей і лінгвістичних концепцій. Відомо, що спілкування відбувається за допомогою мови – одного з найбільших творінь людства, найважливішого засобу спілкування, тонкого і гнучкого інструмента, за допомогою якого формується й виражається людська думка.

Особливістю мови є те, що вона являє відкриту, рухому, динамічну систему, що розвивається водночас із суспільством. Це – засіб спілкування, що у третьому тисячолітті став феноменом, вийшовши за межі суто лінгвістичних знань. З мовою пов’язані психологія людини, її свідомість, мислення, сприйняття, емоції. Саме вона і є носієм мови, і це відрізняє її від інших живих істот.

Поміж інших, мова виконує культураносну функцію. У зв’язку з цим звернемося до поняття «культура», а точніше – розглянемо, як його трактували науковці.

Отож, М. Бахтін і В. Біблер розглядали людину крізь призму особистості, оскільки вона є представником та носієм культури [2]. Однак

останній розумів культуру в декількох аспектах. На думку В. Біблера, це форми одночасного буття і спілкування людей різних культур, самодетермінації індивіда, людського життя, свідомості й мислення, винаходу «світу вперше» [1, с. 296]. Також учений вважав, що культура притаманна лише людині, вона породжується і транслюється завдяки її творам, процесам взаємодії, спілкування особистостей, що перетворюється в міжкультурну комунікацію [1, с. 296].

Зауважимо, що у зв'язку з осучасненням суспільно-політичного й економічного життя значно зріс інтерес до культури інших народів – творчого потенціалу, не лише особистості, а й суспільства в цілому, що за таких умов вважається самобутнім, духовно здоровим, таким, яке наразі розвивається у специфічному культурно-інтеграційному й соціально-психологічному контексті.

Варто зазначити, що багато хто з дослідників, починаючи з ХІХ століття й до сьогодні, вивчали роль взаємодії мови й культури в процесі комунікації. Наприклад, С. Артановський, Ф. Боас, Г. Брутян, Д. Віко, І. Гердер, В. Гумбольдт, Е. Сепір дійшли думки, що коли представники двох різних культур спілкуються, то здійснюють міжкультурну комунікацію, під час якої мова, культура й особистість взаємодіють [2].

Протилежного погляду Є. Верещагін і В. Костомаров, які вважають, що навіть коли люди володіють однією й тією ж мовою, вони все одно не завжди правильно розуміють одне одного, а причина цьому – розбіжність культур [2].

За В. Гумбольдтом й О. Потебнею, матеріальна, духовна, національна культура втілюється в мові [2]. Д. Віко, В. Гумбольдт, Е. Сепір дотримуються такого погляду, що мова кожного народу має внутрішню форму, що виражає «народний дух» і його культуру [2]. Ю. Ємельянов, С. Тер-Мінасова вбачають взаємозв'язок між мовою, культурою й навколишнім світом [2].

Цікавого, на нашу думку, погляду дотримуються Є. Верещагін, В. Воробйов, Ю. Прохоров, С. Тер-Мінасова, вважаючи мову інструментом культури [2]. А з позиції науковців Г. Колшанського та В. Костомарова, мова – це продукт культури, водночас – важлива складова й умови, необхідні для існування культури [2].

Досліджуючи цю проблему, ми дійшли висновку, що і мова, і культура єднають людей, адже все значуще вони збирають, узагальнюють, виражають і закріплюють у творах мистецтва (слово, художні образи, картини, скульптура, пісня, танок тощо). Тобто, як вважає О. Федик, мова – це найважливіший національний ідентифікатор, завдяки якому кожна нація вирізняється з-поміж інших, усвідомлюючи себе самодостатнім та самочинним суб'єктом історії [4]. Таким чином, виникає міжкультурна комунікація. Розкриємо сутність цього поняття. Отже, міжкультурна комунікація – наука, що вивчає особливості вербального (слово) й невербального (фізіогноміка – вираз обличчя, зоровий контакт; кінесика – жести, поза, рухи тіла; такесика – дотики, потиски рук, поцілунки; проксеміка – міжособистісна дистанція, простір спілкування; паралінгвальні

засоби – інтонація, висота і сила голосу, паузи) спілкування людей різних національних та лінгвокультурних спільнот [3].

Під час такого спілкування варто пам'ятати, що саме мова, впливаючи на свідомість людей певної національності, допомагає інтерпретувати навколишній світ, викликаючи в кожній різномовній особистості його різне сприймання.

Необхідність у міжкультурній комунікації виникла через те, щоб уникати непорозуміння на ґрунті культури в ході спілкування. Адже успішний комунікативний процес – це передусім дотримання загальноприйнятих правил і норм конкретного соціуму.

Основною перешкодою на шляху до міжкультурної комунікації може стати незнання, не володіння основним її засобом – іноземною мовою, без якої не відбудеться міжкультурне спілкування і взаєморозуміння, тобто діалог культур. А розширення міжнародних контактів відбуватиметься, звичайно ж, за умови опанування іноземних мов.

За радянської й пострадянської доби іншими мовами цікавилися переважно ті, хто навчався, наприклад, на факультетах, пов'язаних із міжнародними економічними відносинами, або прагнув здобути кваліфікацію вчителя іноземної мови. Більшість пасивно споживали наукову інформацію, виконуючи завдання.

Останнім часом ставлення до опанування мовами інших країн докорінно змінилося. У такому процесі дослідники вбачають полікультурний розвиток особистості, що забезпечує людині її інтеграцію до нового суспільства й нової суспільної ситуації [4].

Таким чином, щоб вивчити мову, необхідно змінити власну позицію щодо цього: самостійно працювати, розвивати свій творчий потенціал. І вища школа не має знаходитися осторонь. Щороку виникає нагальна потреба вдосконалювати систему організації навчання, створювати ефективні дидактичні системи, нові технології й методи освітнього процесу, котрі сприятимуть інтенсивному та якісному оволодінню необхідними теоретичними знаннями і практичними вміннями, що значно підвищить рівень самостійної пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Однак, не лише не володіння іноземними мовами може стати бар'єром на шляху до спілкування з представниками різних країн. Незнання культурних особливостей інших держав також може призвести до непорозуміння під час міжкультурної комунікації. Річ у тім, що кожна особистість зростає та виховується в певному соціокультурному середовищі, де й формуються моделі її поведінки. Принаймні такого погляду дотримуються науковці П. Вербицька, В. Манакін, Г. Трейгер, Е. Холл, Ю. Шайгородський та ін. [5].

Слушною, на наш погляд, є думка Т. І. Олійник стосовно того, що у викладання іноземної мови необхідно вводити елементи культури, оскільки усвідомлення та відокремлення ознак відмінностей різних культур, толерантне ставлення до цих відмінностей стимулює лінгвістичний, когнітивний та соціальний розвиток студентів [4].

Отже, доходимо висновку, що мова – унікальне й феноменальне явище, засіб спілкування, завдяки якому передається соціальний досвід, культурні звичаї і традиції; особистість адаптується до нових соціокультурних умов; відбувається успішна міжнародна й міжкультурна комунікація, що реалізується, однак, за умови мовно-культурного зв'язку. Адже підвищення іншомовної міжкультурної компетентності сприяє й удосконаленню професійних якостей. Звідси – і пристосування до нових засобів комунікації, пізнання й осмислення іншої культури, адаптування до полікультурного простору й, звичайно, толерантне ставлення як до мови, так і до культури інших народів.

Література

1. Библер В. С. От наукоучения – к логике культуры: два философских введения в двадцать первый век. М.: Политиздат, 1990. 413 с.
2. Козак А. В., Книш Т. В. Взаємодія мови і культури у процесі міжкультурної комунікації. URL: http://esnir.eenu.edu.ua/bitstream/123456789/3662/1/vzayemod_movu.pdf (дата звернення: 24.09.2020 р.)
3. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація. К., 2012. 288 с
4. Постригань А. В. Мова як інструмент міжкультурної комунікації для формування особистості. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197262865.pdf> (дата звернення: 24.09.2020 р.)
5. Холоденко О. В. Особливості міжкультурної комунікації. URL: <http://www.kamts1.kpi.ua/node/2483> (дата звернення: 24.09.2020 р.)

Карпенко В. О.

здобувач вищої освіти III курсу

Науковий керівник – Каширіна І. О.,

старший викладач

*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

LEGAL TERMINOLOGY IN THE MODERN FOREIGN LANGUAGE AND METHODS OF ITS TRANSLATION

As for today, the intensification of integration processes in the world, and in particular on the European continent, in order to develop common legal standards that meet the modern needs of civilized social development require some normalization and possible changes in the structure of the national legal terminology. As a result, such a discipline as terminology has emerged in modern linguistics. Over time, this science refines its own independent functions at the intersection of other sciences, such as linguistics, logic and relevant industry specialties, in particular – legal, and accordingly legal terminology as a subsystem within the general lexical system.

The origins of legal terminology are often associated with the emergence of law. The written language of law at that time was Latin and English. Although Latin prevailed and gradually gained new positions. In addition, Latin was the language of official documents.

If we talk about English terminological vocabulary, we can see that it was formed over the centuries. This terminological system continues to evolve, constantly changing, but at the same time it is a holistic system that functions together with the society. [1, p.86].

Terminology is one of the aspects of the language that has evolved quite rapidly in recent decades. Legal terminology is a subsystem within the general lexical system of the language. Scientific and technical terminology, and especially legal, is a broad layer of the vocabulary that is developing rapidly and actively interacts with other layers of the vocabulary. Thus, the study of the laws of formation of terminological vocabulary, its structure and semantics, has become one of the most important tasks of modern linguistics. [2, p. 31].

The implementation of a comprehensive approach to the acquisition of communicative linguistic professional competencies will lead to improvement of English in the actual professional communication situations at a certain stage of studying. As we already know, in practice there are many difficulties in the process of studying the legal terminology, as jurisprudence operates with specific definitions, which are often expressed in a particular special terminology. In most cases, such definitions differ in semantic unambiguity, functional stability and division into sectoral, intersectoral and general legal terms. If we replace special terms with the descriptive statements, it will lead to uncertainty of wording, as well as to the loss of clarity of legislator's expression. [3, p. 41].

It is obvious to agree with the opinion of Zueva I.V., that in connection with bilingual orientation, in the classes of legal English active vocabulary is presented with the translation of the terms, that are relevant to students of a particular field of activity into Ukrainian. Assimilation of such material is carried out in tasks of multiple choice, correlation of the definitions and translation. In particular, bilingualism in the presenting and work on vocabulary provides a comparison of the volumes of meaning in both languages and reveals the national specificity of the lexical unit. Practice shows that this approach determines the acquisition of vocabulary in an intercultural perspective.

In conclusion we can say that:

- legal terminology is an autonomous layer of the lexical structure of modern English;

- the study of semantic relationships between terms involves the inseparability of two interrelated plans: a stable invariant semantic component of the paradigmatic plan of the language system and the expression of variable components from the syntagmatic plan of speech, which define different meanings of the word. Such systematic relationships between terms reveal the essence of the "transition" of the same word from one meaning to another;

- it is necessary to follow a comprehensive approach, while translating legal terminology. It gives us a number of communicative linguistic competencies, in

which special attention is paid to the ability to select the meaning of special terms correctly. Taking into account the objective differences in the English and Ukrainian language traditions, the communicative and educational goal of translating legal discourse units in English classes can be achieved through the correct use of variations in translation methods that lie in the use of bilingualism.

Literature:

1. Алтицева Л. Ю. Аналітична деривація як спосіб творення термінів. Термінологічні читання. Тези. К., 1991, с. 86–89.
2. Волкова И. Н. Стандартизация научно-технической терминологии. М.: Прогресс, 1984, с. 286.
3. The Supreme Court of the United Kingdom. Decided cases. URL: <https://www.supremecourt.uk/decided-cases/index.shtml>.

Кльова В. О.

здобувач вищої освіти III курсу

Науковий керівник – Козубай І. В.,

старший викладач

кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ

МЕДІАОСВІТА В УКРАЇНІ: ЇЇ ОСОБЛИВОСТІ

Стрімкий розвиток та оновлення якості освіти це один із пріоритетних напрямків державної політики. Проте, особлива увага приділяється забезпеченню зростання відповідності змісту самої освіти соціальним та економічним системам у світі, що майже завжди змінюються. Серед основних, глобальних напрямів важливу роль займає розвиток сучасної медіаосвіти.

Актуальність даної теми зумовлена появою та швидким розвитком нових медіа у нашому житті. Варто відзначити, що медіаосвіта з'явилася набагато раніше, ніж безпосередньо сам термін, тобто має давню історію.

Щодо вивчення та розгляду даної тематики науковцями, то ми можемо згадати таких вчених, як: Федоров О. В., Шацький С. Т., Луначарський Л. В., Крупська Н. К., Левківський К. М., Онкович Г. В., Сухомлинського В. О., Синьов В., Литвин А, та інші. Також, питання медіаосвіти перебуває у центрі уваги на різних кафедрах та факультетах у багатьох інститутах та університетах. На жаль, у загальноосвітніх закладах освіти приділяють дуже малу частину уваги цьому питанню.

Для формування та практичної реалізації ефективних концепцій медіаосвіти, на думку Коропатника М., важливим є не лише врахування сучасного стану інформаційного суспільства, а й філософсько-педагогічних поглядів теоретиків і практиків [2, с. 159].

Наше дослідження варто розпочати з самого тлумачення поняття «медіаосвіта». Багато науковців у своїх працях висвітлюють таку думку, що медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення та ін.), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій [1, с. 32].

Виходячи із визначення, зрозуміло, що метою медіаосвіти в Україні є формування медіа культури у особистостей та у певних груп. Це можуть бути, як родини, різні колективи, так і місцеві громади.

На сьогодні, нагальними проблемами розвитку медіаосвіти в Україні можна вважати:

- її нерозвиненість в закладах формальної освіти;
- недосконалість програм медіаосвіти «для дорослих»;
- відсутність належної уваги до питань підготовки кадрів для медіаосвіти різних типів;
- надмірна відокремленість різних рівнів освіти і різних тематичних освітніх програм, що не відповідає сучасним вимогам відкритості й гнучкості освіти;
- нерозвиненість програм додаткової освіти журналістського профілю [3, с. 39].

Також, необхідно звернути увагу на наступні принципи, завдяки яким може розвиватись медіаосвіта:

- 1) особистісний підхід;
- 2) постійне оновлення змісту;
- 3) орієнтація на розвиток інформаційних технологій;
- 4) пріоритет моральних та етичних цінностей;
- 5) мотивація.

Варто відмітити, що для започаткування і розвитку медіаосвіти в Україні не вистачає матеріальних ресурсів, які потрібні підвищення кваліфікації та перекваліфікації педагогів, для впровадження нових розробок програм, розроблених планів та навчальних матеріалів та деяке оновлення вже наявних речей.

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок, що медіаосвіта має на меті навчити людей усвідомлювати, аналізувати, розуміти та фільтрувати інформацію; визначати походження джерел інформації; правильно розуміти медіа тексти та переймати щось важливе для себе. Так, можна говорити про те, що сьогодні в Україні є певні практичні та теоретичні доробки та досягнення у цій сфері. Проте, необхідний деякий час для реалізації усіх завдань, а також подолання прогалин та проблем.

Варто підкреслити, що на сьогодні для дієвого впровадження медіаосвіти потрібно усвідомити цілі та мету процесу цього явища в Україні. Потреба у започаткуванні медіаосвіти в Україні визначається насамперед

чинниками, які мають соціально-економічний та соціально-політичний характер.

Література

1. Беляк О. Особливості розвитку медіаосвіти в Україні. *Гірська школа українських Карпат*. 2013. № 8-9. С. 31-33.
2. Коропатник М. Медіаосвіта в Україні: історія і сьогодення. *Сіверянський літопис*. 2016. № 3. С. 159-174.
3. Созанська С., Каленич В. Сучасна українська медіаосвіта: проблеми та перспективи розвитку. *Масова комунікація: історія, сьогодення, перспективи*. 2013. № 3 (3). С. 38-40.

Книш С. В.

здобувач вищої освіти V курсу

Науковий керівник – Головіна О. В.

кандидат історичних наук, доцент

Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ

МОВА ПРАВА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ

Мовна освіта як галузь прикладної лінгвістики є невіддільним чинником формування кожної особистості, та насамперед зорієнтована на досягнення певного результату. Результатом є:

1. Здобуття мовленнєвої компетенції, як сукупності знань, вмінь, та навичок якими володіє кожна особа.

2. Становлення особистості як мовленнєвої одиниці в процесі здобуття мовленнєвої компетенції.

3. Удосконалення вже наявних вмінь та навичок в процесі підвищення мовленнєвої кваліфікації, шляхом додаткового навчання, фахових курсі, тощо.

Запорукою професійного та досконалого здобуття мовної освіти є вивчення мови права як її інтегральної складової. «Мова права – це складна, багаторівнева підсистема літературної мови зі своїми функціонально-стильовими різновидами та жанрами, з багатим запасом специфічних мовних засобів», стає цілком зрозуміло, чому «лінгвістична підготовка юриста» - це тривалий систематичний процес [3]. Мова права виступає функціональним різновидом літературної мови на ряду з іншими різновидами, з якими ми так чи інакше зіштовхуємося під час здобуття як то дошкільної, середньої та вищої освіти, є основним чинником утвердження, а також формування правової культури.

Мова яка є об'єктом вивчення такої науки як лінгвістика, невідривно пов'язана з культурологією, що вивчає різні види культур, і таким чином мова права тісно пов'язана з правовою культурою. О. Ф. Скакун відзначає, що «правова культура тісно пов'язана з загальною культурою народу, ґрунтується на її засадах, служить відображенням рівня її розвитку. Формування правової культури не є відокремленим процесом від розвитку інших видів культури – політичної, моральної, естетичної»[1]. Науковці відрізняють правову культуру суспільства та відповідно правову культуру особи. Правова культура суспільства визначає цінності які здобуті людством у галузі права, такими цінностями є: юридична освіта, правова наука, юридична техніка та ін. Але, з розвитком суспільних відносин, кожна спільнота виробляє свою власну модель правової культури. Це також зумовлено правовою системою кожної країни та її особливостями. Правова культура особи є похідним елементом від правової культури суспільства, вона демонструє рівень правової обізнаності кожної окремої особи, її об'єктивне відношення до права в цілому, до того ж характер прогресивно-правового розвитку особи.

Змістом правової культури особи є:

- 1) правосвідомість і правове мислення.
- 2) правомірна поведінка;
- 3) результати правомірної поведінки й правового мислення [2].

Тобто, на нашу думку правова культура не може існувати без суб'єктивної складової, а саме особи. Тобто правова культура починає свій процес становлення та формування у кожного індивіда, ще з її малолітнього віку, і протягом різних життєвих етапів продовжує формуватися та удосконалюватися.

Правова культура як цілісний елемент культури в цілому, не може існувати без мови права, як не може існувати будь-який нормативно правовий акт, юридичний документ, правозастосовний акт, тощо. Мова та мова права виступають певним базисом, рушійною силою, та причиною започаткування, утвердження та становлення правової культури в світі.

Отже, мова права невід'ємно пов'язана з правовою культурою особистості. З точки зору освітнього процесу, варто сприяти правильному утвердженню правової культури, шляхом безпосереднього вивчення мови права. Необхідно наприклад, вводити право як навчальну дисципліну ще з молодших класів, але таким чином, щоб це не заважало, а тільки сприяло підвищенню інтересу до навчання взагалі. Також це може бути створення певних гуртків, проведення різноманітних конкурсів, та освітніх програм обміну досвідом, на кшталт «Я маю право» та ін. Виконання творчих завдань сприятиме подоланню мовних бар'єрів, страхів публічного виступу, та поліпшенню суспільних взаємозв'язків. В якому вимірі сформується правова культура, залежить від оточуючих факторів, як то батьків, педагогічного складу, та однолітків. Саме тому доцільно дещо переглянути навчальний процес, та безпосередньо його фінансування. Оновлення літературної бази з перекладеними іноземними джерелами сприятиме розширенню юридичної

термінології, що на нашу думку не тільки вплине на правову культуру та мову права, але й на подолання прогалів у законодавстві. Крім того важливим є такий соціальний інститут як сім'я, атмосфера в якій повинна сприяти розвитку як то правової культури так і становлення особистості.

Література

1. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник / О. Ф. Скакун ; пер. з рос. Х.: Консум, 2009. 656 с.
2. Субботін В. М. Теорія держави і права : підручник / Субботін В. М., Філонов О. В., Тодоров І. Я. К.: Знання, 2005. 327 с.
3. Харченко І. І. Термінологічна компетентність як обов'язковий складник мовно-професійної культури майбутніх юристів / І. І. Харченко / Термінологічний вісник. 2013. Вип. 2(2). С. 176-180.

Кравчук П. С.

здобувач вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Хаджи А. Ю.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ЮРИДИЧНА ЛІНГВІСТИКА: ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ

Актуальність даної теми полягає у тому, що мова і право дуже тісно пов'язані між собою, а завдання юрислінгвістики – зробити так, щоб у випадку їх взаємодії не виникало непорозуміння. Розвиток мовознавчих дисциплін, антропологічний поворот у гуманітарній галузі знання призводить до утворення нових наукових напрямів. Саме такою і є юридична лінгвістика. Потреба застосовувати методологічний інструментарій різних дисциплін, юриспруденції та мовознавства, продиктовані потребою здійснювати комплексне дослідження закону, влади в їх взаємозв'язку з мовою, культурою, соціумом. Актуальним є аналіз напрямків та перспектив розвитку юридичної лінгвістики. Проблемі становлення юридичної дисципліни як науки присвячено праці Ю. Ф. Прадіда, Л. М. Пелепейченко, І. Б. Штерн.

Ю. Ф. Прадід визначає наукову актуальність та новизну юрислінгвістики, яка спрямована на всебічне дослідження мови юридичної теорії і практики, зокрема законотворчості, ораторського мистецтва, правил оформлення юридичної документації на всіх рівнях. Це веде до необхідності вивчення юридичного аспекту в мові [3, с. 120-121].

Перші дослідження мови права в українській мові почалися ще у минулому столітті. Тоді вчені приділяли увагу дослідженню

функціонального стилю мови, який вживався для написання законів. Науковці ставили за мету розробити загальні правила написання законів таким чином, щоб не виникало суперечок під час їх застосування [3, с. 122-124]. Термін «юрислінгвістика» був запропонований у 1999 р. науковим колективом Лабораторії юрислінгвістики та розвитку мовлення регіональної асоціації лінгвістів-експертів та викладачів (АЛЕВ «Лексис»). Цей напрям досліджує лінгвістичні прояви права (лінгвоюрисдика), функціонування мови в галузі права. В Україні перші дослідження проводилися в напрямку дослідження правових проблем мови та мовних проблем права (В. М. Демченко, І. Б. Іванова, С. П. Кравченко, В. О. Навроцький, Ю. Ф. Прадід, Я. Радецька, З. О. Тростюк, Л. М. Пелепейченко, В. В. Посмітна).

Сьогодні проблематика праць з юридичної лінгвістики розширилася: досліджуються природа, функції та специфіка мови права, жанрово-стилістичні різновиди мови законотворчості та судочинства. У центрі уваги й історія мови юриспруденції, а саме: термінологія, лексикографія, текстологія та стилістика. Набуває розвитку порівняльне юридичне мовознавство, судова лінгвістика. До настанов цієї мовознавчої галузі зараховують розробку правил вживання мовних ресурсів в юриспруденції та законотворчості, оптимізацію використання мовних одиниць відповідно до ситуації, професійно-комунікативних потреб. Це все створює сучасним юристам комфортні умови праці, робить діяльність правників більш ефективною та менш затратною. [2, с. 130]

Представники американської й англійської юрислінгвістики в основному вивчають мову і стиль юридичних документів з точки зору нефахівців у галузі права. Основними питаннями, якими займаються англійські юрислінгвісти є такі: лінгвістична експертиза в судовому процесі, проблеми комунікації на дізнанні в поліції, роль юридичного перекладача на судовій і досудовій стадіях у процесі, проблеми розуміння мови суддів та інструкцій судді присяжними [4, с. 191].

Можна сказати, що на сьогодні сформувалися всі передумови для того, щоб англійська мова отримала статус глобальної та розвинутої в галузі юридичної лінгвістики. При цьому вражаюча пластичність та гнучкість англійської мови дозволяє їй утримувати провідні позиції у галузі юрислінгвістики. [4, с. 193]

Активно вивчається взаємодія мови і права в німецькій мові. Однією з центральних тем у дослідженнях німецьких вчених посідає питання про те, що обумовлює перешкоди в комунікації між юристами і не юристами.

Юридична лінгвістика або юрислінгвістика є відносно новою галуззю мовознавства. Особливістю цієї дисципліни є те, що вона має міждисциплінарний характер тому, що поєднує мову та право. Звичайно, питання точності та зрозумілості юридичних текстів уже було предметом уваги науковців, але юристи та філологи завжди займалися цими питаннями окремо [4, с. 420].

Об'єктом юрислінгвістики є взаємодія мови та закону, юридичний аспект мови. Дослідники відзначають, що юрислінгвістика вивчає

відношення мови до закону. Натомість лінгвоюрисдика, як окрема галузь, вивчає відношення закону до мови (мовні аспекти права).

Юридичний аспект мови – це, по-перше, власне мова з елементами права. У цьому аспекті науковці зазначають про актуальність онтологічного розуміння мови як об'єкта правового захисту.

По-друге, юрислінгвістика займається такими проблемами закономірностей мови, що є підґрунтям тексту закону, визначають його створення та практичне застосування.

Таким чином, дві фундаментальні, пов'язані між собою проблеми, є основою досліджень юрислінгвістики. Перша проблема – це проблема співвідношення мовних законів (норм) з юридичними законами стосовно рівня юридизації. Проблема співвідношення природньої та юридичної мови є другою [4, с. 191].

Право посідає чільне місце у вивченні лінгвоюрисдиком мовноправових аспектів. У цьому випадку говорять про сукупність вже сформованих історично юридичних законів і традицій, а юридична мова розглядається як система, яка до певної міри прагне до все більшої автономізації від природньої мови [3, с. 122-124].

Основна мета лінгвоюрисдиком – вивчення соціальної взаємодії людей на мовному тлі крізь призму закону. Мета юрислінгвістики – вивчення змін норм мови, які відбуваються при її наближенні до юридичного узусу.

Методологічна специфіка юрислінгвістики, на думку науковців, має бути розглянута з урахуванням таких лінгвістичних параметрів:

- 1) природне – штучне;
- 2) таке, що відображається (стосовно мови) – умовне (стосовно мови);
- 3) стихійно-чуттєве – раціонально-логічне;
- 4) консервативно-статичне – творчо-динамічне;
- 5) безперервне – дискретне. [2, с. 130]

Отже, юридична лінгвістика знаходиться на межі двох наук – лінгвістики та юриспруденції. Поява низки наукових питань, що співвіднесені з різними галузями знання, породжують утворення комплексних наукових дисциплін, серед яких і є юрислінгвістика. Ця наукова дисципліна формується й розвивається з урахуванням досягнень лінгвістики та юриспруденції, підтвердивши положення про зв'язок мови і права. Серед численних напрямів розвитку юридичної лінгвістики особливе місце займає проблематика, пов'язана з дослідженням якості судової промови, тобто виступами прокурора, судді, адвоката. Досліджуються шляхи взаємодії законів загальної та галузевої риторики, ефективні методики в галузі судової експертизи і криміналістики, а також правила ведення судового розгляду, законотворчість і співвіднесеність на рівні мовної комунікації таких категорій, як влада та істина.

Література

1. Александров А. С. Введение в судебную лингвистику Нижний Новгород, 2003. 420 с.
2. Пелепейченко Л. Н. Основи теорії мовної комунікації. Х., 2007. 130 с..
3. Прадід Ю. Ф. Юридична лінгвістика та деякі актуальні проблеми законодавчої практики // Вісник Луганського інституту внутрішніх справ ім. 10-річчя незалежності України. 2002. С. 120-126.
4. Штерн І. Б. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики. Енциклопедичний словник. Київ, 1998. С. 191-193.

Кузьміна А. Ю.
здобувач вищої освіти II курсу,
Науковий керівник – Декусар Г. Г.
старший викладач кафедри
українознавства та іноземних мов
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

МОВА І СУСПІЛЬСТВО

«Мова є обов'язковою передумовою мислення в умовах повної ізоляції людини. Але зазвичай мова розвивається тільки в суспільстві, і людина розуміє себе тільки тоді, коли на досвіді переконається, що його слова зрозумілі також і іншим людям»[1].

"Мовна діяльність навіть в самих своїх найпростіших проявах є з'єднання індивідуальних сприйняття із загальною природою людини", – писав основоположник мовознавства (Там же).

Мова і суспільство тісно пов'язані один з одним. Як не може бути мови поза суспільством, так і суспільство не може існувати без мови. Їх вплив один на одного взаємний.

Відзначимо основні напрямки впливу суспільства на мову:

- зв'язок походження мови одночасно з людським суспільством;
- соціальна обумовленість розвитку мови;
- соціальне розшарування мови;
- соціальні компоненти в структурі мовних одиниць;
- свідоме вплив суспільства на мову і його функціонування [2].

Походження мови було викликано суспільною потребою. Засіб спілкування, а саме таким засобом є мова, не могло виникнути поза спілкуванням, поза суспільних відносин. Головне в процесі походження мови – становлення членороздільної мови, розмежування звуків і закріплення за ними чітких смислів.

Соціальну обумовленість розвитку мови не слід розуміти як пряме відображення в мові всіх громадських подій або наявність соціальних причин у кожного факту зміни мови. Соціальні чинники впливають на язик не прямолінійно: вони

можуть прискорювати або уповільнювати темп мовної еволюції, сприяти розбудові окремих ділянок мовної системи [3].

Яскравим прикладом впливу суспільства на мову є соціальне розшарування мови. Правда, в соціальній диференціації мови отримує відображення не тільки і не стільки сучасна структура суспільства, скільки попередні його стани (оскільки темп розвитку мови відстає від темпів розвитку суспільства).

У соціальній структурі сучасної української національної мови виділяються:

- літературна мова;
- територіальні діалекти;
- міське просторіччя;
- професійні та соціально-групові жаргони.

Соціальні компоненти в структурі мовних одиниць існують тому, що мова служить засобом опису і самого суспільства. Так, слова, що позначають суспільні явища, тим самим містять в собі соціальний компонент.

Крім впливу окремих людей та суспільства на мову, можливий і свідомий, цілеспрямований вплив держави (і суспільства в цілому) на розвиток і функціонування мови. Це так звана мовна політика. До неї належить створення лінгвістами нормативних словників і довідників, пропаганда мовних знань і культури мовлення в засобах масової інформації [4].

Вплив мови на суспільство вивчався значно менше. Сам факт такого впливу нерідко викликав сумніви. Важко, однак, уявити, що основний засіб мислення, оформлення і поширення інформації в суспільстві є певним непомітним інструментом, що ніяк не впливає на суспільне життя.

Більш того, результати політологічних і соціологічних досліджень змушують замислитися над тим, як формується ставлення різних суспільних груп до тих чи інших подій. Аналіз показує, що це відношення багато в чому залежить від рівня розуміння соціальними групами актуальних словесних знаків, які функціонують в суспільстві. Багато громадських проблем вирішувалися б ефективніше при наявності в суспільстві більшого взаєморозуміння. Це взаєморозуміння не з'явиться в результаті благих побажань і закликів до суспільної злагоди, воно може з'явитися при зближенні мовного досвіду і вдосконалення мовної здатності членів різних громадських груп.

Мова відіграє дуже істотну роль в суспільному житті, є основою взаєморозуміння, соціального миру та розвитку. Вона володіє організуючою функцією по відношенню до суспільства.

Література

1. Гумбольдт В. Вибрані праці з мовознавства. М., 1984. С.77

2. Леонтьев А. А. Общественная функция языка и его функциональные эквиваленты / А. А. Леонтьев // Язык и общество. М. : Наука, 1968. 255 с.
3. Плотницька І. М. Українська мова в державному управлінні: теоретико-методологічний аспект : монографія / І. М. Плотницька. К. : Вид-во НАДУ, 2006. 232 с.
4. Швейцер А. Д. Введение в социолингвистику / А. Д. Швейцер, Л. Б. Никольский. М.: Наука, 2015. С.112

Кулиба В. В.
здобувач вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Гринчак М. О.
кандидат історичних наук,
доцент кафедри права, політології
та міжнародних відносин
Університет імені Альфреда Нобеля

ПОНЯТТЯ ПРИРОДНОГО ПРАВА В ДАВНЬОГРЕЦЬКІЙ ТА ДАВНЬОРИМСЬКІЙ ФІЛОСОФІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність. Ідея природного права неодмінно є складовою демократичної держави. І кожне покоління українського суспільства зустрічається з проблемою природного права, справедливості, як ідеального принципу існування людини, і ми намагаємося розібратися в сучасному праві, а воно не може існувати без переосмислення та використання надбань теорії права в її генезі.

Значення політичних концепцій епохи античності перш за все проявляється в тому, що вони формувалися на сонові ідеології волі, свободи, права. Античні мислителі поступово звільняли політичну думку від міфологічної форми. З'являються невідомі досі ідеї політики та правової держави, законів та природного права. Які ж підходи до визначення природного права були домінуючими? Це, перш за все, визначення природного права як обов'язкових для всіх правил та норм, виконання яких допомагає втілити в життя інтереси та бажання кожної людини, а самі норми, за якими живуть люди, є втіленням загальносвітового, вселенського порядку, що має надлюдський характер. Говорячи простіше, природне право це права, дані людині природою від народження, а не волею держави, що полягають у свободі та рівних можливостях для всього суспільства.

Слід зазначити, що поняття права було різне у всіх мислителів. Так, наприклад, Геракліт – античний мислитель, вважав, що люди відповідно до природного права не рівні між собою, тому і демократія є “правлінням нерозумних”, бо це рішення нерозумного натовпу. Більшість людей не здатні осмислити природу явищ, з якими доводиться стикатися. Натомість оптимальним було б “правління кращих”. Геракліт пояснює, що Божественна справедливість і правда (діке) це те загальне розумне начало, з

якого мають бути створені закон у суспільстві. Якщо порушувати природні закони логосу, то рано чи пізно доведеться відповідати за порушення гармонії Всесвіту. “Сонце не порушить своєї міри, інакше його б наздогнали Ерінії, помічниці Діке” [2, с.78]. Без божественного, космічно-вогняного масштабу у людей не було б і самого уявлення про справедливість. Саме вічний вогонь дає міру всьому іншому. Основна гносеологічна характеристика закону, за Гераклітом, полягає в його відповідності загальному логосові (світовим закономірностям). Саме тому праворозуміння одного (“кращого”) є кращим, ніж правосвідомість демосу. “Один для мене — десять тисяч, якщо він найкращий” [1].

Сократ – людина, з іменем якої пов’язане виникнення моральної філософії. Коли він був молодим, відвідав Дельфійський храм, де його вразив напис на стіні “Пізнай себе”. Вважається, що з цього і починається філософський шлях Сократа. Справедливість, на його думку, полягає у знанні. І людське, і божественне право у своїй основі містять єдину справедливість, яка і є головним критерієм законності [4, с.24]. Сократ - стійкий прихильник такої системи полісного держави, в якій, безумовно, переважають справедливі за своєю природою закони. Наполягаючи на необхідності дотримання законів поліса, Сократ пов’язує з цим і однотайність громадян, без якої, на його думку, ні будинок не може стояти добре, ні управління державою. При цьому під “однотайністю” він має на увазі відданість і покору членів політики закону, а не об’єднання смаків, думок і поглядів людей. Сократ вважав, що, якщо закони будуть справедливими, то буде досягнуто і свободи в політичній сфері.

Ідеї Сократа були найбільше розвинуті його учнем Платоном. Великий мислитель уявляв, що Всесвіт базується на божественному началі, в основу якого покладена ідея Блага. Його ідеальний світ – світ ідей, які знаходять своє матеріальне відображення в світі людей. При цьому тіло Платон вважав причиною всіх страждань людини, тому, на його думку, людина починає жити тільки після смерті. Щодо його концепції держави та права, то як і вчитель він вважав, що природне право дорівнює справедливості. Платон ототожнює державу із людиною, за його ідеєю чесноти людини мають бути притаманні державі. Держава повинна базуватися на ідеях Блага і Правди. В його розумінні природне право є ідеєю, яку людина ніби пропускає через себе, і її завданням є побачити ідеальні закони і застосовувати їх на практиці. Тоді й побудується ідеальна держава, в якій повинно бути три суспільні прошарки: перший це достойні люди, які підкорюються вищим класам, другий – так звані люди-охоронці, які є сильними та хоробрими, і третій прошарок – мудреці, які насолоджуються Благом і вказують шлях іншим прошаркам суспільства.

Перше розділення природного і позитивного права спостерігаємо в ідеях Арістотеля. Під умовним правом він розуміє те, що згодом стало називатися позитивним правом, воно включає в себе положення закону і загальні угоди. У той же час він говорить про писані і неписані закони. Під

неписаним законом мається на увазі правовий звичай. Природний закон заснований на так званому універсальному розумі. Він має однакову силу скрізь, не залежить від людських уявлень про нього і незмінний. Природний закон передбачає певну справедливість. Аристотель розрізняє два типи справедливості: розподільну і зрівняльну. Розподіл означає поділ загальних благ відповідно до внеском людини в спільну справу людей. Зрівняльна ж базується на математичній рівності, застосовується при покаранні або відшкодуванні заподіяної шкоди.

В теоретичному плані на давньоримську правову думку впливали ідеї давньогрецьких філософів, але римські вчені не обмежилися запозиченням положень, а застосовували їх та розвивали далі, враховуючи суспільно-політичні умови свого середовища.

Марк Туллій Ціцерон – визначний політик та філософ Стародавнього Риму. Державу він визначає як справу усього народу, узгоджене правове спілкування її членів, правове утворення. Ціцерон вводить також й основи міжнародного права, такі як необхідність дотримання зобов'язань за міжнародними договорами, поняття несправедливої війни (яка не була оголошена), причини справедливої війни (захист держави, встановлення миру), а також гуманне поводження з полоненими та переможеними. Саме Ціцерон є творцем ідеї “правової держави”. Я вважаю, що найповнішим і найзрозумілішим визначенням природного права є визначення Ціцерона у його праці “Про державу”: “Справжній закон – це розумне установлення, що відповідає природі, поширюється на всіх людей, постійне, вічне, що закликає до виконання обов'язку через наказ, відлякує від злочину шляхом заборони... Хоч якось обмежувати його дії не дозволено. Хто не підкориться йому, той буде втікачем від самого себе і, згордувавши людською природою, тим самим зазнає найбільшої кари, хоча й уникає інших страждань, які такими вважаються” [5, с.113-114]. Право він пов'язує із людською гуманністю, здатністю до високих почуттів, з тим, що не підвладно людським законам.

Сенека – римський стоїк. Він найбільше відстоював ідею духовної свободи людини, незалежно від її суспільного становища. Відповідно до його вчення, всі люди раби, оскільки всі залежать від долі. Хтось є рабом своїх бажань, хтось жадібності. Філософ узагальнив власну ідею про природне право, центральне місце в якому займає “закон долі”, який і є втіленням природного права, якому підкорюється все. Для мислителя було характерним сприйняття всесвіту як певної держави, правову систему якої і складає природне право. Усе людство є громадянами цього державного утворення, навіть якщо хтось із його представників не визнає чи не розуміє цього факту.

Аналізуючи усе вище сказане, можна зазначити, що філософські вчення і давньогрецьких, і давньоримських мудреців, стали певним ідеалом для наслідування в сучасному світі, зараз людство також починає знову цінувати гуманістичний світ, моральність та розумові здібності. Також обидва античні народи зазначали, що поняття природного права перш за все впливає з поняття самої природи. Відмінність полягає у тому, що кожен

розумів природу по - своєму, греки переважно ототожнювали її з навколишнім світом, космосом і вважали, що світ диктує природний закон. Римляни ж більш глибоко розвинули теорію права, заклали основи гуманізму та ідеї моральності, і загалом ототожнювали природу із сутністю людини, держави.

Отже, філософсько-правові вчення античних мислителів стали підґрунтям для розвитку сучасного природного права, яке дедукується із визначення природи та відношення людини до Всесвіту. Аналіз античних знань допомагає сучасним авторам займатися дослідженням такого феномену як право в цілому і як природне право зокрема.

Література

1. Андрусак Т. Підручник « Історія політичних та правових вчень: курс лекцій », 1999. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-29.html>
2. Кессиди Х. Ф. Философские и эстетические взгляды Гераклита Эфеского. М.: Изд. Академии художеств, 1963.
3. Нерсесянц В. Право и Закон. Из истории правовых учений. М.: Наука, 1983.
4. Нерсесянц В. Сократ. М.: Норма, 1996.
5. Цицерон М. Т. Про державу. Про закони. Про природу богів. К.: Основи, 1998.

Кулик А. В.,
здобувач вищої освіти VI курсу
Науковий керівник – Вороновська Л. Г.,
кандидат філософських наук, доцент
*Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України*

КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАГАЛЬНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦЯ У СФЕРІ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

Професійна діяльність фахівців органів і підрозділі Державної служби України з надзвичайних ситуацій є досить цікавою, специфічною та складною, спрямована на благополуччя та безпеку суспільства. Можна сміливо стверджувати, що сфера професійної діяльності рятувальників відноситься до категорії «людина - людина», передбачає екстремальні умови праці, високий рівень ризику втратити здоров'я, власне життя або отримати травму та зумовлює необхідність виявляти оптимальну працездатність в надзвичайних ситуаціях, здатність до швидких, різноманітним і адекватним екстремальним умовам.

Відтак, поряд із прямими професійними обов'язками, що полягають в забезпеченні пожежної безпеки, цивільного захисту, порятунку життя і

здоров'я громадян, їхнього майна, до співробітників висуваються також вимоги морально-етичного характеру [1].

Взаємодія особового складу в караулі при гасінні пожеж і рятуванні людей, надання психологічної та першої домедичної допомоги постраждалим людям є показниками актуальності питання про комунікативну культуру фахівців. Робота з профілактики пожеж, що ведеться інспекторами державного пожежного нагляду, також вимагає від фахівців високих комунікативних навичок і умінь, з огляду на необхідність донести до громадян вимоги пожежної безпеки й можливі наслідки їх недотримання.

Зазначене актуалізує роль комунікативної культури як елемента професійної культури співробітників Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Питанням формування і розвитку професійної культури фахівців у сфері цивільного захисту та пожежної безпеки в останнє десятиліття приділено в цілому достатньо уваги. Проте питання, що стосуються комунікативної культури, залишалися в недостатній мірі вивченими.

Ураховуючи напрацювання вітчизняних науковців виділимо компоненти комунікативної культури, властиві саме фахівцям досліджуваної сфери діяльності: професійне середовище, потреба в спілкуванні й комунікативні здібності.

Професійне середовище. Вказаний компонент комунікативної культури відображає специфіку професійної діяльності рятувальників, пов'язану з наданням допомоги людям, що опинилися у важких ситуаціях, на межі життя і смерті, в умовах загрози здоров'ю та всьому нажитого майна, взаємодією з громадянами в питаннях підвищення протипожежної культури, дотримання заходів безпеки тощо. Це сприяє формуванню певного комунікаційно-професійного діалекту мови. Функційні обов'язки особового складу сприяють виробленню почуття такту, толерантності, почуття жалю до людей і небайдужість до чужого горя та багатьох інших складових.

Рівень відповідних комунікативних навичок співробітника оцінюється при проходженні атестації на кваліфікацію рятувальника. У кожній комісії є психолог, який на атестації визначає рівень готовності фахівця до комунікації в умовах надзвичайних ситуацій, його/її готовності надавати психологічну допомогу і підтримку громадянам, які перебувають в стані стресу.

Потреба в спілкуванні. Такий елемент комунікативної культури, як потреба в спілкуванні, є у достатній мірі універсальним, оскільки знаходить своє відображення у кожній людини, водночас у співробітників органів та підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій така потреба є дещо завищеною, оскільки її складовими є обов'язок і борг. Рятувальник не повинен бути байдужим до чужої біди і його завданням та обов'язком є своєчасне реагування на звернення людей, допомога справою, допомога словом і інформування [3].

Кожен елемент комунікації рятувальника повинен бути продуманим, адже під час надзвичайної ситуації надважливими є здатність до прогнозування, швидкість реакції на обставини, вміння створювати внутрішній план висловлювання. Не менш важливою є структура висловлювання (вибір слів, оцінка висловлювання і його коригування залежно від ситуації). Цей елемент відіграє важливу роль в діяльності пожежної охорони, оскільки співробітник, заступаючи на варту і виїжджаючи на пожежу або надзвичайну ситуацію, не знає, що його там може очікувати, відтак важливим є вміння скорегувати свою поведінку, особливо комунікаційну частину, в умовах дефіциту часу і простору.

Комунікативна компетенція. Основною метою мовної підготовки курсантів у відомчих закладах вищої освіти Державної служби України з надзвичайних ситуацій є їхня підготовка до практичного застосування мови у професійній і особистісній діяльності, що передбачає формування здатності і готовності до міжкультурного спілкування, вміння співвідносити мовні засоби з конкретними цілями, ситуаціями і умовами спілкування, набуття курсантами умінь комунікації на соціокультурному і професійно-діловому рівні, тобто формування професійної комунікативної компетенції [2].

У структурі комунікативної компетенції виокремлюють такі компоненти:

- професійно-предметний, що формує знання про мовну систему, граматичні й синтаксичні норми, а також спеціальні професійні знання, що дозволяють в подальшому працювати з літературою іноземною мовою;

- когнітивний, що формує в свідомості здобувачів базисні когнітивні структури, що забезпечують сприйняття і розуміння мови;

- рефлексивний, пов'язаний з розвитком критичного мислення, умінням проаналізувати, систематизувати результати своєї діяльності;

- мотиваційний, котрий передбачає наявність пізнавального інтересу, постійної готовності вдосконалювати свої знання та вміння;

- емоційно-особистісний, що передбачає позитивне ставлення до мови, культури народу, а також характеризується наявністю таких якостей, як ініціативність, відповідальність, толерантність;

- поведінковий, представлений знаннями норм повсякденного етикету спілкування, що відображають особливості мовної поведінки носія мови, знаннями невербальних засобів спілкування;

- операційно-стратегічний, що передбачає знання найбільш ефективних комунікативних стратегій, здатність вибрати необхідні мовні засоби відповідно до ситуації спілкування, здійснити комунікативний намір у взаємодії.

Таким чином, вимога розвитку професійної комунікативної компетенції вимагає переорієнтувати освітній простір на пошук особливих форм організації змісту освіти, нових технологій, що сприяють розвитку актуальних способів діяльності особистості в процесі професійної комунікації.

Література

1. Іващенко О. А. Структура професійної готовності до діяльності в екстремальних умовах. Професійна освіта: методологія, теорія та технології. Вип. 2, 2015. С. 100–111.
2. Ненько Ю. П. Модель системи професійно орієнтованої комунікативної підготовки майбутніх офіцерів служби цивільного захисту. Нова педагогічна думка. Вип. 3, 2017. С. 10–14.
3. Ненько Ю. П. Професійно важливі якості як складова готовності офіцера служби цивільного захисту до професійно орієнтованої комунікативної діяльності. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія: Педагогічні науки. Вип. 156, 2017. С. 91–95.

Лазарєва Я. А.
здобувач вищої освіти II курсу
Науковий керівник – Подворчан А. З.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На сьогоднішній день неабиякою рушійною силою при підготовці здобувачів освіти у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання є саме методика та спосіб піднесення матеріалу та даної навчальної дисципліни саме викладачами. Адже вони дають підґрунтя та розкривають основні підходи до розуміння та застосування набутих знань у своїй професійній діяльності.

Звідси, цілком логічним твердженням буде те, що сьогодні важливе значення посідають моральні якості, котрі переплітаються із сформованими інтелектуальними, а формування комунікативного уміння поліцейського займає визначальну роль. Це можна підтвердити тим, що на сьогодні функціонує такий підрозділ Національної поліції як патрульна поліція, котра постійно перебуває у комунікативному контакті з населенням країни.

Звідси, важливим чинником для підтримки іміджу сучасної новоствореної поліції є ефективність, зрозумілість, доступність та професійність їхньої мови.

Службове спілкування поліцейських – це саме процес їх взаємозв'язку та взаємодії обміну інформацією та досвідом у здійсненні своїх функцій. Цей

процес спрямований на досягнення конкретного результату, вирішення конкретної цілі роботи та досягнення відповідної мети.

Культура спілкування також включає знання мови, якою відбувається комунікація, вміння застосовувати параметри зв'язку. Всі ці компоненти нерозривно взаємопов'язані між собою та потрібні для всіх форм службового спілкування.

Для досконалого виконання своїх службових повноважень та обов'язку, поліцейські повинні дотримуватися всіх вимог комунікації, мати високий рівень теоретичних знань та практичних комунікативних навичок, формуванню яких надає навчальна дисципліна «Українська мова професійного спрямування».

У свою чергу, завданнями викладача є:

- надавати майбутнім поліцейським теоретичних відомостей щодо основ культури їхнього фахового мовлення;
- ознайомити правоохоронців з основними нормами професійного мовлення, вироблення певних навичок та умінь задля вільного спілкування та використання у різних підстилях;
- пропагувати культуру мовлення взагалі та професійну культуру зокрема, тренування мовних почуттів за допомогою ряду вправ та завдань [1].

Тобто, основними завданнями викладача є забезпечення формування мовного підґрунтя за допомогою різних методів та вже набутих навичок.

Успіх цих уроків багато в чому залежить від вчителя, а саме від його умінь: вибір правильних методів і прийомів для конкретного уроку (залежно від мети та теми, особливостей вивченого матеріалу); ефективно навчати (з урахуванням індивідуальних особливостей) групи курсантів; розмірковувати про структуру практичного навчання з використанням колективних форм навчальної діяльності; вибрати проблему, яку потрібно розв'язати, і направити курсантів на шляхи її вирішення; для вирішення конфліктів, якщо це необхідно.

Кожен викладач має право вибору відповідних форм роботи для досягнення поставлених цілей дисципліни. Проте, вони повинні залежати, насамперед, від активності курсантів, від їхньої волі до постійного вдосконалення у професійних питаннях [1].

Загалом навчальна дисципліна «Українська мова професійного спрямування» надає курсантам низку знань та розвиває їхні мовні вміння та навички, які допомагають підготувати справжніх професійних поліцейських. Для формування культури службової комунікації майбутніх працівників дисциплінарні матеріали та відповідне методичне забезпечення повинні приділяти більше уваги практиці усного та письмового професійного спілкування в реальних ситуаціях службової діяльності.

Отже, вивчення такої дисципліни як «Українська мова професійного спрямування» надає курсантам можливість засвоїти, що культура мови – поняття не лише лінгвістичне і психологічне, а й етичне та виражається в мовленнєвому етикеті. Дотримання вимог мовного етикету є важливою

складовою службового спілкування поліцейського. Знання етикетних формул вітання, звертання і прощання допоможе працівникам поліції ефективно налагодити спілкування з різними категоріями громадян при виконанні своїх службових обов'язків та повноважень.

Література

1. Войцехівська І. С. Ефективність проектування при викладанні української мови за професійним спрямуванням [Електронний ресурс]/ І. С. Войцехівська. Режим доступу: <http://intkonf.org/voytsehivska-i-sefektivnist-proektuvannya-pri-vikladanni-ukrayinskoyi-movi-za-profesiynim-spryamuvannya/>

Липка Я. В.

здобувач вищої освіти II курсу

Науковий керівник – Поповський А. М.

професор, доктор філологічних наук

*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ЗНАЧЕННЯ МОВИ У ФОРМУВАННІ РОЗВИТКУ ТА ДУХОВНОСТІ

Сучасна українська мова все частіше використовується як зброя, з якою можна маніпулювати громадською думкою та свідомістю. Світогляд і духовність, що вирують у суспільстві, зазвичай створюються і нав'язуються, в тому числі за допомогою мовного впливу, владою в країні.

Неможливо навіть перерахувати, скільки разів за всю історію нашої держави стався конфлікт через мовні розбіжності та суперечки. Не раз вони намагалися розбити нашу державу через мовні конфлікти, не раз вороги нашої Батьківщини намагалися розірвати країну на частини через розбіжності в мові, посварити між собою громадян, братів та сестер. На жаль, люди потрапляють під вплив таких провокацій, але з часом вони беруть справи у свої руки і все стає на свої місця.

Легко дезінформувати пересічну людину, нав'язати помилки щодо мови, а саме зробити людину супротивником певної мови, а можливо, певної нації. Через їх незнання, неграмотність та небажання цікавитись суспільним життям та тим, чим живе наша країна, людина може стати маріонеткою в руках тих, хто хоче заволодіти країною. Звичайно, у кожному суспільстві є люди, на світогляд яких не впливає тиск звичайного, і завдяки їм створюються нові та продовжують існувати раніше створені соціальні групи, течії, які поширюють правильні погляди, думки та світогляди.

Можна стверджувати, що мова є фактором формування та розвитку духовної особистості та нації в цілому. Кожна мова є особливою та

унікальною. Вивчаючи мову, людина неминуче пізнає різні духовні цінності. Зростає не тільки духовний світ людини, але й формуються та розвиваються нові звички та навички, які людина вбирає в себе, вивчаючи певну мову, а разом з нею формуються і її походження та історія [1; 155].

Мова – найважливіший засіб спілкування між людьми. Це безпосередньо пов'язане з мисленням. Адже мова як засіб спілкування між людьми має таку особливість, яку не слід забувати: будь-яке порушення прав людини у мовній сфері неминуче призводить до порушення нормального життя людини, а отже, до її психічної рівноваги, стимулюючи неадекватну зовнішню реакцію [2; 182].

Мова виникла з появою людського суспільства, вона може функціонувати лише за умови існування та розвитку будь-якої групи людей, де відбувається постійний обмін думками. Коли нація зникає, то і мова перестає існувати. Мова для будь-якої нації - це її історична пам'ять, втілена у словах. Тисячолітня духовна культура народу унікально і неповторно викарбувана мовою, в її усній та письмовій формі. Культура мови та мовлення має нерозривний зв'язок із духовною сферою української нації, розкриває характер народу, склад їхнього мислення, менталітет, оригінальну унікальність художньої творчості тощо. Мова є соціальним явищем, воно виконує низку важливих функцій, без яких вона не може існувати та розвиватися [3; 99].

Д. Карнегі писав, що про людину судять з 4 речей :

- як вона виглядає;
- що вона робить;
- як вона говорить;
- що вона говорить.

Таким чином, ставлення до людини у світі на 50 відсотків залежить від її мови. Мова - це магічний інструмент, який здатний об'єднати багатьох людей в одне ціле - у націю, а націю - у світову спільноту. Притча про Вавилонську вежу є незаперечним доказом того, що мова справді об'єднує. Вона визначає самобутність народу, його унікальність, пов'язує минуле з сучасністю, проходить через покоління в казках, піснях, народних приказках, легендах [4, С. 121].

Ми, українці, є сильною нацією, адже нам вдалося зберегти мову, пронести її через усі заборони, переслідування та негаразди. І тепер ми повинні ще більше захищати рідну мову, дбати про її подальший розвиток та піднесення. Адже мова, без перебільшення, є основою нації.

Доля української мови, її майбутнє в країні та світі залежить від кожного з нас. Ми вивчаємо та використовуємо рідну мову правильно, очищаємо її від паразитичних слів, які забруднюють та спотворюють красу української мови. Таким чином ми стаємо творцями нашої нації та її майбутнього.

Література

1. Винакурова Д. С. «Розвиток мови як процес формування духовної культури нації.» *Мова і право: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару* (м. Дніпро, 26 жовтня 2018 р.). Дніпро: ДДУВС, 2018. С. 98-100
2. Іванчук О. С. «Мова як чинник формування духовності.» *Мова і право: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару* (м. Дніпро, 26 жовтня 2018 р.). Дніпро: ДДУВС, 2018. С. 121-122
3. Настич Т. М. «Значення мови у духовному розвитку особистості.» *Мова і право: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару* (м. Дніпро, 06 листопада 2019 р.). Дніпро: ДДУВС, 2019. С. 155-156.
4. Тущенко А. Д. «Мова як чинник формування і розвитку духовності.» *Мова і право: матеріали Всеукр. наук.-практ. семінару* (м. Дніпро, 06 листопада 2019 р.). Дніпро: ДДУВС, 2019. С. 181-183

Матвієнко Є. І.

слухач магістратури І курсу

Науковий керівник – Миронова Т. Ю.,

кандидат педагогічних наук, доцент

*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ПЕРЕГОВОРИ ЗАДЛЯ УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРІВ ЯК МІЖКУЛЬТУРНИЙ КОНТАКТ

В умовах сьогодення актуальною темою постає співробітництво та укладення договорів з іноземними компаніями. Укладення договорів – це складний та відповідальний міжкультурний контакт, який може мати розмаїття аспектів. Оксфордський словник визначає важливі для нас терміни визначення договору, такі як: agreement (обіцянка або контракт укладений з кимось), contract (юридично обов'язковий договір, який використовується в письмовій формі), negotiation (дискусія, спрямована на досягнення згоди) [1, с. 24, 255, 828]. Існують такі різновиди agreement: provisional- тимчасовий договір, surety bond- договір поруки, tenancy – договір про оренду житла, negotiation: protracted - довготривалі перемовини, trade – торгові перемовини, technical- технічні перемовини, а також contract: associate – паралельний договір, aleatory – ризиковий договір [2].

Особлива увага приділяється насамперед центральній стадії укладення договору, а саме перемовинам. Вважається, що ефективні перемовники ніколи не бувають задоволені — ані самим процесом перемовин, ані їх результатами, ані своїм професіоналізмом. Щоб добитися успіху в перемовинах, потрібно: знати певну інформацію про учасників. Питома вага

таких знань має складати більше 90 % всієї інформації про перемовини; бути добре поінформованим про тему та мати у своєму розпорядженні факти, що стосуються предмета переговорів. Адже головна людина в перемовинах — не ви самі, а ваш співрозмовник. Як зазначив відомий Стюарт Даймонд, професор Уортонської школи бізнесу, один з найбільш затребуваних експертів з перемовин: «Найважливіший капітал у будь-якому людському спілкуванні – це довіра до вас. Варто втратити довіру співрозмовника – і ви впадете в його очак як перемовник. Якщо люди вам не довіряють, важко переконати їх у чому-небудь». Згідно проведених досліджень, що описані у підручнику експерта Стюарта Даймонда, «Перемовини, які працюють», успіх угоди залежить від її тематики всього на 8%. Центральним у перемовинах вважається взаємна симпатія, довіра, вміння слухати та чути один одного, від них якраз успіх залежить на 55 %. Частку успіху, що залишилася (трохи більше третини), складають стратегії та прийоми, які використовуються у перемовинах[1].

Існують топ-5 правил ведення успішних перемовин з іноземними компаніями.

По-перше, щодо вираження незгоди. У деяких культурах, фраза «Я повністю з вами не згоден» або «Ви не праві» не завжди означає, що перемовини є неуспішними. Проте, в такій країні як Мексика, дані перемовини зазвичай закінчуються. Зокрема, росіяни, французи, німці, ізраїльтяни, голландці більш всього використовують слова, які підвищують незгоду («повністю», «абсолютно», «безумовно» і ін.), А мексиканці, тайці, японці, перуанці, ганці використовують більше слів, які пом'якшують незгоду («частково», «трохи», «можливо» і ін.).

По-друге, щодо емоцій. Найцікавіше в міжнародних перемовинах є те, що при стриманому вираженні незгоди співрозмовники можуть вести себе дуже відкрито й емоційно. Це стосується перемовників з Бразилії, Мексики, Саудівської Аравії. Представники цих країн дуже чутливі до коментарів і можуть легко образитися.

По-третє, щодо довіри за правилами другої сторони. Учасники перемовин з країн БРІКСу, Південної Азії та Африки не демонструють ознак довіри, поки не встановлять емоційний зв'язок зі співрозмовником. Те ж саме відбувається і в країнах Середнього Сходу та Середземномор'я. З представниками цих країн складно вести перемовини американцям, австралійцям, британцям і німцям. Вони ведуть перемовини коректно, дуже дружелюбно, не показують негативних емоцій і не висловлюють особистого ставлення.

По-четверте, щодо запитань, які небажано передбачають односкладові відповіді. На певному етапі перемовин вам доведеться розкрити свою позицію, виступити з пропозицією і почути рішення другої сторони. У різних культурах це може звучати по-різному. Те, що ви зрозумієте як «так», може бути «ні», а «ні» може виявитися «може бути». Різниця в сприйнятті може викликати нерозуміння й підірвати всю стратегію перемовин.

По-п'яте, щодо не переоцінювання важливості письмового контракту. Учасники переговорів з США і країн Північної Європи часто повторюються під час перемовин. Їхня тактика ґрунтується на наполяганні ключовому посланні. Вважається, що чим частіше воно звучить під час перемовин, тим зрозуміліше аргументація, тим ефективніше перемовини. Країни, що розвиваються, як правило, мають не дуже надійні правові системи. Американці й британці наполягають на укладанні контракту, коли всі умови враховані та деталі запротокольовані [2].

Отже, як ми можемо побачити, якість та позитивний результат переговорів задля укладення договорів як міжкультурного контакту з іноземними компаніями залежить перш за все, від комунікативних якостей та коректності щодо культурних правил тієї чи іншої країни. На цьому тлі, суб'єкт укладення договору має бути добре поінформованим відносно теми перемовин та мати у своєму розпорядженні в достатній кількості відповідні факти.

Література

1. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. A S Hornby. FOURTH EDITION. Chief Editor: A.P. Cowie. 1993. 1520 с.
2. New English-Russian economic dictionary, 4th Stereotype Edition. Moscow. 2008. 722 С.
3. Секрети успішних переговорів . 2014. URL: biznes-dosvid-46-sekreti-uspishnix-peregovoriv (Дата звернення 11.10.2020)
4. Как вести переговоры с иностранными компаниями? 2015. URL: <https://ideasea.ru/blog/detail.php?ID=342> (Дата звернення: 13.10.2020)

Махтура К. С.,
слухач магістратури І курсу
Науковий керівник – Миронова Т. Ю.,
кандидат педагогічних наук, доцент
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

МОТИВАЦІЙНІ ПРИЧИНИ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЯК ЗАСОБУ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Англійська мова на сьогодні вважається міжнародним засобом комунікації. Авжеж, саме англійською мовою проводиться більшість міжнародних конференцій, семінарів чи форумів та видається велика кількість наукової літератури та періодики. Верещагін Є. та В. Костомаров у "Мова та культура" пропонують визначення міжкультурної комунікації як

адекватного порозуміння двох учасників комунікативного акту, які належать до різних національних культур. [1, с. 26]

Кожний момент вивчення іноземної мови – це перетин двох культур, отже, це практика міжкультурної комунікації. Кожне іноземне слово відображають іноземний світ та іноземну культуру. В наш час наука, культура, бізнес, політика та інші сфери людської діяльності потребують навчання іноземним мовам в широкому фоні соціального, культурного, політичного життя народу в тісному зв'язку зі світом мову якого ми вивчаємо. Щоб засвоїти іноземну мову, як засіб спілкування належить відчутти обстановку реального спілкування та потребу активно використати іноземну мову. Важливо пам'ятати, що завдання міжкультурного спілкування - це не перетворитися в представника іншої культури, а порозумітися і збагатитися іншою культурою, а стратегічна мета навчання в країні - це діалог культур, тобто формування полікультурної багатомовної особистості.

Міжкультурна комунікативна компетенція має три компоненти:

- етнографічна інформація про країну досліджуваної мови;
- лінгвістична;
- паралінгвістична інформація [2,с.18].

Дослідник С. А. Карасьов [3] стверджує, що в 21 столітті можлива поява нового лінгвістичного феномена – міжнародної англійської мови, який втілить в собі риси всіх національних варіантів англійської мови. Цьому сприяє зростаюче вживання англійської мови в таких сферах, як ЗМІ, реклама, кіноіндустрія, поп-музика, туризм, міжнародний бізнес, міжнародна безпека (створення уніфікованих мовних систем Seaspeak, Emergency Speak, Airspeak), освіта та міжнародні комунікації. Також особлива роль на міжнародних конференціях, симпозіумах або нарадах належить англійській мові, яка є мовою міжнародної комунікації, загальним *lingua franca*, мовою-посередником для спілкування представників різних мовних спільнот. Один мільярд, тобто 20% від усього світового населення, говорить англійською мовою. Більше 75% міжнародного листування (листи, електронна пошта) і 90% інформації на сайтах Інтернету представлена англійською мовою. Англійська мова активно використовується в рекламі.

Як стверджує Д. Кристал [4], англійська стала мовою світового спілкування в області бізнес-комунікації, оскільки ця мова спростила обмін повідомленнями між постійно зростаючим числом комунікантів по всьому світу. Примітно те, що в англійськомовних країнах в компаніях все більш популярним стає навчання співробітників лінгвістичним особливостям комунікації з іноземними партнерами з метою підвищення ефективності бізнес-контрактів [5].

Таким чином, можемо зробити висновок, що англійська мова є мовою якою спілкуються приблизно 20% людей у світі, яких пов'язує міжнародний бізнес у світі. Мотивоване причини вивчення іноземної мови рівно позитивно вплине на рівень комунікації із зарубіжними країнами, компаніями, видавництвами, зокрема, на успішне укладення договорів та контрактів.

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Ф. С. Бацевич. Київ: Академія, 2004. 342 с. (Альма-матер).
2. Межкультурная коммуникация и профессионально ориентированное обучение иностранным языкам: материалы XI Междунар. науч. конф., посвящ. 96-летию образования Белорус. гос. ун-та, Минск, 25 окт. 2017 г. = *Міжкультурная камунікацыя і прафесійна арыентаванае навучанне замежным мовам : матэрыялы XI Міжнар. навук. канф., прысвеч. 96-годдзю заснавання Беларус. дзярж. ун-та*, Мінск, 25 кастр. 2017 г. / редкол.: В. Г. Шадурский (пред.) [и др.]. Минск: Изд. центр БГУ, 2017. 247 с. : ил.
3. Карасёв С. А. Глобализация английского языка и новые задачи методики его преподавания // Язык и межкультурная коммуникация. Материалы межвузовской научно-практической конференции. Ростов-на-Дону: Изд-во ИУБиП. 2005. С. 80–81.
4. Д. Кристалл. Английский язык как глобальный. М. Весьмир, 2001. ISBN 5–7777–0114–0 (оригинал: English as a global language, Cambridge University Press, 1997, second edition 2003)
5. Вербич Н. А. Английский язык и межкультурная коммуникация / Н. А. Вербич. Текст : непосредственный // Молодой ученый. 2016. № 23 (127). — С. 581–584. URL: <https://moluch.ru/archive/127/34958/> (дата обращения: 15.10.2020).

Мироненко А. О.

здобувач вищої освіти І курсу

Науковий керівник – Ковальчук О. С.,

кандидат психологічних наук, доцент

*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ХАРАКТЕР ПСИХОЛІНГВІСТИКИ

Різноманітність функцій мови у суспільстві і зв'язок з мисленням, розумом та з психічною діяльністю людини робить взаємодію лінгвістики із сприйнятими соціальними та психологічними науками дуже гнучкою. Зв'язки між лінгвістикою та психологією дуже тісні.

Першою найпопулярнішою проблемою є дослідження однієї з загальних областей вивчення того, як люди розуміють, запам'ятовують та продукують дискурс. Друга популярна проблема – це лексикон, або ментальний словник. Вивчення слів стало більш популярним в останні роки. Обидві названі сфери поруч з їх теоретичною важливістю мають також практичне застосування: дослідження дискурсу допомагають глибше заглянути у процеси з позицій психотерапії, а вивчення лексикону допомагає зрозуміти, як діти вчаться читати. Подальша проблема пов'язана з тлумаченням того, як дитина оволодіває мовою. Інтереси механізму

розмовної мови знаходять своє відображення у відродженні досліджень мови дитини. Дорослі говорять з дітьми інакше, ніж з дорослими, з погляду фонології, семантики, синтаксису і прагматики, і багато дослідників вивчають роль "мовних уроків" в оволодінні мовою. Відчутний прогрес досягнутий у вивченні читання, білінгвізму та мовних порушень. Успіх досягнутий завдяки інтегруванню підходів з позицій різних дисциплін у межах когнітивної науки.

Основні проблеми психолінгвістики: методологія психолінгвістичних досліджень; моделювання й аналіз процесів породження, оцінка й розуміння мовлення, механізмів виховання конкретних факторів людини; опис організації психічних лексиконів; аналіз мови, мовних навичок та світогляду дітей; дослідження компонентів невербальної комунікації; дослідження психічних механізмів спілкування, кодування та декодування текстів; міжкультурне спілкування; оволодіння іншою мовою; проблеми білінгвізму.

Інші проблеми психолінгвістики:

1. Мова мовлення. Нормальне використання мови людиною – це перед усім здатність говорити та писати, а також створювати нові тексти, генерувати.
2. Сприйняття й розуміння мовлення та тексту. Оцінка мови – це розумовий процес ідентифікації інформації, яка перевіряється знаком у реєстрі, подальшої обробки та перекладу. Проблема сприйняття мови, по-перше, повинна бути визначена і зрозуміла в широкому розумінні, по-друге, врахована специфікою сприйняття звукового й письмового мовлення; по-третє, з'ясована природою сприйняття мовлення з огляду на його суб'єкт.
3. Проблема онтогенетичної мови. У галузі психолінгвістики проблема мовних навичок відображається в процесі розпізнавання та виховання мовних навичок у дітей. В. фон Гумбольдт уважав, що онтогенез мовлення є «розвитком мовної здатності з віком і вправами».
4. Проблема ментальної лексики. Проблема психолінгвістики полягає в організації та методах декларування розумової лексики як основи мовної компетентності людини, знання словникового запасу мови та номінативної структури одиниці. Іноді її називають внутрішнім лексиконом.
5. Проблема асоціацій. Проблему асоціацій, їх типологію та методи встановлення слід розглядати як першу в психології та психолінгвістиці, адже асоціації були найважливішим показником для організації психічних лексиконів людей.

Психолінгвістика займається процесами формування та сприйняття мовлення, стає комунікативною функцією, що вивчається комунікативною лінгвістикою, зосереджуючись на процесах спілкування людей із використанням живої природної мови з усіма компонентами існуючої комунікації. Крім того, одні й ті ж моделі спілкування часто

використовуються для опису психолінгвістичних процесів (наприклад, мовлення та сприйняття) з метою відображення комунікаційних процесів.

Література

1. Засекіна Л. В., Засекін С. В. Психолінгвістична діагностика. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. 188 с.
2. Основи психолінгвістики (ВЦ “Академія”), навч. посібник, 2012. 208с.
3. Психолінгвістика: [зб. наук. праць ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди”]. Переяслав-Хмельницький: ФОП Лукашевич О.М., 2014. Вип. 15. 326 с.

Місюра А. О.

здобувач вищої освіти І курсу

Науковий керівник – Іщенко Т. В.

старший викладач

*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

МЕДІАОСВІТА ТА МЕДІА ВПЛИВИ НА АУДИТОРІЮ

Ми живемо в дуже гарний час – вік сучасних технологій, гаджетів, електронних помічників, які полегшують нам життя. З новими відкриттями з’являються і нові способи зв’язку з суспільством. Людина зіткнулась з новим поняттям, як медіа. Цим слово користувалися, ще в давні часи, але воно мало інше значення. В латинській мові – *medium*(посередник). Воно позначало субстанцію, через яку передавалася сила від одного до інших предметів. У комунікації *média* (англ. *Media*) – засоби передавання, зберігання та відтворення інформації, призначені для її донесення крізь просторові, часові чи інші перепони. Всі наші телефони, телевізори, ноутбуки, планшети: і є тими «посередниками» між нами та іншими людьми, новинами, трендами. Медіа – це головне джерело інформації у наш час.

Головне питання чи впливає медіа на аудиторію, чи в змозі воно сформулювати або помінати думки тисяч або сотень тисяч людей. Я маю чітку відповідь: так, воно в змозі, і кожен день людина може побачити це на власному досвіді. ЗМІ підносять нам багато новин, іноді хороших, а іноді ні. Через новини вони мають велику змогу залякати, або навпаки надати спокою людині. Коли кожен день ми бачимо картинки воїн, морів або аварій по телевізору, психічно не стійка людина починає жити у жаху за своє життя, та завжди знаходиться у панічному стані. Зрозуміло, що "діяльність ЗМІ має важливі суспільно-політичні наслідки, оскільки характер

масової інформації, адресований аудиторії, визначає значною мірою її ставлення до дійсності і напрям соціальних акцій" [1]. ЗМІ користуються, не одним прийомом, щоб звернути увагу людей.

Прийоми ЗМІ:

- прийоми лінгвістичного маніпулювання (слова-синоніми, що передають різні відтінки, а тому й формують різне ставлення);
- викривлення масштабів подій та часу;
- звернення до негативних рівнів свідомості;
- "метод Геббельса"

Новини – це не лише одна сторона медіа, яка дуже впливає на людей. Реклама – це «будь-яка платна форма неособистої пропозиції товарі і послуг від імені визначеного спонсора, з метою вплинути певним чином на аудиторію» .

На мою думку, більш за все на людей впливає реклама. Багато різних продуктів від їжі до ароматних духів крутяться кожен день по телевізару під куплети коротеньких пісень, які залишаються в нашій голові. Завдяки хорошій рекламі, навіть не самий кращий продукт, може стати дуже популярним серед людей. Якщо все представити у сучасному ладі, та привернути увагу підлітків або молоді, реклама піде сама собою. Молоді люди почнуть показувати товари або одягу у соціальних сітях. Так ця річ буде становитися популярніше і популярніше. Соціальні сіті, це також частина медіа простору. Раніше вона набувала популярність, лише серед сучасних поколінь, але зараз навіть наші дідусі і бабусі також сидять в них. Це говорить про те, що соц. мережі, це та частина медіа , яка охоплює всі віки і інтереси в одне ціле. Через це набагато легше впливати на велику купу людей.

Якщо говорити про медіа, то ми повинні розглянути ще таке питання, як медіа-освіта. «Медіа-освіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіа культури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа» [4]. Медіаосвіта була основана в Британії в 20 столітті. Основні напрямки медіа-освіти:

- медіаосвіта журналістів, кінематографістів, редакторів, продюсерів
- медіаосвіта майбутніх педагогів в університетах
- медіаосвіта як частина загальної освіти школярів і студентів

Зараз медіа-освіту також розвивають в Україні. «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні», являє собою «частину освітнього процесу, спрямовану на формування в суспільстві медіа-культури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, включаючи як традиційні (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітні (комп'ютерно опосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) медіа» [5] На мою думку, розвивати меді – освіту, як в Україні, так і всьому світі дуже потрібно. Я вважаю, що це дуже правильне рішення. Люди повинні вміти і знати, як правильно себе поводити в медіа просторі.

Література

1. Донченко Е. Концепция социальной психики общества // Философская и социологическая мысль. 1994. № 1-2. С. 125.

Нікітенко В. В.
здобувач вищої освіти II курсу
Науковий керівник – Хаджи А. Ю.,
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ТРУДНОЩІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

На сьогоднішній день гострим є питання труднощів вивчення іноземних мов в Україні. Дана тема ще недостатньо досліджена вітчизняними науковцями, але можна впевнено казати, що вивчення іноземних мов – це важкий процес, який забирає багато часу, а також зобов'язує мати терпіння, велику зосередженість та стійке переконання у її вивченні. Мову не досить просто знати, мовою потрібно володіти, жити нею та спілкуватися.

Метою даної роботи виступає роз'яснення причин низького рівня обізнаності англійською мовою в українському суспільстві, визначення основних факторів, котрі можуть стати рушійною силою для вивчення мови, а також розгляд дій, які спрямовані на підвищення рівня знань з іноземної мови.

Мова – це конструкція, яка складається з графічних та звукових знаків, що народилися на певній сходинці розквіту людства, прогресує та налічує соціальну мету; завдяки правилам мови нормалізують застосування знаків та їх діяльність, як способу комунікації. Мова – це першочерговий спосіб комунікації та сприйняття [4].

Спілкування – це процедура передачі та сприйняття інформації разом з вербальними та невербальними методами, яка включає в себе обмін повідомлень між сторонами комунікації, її прийняття, осягнення, вплив однієї особи на іншу та взаємозв'язку з метою успішної переміни у дійсності[4].

Щоб успішно оволодіти мовленням певної країни потрібно визначити для себе головні мотиви та мету її вивчення. Першочерговою та найголовнішою є практична мета вивчення мови. В ході реалізації практичної мети, коли мову можливо буде застосовувати як спосіб пізнання, з'являться ще освітня та виховна ціль[3]. Метою практичної мети виступають потреби людини. Вони не нав'язані державою або політикою, вони виражають користь конкретної особи, через що вона є унікальною для кожного індивіда, порівнюючи з освітньою чи виховною метою. Загальновідомо, що тільки завдяки формуванню навичок запам'ятовування інформації можливо досягти успіху в вивченні

комунікативної функції мови. Але вивчення правил граматики та занотування слів не означає, що ви зможете вільно спілкуватися [3].

Науковці виділяють ряд причин, через які формуються труднощі з приводу вивчення іноземної мови. Першою ланкою являється низький рівень подання освіти в початковій та середній школах.

Другою ланкою, котра є фундаментом труднощів, виступає мотивація. Людина, котра бажає оволодіти іноземною мовою, має чітко виділити рівень компетентності, якого вона прагне досягти та мету вивчення мови.

Третьою причиною є мета вивчення англійської мови. В наш час дуже багато людей вчить її, тому що бажають поїхати закордон вчитися або подорожувати, а деякі не мають мети взагалі, тому навчання мови виходить не ефективним.

Четвертою – фінансова проблема. Часто людям не вистачає грошей для фінансування курсів або уроків з іноземної мови. Для ефективного вивчення є потреба також подорожувати в іншу країну, не важливо з яким рівнем знань мови.

У зв'язку з цим, Міністерство освіти і науки України створило та ухвалило на зібранні Колегії МОН Концепцію розвитку англійської мови. Данна концепція має за мету організацію мовних курсів та інтенсивів, оволодіння англійською мовою не менше рівня B1, що буде загальнообов'язковою обставиною для вступу у ВНЗ, а B2, при цьому, – для випуску з нього, деякі профільні дисципліни запропонували викладати англійською мовою, а також організувати постійні перевірки знань, організувати загальнообов'язкове ЗНО з іноземної мови після закінчення бакалаврату [1].

Дослідженнями доведено, що економічний розвиток країн, зазвичай, залежить від знання жителів іноземної, а саме англійської мови. В глобальному сьогоденні дуже важливі економічні, наукові та інші стосунки в різноманітних сферах, які, в більшій мірі, контактують між собою на англійській мові в різних країнах. Саме через це підвищується роль знання англійської мови всіма можливими спеціалістами. За останніми дослідженнями, які були зроблені в 2017 році, Україна за рівнем знань іноземної мови займає сорок дев'яте місце зі ста. Дивлячись на це можна зробити висновок, що ми повною мірою не користуємось своїм потенціалом через те, що спеціалісти не володіють англійською[2].

Вивчати будь-яку мову важко, потрібно докладати немало інтелектуальних та вольових зусиль. Мова – це дуже складне явище, та людина, котра обрала опанування мов, добре розуміє, що повністю мовою опанувати неможливо, її потрібно все життя вчити, аналізувати та досліджувати, спираючись на сучасну літературу: наукову, художню чи публіцистичну.

Наводимо алгоритм дій, які спрямовані на підвищення рівня знань з іноземної мови[3]:

1. Ефективне планування навчання.

2. Використання мультимедійних програм, які дають можливість поєднання слухового і зорового засобів подання інформації, багаторазового входу у навчальну систему, індивідуалізації і інтенсифікації учбового процесу, а також завдяки можливості оперативного оновлення й корегування змісту навчання та використання ресурсів Інтернет для здобуття аутентичного аудіо матеріалу.
 3. Визначення мети вивчення мови.
 4. Включення іноземної мови у своє дозвілля: переглядання серіалів, читання книг, прослуховування пісень англійською мовою. Варіативна послідовність вивчення матеріалу стимулюють особистісну пізнавальну активність.
 5. Комунікативна мотивація як фактор підвищення ефективності процесу навчання.
 6. Комунікативний підхід до формування граматичних навичок.
- Таким чином, освітлені недоліки, через які переважна більшість українців не володіє на достатньому рівні іноземною мовою. Слід зауважити, що Україна має низку факторів, які є перешкодою для успішного вивчення мови, але у той же час створює умови для їх усунення.

Література

1. Концепція розвитку англійської мови: URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/2019-06-24-proekt-konts-angl-movi-1.docx> (дата звернення 10.09.20)
2. Ніколаєва С. Ю. Концепція іншомовної освіти в Україні // International Scientific and Practical Conference «WORLD SCIENCE». 2016. № 4 (8), Vol. 4. С. 60–61.
3. Решітнік Т. С. Традиції та інновації в методиці навчання іноземних мов: [навч. посіб. для студ. і вчит.]. СПб. : КАРО, 2007. 267 с.
4. Словник української мови: в 11 томах. Том 4, 1973, с. 768.; Том 9, 1978, с. 527.

Нікітіч О. Г.
здобувач вищої освіти II курсу
Науковий керівник – Подворчан А. З.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ДОКУМЕНТ ЯК ОСНОВНИЙ РІЗНОВИД КОМУНІКАЦІЇ

Документ відіграє важливе значення у комунікації між особами. Візьмемо, наприклад, контракт між працівником і роботодавцем, де обидві сторони узгоджують питання працевлаштування.

Документ – це результат відображення конкретної інформації на спеціальному матеріалі за визначеним стандартом чи формою[1].

Документ служить носієм інформації не тільки на папері, але й в електронному вигляді. Існують різновиди документів, які мають свою юридичну силу не тільки в писемному вигляді, але й в електронному. Здебільшого такі документи використовують аби звернути увагу осіб на певний вид інформації або зробити певного роду повідомлення. Взагалі оформлення документів має певний шаблон, вимоги, та реквізити яких особа, яка починає створювати документ повинна дотримуватися. Важливими є реквізити документів, які згідно чинного законодавства будуть мати певну юридичну силу виходячи з правильності їх застосування. Реквізити – це сукупність обов'язкових даних у документі, без яких він не може бути підставою для обліку й не має юридичної сили[2].

Взагалі дуже цікавим є розвиток та виникнення документа. Раніше до нашої поняття документ не мало ніякого значення. Велике значення відігравало слово, яке на той час відігравало значиму роль. Звісно, що документальне відображення на той час мав папірус, але ж він не мав значущу юридичну силу. На початку нашої ери вже з'являється папір, який розповсюджується по всій Європі та злужить для відображення документів.

У сучасному діловодстві не обминули такий вид документування як фотоплівка. Сьогодні документуються видатні та важливі події на фотоплівках й магнітних стрічках. Входять у практику діловодства й документи – голограми, які мають зображення, запис і відтворення, якого здійснюється за допомогою лазера[3].

Документ супроводжує людину від народження до смерті. Та й в процесі своєї життєдіяльності людина досить часто використовує документ. Виходячи з особливої важливості документа виділяють його функції.

- Інформаційна функція
- Гедонічна функція
- Комунікативна функція
- Правова функція
- Політична функція

Усі перелічені функції відіграють істотну роль у формуванні документа.

Важливе значення відіграють документи в управлінській діяльності, коли керівник установи відображає свої розпорядження у вигляді документів. У відповідності до установи та організації існують положення затверджені наказами, які регулюють та регламентують оформлення документообігу. Наприклад Наказ МВС №650, який регламентує оформлення документів у структурі Національної поліції України.

Отже, документ відіграє важливу роль в комунікації осіб. Людина в процесі свого життя завжди використовує документ як носій інформації. Дуже добре, коли до роботодавця влаштовується на роботу досвідчений фахівець, який може правильно та чітко підібрати інформацію в документах

та у відповідності до всіх вимог формувати їх. Тому, аби на ринку праці мати великий попит, потрібно бути грамотним та досвіченим комунікантом.

Література

1. Виникнення та історія розвитку документа//URL:
<https://studfile.net/preview/5375458/page:3/> (дата звернення 05.05.2020)
2. Поняття документа//URL:
https://pidruchniki.com/1552011748798/dokumentoznavstvo/ponyattya_dokumenta (дата звернення 05.05.2020)
3. Реквізити документів та їх оформлення//URL:
<http://ru.osvita.ua/vnz/reports/dilovodstvo/24216/> (дата звернення 05.05.2020)
4. Роль документа в житті людини та суспільства//URL:
<https://studfile.net/preview/7392411/page:5/> (дата звернення 05.05.2020)

Носач А. М.

здобувач вищої освіти II курсу

Науковий керівник – Козубай І. В.,

старший викладач

кафедри соціально-гуманітарних дисциплін

Дніпропетровський державний

університет внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ: ВІД ДАВНИНИ ДО СЬОГОДЕННЯ

Актуальність теми зумовлена тим, що як наука термінологія утворилася досить давно, але на даному етапі ще існують деякі невирішені термінологічні проблеми. Прикладом яких є історичний аспект терміна, а також його розвиток через призму часу, перші згадки, функціональні характеристики.

Зазначимо, що невід'ємним компонентом існування права на етапах його розквіту є юридична термінологія. Така позиція цілком пов'язана з тим, що гарантією ефективної дії законодавства є присутність узгодженої, злагодженої та чіткої термінології, що буде коректною для наукових робіт та досліджень кола юридичних дискусій та питань.

Тему юридичної термінології згадували багато зарубіжних та вітчизняних вчених і дослідників, серед яких Н. В. Артикуца, Ю. Є. Зайцев, Т. В. Кашаніна, Т. П. Кравченко, А. М. Ляшук, В. М. Протасов, П. М. Рабінович, О. А. Сербенська, І. М. Сушинська, В. М. Тертишник, В. Ю. Туранін, І. Б. Усенко, А. А. Ушаков, О. Ф. Черданцев, Н. П. Янишин та ін., що в своїх працях висвітлювали загальні питання, зазначали основні аспекти, звертали увагу на актуальні проблеми.

Зазвичай правова термінологія розглядається в рамках юридичної лінгвістики, що і висвітлює головні аспекти в цій галузі. Прикладом таких

аспектів є судова лінгвістика, юридична лексикографія, юридична стилістика, ретроспективний аспект юридичної мови, правова текстологія та ін. Є також зарубіжні (О. В. Афанасьєва, К. Брунер, Г. Б. Антрушина) та українські (Ф. А. Циткіна, О. А. Габриєл'ян, О. В. Волошенюк) лінгвісти, що опрацьовували, досліджували та розглядали граматичне та лексичне значення термінів, що також займає актуальне місце в сучасному житті [2].

Досі в наш час залишається доцільним і відкритим ретроспективний аспект вивчення правової юридичної термінології з положення розпізнання неологізмів іншомовного походження на сьогоденному етапі розквіту англійської мови.

Етимологія розвитку української правничої термінології переплітається з історичними витоками українського національного права, історичними аспектами державності, науки та мови. Як ми можемо бачити юридична термінологія, а також сама юридична мова знаходяться під сильним натиском перебігу часу. Останні десятиліття висвітлили нам стрімку розвиненість правового механізму України, що стала поштовхом до різких змін в юридичній термінології.

Серед чинників, що вплинули на перегляд багатьох понять, категорій, деполітизацію одних та відновлення інших правничих термінів, виникнення неологізмів є ідеологічні, міжнародні, політичні та ін. аспекти.

Правознавець, викладач, доктор юридичних наук і професор В.М. Савицький наголошував на тому, що утворення нового терміну є подією для всієї юридичної науки і самого законодавства [3, с. 65], але в наш час зародилося доволі багато правових термінів, появу яких взагалі сумнівно можна вважати подією. Така дилема відбувається певною мірою через те, що більша частина термінів не повністю відповідає всім умовам системності та однозначності.

Формування та становлення структури українського термінологічного права відбувалося під час важливих та неймовірно складних історико-політичних умов. Але навіть за ті часи «її живили соки генеалогічного коріння» через що вона перетворюючись, розвиваючись зазнала неймовірного впливу зі сторони інших мов – зуміла зберегти свою серцевину термінологічної лексики. Відбулося розширення лексики за допомогою залучення проксимальних словотворчих ресурсів, а також збагачення його термінологічними елементами та юридичними термінами іншомовного походження, що сприяло об'єднанню європейської та української правової культури, досвіду та науки [1, с. 13].

Так, в ХІХ ст. на заході України почалося утворення фахових юридичних та громадських організацій. Західноукраїнські землі першими набули значного досвіду при формування національного питання юридичної термінології. Основоположниками були українські адвокати та професори Львівського університету, що у 1881 р. утворили гурток «Правничий». Головними завданнями цього гуртка було утвердження та розроблення правничої термінології.

27 лютого 1919 р. було засновано Українську Академію наук, згодом було створено Правничо-термінологічну комісію, що систематично переглядала більшість словників законодавчого, правового аспекту та української мови, щоб розкрити в них основні юридичні терміни. Правничо-термінологічна комісія працювала багато років, результатом було видання в 1926 р. «Російсько-українського словника правничої мови» за редакцією А.Ю. Кримського, що включав в себе більше 67 тис. термінів. Але згодом робота над другим словником та термінологічна дискусія припинились.

Правничо-термінологічні роботи та дослідження не проводилися як на державному так і академічному щаблі аж до 1985, коли за редакцією Б.М. Бабія Інститутом держави та права АН України було видано «Русско-украинский словарь юридической терминологии» (складався з приблизно 30 тис. термінів). В той час він вважався найдоступнішою та найкращою публікацією, що торкалася питання правничої української термінології. Потім з перебігом часу та великої роботи правників цей словник вже займав сходинку неактуальності. Розвиненість української сьогоденної термінології в основному пов'язана з особливістю сучасної науки. З ХХ ст. розвиненість опублікованих статей подвоюється кожні 12-16 років. Це означає, що для упорядкування та дослідження нових робіт треба мати певні автоматизовані навички в перекодуванні великої кількості інформації з різних мов (української, англійської та ін.). Таке важливе завдання легше вирішується, коли існує традиція певного терміновжитку.

Багато авторів, серед яких І. Б. Усенко, І. М. Сушинська, А. А. Ушаков та ін. наголошують на головних естетичних стандартах добірності терміну, але історичний аспект розвиненості галузей права запевняє, що зазвичай основна перевага надається термінам, що мають довгу традицію вживання [4].

Теперішня ситуація галузі термінологічного нормування ускладнена тим, що практики та дослідники термінології є прибічниками двох важливих терміноутворюючих традицій, кожна з яких має неоднакову культурну та національну альтернативу: перші направлені на застосування усіх відомих українській мові процедур та заходів, другі зорієнтовані на калькування з російської мови.

Аналізуючи теперішній стан правничої термінології, можна зазначити основні проблеми, серед яких залишається актуальним питання неупорядкованості юридичної термінології (напр. омонімія), коли для позначення різних правових понять використовують один термін, наприклад, передача земельної ділянки – передача телевізійна. Одночасне використання декількох термінів, щоб охарактеризувати одне поняття: строк – термін, правовий – правний – правничий та ін. Різноманіття безпідставних слів іншомовного походження – кілер, хакер, що вживаються в довільному значенні. В українській мові є могутні проксимальні можливості та джерела, для висвітлення поняттєвого апарату. Прикладом є калькуляція – обчислення, превентивний – запобіжний та ін.

Ці труднощі мають великий вплив на юридично-технічну розвиненість український текстових документів та нормативно-правових актів. В найближчому майбутньому вони можуть призвести до утворення значної перешкоди при складанні юридичного правового тезаурусу та впровадженні обробки правової інформації.

Отже, юридичну термінологію можна назвати термінологічним багатівіковим пластом нашої української мови, що корінням занурюється в глибінь давноминулої писемності, ще коли первісною формою права були традиції та звичаї, що передавалися з покоління в покоління.

Юридична термінологія являє собою комплекс правових понять та явищ, що діють суспільно-правових та мовно-правових аспектах правових наук, законодавства та ділової документації. Вона займає високий щабель і є важливою частиною словника літературної мови будь-якого народу, з точки зору соціальної та інформаційно-комунікативної значущості.

Література

1. Артикуца Н. В. Проблеми і перспективи вивчення юридичної термінології. *Право України*. 1998. № 4.
2. Волошенюк О. В. Метаправо, або деякі проблеми сучасної юридичної термінології. 2016.
3. Савицкий В. М. Язык процессуального закона: вопросы терминологии В. М. Савицкий. М.: *Наука*, 1987. 288 с.
4. Усенко І. Б. Українська юридична термінологія. Українське державотворення: невитребуваний потенціал. За ред. О. М. Мироненко. К., 1997.

Панасюк Ю.В.

здобувач вищої освіти І курсу,
Науковий керівник – Ковальчук О.С.,
кандидат психологічних наук, доцент
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

СУЧАСНІ НАПРЯМИ ПСИХОЛІНГВІСТИКИ

Проблема кваліфікації психолінгвістики є дискусійною через те, що психолінгвістичні школи й напрями виникали на різній національній та культурній основі, пов'язані з різними психологічними й лінгвістичними школами. Це зумовлювало різне спрямування й методологічну орієнтацію напрямів і шкіл психолінгвістики.

Головні проблеми психолінгвістики: методологія психолінгвістичних досліджень; сприйняття й розуміння мовлення, механізмів формування в людини мовної здатності; опис організації ментального лексикону; аналіз дитячого мовлення, мовної свідомості й образу світу; дослідження невербальних складників комунікації; дослідження психічних механізмів

ефективності спілкування, кодування й декодування текстів; міжкультурне спілкування; володіння іншою мовою; проблеми білінгвізму. Психолінгвістика виникла як необхідність надати теоретичне осмислення низці практичних завдань, для яких власне психологічний чи лінгвістичний підходи виявилися недостатніми. До таких завдань відносяться:

1. Організація мовленнєвого розвитку дошкільника.
2. Навчання іноземній мові.
3. Логопедія.
4. Відновлення мовлення під час його порушення, лікування різних форм афазії та її ускладнень.
5. Міжкультурна комунікація.
6. Інженерне моделювання мовленнєвого спілкування.

Психологічне дослідження мовлення реалізується як динаміко-контекстуальне. Вивчаючи мову в процесі функціонування, тобто як феномен комунікації, психолінгвістика охоплює у своїй сфері й того, хто говорить, і того, хто слухає; взаємовпливи, що передбачають це відношення.

Уперше в 1913 р. німецький психолог О. Дитріх висловив думку про необхідність особливої наукової дисципліни – психології мови, яка б за завданнями не збігалася ані з психологією, ані з лінгвістикою. У цьому ж році виходить книга ще одного німецького психолога Ф. Кайнца «Психологія мови».

У 1951 році в Корнельському університеті (США) відбулася конференція лінгвістів і психологів, де оголошено про створення Комітету з лінгвістики й психології. Зародження психолінгвістики як науки датується 1953 р., коли названий Комітет проводив семінар в університеті М. Блумінгтон штату Індіана (США) під керівництвом психологів Ч. Осгуда та Дж. Керрола. Термін психолінгвістика вживався американським психологом Н. Пронко у 1946 р. у статті «Мова та психолінгвістика». До витоків психолінгвістики відносять: психологічний напрям у мовознавстві; лінгвістичну психологію; біхеовіристську й необіхеовіристську психологію; гештальтпсихологію; американську дескриптивну лінгвістику; радянську теорію мовленнєвої діяльності.

Нейропсихолінгвістика межує з нейрофізіологією й спрямована на дослідження зв'язків мовної здатності, пам'яті, мовленнєвої діяльності людини з функціями головного мозку, нейтронною мережею, проєкційними системами мозку, нейрофізіологічними системами. Патопсихолінгвістика досліджує діагностику й мовленнєву симптоматику психічних захворювань із патологією мовлення в умовах несформованості або розпаду особистості. Етнопсихолінгвістика охоплює дослідження національно-культурних особливостей вербальної комунікації, відмінностей у мовленнєвій поведінці представників субкультур; розглядає проблеми психічної природи білінгвізму та полілінгвізму.

Лінгвістична гендерологія, яка не має ще статусу окремої дисципліни, але накопичила значний доробок у вивченні феномену гендера – статі людини з огляду на розподіл між чоловіком і жінкою соціальних функцій,

форм діяльності, специфіки поведінки, культурних норм тощо. Філософський напрям психолінгвістики представлено дослідженнями проблем взаємовідношення мови й мислення, мови й свідомості, знаковості мислення, ментальності репрезентації знань: форми зберігання та організації. Соціальний напрямок – соціопсихолінгвістика досліджує мову як соціальне явище, передбачає розгляд питань міжособистісної й масової комунікації. Лінгвістичний напрямок охоплює фоносемантичні дослідження, вивчення лексики людини й логіки мислення, герменевтику (мистецтво пояснення та розуміння текстів).

Отже, психолінгвістика – це дисципліна, яка поєднує в собі психологію і лінгвістику та вивчає взаємовідношення мови, свідомості та мислення.

Література

1. Засекіна Л. В., Засекін С. В. Психолінгвістична діагностика. Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. 188 с.
2. Леонтьев А. А. Основы психолінгвістики. М. : Смысл, 2005. 288 с.

Попенко А. С.

здобувач вищої освіти III курсу

Науковий керівник – Козубай І. В.,

старший викладач

*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВ ЖУРНАЛІСТІВ ПРИ ОТРИМАННІ ДОСТУПУ ДО ІНФОРМАЦІЇ

На сьогоднішній день права і свободи людини є невід'ємною характеристикою політики держави. Найвищою соціальною цінністю на конституційному рівні було проголошено людину, її права і свободи. На державу неодмінно покладається обов'язок визнання, утвердження та забезпечення реалізації прав і свобод людини та громадянина, а також створення всіх необхідних умов для того, щоб людина мала змогу користуватися цими правами в повному їх обсязі без жодних обмежень.

З плином часу питання правового статусу журналіста стає ще актуальнішим. На нашу думку, це пояснюється важливістю ролі засобів масової інформації для всього суспільства. Діяльність ЗМІ в цілому і журналістів конкретно виступає певним регулятором між громадянами і державними, політичними та соціальними інститутами. Проте, для того, щоб діяльність журналіста не суперечила інтересам суспільства і не порушувала права та свободи громадян в країні, необхідно забезпечити її ефективне правове регулювання.

Над даною тематикою працював цілий ряд вчених, серед яких варто виділити О. Бухтатого, Л. Губерського, В. Іванов, О. Копиленка,

М. Костицького, В. Кравченка, В. Лозового, Є. Макаренка, О. Маліса, А. Марущака, В. Набруска, В. Недбая, Б. Потятиника, Г. Почепцова, В. Різуна, М. Свіріна, Є. Тихомирова, С. Чукута та інші.

Згідно з чинним законодавством, журналіст має право на:

- отримання доступної та відкритої інформації;
- відвідування державних органів влади, органи місцевого і регіонального самоврядування, а також підприємства, установи і організації та бути прийнятим їх посадовими особами;
- відкрите здійснення запису, в тому числі із застосуванням будь-яких технічних засобів, за винятком випадків, передбачених законом;
- вільний доступ до статистичних даних, архівних, бібліотечних і музейних фондів;
- безкоштовне задоволення запиту щодо доступу до офіційних документів;
- звернення до спеціалістів при перевірці одержаних інформаційних матеріалів.

Існують певні міжнародно-правові акти, які регулюють доступ журналістів до інформації, серед яких такі, як: Загальна декларація ООН прав людини; Конвенцію про захист прав і основних свобод людини; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права; Європейська конвенцію з прав людини; Окінавська хартію глобального інформаційного суспільства; Страсбурзька Конвенцію про захист осіб стосовно автоматизованої обробки даних особистого характеру; Орхуська Конвенцію про доступ до інформації, громадську участь в ухваленні рішень чи доступі до правосуддя у справах довкілля тощо [2, с. 80].

Україна також не є винятком і має нормативно-правові акти, що регулюють дану діяльність. Закон України «Про доступ до публічної інформації» надає можливість кожному, хто має намір, отримати інформацію, яка є або має бути в розпорядженні органів державної влади та місцевого самоврядування. Порядок доступу до публічної інформації, який, звичайно, передбачений українським законодавством, достатньо чіткий, хоча в процесі імплементації зустрічаються непоодинокі ситуації нерозуміння вимог закону з боку державних службовців.

Вкрай важливим для журналіста є отримання інформації швидко та у зручному форматі, адже для написання одного журналістського матеріалу може знадобитися детальний аналіз великого об'єму інформації. Тому бажаною для журналіста є можливість направляти запити та отримувати інформацію електронною поштою. Така практика вже є досить поширеною, хоча може викликати ряд запитань. Наприклад, чи зобов'язаний розпорядник публічної інформації задовольняти прохання журналіста про направлення йому сканованих копій.

Якщо у передбачений законом термін розпорядник відповість, що має такий документ в наявності, проте з причини відсутності технічної можливості не може відправити його запитувачеві у зручному для нього форматі та одночасно запропонує запитувачу надати цю інформацію у вигляді, який не вимагає додаткових витрат з боку розпорядника, наприклад:

надіслати ксерокопію на поштову адресу або запропонувати запитувачу ознайомитися із документом у спеціальному місці.

У період виборчого процесу журналісти користуються всією повнотою професійних прав, передбачених чинним законодавством та міжнародними стандартами для засобів масової інформації та журналістів. Однак, при цьому слід мати на увазі, що Законом України «Про вибори народних депутатів» встановлені певні обмеження, які стосуються не прав журналістів, а, радше, правил оприлюднення інформації. Встановлені обмеження не повинні перешкоджати журналістам виконувати свою місію «вартового демократії» та забезпечувати громадян інформацією про виборчий процес та кандидатів.

Одним з фундаментальних прав людини, закріпленого, насамперед у ст. 10 Європейської конвенції про захист прав людини й основоположних свобод і ст. 34 Конституції України є право на свободу висловлювань, поширення інформації та ідей, вільне вираження поглядів і переконань разом із правом на інформацію. Стаття 34 Конституції України складається з трьох частин, в яких гарантується свобода думки і слова, вільне вираження поглядів і переконань, право на вільне отримання і поширення інформації, та встановлюється вичерпний перелік обмежень зазначених вище прав.

Права та гарантії діяльності засобів масової інформації, встановлені статтею 25, є спільними для всіх журналістів та ЗМІ й полягають у наступному:

- 1) Журналіст має право здійснювати письмові, аудіо- та відеозаписи із застосуванням необхідних технічних засобів, за винятком випадків, передбачених законом.
- 2) Журналіст має право безперешкодно відвідувати приміщення суб'єктів владних повноважень, відкриті заходи, які ними проводяться, та бути особисто прийнятим у розумні строки їх посадовими і службовими особами, крім випадків, визначених законодавством.
- 3) Журналіст має право не розкривати джерело інформації або інформацію, яка дозволяє встановити джерела інформації, крім випадків, коли його зобов'язано до цього рішенням суду на основі закону.
- 4) Після пред'явлення документа, що засвідчує його професійну належність, працівник засобу масової інформації має право збирати інформацію в районах стихійного лиха, катастроф, у місцях аварій, масового безладдя, воєнних дій, крім випадків, передбачених законом.
- 5) Журналіст має право поширювати підготовлені ним матеріали (фонограми, відеозаписи, письмові тексти тощо) за власним підписом (авторством) або під умовним ім'ям (псевдонімом).
- 6) Журналіст засобу масової інформації має право відмовитися від авторства на матеріал, якщо його зміст після редакційної правки (редагування) суперечить його переконанням [2, с. 81].

Вказані права журналіста поширюються на закордонних журналістів, працівників закордонних засобів масової інформації, які працюють в Україні. Проведення фото- та відеознімання регулюється Цивільним кодексом України. Так, стаття 307 ЦКУ передбачає, що фізична особа може бути знята

на фото-, кіно-, теле- чи відеоплівку лише за її згодою. При цьому законодавець чітко зазначає, що коли зйомки проводяться відкрито на вулиці, на зборах, конференціях, мітингах та інших заходах публічного характеру згода особи на знімання її на фото-, кіно-, теле- чи відеоплівку припускається. Це означає, що у випадку проведення заходів публічного характеру, питати згоди особи на проведення зйомок не потрібно, особа усвідомлює, що вона знаходиться у громадському місці.

Отже, варто зазначити, що чинне законодавство передбачає норми, які визначають та захищають права журналістів. На нашу думку, проблема доступу журналістів до інформації безпосередньо пов'язана з проблемою становлення демократії. Для забезпечення доступу журналістів до суспільно важливої інформації необхідно:

по-перше, вдосконалити законодавство, спрямованого на відкритість інститутів суспільства;

по-друге, створення механізмів громадянського і корпоративного контролю за забезпеченням доступу громадян до суспільно важливої інформації;

по-третє, створення прецедентів і узагальнення судової практики по випадках неправомірної відмови в наданні інформації.

І разом з тим, тенденція у бік відкритості суспільства не може бути односторонньою. Журналістська спільнота повинна сприяти встановленню професійних стандартів роботи з інформацією, що забезпечували б: 1) суворе дотримання чинного законодавства та неприпустимість використання, і поширення інформації, доступ до якої законодавчо обмежений; 2) дотримання етичних норм при зборі, обробці та розповсюдженні персональної інформації; 3) корпоративність в відстоюванні законних прав на доступ до суспільно значимої інформації; 4) участь журналістів у вдосконаленні законодавства в частині доступу громадян до інформації.

Література

1. Виртос І., Шендеровський К. Права людини та мас-медіа в Україні: Збірник конспектів лекцій. Київ: Інститут журналістики КНУ ім. Тараса Шевченка, 2018. 260 с.
2. Скрильник О. О. Права журналістів у сфері доступу до інформації: правова регламентація та проблеми реалізації. *Журнал східноєвропейського права*. № 22. Полтава, 2015. С. 79-86.

Попенко Ю. К.
здобувач вищої освіти V курсу
Науковий керівник – Шубенок Т. І.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ACTUAL PROBLEMS OF LEGAL TERMINOLOGY DEVELOPMENT

Legal terminology is one of the important aspects of legal language, but it is currently poorly researched in Ukraine. The state of the language of law in general depends on the accuracy, clarity and quality of terminology. An indicator of the level of development of the legal system of society is the language of regulations. Legal terminology is a tool that allows not only to formulate the content of a legal document, but also to ensure adequate awareness of the content of the legal requirement.

The problems of legal terminology have been studied by such researchers - linguists as O. Serbenska, G. Onufrienko, N. Rukolyanska, S. Holovaty, Y. Zaitsev, I. Usenko, N. Artykutsa, Y. Pradid, O. Yurchuk, B. Stetsiuk, I. Gumovska, S. Kravchenko, V. Demchenko, I. Kochan, A. Tokarska, G. Izhakevych, O. Kopylenko, V. Radetska, V. Simonyuk, Z. Trostyuk and others.

The creation of legal terminology begins with the formation of law. The main sources of legal terminology are the first legal documents. [1]

The emergence of legal terminology begins in the form of custom and tradition. In Ukraine, the existence of legal terminology dates back to the ancient period of the state. The rules of customary law are enshrined in the Old Testament, the laws of King Hammurabi of Babylon and the Roman "Laws of the XII Tables". [2, 3]

With the formation of Kievan Rus, a certain system of norms of oral customary and then written law was created. The treaties of Russia with Byzantium for the first time refer to the "Russian law" and use the term "law".

The basis for the development of a national language in medieval Russia was "Russian Truth" and "Church Statute on Church Courts" of Prince Yaroslav the Wise. [3, 4]

The development of legal terminology can be observed through the plane of the sources of ancient Slavic law. Borrowing is also an important source of change in legal forms. There is a reception of terms from the languages of other peoples. Legal vocabulary reflects the gradual changes taking place in law.

Thus, the development of legal terminology is connected with the history of national law and in general with the history of language and legal science.

Література

1. Закони вавилонського царя Хаммурапі (повний текст українською). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://hammurabi.esy.es/>

2. Дзейко Ж. О. Історія законодавчої техніки в Україні періоду Княжої доби кінця IX - початку ХГУ ст. / Ж. О. Дзейко, О. Й. Вовк // Держава і право. Юрид. і політ. науки. Вип. 28. 15 с.
3. Клочко М. Джерела походження та способи творення юридичних термінів України / М. Клочко // Вісн. Акад. прав. наук України. 2009. № 4 (59). 223 с.
4. Правда Руська Ярослава Мудрого: початок законодавства Київської Русі: н авч. посіб. / уклад. Г. Г. Демиденко, В. М. Єрмолаєв ; вступ. сл. В. Я. Тація. Х.: Право, 2014. 344 с.

Попов Д. С.
здобувач вищої освіти IV курсу
Науковий керівник – Пащук Р. І.
кандидатка філологічних наук, доцентка
Луганський державний
університет внутрішніх справ
імені Е. О. Дідоренка

МОВА ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ

З-поміж найцінніших здобутків нашого народу є його мова – основа існування, провідник інформації між поколіннями сотень тисяч мікросвітів. Усе, що бачить людина, може осягнути, зріти, вона втілює в мові, прагне висловитись, донести ставлення та відчуття, сприйняття світу до докільця.

Мова найглибше сягає в підсвідомість людини, формує її, удосконалює. Тож однією з ознак розвиненої держави є повноцінне функціонування української мови, що передусім сприяє формуванню національної тожсамости, національної свідомості, мовної стійкості. Українська держава може бути успішною лише на основі сконсолідованої нації, яка має високий рівень національної самосвідомості. Саме мова є важливим елементом конституційного ладу, чинником державної єдності й національної безпеки України й одним із чинників формування національної самосвідомості.

Неабияк актуальними й нині є розмисли Івана Франка щодо «розбудження національної свідомості в широких кругах нашої інтелігенції й прояснення задач і цілей національного розвитку» та «користуватися рідною мовою, збагачувати духовну скарбницю українського народу», адже «...слово, те марне летюче слово, найбільше, бачилось би, хвилевий і нетривкий витвір людського духу, проявило чудодійну силу, починає двигати з упадку ту масу, якій, бачилося, не було рятунку» [2, с. 396].

Саме національно свідома, комунікативно професійно орієнтована особистість здатна зреалізувати свій творчий потенціал на потреби держави.

Українська мова пройшла тернистий шлях, допоки стала державною в незалежній Україні. Незрідка її можна почути в Канаді, Америці, Мексиці,

Німеччині, Аргентині, Греції та Китаї тощо. Тільки немає їй місця в себе вдома. Іван Малкович у промові на врученні Шевченківської премії наголошував: «...нас, носіїв української мови, ще й сьогодні багато хто з наших співгромадян трактує як дивакуватих аборигенів ... мусить бути закон, який захистить право кожного українця отримувати всі послуги українською мовою – від крамниць і громадських установ – до глянцевого видання, радіостанцій і телебачення, де всі, без винятку, токшоу й програми мають вестися державною мовою».

До слів письменника дослухалася світова кампанія, що надає послуги у сфері харчування по всьому світу, охопно й в Україні. Це американська корпорація – «McDonald's» (Макдоналдз), яка більше не обслуговує клієнтів російською мовою. Сьогодні ця кампанія працює на виконання мовного закону, на розширення присутності української мови в побуті, демонструє чудовий приклад соціальної відповідальності, поваги до законів держави.

На жаль, у наші дні навіть найвищі посадові особи не усвідомлюють очевидної істини: стан державної мови є важливою складовою питання ідентичності української нації.

Усе, що пов'язано з рідною мовою – це питання національної безпеки. Український десантник, військовий хронікер Валерій Ананьєв зазначає, що збройна агресія Російської Федерації проти України є багаторівневою. Одним із рівнів є інформаційна війна. Війна за душі, за думки людей. Це війна розвитку, якого нас хочуть позбавити, зі стагнацією. А зброя в цій боротьбі – це мова. Її широкий ужиток у всіх сферах буденного життя.

Зрештою Верховна Рада України 25 квітня 2019 року прийняла історичне рішення, ухваливши Закон «Про забезпечення функціонування української мови як державної». Цей нормативний акт установлює те, що українська мова як державна є обов'язковим засобом спілкування на всій території України під час здійснення повноважень органами державної влади та органами місцевого самоврядування (мова актів, роботи, діловодства, документації тощо). Українська мова є визначальним чинником і головною ознакою ідентичності української нації, яка історично сформувалася і протягом багатьох століть безперервно проживає на власній етнічній території, становить переважну більшість населення країни й дала офіційну назву державі, а також є базовим системотвірним складником української громадянської нації. Основними завданнями цього закону є захист державного статусу української мови; забезпечення функціонування державної мови як інструмента об'єднання українського суспільства, засобу зміцнення державної єдності та територіальної цілісності України, її незалежної державності й національної безпеки; запобігання вульгаризації української мови та змішування її з іншими мовами; забезпечення розвитку української мови для зміцнення національної ідентичності, збереження національної культури, традицій, звичаїв, історичної пам'яті та забезпечення її дальшого функціонування як державотворчого чинника української нації; популяризації діалектів і говірок української мови та їх збереженню; застосуванню української мови відповідно до вимог Українського

правопису та інших стандартів державної мови; поширення української мови у світі та сприяння в задоволенні мовних потреб закордонних українців і громадян України, які проживають або тимчасово перебувають за межами України.

Згідно із положеннями статті 6 Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» кожний громадянин України зобов'язаний володіти державною мовою. Якщо ж особа не опанувала мову, держава зорганізовує безкоштовні курси української мови для дорослих та забезпечує можливість вільно опанувати державну мову громадянам України, які не мали такої змоги.

Попри державний статус українська мова ще не посіла панівного становища в політичній, управлінській, економічній, інформаційній, комунікаційній, освітній і релігійній сферах.

Мова – не тільки засіб комунікації, але й спосіб духовної самоідентифікації. Передусім через мову, а не через одяг, багатство чи інші зовнішні ознаки людина виявляє свою індивідуальність, духовність, культуру, ставлення до свого народу, до інших осіб і до світу. Про велике значення мови для держави й суспільства добре знає наш ворог. Тому й продовжуються розмови щодо надання російській мові статусу другої державної в Україні. На практиці це призвело б до витіснення української мови на периферію суспільного життя. Ослаблення позицій української мови в Україні спричинило б мовний та ідеологічний розкол суспільства, політичне, економічне й морально-духовне ослаблення нашої держави.

На думку науковців, «провідну роль у формуванні національної самосвідомості, консолідації суспільства в націю навколо певної ідеї, мети відіграє національна еліта. І від того, наскільки національно свідомою вона є, наскільки реально може керувати процесом державотворення, залежить майбутнє Української держави, її авторитет у світі».

Свого часу ідеолог українського державотворення В'ячеслав Липинський наголошував на тому, що коли провідна верства нації має слабку пам'ять, слабку свідомість і слабку інтелігентність за дуже сильної емоційності, і коли вона не хоче розвивати в собі пам'яті, волі, інтелігентності, то нація з такою провідною верствою не може мати ні політичної культури, ні побудованого на ній власного державного життя. Така нація «може тільки вічно «відроджуватися», перебувати в стадії вічного політичного булькотіння й стихійного примітивізму, у стадії недорозвиненої, нереалізованої, недержавної нації [2]. Особливо актуальною сьогодні є концепція еліти В'ячеслава Липинського, яку ми застосовуємо для аналізу феномену української національної еліти суспільства, яка все ще перебуває в стані трансформації.

Сьогодні, на жаль, не всі розуміють, що мова – постійний, щосекундний референдум на вірність Батьківщині, адже держава без своєї мови втрачає істотні ознаки суверенітету – культурного та інформаційного, зрештою засадично-ідеологічного. Наше завдання сформувавши національну еліту, яка своїм саморозвитком здатна буде зробити прорив до української

мови, піднісши її до відповідного рівня у кожній спеціальності й галузі. Тільки національна еліта забезпечить успіх цього процесу. Саме розвиток рідної мови, національної культури, освіти й науки має стати визначальним орієнтиром суспільного поступу, органічною потребою більшої частини суспільства, «впливом живої потреби нації».

Література

1. Липинський В. Лист до братів-хліборобів. Про ідею і організацію українського монархізму / В. Липинський. Київ ; Філадельфія, 1995. 481 с.
2. Франко Іван. З останніх десятиліть XIX віку / Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. З останніх десятиліть XIX в. Дрогобич : Відродження, 2008.

Радельчук К. О.
здобувач вищої освіти II курсу
Науковий керівник – Стрюк Є. В.,
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

CURRENT PROBLEMS OF LEGAL TERMINOLOGY

Legal terminology is the oldest type of terminological vocabulary of the Ukrainian language, which existed in its original form – customs and traditions. The subject of legal linguistics is a language that functions in the fields of lawmaking and justice, legal science and education. Today, in both Ukrainian and English linguistics, legal language has been defined as a functional variety of literary language with characteristic linguistic features. The main characteristics of Ukrainian and English legal languages are accuracy, formality, logical sequence, high level of standardization, etc.

There are several problems with the use of legal terminology at the legislative level. It should be noted that legal terminology, as well as any historically formed system, has both universal and national specific linguistic patterns.

Among the main problems of using legal terminology in the legislation of Ukraine should be noted the lack of a single theoretically and methodologically sound policy in the field of their terminological and linguistic design. Unfortunately, in practice, the problem of normative terminology in Ukrainian legislation is not given due attention. As a result, in drafting the law, the legislator focuses more on the regulation of social relations, the logical presentation of legal norms, using legal terms in their own sense, which does not contribute to the normalization of law enforcement practice.

Given the constant changes in the information space, the growth of the general scientific level of society and the "terminologization" of language, it is natural to increase the number of terminological units in law and science.

Linguists also highlight the language problems of legal terminology that exist in Ukraine. The literature points to the inconsistent use of terminological units, violation of the linguistic integrity of texts, tracing of constructions from the Russian language, poor synonymy, lack of adequate legal concepts, low level of speech culture.

Legal terminology, which functions in the modern Ukrainian language, has the following features:

1. Most legal terms are borrowed words that are used in many languages of the world and have one source of origin.

2. Legal terminology is full of words that have special legal significance, such as, coroner, search, concept, court.

The article by N. Artykutsa deserves special attention that modern Ukrainian terminology has the following topical problems:

- Reproduction of the process of formation of legal terminology in a broad chronological framework against the background of society;

- Reconstruction of lexical composition and structure at all stages;

Thus, the problems of using legal terminology today are of particular importance, and therefore require further substantive research that will be aimed at analyzing and developing proposals for streamlining terminology in the legislation of Ukraine.

Романченко Д. В.

здобувач вищої освіти І курсу

Науковий керівник – Іщенко Т.В.,

старший викладач

*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

МОТИВАЦІЙНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАННОСТІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Міжнародні ділові контакти, комп'ютерні мережі, супутникове телебачення надали великі можливості спілкування із закордонними колегами, у зв'язку з чим зростає потреба у фахівцях зі знанням іноземної мови. Тому володіння іноземною мовою стає обов'язковим компонентом професійної підготовки сучасного фахівця.

У минулому іноземна мова розглядалася як дисципліна, метою якої було підвищення рівня загальної культури, ерудиції спеціаліста. Сьогодні необхідно думати про переміщення акценту в навчанні на розвиток навичок мовного спілкування на професійні теми і ведення наукових дискусій, тим більше що робота над ними не заважає розвитку умінь, навичок і знань.

Вимогою часу є передовсім активне володіння майбутнім спеціалістом професійно-орієнтованим усним мовленням. Навчання іноземної мови є складовою частиною процесу формування спеціаліста з вищою освітою.

На сьогодні вимоги до володіння іноземною мовою змінилися. Особлива увага приділяється іноземній мові професійного спрямування, бо саме вона надає змогу реалізувати всі аспекти професійної діяльності, а саме: налагодження закордонних контактів, проведення презентацій, участь у міжнародних проєктах, обмін інформацією та досвідом тощо.

Сьогодні Держава потребує висококваліфікованих фахівців із знанням іноземної мови, зданих абсорбувати нове і прогресивне, готових до генерації і запровадження оригінальних ідей, а також до вигідної участі у міжнародному співробітництві і формуванні нового ставлення до України в Європі і світі.

Мотивацією опанування іноземною мовою насамперед служить професійна потреба студента, який готується стати висококваліфікованим спеціалістом зі знанням іноземної мови. Тому однією з головних особливостей іноземної мови для немовних спеціальностей повинен бути професійно-орієнтований характер, відображений у навчальній меті і змісті навчання.

Іншомовне спілкування відіграє важливу роль у професійній діяльності юриста. Воно має велике значення, адже майбутні фахівці у сфері юридичної діяльності повинні володіти високою культурою професійного іншомовного мовлення.

Основу цього багатоконпонентного системного процесу складає вивчення дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням».

У результаті цього поряд з опануванням іноземної мови відбувається засвоєння професійних знань та формування здібностей розуміти менталітет носіїв іншої мови. З соціально-психологічної точки зору особистість студента повинна бути готова до засвоєння нової інформації й між культурного спілкування та взаєморозуміння.

Ця готовність виявляється в таких якостях майбутнього спеціаліста:

- здатність зрозуміти, що власне сприйняття колег по бізнесу зумовлене професійно значущими факторами й колективним менталітетом;
- здатність не боятися зустрічі з представником іншої країни, а вступати в контакт, витримуючи суперечні очікування та вимоги;
- здатність ввійти в ситуацію іншої особи, зрозуміти його;
- здатність абстрагуватися від власної позиції, розуміючи при цьому, що стереотипи іншого світу стосовно нього такі ж природні, як і його власні.

Тому саме на заняттях з іноземної мови необхідно давати студентам можливість зустрічі з представником іншої культури та розвивати здатність аналізувати й обговорювати своє сприйняття.

Інтереси студентів концентруються навколо зацікавленості своєю майбутньою професією, тому необхідно створювати комунікативну обстановку, яка б мобілізувала їхню активну осмислену діяльність.

Комунікативна обстановка моделюватиме процес реального спілкування, і мова в процесі її вивчення використовуватиметься в природних ситуаціях спілкування або максимально наближених до них. Так, відзначаючи тенденції у викладанні іноземної мови, дослідники називають передусім реалізацію комунікативного підходу, що передбачає формування в студентів комунікативної компетенції, яка вважається сформованою, якщо майбутній спеціаліст використовує іноземну мову, щоб самостійно отримувати й розширювати свої знання і досвід. Разом з тим професійно-мовну компетентність можна розглядати як рівень мовної підготовки спеціаліста, що забезпечує успішність комунікацій, що дозволяє оперувати спеціальною термінологією і формує культуру мовної поведінки в майбутніх ситуаціях професійної діяльності.

Вивчення іноземної мови має бути засобом досягнення мети підвищення рівня освіченості, ерудиції в рамках спеціальності. Врахування специфіки профільних спеціальностей повинно проводитися за наступними напрямками:

- робота над спеціальними текстами;
- вивчення словника мінімуму за відповідною спеціальністю;
- вивчення спеціальних тем для розвитку усного мовлення;
- створення викладачами посібників для активізації граматичного та лексичного матеріалу.

Посилення професійної спрямованості вивчення іноземної мови можна досягти:

- формуванням сприятливого психологічного клімату шляхом розвитку інтересу до іноземної мови й автентичних матеріалів на основі особистісно орієнтованого підходу до досягнення комунікативних завдань;
- засобами автентичних матеріалів професійно-значущого характеру, розв'язання комунікативних завдань;
- реалізацією контекстного підходу до навчального процесу;
- сприянням усвідомленню ролі професійного іншомовного спілкування;
- використанням форм і методів інтерактивного навчання.

Широке застосування мережі Інтернет стали поштовхом для впровадження передових форм навчання та забезпечення студентів новими навчальними матеріалами.

Одним з видів навчання за допомогою мережі Інтернет є дистанційна форма навчання. Вона надає змогу широко використовувати навчальні ресурси, впроваджувати інтерактивні технології викладання матеріалу, надає можливість студентам обирати місце та час навчання, підвищуючи його творчий і інтелектуальний потенціал шляхом самоорганізації, уміння взаємодіяти з комп'ютерною технікою, прагнення до знань і самостійно приймати рішення.

Можливість мережевого спілкування, сумісної участі в обговоренні певних тем дає можливість студентам брати участь у формуванні завдань та постановці питань. Такий вид навчальної діяльності має на меті перевірку здатності студента творчо використовувати отримані знання, уміння та

навички в нових, нетипових ситуаціях, а також створювати нові, оригінальні способи та підходи для їх реалізації, що буде сприяти формуванню професійної компетентності майбутніх фахівців.

Невід'ємною складовою вивчення іноземної мови професійного спрямування є самостійна робота студентів, її ефективність визначає якість професійної підготовки. Цей вид діяльності передбачає самостійне виконання лексичних, граматичних вправ різного типу, опрацювання текстів, пошук інформації, написання творчих робіт, підготовка рефератів, доповідей тощо.

Отже, урізноманітнення засобів професійного спрямування навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі дозволяють розвивати не тільки лінгвістичну, а й фахову компетенцію та формувати креативний спосіб мислення і здатність самостійно сприймати нову спеціальну інформацію за допомогою іноземної мови. Вивчення іноземної мови стає ефективнішим, якщо воно професійно спрямоване стосовно конкретних потреб інформаційно-комунікативного забезпечення певної спеціальності, що відповідає сучасному підвищенню вимог до обсягу і якості змісту й темпів професійної та загальноосвітньої підготовки.

Комунікативна спрямованість визначає всі складові навчально-виховного процесу щодо англійської мови. Зазвичай, починають навчати говорінню з основ (із становлення вимовних навичок), формування лексичних і граматичних навичок, навичок аудіювання. Щоб мова була мовою по суті, треба пам'ятати, що в основі породження і стимулювання мови лежить мотив, тобто намір, що говорить брати участь в спілкуванні.

Для того, щоб розвивати усне мовлення необхідно створювати певні умови: володіння відповідним мовним матеріалом, знання теми, наявність стимулу для висловлювання і розуміння ситуації. При навчанні говорінню важливо враховувати співвідношення його найважливіших форм діалогу, монологу і полілогу. Ці форми співіснують і переходять одна в іншу. Монолог – це безпосередньо спрямований до співрозмовника чи аудиторії організований вид усного мовлення, який передбачає висловлювання однієї особи. Діалоги розрізняють вільні і стандартні. Стандартні діалоги обслуговують типові ситуації, особливо при викладанні юридичної термінології («prosecutor-defendant» – прокурор-відповідач, «attorney-witness» – адвокат-свідок), вільні діалоги бувають наступних типів (бесіда, інтерв'ю, розпитування). Дуже поширеним варіантом діалогу є полілог. Найбільш відповідним прийомом розвитку полілогу є різні форми драм, рольові ігри.

Молоді люди, які обіймають пости в економічній, соціальній, політичній, науковій і культурній галузях, що добре говорять на декількох найбільш поширених європейських мовах і при цьому не відчувають труднощів у спілкуванні зі своїми партнерами з інших країн, незамінні для процесу будівництва майбутнього європейської спільноти.

Таким чином, сьогодні вже ні в кого не виникає сумніву в тому, щоб бути висококваліфікованим спеціалістом і належним чином розв'язувати

проблеми, які стоять перед Україною, треба володіти хоча б однією іноземною мовою.

Русило М. О.

здобувач вищої освіти IV курсу

Науковий керівник - Шманатова А. С.,

старший викладач

*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

МЕДІАОСВІТА ТА МЕДІАВПЛИВИ НА АУДИТОРІЮ

У сучасному суспільстві кожного дня, кожну хвилину відбувається стрімкий розвиток науки, технологій, творчості, культури, усіх галузей, якими користується середньостатична людина. Досконалості не має меж і про це свідчить швидкий процес удосконалення відносно нового терміну, такого як «медіаосвіта», який є невід'ємною частиною інформаційно-комунікаційних технологій. Медіаосвіта – це взаємодія новітніх технологій разом зі сталими чинниками суспільства. Медіа – це канали та інструменти для зберігання, передавання й подачі інформації чи даних. Під такими каналами мається на увазі книги, інтернет, газети, преса, радіо, телебачення, кіно, тощо. Саме ці складові є невід'ємною частиною кожної людини, а в результаті чого відбувається внесок у вільне дозвілля підростаючого покоління.

Медіаосвіта потужно вривається та впливає на загальноприйнятий соціальний чинник, в результаті чого воно стає одним із засобів дистанційного джерела нестандартної освіти, що особливо у наш складний час, під час пандемії коронавірусу, є дуже актуальним і навіть рятуючим. Але є і негативний досвід стосовно цього засобу, адже недосконалий захист від негативного контенту досить пагубний для підростаючого покоління, що впливає на їх здоров'я, розвиток та психічної стійкості. Вважаю, що наразі необхідний стійкий механізм, який зміг би врегулювати та класифікувати неякісний контент саме для дітей та підлітків, під час їх серфінгу в просторі Медіа та інтернету, адже існує безліч соціально шкідливих інформаційних впливів.

Медіаосвіта – це невід'ємна частина навчального процесу, яка в основному спрямована на формування в суспільстві нової ери культури - медіакультури, а також підготовку індивідів до безпечної, а головне ефективної співпраці із сучасною системою мас-медіа, що вміщує в себе друковані видання, радіо, кіно, телебачення, а також комп'ютери, інтернет та інші медіа.

Щодо медіавпливів, то це направлена інформація особливого медіаконтенту, мається на увазі реклама, політичних заклики, пропаганди.

Також існує непрямі направлення медіавпливів, тобто результати попереднього, що призводять до агресії, викривлення твердження, розвитку страху та прискіпливості. Магнетизм та своєрідний авторитет віртуального простору набирає шаленого оберту та не перестає дивувати, хоча він забрав більшу частину вільного часу людини.

Розглядаючи особливості медіавпливу, можна зазначити, що вони є предметом багатьох досліджень, таких як психологічних, лінгвістичних, маркетингових, соціологічних, досліджень, тощо.

Ще однією важливою та позитивною рисою медіавпливу є те, що він є доступним, різноманітним та насиченим. Такі характеристики поєднують у собі безкрайні простори можливості, які є доступними для будь-кого.

Медіавплив проникає будь-куди та впливає на поведінку кожної особи по-своєму, в залежності від потреби того, хто безпосередньо потребує у розповсюдженні необхідної інформації на оточуючих. Інститут ЗМІ як окрема галузь у великому значенні «медіавплив» з метою підвищення ефективності багатьох компаній, основна ціль яких – спрямованість на регуляцію поведінки людей, зміну соціального оточення, тощо.

Таким чином, сучасне медіа-середовище поєднує у собі нескінченні простори медіавпливу, які забезпечуються використанням сучасних популярних соціальних мереж, які цілком і повністю заповнили наше життя, адже залежність від постійного користування засобами медіавпливу та навіть медіаосвіти мають як позитивні, так і негативні риси, зокрема притуплення уваги, лень, надмірна кількість інформації, яка напружує мозок, великий рівень свободи аудиторії, що є фантастикою саме завдяки розвитку телекомунікаційних технологій.

Література

1. Каверіна А. С. Соціологія. Особливості медіавпливу в інтернет-ЗМІ 2016.
2. Шапошников Денис «Медіаосвіта – це підґрунтя для всіх шкільних предметів». Хто і як навчає медіаграмотності вчителів. 8 грудня 2019. Режим доступу: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/23959/2019-12-18-mediaosvita-tse-pidgruntya-dlya-vsikh-shkilnikh-predmetiv-khto-i-yak-navchae-mediagramotnosti-vchiteliv/>

Савочка К. І.
здобувач вищої освіти II курсу,
Науковий керівник – Декусар Г. Г.
старший викладач кафедри
українознавства та іноземних мов
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

МОВНА КУЛЬТУРА І УСПІШНА ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Одна з найбільш якісних характеристик фахівця в сучасному світі як учасника комунікації, що робить істотний вплив на його професійний успіх, – його мовна культура. Затребуваність сучасного фахівця в значній мірі залежить від наявності грамотної усної та письмової мови, знання прийомів мовного впливу, переконання і вміння ефективно спілкуватися, тобто від рівня його мовної компетенції. Сучасному суспільству потрібен не просто професіонал, а людина культури, яка інтегрує культуру знань, почуттів, спілкування і творчих дій.

Мова являє собою «сукупність засобів, необхідних для того, щоб переробляти і передавати інформацію» [2; 12]. Уміння мовної особистості найбільш ефективним чином використовувати комунікативні функції мови утворює те, що називають культурою мови. Мова тісно пов'язана з особистістю кожного індивіда, і «вивчення мови означає розвиток особистості, яке неможливе без розвитку мовної культури, яка визначається відносинами з миром культури» [1; 189]. Більшість дослідників підкреслюють нерозривний зв'язок мови і культури.

Культура мовлення відіграє важливу роль в процесі мовного спілкування, одним із завдань якого є бажання справити хороше враження на співрозмовника, тобто позитивна самопрезентація. Важливою характеристикою особистості, здатної здійснювати мовну комунікацію, є володіння культурою спілкування. У широкому сенсі терміни «культура мови» і «культура мови» є синонімами, а у вузькому сенсі – культура мови – це конкретна реалізація мовних властивостей і можливостей в умовах повсякденного, усного та письмового, спілкування. Культура мови являє собою сукупність знань, умінь і навичок, «що забезпечують автору мови незатруднене побудова мовних висловлювань для оптимального вирішення завдань спілкування» [4; 15]. Культура мови передбачає досить високий рівень загальної культури людини, культуру її мислення, знання мови, які становлять культурну компетенцію людини.

Культура мови особистості залежить від ерудиції в області мовної культури суспільства і являє собою вміння користуватися цією ерудицією. Успішне спілкування між людьми вимагає комунікативної компетенції учасників спілкування. Однак не завжди добре знання граматичних правил і багатий словниковий запас достатні для того, щоб говорити про

високий рівень мовної компетенції, яка виходить далеко за рамки оволодіння правилами користування мовою.

Комунікативна компетенція включає в себе певні механізми, прийоми і стратегії, що сприяють реалізації мети спілкування. Вони включають здатність визначити частку говоріння і слухання в залежності від ситуації і культурних норм, вміння адекватно висловити свою думку і зрозуміти думку співрозмовника, направити бесіду в потрібну колію. Серед перерахованих характеристик особливе місце займає доречність, що включає адекватний вибір комунікативної дистанції, теми бесіди, тональності спілкування, вербальних і невербальних засобів. Таким чином, комунікативна компетенція включає різноманітні аспекти, які в рівній мірі відповідальні за ефективність спілкування.

Багато дослідників вважають, що культура як феномен стала можливою завдяки такій здатності людини, як діяльність, а в процесі спільної діяльності люди неминуче стикаються зі спілкуванням, включаються в систему міжособистісних відносин, і від уміння правильно поводитися в тій чи іншій ситуації багато в чому залежить успіх подальшої професійної діяльності фахівця.

Професійна культура спілкування проявляється і формується в процесі трудової діяльності, тому їх не можна розглядати у відриві один від одного, а, навпаки, необхідно досліджувати в єдності і тісному взаємозв'язку один з одним.

Чітке вираження своїх думок, точний добір слів, багатство мови формують мислення людини її професійних навиків у всіх областях. Комунікація є єдиним у своєму роді шляхом до досягнення порозуміння між людьми, що досягається за допомогою мови, яка «є посередником між людьми і сприяє досягненню істини» [3; 31].

Високий рівень мовної культури є професійно значущою якістю майбутнього фахівця будь-якої професії, і, з іншого боку, її низький рівень є однією з можливих причин його невдач у професійній діяльності.

Отже, для будь-якої успішної професійної діяльності необхідна відповідна професійна компетентність, але вона не може бути повністю реалізована, якщо вона не підкріплена досить високим рівнем загального розвитку особистості, широтою його кругозору і високим рівнем його мовної культури.

Література

1. Льюис Р. Д. Деловые культуры в международном бизнесе. От столкновения к взаимопониманию / Пер. с англ. 2-е изд. М.: Дело, 2001. 448 с.
2. Мурильов В. А. Сутність комунікацій // Аналітика культурології. 2006. № 1(5).
3. Садохін А. П. Введення в теорію міжкультурної комунікації. Київ: Вища школа, 2005. 310 с.
4. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. М.: СЛОВО/SLOVO, 2000. 624 с.

Софійченко А. Р.
здобувач вищої освіти II курсу,
Науковий керівник – Декусар Г. Г.
старший викладач кафедри
українознавства та іноземних мов

ІНШОМОВНА ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНЦІЯ

Сутністю й особливістю іноземної мови є те, що вона, як і рідна мова, не живе окремим життям. Відмінністю є те, що вона служить не тільки засобом міжособистісного спілкування, але і міжнародного.

Стратегічною метою вивчення іноземної мови є оволодіння не стільки системою мови (лінгвістична компетенція), скільки практичному оволодінню «вербально-семантичним кодом мови, що вивчається, оволодінню «мовною картиною світу» носіїв цієї мови і «глобальною» (концептуальною) картиною світу, що дозволяє людині розуміти нову для неї соціальну дійсність» [1, с. 59].

На думку С. Роман, досягнення стратегічної мети вивчення іноземної мови у вищому педагогічному навчальному закладі можливе за умови збалансованості її провідних аспектів:

- 1) прагматичного, спрямованого на формування іншомовної комунікативної компетенції, до складу якої входять мовні, мовленнєві, а також соціолінгвістична, соціокультурна, соціальна, стратегічна та деякі інші субкомпетенції;
- 2) когнітивного, пов'язаного з такими категоріями, як знання, мислення і розуміння, задіяні у процесі залучення до іноземної мови як соціального явища та до культури народу як носія відповідної іноземної мови;
- 3) педагогічного, покликаною дати відповідь на запитання: які якості необхідно сформулювати в тих, хто вивчає іноземну мову, щоб вони були здатними здійснювати іншомовне спілкування на міжкультурному рівні? [1, с. 41].

У другій половині ХХ ст. проблема компетентнісного підходу в підготовці фахівців різних професій набула гострого звучання [3, с. 69]. Саме цей підхід нині лежить в основі ефективного викладання різних навчальних дисциплін у педагогічних закладах вищої освіти, у т.ч. іноземної мови.

Нині в зв'язку з актуалізацією компетентнісного підходу та у процесі публічного обговорення питань нової якості освіти все частіше вживається термін «компетенція». У тлумачних словниках української мови слово «компетенція» (лат. *competentia*, від *competo* – взаємно прагну, домагаюся, відповідаю, підходжу) має два значення: 1) «добра обізнаність із чим небудь»; 2) «коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи» [2, 74].

У документі Ради Європи «Загальноєвропейські компетенції володіння іноземною мовою: вивчення, викладання, оцінка» термін «компетенція» розглядається як сума знань, умінь й особистісних якостей, які дозволяють людині здійснювати різні дії [4, с. 103].

Погоджуємося з дефініцією Н. Микитенко, яка найбільш точно, на наш погляд, розглядає категорію «компетенція» як «сукупність взаємопов'язі, ставлення), що висуваються стосовно певного кола предметів і процесів, є необхідними для якісної продуктивної діяльності по відношенню до цих предметів і процесів, впливають на професійну діяльність, роль чи відповідальність» [3, с. 69].

Хоча компетенція містить сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності тощо), які задаються стосовно певного кола предметів і процесів, необхідних для якісної продуктивної діяльності, однак слід наголосити, що компетенція не може визначатися виключно крізь призму володіння особою певною сумою знань й умінь, оскільки її реалізація залежить від конкретних обставин. Тому бути компетентним, володіти певними компетенціями означає вміти мобілізувати у конкретній ситуації набуті знання, вміння та досвід. Вона корелює з успішністю виконання фахівцем завдання, вимірюється певними стандартами, підвищується завдяки професійній підготовці та розвитку.

Отже, іншомовна професійна компетенція нами розглядається як рівень підготовки майбутнього вчителя з іноземної мови, що забезпечує успішність комунікацій, дозволяє оперувати спеціальною термінологією та формує культуру мовної поведінки у майбутніх ситуаціях професійно-педагогічної діяльності. Цей тип компетенції формується у процесі професійно орієнтованого навчання, що ґрунтується на системному, діяльнісному, компетентнісному, особистісно орієнтованому та інших підходах. З іншого боку, сутність професійно орієнтованого навчання іноземної мови полягає в його інтеграції з фаховими дисциплінами з метою отримання додаткових професійних знань, мовних і мовленнєвих умінь та навичок, формування професійно значущих якостей особистості. При цьому, у майбутніх викладачів нефілологічних спеціальностей формується іншомовна професійна компетенція (лінгвістична, комунікативна, міжкультурна тощо), яка дозволяє здійснювати професійні контакти іноземною мовою в різних сферах і ситуаціях.

Таким чином, іноземна мова виступає засобом формування іншомовної професійної компетенції, особистісного та професійного розвитку студентів і є необхідною умовою успішної професійно-педагогічної діяльності випускника сучасної вищої педагогічної школи.

Література

1. Роман С. В. Професійно орієнтована іншомовна комунікативна компетентність майбутніх учителів іноземної мови як предмет формування в курсі практики усного та писемного мовлення / С. В. Роман // Іноземні мови. 2012. № 2. С. 39-45.

2. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови / В. Т. Бусел. К.: Ірпінь ; Перун, 2005. 1728 с.
3. Микитенко Н. О. Ієрархічна структура іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю / Н. О. Микитенко // Педагогічний альманах. 2014. Вип. 24. С. 69-76.
4. Общеввропейские компетенции владения иностранным языком: изучение, обучение, оценка [Електронний ресурс]. Режим доступу: learnteachweb.ru/articles/eurcomp.doc

Стеценко В. В.
здобувачка вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Пащук Р. І.
кандидатка філологічних наук, доцентка
Луганський державний
університет внутрішніх справ
імені Е. О. Дідоренка

МОВНІ АСПЕКТИ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Актуальність означеної теми полягає в тому, що з поширенням міжнародних контактів і вивченням іноземних мов зумовлюється інтерес до міжкультурної комунікації. Водночас постає потреба щодо визначення її сутності, завдань та базових принципів. Проблема створення ефективної комунікації полягає в її тісному зв'язку із суміжними галузями, серед яких мовознавство, культурологія, психологія тощо.

Як зазначають дослідники, поняття «міжкультурна комунікація» увійшло в науковий обіг 1954 року. Саме тоді науковий світ ознайомився з доробком Е. Холла й Д. Трагера «Культура як комунікація: модель та аналіз», у якому міжкультурна комунікація розглядалася як особлива частина людських відносин. Пізніше в праці «Німа мова» Е. Холл розвиває ідеї про взаємозв'язок культури й комунікації та вперше виводить проблему міжкультурної комунікації не тільки на рівень наукових досліджень, але й самостійної наукової дисципліни.

Науковці визначають міжкультурну комунікацію як науку, що вивчає особливості вербального і невербального спілкування людей, які належать до різних національних та лінгвокультурних спільнот [2, с. 14]. Міжкультурна комунікація існує за умови виникнення будь-якого діалогу культур, реалізованого суб'єктами – представниками щонайменше двох різних культур і, відповідно, носіями двох різних мов.

Культурологічний і лінгвістичний напрям передусім має на меті забезпечити міжкультурне спілкування та взаєморозуміння між партнерами, усвідомлення самих себе представниками відповідної культури, свідоме розуміння етнічних рис власної культурної спорідненості, усвідомлення значущості духовно-моральних надбань іншої нації. Засвоюючи мову,

людина одночасно проникає в іншу національну культуру, отримує величезне духовне багатство, збережене мовою, що вивчає. Порівняльний розгляд різних культур покликаний істотно збагачувати й сприяти формуванню особистості, що поєднує гордість за свою рідну культуру та розуміння сутності своєрідних культурних моделей інших етносів, шанобливе ставлення й інтерес до досліджуваної культури.

Прикладом є робота перекладачів. Як зазначають дослідники, процес художнього перекладу виступає як прагнення зрозуміти іншу культуру, а оскільки семантико-культурна насиченість у різних мовах різна, то художній переклад – це суб'єктивна інтерпретація тексту, наближена до оригіналу, переклад мов у свідомості мовної особистості перекладача. Переклад це як «люстерце», у якому можемо побачити міжкультурні взаємовідносини. Перекладачі й собі є власниками цього «люстерця», адже саме вони мають справу з практичною діяльністю щодо перекладу прототексту іноземною мовою. Особи, які професійно перекладають, постають перед труднощами стосовно суттєвих розбіжностей відповідної мови, міжкультурними відмінностями, унаслідок чого виникає головна мета перекладача під час реалізації власної професійної діяльності – досконало передати зміст твору. Тому перекладач має керуватися власними суб'єктивними переконаннями, адже, якщо перекладач сам не розуміє змісту та ідеї художнього твору, то, власне, відтворення тексту буде так званим «спаплюженням». Отже, перекладацька діяльність – це форма міжкультурної комунікації, яка є поєднанням взаємного співіснування культури оригіналу та перекладу.

Перебування в чужій культурі, в іншій культурній групі (навчання за кордоном, відрядження, інтернаціональні проекти тощо) супроводжується ситуаціями, що регулюються двома культурами. Ідеться про ситуації культурного перетину, або накладання культур, у яких будь-який комунікативний акт суб'єктивно інтерпретується щонайменше двояко. Раптове мовчання в діалозі, скажімо, може тлумачитися одночасно як ослаблення напруження, і як моральний тиск. Такі ситуації добре відстежуються на прикладі сталих моделей поведінки, які є традиційними для певних культур. Наприклад, до сніданку в німецьких готелях традиційно подають каву й чай. З погляду внутрішньої (німецької) культурної перспективи пропозиція цього вибору являє собою традицію, звичай. Культурно зумовлений погляд з боку може трактувати таке положення речей як свого роду примус, вимогу, що наказує обов'язково замовити на сніданок один з цих напоїв. Так може видаватися, скажімо, гостеві з Африки, який узагалі не п'є жоден із цих напоїв на сніданок. Це лише один простий приклад. Та існує досить велика кількість потенційно курйозних ситуацій, пов'язаних із різницею культури суб'єктів комунікації. Це виражається не лише в мові, а й у жестах, міміці та навіть одязі й аксесуарах.

Зазвичай іншу культуру легко охрещують загальним визначенням «чужа». Адже чуже – це не своє, незнайоме, що лежить за межами звичного способу життя. Спілкуючись, партнери по спілкуванню відчують так звану «чужинність», яка є основою комунікативного занепокоєння чи культурного

зняковіння в спілкуванні. Не своє, інше завжди має дві сторони. Чуже сприймається як щось незрозуміле й, можливо, як те, що містить у собі загрозу або небезпеку. Однак, будучи незвіданим, чуже може й привертати до себе, викликати цікавість.

Комунікація співрозмовників різних національно-культурних соціумів передбачає зазвичай розбіжності щодо загального світосприйняття та ментальних ознак. Інші культурні надбання зазначених соціумів зумовлюють дискомфорт та міжкультурні бар'єри серед партнерів ведення комунікації. Однак такі дискомфорти та бар'єри виникають унаслідок усталеного стереотипу представників відповідної культури «усі люди однакові». До того ж проблеми міжкультурної комунікації виникають через усвідомлене та кероване небажання оцінити та осмислити сутність незнайомих культурних явищ.

У наш час, час розвинених технологій, глобального поширення засобів масової інформації, міжкультурна комунікація вийшла на новий рівень. Людям необов'язково їхати до іншої країни, потрапляти до нового культурного осередку, чи бодай спілкуватися з носієм іншої культури. Достатньо ввімкнути телебачення чи поринути в простори мережі інтернету. Повсякчас через такі засоби інформації ми пропускаємо через себе незліченні потоки інформації. Не завжди це відбувається з нашої волі (реклама, завуальована інформація) і не завжди такі джерела несуть щось корисне для нашого культурного розвитку, а також загального розвитку особистості. Однак у процесі міжкультурної комунікації людина має сприймати не лише спілкування та вербальні засоби ведення розмови, а ще має сприймати й діяння співрозмовника, його рухи в цілісній сукупності. Комплексне сприйняття співрозмовника як наслідок гарантує ефективність розмови, правильне розуміння поведінки та його намірів.

Різні суспільства реагують на впливи ззовні по-різному. Діапазон опору процесові злиття культур досить широкий: від пасивного неприйняття цінностей інших культур до активної протидії їхньому поширенню та утвердженню. Тому ми є свідками й сучасниками численних етнорелігійних конфліктів, зростання націоналістичних настроїв, регіональних фундаменталістських рухів. Додамо, міжкультурна комунікація залежить від особистого сприйняття іншої культури особою. Залежить це сприйняття від визначеної мети, яку ставить перед собою людина. Істотними аспектами, від яких залежить сприйняття людиною іншої культури, є сприймання часу, простору, руху. Однак маємо розуміти, що варто долати розбіжності щодо взаємного розуміння культурних надбань та прагнути до самовдосконалення в спосіб адекватного сприйняття самих себе та партнерів різних культурних спільнот. Міжкультурна комунікація, на нашу думку, покликана знівелювати попередньо вказані конфлікти, сприяти приязності до інших культур, розвивати бажання пізнавати нові світи культурних особливостей.

Література:

1. Манакін В. М. Мова і міжкультурна комунікація. Київ, 2012. 288с.

Ткаченко К. О.
здобувач вищої освіти IV курсу
Науковий керівник – Шманатова А. С.,
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Юридична термінологія являє собою дуже значний фрагмент літературного словника, адже для кожної країни це має інформаційну сутність. Юридична термінологія виражає поняття в правовій галузі суспільного життя і дає дефініцію у юридичній літературі (законах, актах, словниках тощо).

Метою тез є виявлення проблем вживання юридичної термінології в законодавстві України.

Можна виділити головну проблему юридичної термінології, а саме її вивчення, її правильне вживання професійними юристами та правознавцями, а також проблема умов її доцільного використання. Так як юридична термінологія є однією з найбільш багатозначних галузевих терміносистем, треба зазначити, що вона докладно використовується не тільки в професійній мові, а й в звичайному середовищі та сферах мовних зносин. Вивчення і стан юридичної термінології – це свідчення саме рівня розвитку держави, нації, суспільства і правосвідомості у відмінних проявах культури – політичної, мовної, інтелектуальної тощо. Юридичний словник залежить від досвіду держави який було накопичено за всі роки правового регулювання суспільних відносин. З кожним роком юридична термінологія розвивається і стає набагато ширшою, але її застосування багатьох сферах є невірним і несумісним. Юридичні слова мають велике і різнобічне значення, тому застосовувати їх треба з правильністю і в належних місцях, якщо не робити цього юридичні терміни втрачають свою значимість і сенс їх застосування.

На мою думку, ще однією проблемою в юридичній термінології є те що юридичні терміни в своїй більшості це запозичені слова, які вживається не тільки в українській мові, а і у багатьох мовах світу. Дуже велика кількість слів має саме одне походження, в цих словах немає розмежування та їх неможна розглядати як різні поняття. Через відсутність єдиного обґрунтованого поняття нормативної термінології і існує проблема її використання. На жаль, в українському законодавстві юридичній термінології не приділяється належної уваги.

Суб'єкти на яких покладено повноваження реалізувати закон, часто не розуміють який зміст стоїть за використанням терміну в конкретному законі і чи відповідає він обсягу термінів, що вже встановленні законодавством.

Різницю між «терміном» та «звичайним» словом, як зазначав український мовознавець, доктор філологічних наук, професор Є.Ф. Скороходько, що термінові властиві чіткі риси, неприпустимі у

загальноживаного слова, або, що термін позбавлений рис, питомим «звичайному» слову, а в сумісній характеристиці – чисельному співвідношенні ступеня прояву кожної з цих рис. Тобто, якщо міркувати про цю думку можна зрозуміти що кожне слово може бути терміном, але воно стане ним тільки за умови актуалізації – виведенні його з лексичної системи загальнолітературної мови і введенні в систему термінів.

Я цілковита згодна з тим що проблему юридичної термінології потрібно вирішувати, адже не правильне вивчення та використання термінів в законодавстві приводить до непорозуміння між інститутами права. Законодавству потрібно звернути увагу на відтворення юридичних термінів для забезпечення правильності використання та вивчення юридичної термінології. Я переконана, що ця проблема ускладнює трактування правових норм і її треба вирішувати.

Література:

- 1.Боярова Л. Г. Терміни-варіанти в українській загальній лексиці // 2015 С.189-195.
- 2.Василькова Л. М. Різновиди словникових статей термінів в юридичній лексикографії : Зб.наук.пр.КІУМ НАНУ,2011. 268с.
- 3.Лисенко О. А. Навчальний посібник «Мова української юриспруденції» / Харків «Право», 2020.14с.
4. Любченко М. В. «Юридична термінологія: поняття,особливості,види.// Харків «Права людини»//2015, 239с.
- 5.Яцишин Н. П. «Юридична термінологія як спеціалізована система правових понять» // Термінологічний вісник, 2016/ 113с.

Тузлукова М. В.
здобувач вищої освіти V курсу
Науковий керівник – Шубенок Т. І.
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛІНГВІСТИКИ

Що таке психолінгвістика? У 20 столітті з'явилося багато нових наукових напрямків, нових наукових дисциплін. Як правило, вони виникають на перехресті вже існуючих наук. Саме так, в 1953-1954 рр. у США на семінарі з психології, лінгвістики та теорії інформації Чарльз Осгуд та Томас Сібеок вигадали назву нової науки. Вона походить від грецького слова «psyche» та «lingua». Таким чином ця наука виникла на стику психології та лінгвістики.

Предметом психолінгвістики є мовлення як процес, діяльність людини на основі мови як системи знаків для спілкування. Основним завданням є дослідження загальних процесів і механізмів мовленнєвої діяльності.

Поєднуючи наукові та соціальні підходи, нова наука вирішує практичні задачі нейролінгвістики, когнітивної та соціальної психології. Таким чином ми можемо визначити психолінгвістику як дисципліну, що вивчає процеси мовлення та її сприйняття мовою.

Фактично психолінгвістика вирішує ті специфічні проблеми мовлення, які не можуть бути вирішені тільки психологією або лінгвістикою. Ця наука вирішує проблему дитячого мовлення (логопедія), також комунікацію на іноземних мовах. Психолінгвістика займається проблемами сприйняття нестандартних форм мови: сленг, жаргон, розмовно-знижена мова. Отже, дана дисципліна вирішує специфічні проблеми, які, як правило, неможливо вирішити в рамках однієї науки. Це дозволяє взаємодіяти з цілим рядом традиційних, нових та суміжних наук.

Проблеми та аспекти мови та мовлення вирішують багато традиційних дисциплін, а тому для них буде актуальним і питання психолінгвістики. В рамках педагогічних наук в наш час постають проблеми навчання іноземними мовами, оскільки розширюються міжнародні зв'язки, інтенсивніше стає потік інтеграції. У сфері медицини, такі науки як нейропсихологія, нейролінгвістика, патопсихологія використовують психолінгвістичні методи у випадку порушення мовленнєвої діяльності. Наприклад, порушення здатності говорити при травмах мозку може допомогти визначити пошкоджену частину мозку, а потім допомогти відновити її функції.

Якщо для традиційних наук психолінгвістичні методи можуть розглядатися як «модний тренд», то для нових сучасних дисциплін, які виникли одночасно с психолінгвістикою, цей зв'язок є органічним та природнім. Інформатика актуалізувала психолінгвістичні проблеми мовної взаємодії людини та машини (інформаційні мови, мови програмування). У сфері космонавтики постає проблема мовленнєвої діяльності в екстремальних умовах космосу. Коли люди знаходяться у невагомості, може відбутися сильне емоційне напруження, яке призведе до звуження свідомості та порушення мови. Психолінгвістичні та фізичні методи тренувань допомагають уникнути цих наслідків.

Отже, слід зазначити, що психолінгвістика пов'язана з багатьма науками та охоплює широке коло проблем, які можуть вирішуватись завдяки психолінгвістиці. Це і психолінгвістика тексту та спілкування, і проблеми мовленнєвої діяльності в екстремальних умовах та багато іншого.

Література

1. Денисенко С. Н. Функціоналізм – одна з найважливіших парадигмальних рис лінгвістики кінця ХХ - початку ХХІ ст. // Вісник ХНУ. № 471. Х.: Константа, 2000.
2. Селіванова О. О. Актуальні напрями сучасної лінгвістики К. : Фітосоціоцентр, 1999.
3. Тимошенкова Т. М. Навчальний посібник «Актуальні проблеми сучасної лінгвістики» / Т. М. Тимошенкова. Х. : НУА, 2009.

Тупотіна Д. А.
здобувач вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Давидова Н. В.,
старший викладач,
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

ENGLISH LEGAL TERMS TRANSLATION DIFFICULTIES

Currently, many linguists note the amazing language changes associated primarily with the scientific and technological revolution. Every word has its own story, even one that appeared spontaneously. Most words in the English language are ambiguous with different interpretations; words can mean different things in different contexts, especially when it comes to technical, medical, legal terms. Translation is the transmission of intentions, feelings and implicit messages without compromising the subtleties, features and inherent beauty of the language. Thus, the relevance of this topic is determined by the importance of the research, as well as its significance for general linguistic analysis. The jurisprudence terminological system study in the intercultural and interaction context, naturally, allows us to consider in details the features of the adequacy between the legal terms semantic volume in Ukrainian and English.

Legal terminology today is widely and actively used in international communication, which is associated with the development of cooperation between representatives of different countries in almost any area of humanitarian knowledge. Because the task of legal terms translation can be encountered in any field, the problem of the legal terminology features study and its adequate translation is actualized for the translator. Many researchers think that the difficulties in legal terms translation are associated with the problems of conveying the legal concepts content they denote, which are absent in the target language legal system. At the same time, the legal content of even such terms that are considered analogous may not coincide. An example of a discrepancy in the volume of semantic meanings of obvious linguistic equivalents can be the name of such law branch as land law. English "Land Law" looks like a full equivalent of this Ukraine title, but in English legal literature, this phrase is rarely understood in a broader sense as a synonym for "Law of property", i.e. in the meaning of property rights. Similarly, Ukraine family law generally corresponds to the English "Family Law", however, the subject of this branch regulation of law in its scope and content does not completely coincide with the family law concept in Ukraine legislation. In the English version, it is broader and includes some types of legal relations regulated by the other branches of law in Ukraine.

A special term often contains a large amount of information for a descriptive presentation, in which the important meaning will be lost in the process of communication. For example, the term "lawyer", translated from Ukraine into English, has two possible equivalents - "solicitor" and "barrister" ("solicitor" is a

person with a legal education who provides a wide range of services, including legal services to the population, business management clients in court; "barrister" - a legal consultant, leading court cases, appearing before a judge, preparing documents for a court. In fact, they both are lawyers). The term "penalty" (punishment, recovery, retribution), which is translated as a terrible price in order to maintain expressiveness and negative connotations. But, if in literary work such translation is quite admissible and serves to increase the artistic value of the translated text, in the field of legal relations such replacement would not only be inappropriate, but also change the scope of the concept's content. The main goal of the law language equivalents is to transfer the most complete and voluminous meaning of a term from one language to another. In another words to minimize the possibility of error or inaccuracy associated with additions to the original meaning of the term, as well as to find an adequate concept of the languages. The Ukrainian word "prosecutor's office" is often translated into English by the phrase "Prosecutor's Office". However, "prosecutor" in the Anglo-Saxon law tradition is not a prosecutor in the Ukrainian sense, but an official who carries out only criminal prosecution or supports the state prosecution in the criminal court. It significantly narrows the concept of the Ukrainian "prosecutor" and the "prosecutor's office" as an independent agency exercising both supervisory functions and participating in various judicial and arbitration processes.

Thus, considering the problem of the semantic volume of legal terms and their equivalents discrepancy in the Ukrainian and English languages, we should note that for an adequate legal translation is important for the translator to have not only linguistic, but also basic legal and culture knowledge. It can provide the ability to use various legal information sources to choose the appropriate translation solution and the most adequate terms of the possible options, choose the correct translation strategy, recognize and analyze complex linguistic and legal phenomena of the English and Ukrainian languages.

Література

- Anhlo-ukrainskyi yurydychnyi slovnyk: Blyzko 75000 terminiv / uporiad.: S. M. Andrianov ta in.; za red. L. I. Shevchenko. K.: Arii, 2007. 552 s.
2. Dorda S. V. Skladnosti perekladu yurydychnoi terminolohii [Elektronnyi resurs] / S. V. Dorda. 2011. Rezhym dostupu do resursu: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/natural/Nvnu/filolog_mov/2011_6_2/R1/Dorda.pdf

Хмеленко К. М.
здобувач вищої освіти І курсу
Науковий керівник – Каширіна І. О.
старший викладач,
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

THE IMPORTANCE OF ENGLISH LANGUAGE PROFICIENCY FOR UKRAINIAN LAWYERS

The article is devoted to problems of insufficient motivation of Ukrainian lawyers to study English. For motivation to emerge, there should be a clear understanding of how English language proficiency will affect the future prospects of professional development for Ukrainian law specialists. The purpose of the research is to offer the way to solve this problem. The explanation in which areas of professional activity of lawyers can apply the knowledge of foreign language is revealed. The main aspects involved in the importance of foreign language studying by lawyers for becoming professionally-oriented are described below.

1. Exchange of experience with foreign colleagues

English is an international language, so it will help Ukrainian lawyers to intercommunicate with foreign colleagues. Exchange of experience is important for both professionals and beginners, because gaining new knowledge, improving old ones and discussion of certain unclear issues show the result in the future activities of a lawyer. Also in parallel with this the specialist develops communication skills.

2. Writing scientific papers

It is important for a lawyers to be able to express their opinions and share discoveries in the professional sphere. For this purpose, they write scientific papers. But in order for these works to be read not only by a small circle of specialists, but also by members of the large world community, their thoughts and descriptions of new discoveries should be written in English. This will further help to participate in various international competitions, submit your candidacy for awards and prizes in the professional field. Also, with their scientific works written in English, Ukrainian lawyers will be able to enrich the world's legal literature.

3. Studying abroad

Obtaining new knowledge is always of high advantage. This section includes not only studies at universities and colleagues, but also various international seminars, lectures, conferences. For foreigners, there are programs of studying in English in higher educational establishments in Europe and America, for example. Ukrainian lawyers can choose a higher education institution abroad, get an education there, return to Ukraine and begin to implement the knowledge gained here, for instance, to develop the Ukrainian justice system, to implement certain important elements. As for seminars, lectures and conferences, this is a great opportunity. First, to gain experience in the legal field, as current topics are

discussed at such events, and secondly, to meet fellow lawyers from different parts of the world and to share experiences.

4. Working with international documents

Since Ukraine is a part of the world community and is a member of many international organizations, such as the Council of Europe, WTO, WHO, UN (1945), lawyers who represent Ukraine internationally must speak English, because most acts, protocols, treaties, conventions are written in English. At present, the agreements concerning European integration are relevant, because the association agreement with the EU is enshrined in the constitution of Ukraine. [3].

5. Speeches in international courts

According to Article 1 of the Law of Ukraine “On Ratification of the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms-1950. First Protocol and Protocols Nos. 2, 4, 7 and 11 to the Convention fully recognizes in its territory Article 25 of the 1950 Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms recognizing the competence of the European Commission of Human Rights to accept from any or a group of persons making a statement addressed to the Secretary General of the Council of Europe alleging a violation by Ukraine of the rights set out in the Convention. [2]. In cases where a citizen of Ukraine applies to such a court, he must be represented by a lawyer who is a specialist in international law and speaks English. That is, for such a level of speech, knowledge of a foreign language is a must. This form of activity is not only interesting for a Ukrainian lawyer, but also very useful for raising the level of professional qualification.

6. Reading legal literature in the original

There is now a lot of world legal literature written in English, not translated into Ukrainian. Such an example is the books of the famous English lawyer during the reign of Queen Elizabeth - Edward Coke. [1]. His scientific works can be read in the original English. Knowledge of this foreign language will allow a Ukrainian lawyer to translate the required article or treatise on his own, without spending time searching for a translation into the state language. English for lawyers is different from ordinary everyday English. This means that not all translators are able to correctly translate certain terminology, so the best option for a Ukrainian law specialist is to learn this foreign language at the level that will be needed in professional use.

To conclude the idea of the article, it is necessary to summarize that in frames of international cooperation and constant development in professional area of legislation a future, it is of big importance for the future law specialist to have high communication skills, especially in foreign language. The 21st century and the amendments being added to legislation issues determine the ability to increase a legal specialist's position on the global market and become a high-qualified and strongly demanded professional in the legal area.

Литература

1. Sir Edward Coke. English jurist. URL: <https://www.britannica.com/biography/Edward-Coke>

2. Угода про асоціацію. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>

3. Кожен має право звертатися. URL: https://rivnejust.gov.ua/media/files_for_pages/

Чепеляк К. В.

слухач магістратури 1 курсу

Науковий керівник – Миронова Т. Ю.

кандидат педагогічних наук, доцент

*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

МОВЧАННЯ ЯК СКЛАДОВА ВЕРБАЛЬНОЇ ТА НЕВЕРБАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Неабиякий інтерес до міжкультурної комунікації є характерним для сучасної науки. Складність опанування але актуальність дослідження зумовлюється взаємозалежністю різних її аспектів, що є питомими для нормальної життєдіяльності людини. Зокрема, люди спілкуються мовою не лише віч-на-віч але й підсилюють чи додають сенсу у невербальний спосіб */nonverbal communication*, що робить внесок у загальне порозуміння. Нехтування цими додатковими, за сучасною науковою термінологією – пара лінгвістичними каналами спілкування може призвести до збіднення останнього чи навіть до викривлених змістів.

Англомовна лінгвістика вважається однією із активних дослідників співвідношення лінгвістичних та пара лінгвістичних засобів спілкування. Там визначають «*Nonverbal communication involves sending messages without using words*» [1, с. 230].

Їхні вчені тримають у полі зору не лише обмін словами та текстами, але й те, як водночас із цим випромінюються почуття гуманістичні цінності та індивідуальні особливості людини. Такий безсловесний додаток до людських слів було визнано дуже потужним плином смислів. Відмічалось, що «*Nonverbal communication can actually express more than verbal communication. However, these nonverbal messages are not always the same in different cultures*» [1, с. 230].

Суто невербальними засобами спілкування вважаються такі: 1. *Eye contact*, 2. *Facial expression*, 3. *Body posture and* 4. *Gestures*. Тим не менш, існує ще один цікавий канал спілкування, який нелегко та неоднозначно відноситься до вербальних чи невербальних засобів, ним є повна смислу пауза.

«Красномовне мовчання» викликало інтерес здавна, навіть практикувалося у навчанні риториці (Цицерон) та часто поєднувалося із театральним хистом («Theater» Maugham). Але наукове пояснення його

комунікативної сили почали шукати приблизно у середині ХХ століття (Р. Якобсон, Ю. Кристева), що й досі залишається у полі зору вчених.

До даної тематики неодноразово звертались також й вітчизняні вчені, серед яких можна виділити Т.О. Антохіну, Н.Д. Арутюнову, С.В. Крестинського, О.Г. Козир, Л.В. Солощук, М.В. Яремко та інші.

У дослідженні С. Крестинського знаходимо, що “будь-який акт комунікативно значущого мовчання може мати і має пропозицію”, оскільки людина навіть під час мовчання не перестає мислити. Отже, акт мовчання – це потенційний, але з певних причин нереалізований мовленнєвий акт [2, с. 61].

Варто також зазначити, що «красномовне мовчання» у спосіб доречних, але зовсім нечастих пауз не варто змішувати із мовленнєвою поведінкою «замовчування», тобто часткового приховування інформації, що вже належить до суто лінгвістичного, семантичного явища, а практично часто застосовується у міжкультурних контактах.

«Пауза», з одного боку, чи «замовчування», з іншого боку, тим не менш не є самостійними спілкувальними засобами, а потребують ретельного врахування багатшарових аспектів людської комунікації, включаючи особистісну психологію та національну культуру комунікантів. Ми очікуємо, що у такому складному переплетінні чинників можна плідно шукати справжню природу спілкувальної сили «мовчання», яке іноді також народною мудрістю називають «мовчання-золото».

У дослідженні С. Крестинського знаходимо, що “будь-який акт комунікативно значущого мовчання може мати і має пропозицію”, оскільки людина навіть під час мовчання не перестає мислити. Отже, акт мовчання – це потенційний, але з певних причин нереалізований мовленнєвий акт [2, с. 61].

Література

1. Matthews, C. and Marino J. Professional Interactions. New Jersey: Prentice Hall Regents. P. 230.
2. Крестинский С. В. Коммуникативно-прагматическая структура акта молчания. Коммуникативно-функциональный аспект языковых единиц : сб. науч. тр. Тверь : ТГУ, 2015. С. 59-67.

Черняк В. С.
здобувачка освіти II курсу
Науковий керівник – Максименко О. В.
кандидатка філологічних наук, доцентка
*Луганський державний університет
внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*

УКРАЇНСЬКА ПРАВНИЧА ТЕРМІНОЛОГІЯ ЯК ОДИН ІЗ ГОЛОВНИХ ВАЖЕЛІВ У РОЗВИТКУ ЮРИДИЧНИХ НАУК

Творення правничої термінології є вагомим чинником розвитку держави, оскільки є важливою умовою для функціонування державних і громадських інститутів. Термінологія тісно пов'язана з історією української мови, історією національного права та історією законодавства.

Потреба у використанні термінів безперечна, оскільки термін забезпечує максимальну точність вираження, а отже, і ясність розуміння законодавчої думки. Від точного значення терміна, ужитого в тексті документа, залежить доля багатьох людей [3, с. 18].

Отже, термін – це слово або усталене словосполучення, що чітко й однозначно позначає наукове чи спеціальне поняття. Правничий термін (лат. *Terminus* – межовий знак, межа, кордон, закінчення, кінець, від *Terminus* – рим. бог кордонів і меж) – слово або словосполучення, що виражає поняття з прав, сфери суспільного життя і має визначення в юридичній літературі (нормативно-правових актах, юридичних словниках, довідниках, енциклопедіях, наукових працях тощо) [5].

За ступенем спеціалізації термінів виокремлюють три групи: загальнонаукові, міжгалузеві та вузькогалузеві. Загальнонаукові терміни – тобто ті, які вживаються практично в усіх галузевих термінологіях (*закон, свободи, аналіз, теорія*). Міжгалузеві – такі терміни, які використовують в більшості споріднених галузей (*приватна власність, технічна проблема, екологічний стан*). Вузькогалузеві – це терміни, які використовуються лише в певній галузі (*трафік, банківська гарантія*).

Правничий термін подає точне словесне позначення відповідного юридичного поняття, якому властиві такі ознаки, що визначають сутність терміна як особливої мовної одиниці:

1. Точність. Зазначена ознака надає визначення обраному терміну, бо саме неточний термін може спричинити соціальне непорозуміння між фахівцями певного виду діяльності.
2. Однозначність. На відміну від загальноживаних слів термінологія є однозначною.
3. Наявність дефініції. Кожен науковий термін має своє визначення, яке чітко окреслює його значення.
4. Мотивованість. Це мовна форма терміна, яка надає можливість зрозуміти поняття без використання спеціалізованих тлумачних словників.

А. Піголкін та А. Корж розрізняють такі різновиди правничих термінів: загальноживані; суто юридичні; технічні [3, с. 40].

Загальноживані терміни використовуються для позначення предметів, явищ, дій, ознак у повсякденному житті: *система, закон, документ, акт, держава, доказ, аргумент, умова, результат*. Із загальної кількості законодавства 80% – загальноживані слова [4, с. 26].

Терміни, які мають в нормативному акті більш вузьке, спеціальне значення – це слова чи словосполучення, які позначають поняття, що відображають специфіку державно-правових явищ: *правовідносини, юридична особа, позов, законопроект, неправдиве свідчення, речовий доказ* тощо [2, с. 311].

Технічні терміни наявні в різних галузях наук: *швидкість, комп'ютер, плівка, депозит* тощо. Технічні терміни використовуються в тому значенні, яке закріплене за ними у відповідній науковій галузі [2, с. 311].

Одним із важливих аспектів вивчення термінології є термінологічний стандарт, тобто вироблення та використання термінів-зразків у межах однієї країни. Саме така термінологія є обов'язковою для вживання в офіційних текстах. Процес стандартизації термінів становить певний алгоритм, під час якого лінгвісти вводять сталі терміни для ділової розмови чи укладання офіційного тексту [3, с. 48].

Отже, вивчення правничої термінології та практика використання термінів є складником високої культури мовлення юриста. Удаю підібраний термін допомагає вирішити певні конфлікти та зберегти професійність, окреслити важливі поняття та вчасно застосувати нормативні приписи.

Література

1. Безгодова Н. С. Українська мова (за професійним спрямуванням) : аналіз власне навчально-методичної літератури : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. *Динаміка наукових досліджень 2004. Методика викладання мови та літератури*. Дніпро : Наука і освіта, 2014. Т. 17. С. 7-9.
2. Скаун О. Ф. Теорія держави та права. Х. Експада. 776 с.
3. Усенко І. Б. Українська юридична термінологія. *Українське державотворення: невитребуваний потенціал* / За ред. О. М. Мироненко. К., 1997. 54 с.
4. Чулінда Л. І. Українська правнича термінологія. К. Магістр : XXI сторіччя, 2005. 112 с.
5. Шемчушенко Ю. С. Юридична енциклопедія. URL: https://leksika.com.ua/16120406/legal/yuridichniy_termin

Чечель А. О.
здобувач вищої освіти III курсу
Науковий керівник – Давидова Н. В.,
старший викладач
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

LAW ENFORCEMENT OFFICERS LANGUAGE TRAINING PROBLEMS IN THE NEW PROFESSIONAL ACTIVITY CONDITIONS

Due to the rapid European Ukrainian state integration, process of the current trends in the formation and law enforcement agencies development demands new priorities and tasks for the new police. Police reform is taking place in accordance with the best standards of foreign countries. Qualitative implementation of foreign experience is carried out, which aim is not only to improve the functioning of this structure, but also to identify a number of shortcomings that need to be addressed. Referring to the scientific works of scientists, it should be noted that very important issue in the police work is the law enforcement officers' communication in the appropriate procedural documents preparation for citizens, which do not speak the state language. It is obvious that the daily work of a police officer is constant communication with the population. Communication involves feedback between a police officer and a citizen, which involves the information on both sides exchange. However, if a person does not speak the state language, such feedback may not occur, so it is appropriate to investigate the problem and identify possible ways to address the language barrier between a police officer and a person who does not speak the state language.

At the law enforcement current level, effective communication in both native and foreign language becomes a prerequisite for the effectiveness of law enforcement. Good knowledge of both languages means the certain features of the countries knowledge and is the key to successful communication, timely assistance and the help to solve crimes. The skills and knowledge are formed directly in the foreign language learning process at different training: studying stages in higher education institutions with specific learning conditions, postgraduate education and further training and self-development. In our opinion, it is quite necessary to increase the number of foreign language classes at all stages of policing. However, it should be noted that after going to work in the territorial units, employees do not have enough time to enrich their vocabulary or repeat grammar material in a foreign language, so in the most cases, learning a foreign language is terminated after graduation.

In conclusion, it is worth to say that there are some problems in improving foreign language skills for law enforcement offices. The main ones are directly related to the lack of time, lack of available scientific and methodological literature (it's quite expensive) and technical equipment for the ear perception language. Quite appropriate in this situation is to introduce the foreign language at all stages of activity as well as to provide the funds for equipment

allocation with appropriate devices for conversation and dialogues with native speakers and to increase scientific and methodological literature base that will be available to all.

Література

1. Гороховська Т. В. Формування мовленнєвої культури майбутніх працівників ОВС. Проблеми пенітенціарної теорії і практики : щорічний бюлетень Київського інституту внутрішніх справ. 2003. № 8. С. 454–459

Чубенко А. О.

здобувач вищої освіти І курсу,

Науковий керівник – Ковальчук О. С.,

кандидат психологічних наук, доцент

*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

МОВА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ДУХОВНОСТІ

Роль рідної (української) мови як важливого чинника консолідації нації суттєво зростає в нових умовах розбудови української державності, вона стає опорою, що дасть змогу, на наш погляд, згуртувати українське суспільство для вирішення нагальних проблем сьогодення.

Суперечливий процес розвитку суспільних відносин, зростання ролі суб'єктів цих відносин, людини, особистості обумовлює необхідність пошуку оптимальних шляхів функціонування, збагачення духовного життя суспільства. Особливо важливе значення соціально-філософське дослідження цієї проблеми набуває в наш час.

Об'єктивними причинами, що актуалізує важливість проблем духовного життя суспільства і мовної культури, виступає всебічне відродження культури, духовності і їх зближення з загальнолюдськими проблемами на основі зростаючої інтеграції життя народів.

Важливо підкреслити, що духовне життя суспільства - це надзвичайно широке поняття, яке включає в себе багатогранні процеси, явища, пов'язані з духовною сферою життєдіяльності людей; сукупність поглядів, ідей, уявлень, мови, почуттів людей, процес їх виробництва, розповсюдження, перетворення суспільних, індивідуальних ідей у внутрішній світ людини. Духовне життя суспільства охоплює світ ідеального (**сукупність ідей, поглядів, гіпотез, теорій**) разом з його носіями - соціальними суб'єктами - індивідами, народами, етносами.

У зв'язку з цим доречно говорити про особисте духовне життя окремої людини, його індивідуальному духовному світі, про духовне життя того чи іншого соціального суб'єкта - народу, етносу, про духовне життя суспільства в цілому. Основу духовного життя становить духовний світ людини - його

духовні цінності, світоглядні орієнтації. Разом з тим, духовний світ окремої людини, індивідуальності неможливий поза духовного життя суспільства.

Тому духовне життя – це завжди діалектична єдність індивідуального і суспільного, яке функціонує як індивідуально-суспільне. В сучасних умовах духовного розвитку все більше актуалізується роль і значення формування в суспільній свідомості моральних цінностей, які суттєвим чином активізують процеси моральної регуляції суспільних відносин, культурно-морального розвитку людини, мовної культури і прогресу суспільства в цілому.

У той же час багатогранність цінностей духовного життя, конкретної особистості, колективу значним чином розширює сферу застосування моральних принципів у всіх сферах життєдіяльності суспільства, сприяючи формуванню високих соціально-моральних якостей людей. Тому так важливо в сучасних умовах, щоб духовні цінності перетворювалися в невід’ємну рису духовного життя людини, його морального обличчя, служили критерієм оцінки та регулятором поведінки особистості, його моральної зрілості. У всіх сферах духовності суспільства свідомості і моральних відносинах, мовній культурі і моральної практиці, почуттях, формуванні цінностей і ідеалу – роль і значення духовних принципів і норм все більше зростає.

Культура в людині розкривається через мову, завдяки якій, як суспільно-історичному здобутку, людина і стає людиною. Зокрема, Сократ звертався до людини: «Заговори, щоб я тебе побачив». У мові міститься і виявляється сутність людини. Оволодіваючи мовою і розмовляючи нею між собою і з собою, люди відкривають для себе світ власного буття. Гайдеггер стверджував, що дізнаватися про буття людини можна, якщо «вслухатися в мову», тому що саме вона є «домом людського буття». Він розвиває думку, що не люди говорять мовою, а саме мова «говорить» людьми і до людей, ставить їх у «просвіт» буття, відкриваючи його істину. Вона (мова) є тим знаряддям, за допомогою якого вибудовується суспільне життя. Від природи в людині закладена здатність творити. Творити річ, процес, сім’ю, культуру, соціум, і все це, як не дивно, можливе тільки за допомогою одного складника, який існує в природі, у світі – Мови.

Її різновиди говорять про те, що вона неоціненний скарб, який даний людині. Так мова «про себе» є утаємниченою, закодованою, властивою тільки окремому індивідові; мова писемна – набір знакових систем, які зберігають знання, інформацію та передають їх наступним поколінням; усна мова – це той засіб, який допомагає людині обмінюватися думками з іншими, розкриватися як особистості, висловлювати свою позицію, ставлення; мова жестів – здатність, яка дана людині, щоб розкрити її внутрішній образний світ; національна мова – виокремлює групи людей, з їх традиціями, звичаями, історією, культурою.

Важливо підкреслити, що суспільство являє собою утворення, в якому людська природа поєднується з духовною структурою, яка втілена, розвивається і функціонує в мові, наповнюючи його внутрішнім змістом, глибинної таємничістю, можливістю одухотворити і пізнавати світ. У мові не тільки зосереджується все духовне, культурне, естетичне, гносеологічне,

інформаційне багатство суспільства, а й змодельована складна прагматика життя, він містить в собі весь спектр психологічної мотивації поведінки людини, є прогностичною моделлю як для індивідуума, так і для цілого народу. В цілому ж розвиток і функціонування людської мови на подив послідовно підтверджує синтез слова і духу, взаємопроникнення цих двох субстанцій на рівні психології, духовного життя як окремої особистості, так і суспільства в цілому. Власне, історія мови, його онтологія, його природа підтверджує необхідність виділення зв'язку мови і духовності в окремому соціально-філософську проблему, що розглядає мову як духовну субстанцію і допомагає виявити аспекти сакральності мови, показати їх вплив на людину, глибше розкрити їх значення для духовного життя, а також їх функції і відображення навколишнього світу. Наукова потреба у вивченні та поглибленні духовної навантаженості мови продиктована, на наш погляд, загальною девальвацією мови як духовного джерела людського життя, як засобу поклоніння людським почуттям, внутрішнього світу людини, як головного чинника духовного співіснування людей, їх духовного контакту.

Отже, сьогодні культура і мова виявляються об'єднаними в царині духовних цінностей кожної людини і всього суспільства. Мабуть, ніхто не буде заперечувати, що в культурі мови виявляються виразні ознаки духовності особистості та суспільства.

Література

1. Алексеев В. М. Наука о Востоке / Алексеев В.М. М., 1982.
2. Гайдеггер М. Время и бытие / М. Гайдеггер. М., 2010
3. Кононенко П. Феномен української мови. Генеза, проблеми, перспективи. Історична місія / П. Кононенко, Т. Кононенко. К. : Наша культура і наука, 2011
4. Семигівська Т. Г. Вплив глобалізації на мову як аспект культури суспільства / Т. Г. Семигівська // Вісник СумДУ. Серія Філологія. 2007. № 1. Т. 2. С. 45-49.

Шпара С. В.
здобувач вищої освіти VI курсу
Науковий керівник – Ненько Ю. П.,
доктор педагогічних наук, доцент
*Черкаський інститут пожежної безпеки
імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України*

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ РЯТУВАЛЬНИКІВ: КОМУНІКАТИВНИЙ АСПЕКТ

Професійна підготовка персоналу аварійно-рятувальних служб є надважким і відповідальним завданням. Обсяг знань, який повинні опанувати майбутні рятувальники під час навчання, є широким і різноманітним з огляду на специфіку професії. Рятувальники у своїй професійній діяльності повсякчас зустрічаються з болем, стражданнями, безпорадністю, страхом, а іноді й гнівом постраждалих, високим рівнем психоемоційного навантаження, спричиненого роботою з людьми та обмеженим часом на виконання поставлених завдань [1]. Непоодинокі випадки загибелі як цивільного населення, так і колег-рятувальників, що зумовлює необхідність повідомити про смерть близьких людей, сім'ю, колег. Щодня рятувальник повинен приймати рішення, які безпосередньо впливають на життя пересічних громадян, відтак від сформованості особистості рятувальника значною мірою буде залежати здоров'я та життя постраждалих та успішність рятувальних операцій загалом.

Аналіз вітчизняних та зарубіжних досліджень присвячених професійній підготовці фахівців у сфері цивільного захисту засвідчив значну увагу науковців до нетехнічних-метакогнітивних та соціально-особистісних компетенцій цих фахівців, які передбачають: здатність вчитися та розвиватися протягом усього життя; вміння мислити інтегративно та глобально, критично та творчо; здатність сприймати та генерувати інноваційні ідеї; комунікативні навички, навички міжособистісного спілкування та колективної роботи; здатність до адекватної самооцінки та вимірювання власних ресурсів, відповідності вимогам професії тощо.

Так, дослідник Коваль І. С. важливою складовою професійної готовності майбутніх рятувальників до діяльності в екстремальних умовах називає особистісно-комунікативний компонент. Останній містить такі складники як врівноваженість, впевненість, взаєморозуміння, самовладання в екстремальних умовах, цілеспрямованість, наполегливість, самостійність, вміння швидко приймати управлінські рішення, комунікативні навички взаємодії з оточуючими, тобто, особистісні якості рятувальників, необхідні для професійного виконання службових обов'язків в екстремальних умовах [2]. Таким чином, акцентовано на необхідності формування та розвитку «soft skills».

Досліджуючи систему професійної підготовки майбутніх рятувальників у відомчих закладах вищої освіти Державної служби України з

надзвичайних ситуацій, зокрема: Черкаському інституті пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля, Національному університеті цивільного захисту України, Львівському університеті безпеки життєдіяльності, виявлено її спрямованість на формування професійно компетентної особистості випускника з такими якостями, як швидка і точна реакція на зміни в навколишньому середовищі, здатність до спостереження, розподілу та стійкості уваги, просторова орієнтація, емоційно-вольовий опір, стійкість до зовнішніх подразників, здатність підтримувати працездатність в умовах розвитку втоми, ініціативність, винахідливість, витривалість, вміння використовувати спеціальне обладнання, знання методів та прийомів реагування на надзвичайні ситуації, наполегливість, що значною мірою визначають не лише успішність професійної діяльності, а й процес професійної реалізації фахівців [3].

Водночас дослідники наголошують, що за сучасних умов не менш важливою є готовність рятувальників до співпраці, взаєморозуміння, вміння грамотно спілкуватися, налагоджувати контакти. Враховуючи, що фахівці у сфері цивільного захисту взаємодіють з людьми не тільки у своїй повсякденній професійній діяльності, але і в екстремальних ситуаціях, їм також потрібно вміти налагоджувати контакти та керувати діями потерпілих з урахуванням їх психоемоційного стану.

У психограмі працівників пожежної служби вказано такі психологічні якості, пов'язані з комунікативною компетентністю:

- збалансованість,
- самоконтроль у конфліктних ситуаціях,
- здатність швидко налагоджувати контакти з новими людьми та викликати у них довіру,
- здатність знаходити правильний тон, відповідну форму спілкування залежно від психологічного стану та індивідуальних особливостей співрозмовника,
- здатність чинити психологічний вплив на жертву,
- здатність запобігати паніці та брати на себе керівну роль,
- координувати діяльність інших працівників аварійно-рятувальних служб,
- готовність до вияву взаєморозуміння, співчуття,
- володіння професійною термінологією.

Перераховані якості виявляються залежно від специфіки виконуваних завдань.

Відтак, вважаємо, що протягом періоду професійної підготовки майбутніх офіцерів служби цивільного захисту у закладах вищої освіти здобувачів повинні оволодіти теорією професійного спілкування, пізнати його структуру, функції, стилі, моральні принципи, набути комунікативних навичок і прийомів, опанувати досвід професійної комунікативної діяльності. Перераховане сприятиме розвитку комунікативних здібностей і комунікативної культури фахівця, удосконалив його/її комунікативну компетентність.

Література

1. Гора В. Комунікативна компетентність як фактор професійної успішності у майбутніх керівників оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини [Гол. ред.: Мартинюк М.Т.], Умань: ПП Жовтий О.О.; 2010. Ч. 1., С.47-52.
2. Козяр М. М., Коваль І. С. Структурно-компонентна модель формування професійної готовності майбутніх рятувальників до діяльності в екстремальних умовах. Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності, 2017, № 15, С. 194-198.
3. Ненько Ю. П. Педагогічні умови забезпечення ефективності професійно орієнтованої комунікативної підготовки майбутніх офіцерів служби цивільного захисту. Освітній простір України, 2017, № 11, С. 87-93.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

Безсмертна Наталія Вікторівна – викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Білецька Тетяна Вікторівна – кандидат соціологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національна академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького.

Білоконенко Людмила Анатоліївна – доктор філологічних наук, доцент факультету української філології Криворізького державного педагогічного університету

Бобокал Олена Миколаївна – викладач-методист, спеціаліст вищої категорії, Київський державний коледж туризму та готельного господарства

Болкарьова Олександра Вікторівна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Гнатенко Катерина Володимирівна – старший викладач кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури

Давидова Наталія Вікторівна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Декусар Ганна Геннадіївна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Єрмолаєв Валерій Кирилович – доцент кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури

Жигadlo Олена Юріївна – кандидат філологічних наук, викладач Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Ірчишина Марина Віталіївна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Євсєєва Галина Петрівна – доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності Придніпровської державної академії будівництва та архітектури.

Запотічна Роксолана Андріївна – викладач кафедри іноземних мов та культури фахового мовлення Львівського державного університету внутрішніх справ

Каширіна Ірина Олександрівна – старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Калінер Юлія Володимирівна – доцент, кандидат філологічних наук, кафедра перекладу та лінгвістичної підготовки іноземців факультету

української й іноземної філології та мистецтвознавства Дніпровського національного університету ім. Олеся Гончара

Котова І. С. – вчитель Смілянської ЗОШ № 7 Черкаської області

Ковалевська Александра Вікторівна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Коваленко Юлія Миколаївна – старший викладач кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури

Ковальчук Олена Степанівна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Колесник Алли Валеріївна – кандидат філологічних наук, завідувач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Крічкер Ольга Юхимівна – кандидат історичних наук, викладач кафедри іноземних мов Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

Кузнецова Людмила Валеріївна – кандидат юридичних наук Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України

Левін Олег Леонідович – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри соціально-гуманітарних наук Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Лінченко Наталія Юріївна – старший викладач кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури

Логінова Галина Миколаївна – кандидат філософських наук, професор Українського вільного університету (м. Мюнхен, Німеччина)

Максимова Катерина Володимирівна – старший викладач кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури

Миронова Тетяна Юріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Олійник Ольга Сергіївна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Павлова Алла Казимирівна – кандидат філологічних наук, доцент кафедри журналістики, української словесності та культури ННІ гуманітарних наук Національного університету ДФС України (м. Ірпінь).

Панченко Олена Іванівна – доктор філологічних наук, професор факультету української й іноземної філології та мистецтвознавства Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

Петрусенко Ніна Юріївна – доцент кафедри української та іноземних мов Харківська державна академія фізичної культури.

Побережна Наталія Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Подворчан Алла Зеновіївна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Поповський Анатолій Михайлович – професор, доктор філологічних наук, професор кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Соїна Ірина Юріївна – доцент кафедри української та іноземних мов Харківської державної академії фізичної культури

Спіркіна Оксана Олексіївна – кандидат історичних наук Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля Національного університету цивільного захисту України

Стрюк Євгенія Володимирівна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Ткач Оксана Володимирівна – старший викладач кафедри українознавства, документознавства та інформаційної діяльності Придніпровської державної академії будівництва та архітектури.

Царьова Ірина Валеріївна – доцент, кандидат філологічних наук, доцентка кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Шманатова Альона Сергіївна – старший викладач кафедри українознавства та іноземних мов Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Шубенок Тамара Іванівна – старший викладач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Шум Ольга Володимирівна – кандидат філологічних наук, викладач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування №3 Факультету лінгвістики Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Балагурак Вероніка Василівна – здобувач вищої освіти III курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Бикова Тетяна – здобувач вищої освіти II курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Бідняк Софія Станіславівна – здобувач вищої освіти II курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Близняк Діана Іванівна – здобувач вищої освіти II курсу факультет: №1 (з підготовки фахівців для підрозділів досудового розслідування) Львівського державного університету внутрішніх справ

Бублік Сабіна Петрівна– здобувач вищої освіти I курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Буряк Анна Сергіївна – здобувач вищої освіти III курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Весна Анна Євгеніївна – здобувач вищої освіти I курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Воронов Владислав Дмитрович – здобувач вищої освіти юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Габрук Микита Вадимович– здобувач вищої освіти II курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Герасимов Артем – здобувач вищої освіти II курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Грженда Ігор Євгенійович – здобувач вищої освіти III курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Гринберг Олександр Станіславович– здобувач вищої освіти IV курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Грищук Надія Юріївна – здобувач вищої освіти VI курсу факультету цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

Димерська Дар'я Олексіївна – здобувач вищої освіти II курсу, спеціальність «Право» Київського державного коледжу туризму та готельного господарства

Дума Анастасія Артемівна – здобувач вищої освіти III курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Жданюк Каріна Геннадіївна – здобувач вищої освіти II курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Жир Анна Вячеславівна – здобувач вищої освіти III курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Замкова Діана Русланівна – здобувач вищої освіти III курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Карпенко Владислав Олександрович – курсант III курсу факультету економіко-правової безпеки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Кльова Валерія Олегівна – здобувач вищої освіти III курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Книш Софія В'ячеславівна – здобувач вищої освіти V курсу Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Кравчук Поліна Сергіївна – здобувач вищої освіти III курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Кузьміна Анастасія Юріївна – здобувач вищої освіти II курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Кулиба Валерія Владиславівна – здобувач вищої освіти I курсу факультету політології Університет імені Альфреда Нобеля

Кулик Анна Валеріївна – здобувач вищої освіти VI курсу факультету цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

Лазарєва Яна Анатоліївна – здобувач вищої освіти II курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Липка Ярослав Віталійович – здобувач вищої освіти II курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Матвієнко Євгенія Ігорівна – слухач магістратури I курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Махтура Катерина Сергіївна – слухач магістратури I курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Мироненко Анастасія Олександрівна – здобувач вищої освіти I курсу факультету соціально-психологічної освіти та управління Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Місюра Аліна Олексіївна – здобувач вищої освіти I курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Нікітенко Вікторія Вікторівна – здобувач вищої освіти II курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Нікітіч Олексій – здобувач вищої освіти II курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Носач Анна Миколаївна – здобувач вищої освіти II курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Панасюк Юлія Василівна – здобувач вищої освіти I курсу факультету соціально-психологічної освіти та управління Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Попенко Анастасія Сергіївна – здобувач вищої освіти III курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Попенко Юлія Костянтинівна – здобувач вищої освіти V курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Попов Дмитро Сергійович – здобувач вищої освіти IV курсу Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка

Радельчук Крістіна Олександрівна – здобувач вищої освіти II курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Романченко Дар'я Валентинівна – здобувач вищої освіти I курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Русило Марина Олексіївна – здобувач вищої освіти IV курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Савочка Катерина Ігорівна – здобувач вищої освіти II курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Софійченко Анна Романівна – здобувач вищої освіти II курсу факультету підготовки фахівців для підрозділів превентивної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Стеценко Валерія Вікторівна – здобувач вищої освіти III курсу Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка

Ткаченко Катерина Олександрівна – здобувач вищої освіти IV курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Тузлукова Марія Вадимівна – здобувач вищої освіти V курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Тупотіна Діана Артурівна – здобувач вищої освіти III курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Хмеленко Катерина Михайлівна – здобувач вищої освіти I курсу юридичного факультету Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Чепеляк Карина Валеріївна – слухач магістратури 1 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Черняк Вікторія Сергіївна – здобувач вищої освіти II курсу Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка

Чечель Анастасія Олександрівна – здобувач вищої освіти III курсу факультету досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Чубенко Анна Олександрівна – здобувач вищої освіти I курсу факультету соціально-психологічної освіти та управління Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Шевченко Тетяна Валеріївна – здобувач вищої освіти VI курсу факультету досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Шпара Софія Василівна – здобувач вищої освіти VI курсу факультету цивільного захисту Черкаського інституту пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗУ

Підписано до друку 11.11.2020. Формат 60×84 1/16. Папір офсетний
Умовн. друк. арк. 13,31. Обл. вид. арк. 14,35. Зам. № 4457.
Наклад 14 прим.

Віддруковано на базі поліграфічно-видавничого центру «Арбуз»
49000, Дніпро, 18, а/с 1212
тел. (066)-55-312-55, (056)-798-22-47
E-mail: arbuz.in.ua@gmail.com
www.arbuz.in.ua